

אברהם יצחק יעקב

עדיקים במיתתו
קרובים חיים

כסלו

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכיה (כ"ה אב) יומם ולילה (ויקמיה ח)

רבינו הגה"ק רבי ישראל יוסף שמואל מקראקא בעל מסורת הש"ס אב"ד פראנקפורט דמיין זי"ע הנקרא בפי כל ר' שמואל ר' חיים ישעיה, וזאת משום שחמיו הר"ר חיים צורף מקראקא ז"ל היה גביר גדול, ור' חיים היה בנו של הר"ר ישעיה ז"ל וקראו ר' חיים ישעיה'ס כלומר ר' חיים בנו של של ישעיה, ורבינו נעשה לחתנו וחמיו החזיקו מכספו, זכה שרבינו נקרא על שמו. נולד בעיר קרמניץ לאביו הגה"ק ר' צבי הירש זי"ע נין ונכד לרבינו הגה"ק ר' נתן שפירא מהורדנא בעל מבוא השערים על שערי דורא זי"ע ב"ר שמשון שפירא זי"ע

לפראנקפורט דמיין, שמה נתקבלו אליו תלמידים מכל פנות העולם, וישיבתו הי' בין הישיבות היותר מפורסם בכל העולם.

רבינו הגיה את כל הש"ס עם מראה מקומות, והמבונן בגמרא יראה שצדדי הדף מלווין בכל מימרא היכן מוזכרת שוב אותה מימרא ברחבי הש"ס, וכהיום זה דבר פשוט שאם רוצים לדעת איפה מוזכרת שוב המימרא מעיינים צדדי הדף ומוצאים

הגה"ק ר' חיים יוסף דוד אזולאי בעל החיד"א זי"ע כותב בספרו שם גדולים על רבינו דברים נפלאים וז"ל: הוא הגאון אשר הפליא לעשות בהגותו לתלמוד ורש"י ותוספות והרא"ש, והרבה לזכות הרבים להציב ליונים ומורה מקום צ"ס והרמב"ם בכל התלמוד, עקר ידות ממה שהיה קודם דפוס אמסטרדם שנה או"ת לטובה, ושמעתי שנה משנתו כל הש"ס מ"ב פעמים וחקר וחקק וזיקק הש"ס וקיים ודברת צ"ס ויקדש צ"ס, ושמעתי נפלאות על הרב הנזכר שלמד כ"ה שנה תורה מעומד ולמד תורה לשמה והיו דבריו נשמעים בשמים כאחד מהראשונים, זכותו יגן עלינו עכ"ל.

נשתלק לגנזי מרומים ערב צנת קודש א' כסלו בשנת תס"ד.

וכיפר שרבינו צימיו הי' בעירו תלמידי חכמים גדולים שלמדו כל היום כאו"א צפ"ע ובערב למדו ברבים כל החבורה ורבינו הי' מגיד ההלכה אצל החבורה, ולמד עם החבורה כל הש"ס, וכאשר נשתלק רבינו לאחר קבורתו נתקבלו בני

החבורה ללמוד השיעור ברבים כדרכם, ומאלו את רבינו הנפטר יושב על כסאו כמקדס, ונתחלחו מאוד, ואמר להם רבינו: אל תפחדו כלל, כי אלך לי מיד בחזרה, אך מוכרח אני לספר לכם את אשר קרה אותי, כאשר באתי למתיבתא דרקייע כרוזא נפיק בחיל פנו מקום לר' יוסף שמואל מקראקא ומיד נתנו לי מקום אצל הגה"ק ר' ישעי הלוי הרוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע, ולא נחרטה השל"ה לזה, שיהי הוא שכניו, ואמר שהוא עשה הספר של"ה כולו מוסר להעם, וצדמעות הרבה, והר' יוסף שמואל למד כל הש"ס ברבים ולא למד אפי' פ"א שום דבר מוסר להעם, ודנו על זה ד"ת צב"ד של מעלה, וילא הפסק צ"ד שהמקום שנתנו לי מגיע לי בדיון וז"ל ליטבו ממני, רק אני מחויב לתקן זאת ללמוד מוסר, וקבלתי על עצמי הדיון לירד לכאן ולעורר את אנשי החבורה שילמדו מכאן ולהבא בכל יום קודם הלימוד דברי מוסר, והסכימו תיכף אנשי החבורה, ומיד חזר רבינו ולא נראה עוד. (נכנסת ישראל)

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' אריה לייב זי"ע וחתנו הגה"ק ר' אהרן זי"ע והגה"ק ר' פנחס אורבאך בעל הלכה ברורה ש"ע זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה קדש קדשים ובעל מופת גדול ונורא, והיה יודע ומפורסם שכל דבר אשר ילא מפיו לא שב ריקס,

ובימי עלומיו כבר היה מפורסם לעלוי נפלא, הפלא ופלא,

ובעודו נער נשא בת הגה"ק ר' אליהו ר' עקיבא"ם מפרעמשלא זי"ע וכשמת אשתו הראשונה נשא בת הר"ר חיים לורף מקראקא ז"ל, ושם למד רבינו בשקידה נפלאה, והרביץ תורה ברבים, ונעשה מלא וגדוש מש"ס ופוסקים, בנגלה ובנסתר, וכל רז לא אנים לי, כמה גדולי ארץ ילאו מצית מדרשו ונתוסם בנו הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד מאטערסלארף זי"ע חתן מהרש"ך הגה"ק ר' שמואל הכהן שאטנין בעל כוס ישועות זי"ע, הגה"ק מהרש"ך זי"ע והרש"ך זי"ע היה זקינו של הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע ובאחד ממכתביו מביא החת"ס ראייה ששני מחותנים ישב להם אותו שם מותרים להשדך ביניהם שהרי רבינו ומהרש"ך השתדכו ביניהם על אף ששתיים נקראים שמואל וחתנו הגה"ק ר' אהרן לזבז זי"ע הגה"ק ר' פנחס אויערבאך בעל הלכה ברורה זי"ע והגה"ק ר' אלישע מהורדנא בעל פי שנים זי"ע ועוד ועוד בלי מספר.

ויך שמואל הלך וגדל עד כי גדל מאוד, ונבחר לאחד מצי דיניא הגבוהים בקראקא שהי' אז עיר מלאה גאוניים אדירים, ורבינו היה המופלא שצנקהלדין, ולא נעשה דבר בעיר זולתו, צנת ההיא השבו את רבינו לרכבה"ג,

והגה"ק ר' יעקב רייסר מפראג בעל חק יעקב זי"ע העיד על רבינו שהי' יחיד בדורו בתורה וגודלה גאון הגאוניים, ובעל מקובל גדול ונורא,

בשנת ת"ן קבלו גאוני פראנקפורט בהסכמת כל העיר את רבינו לאב"ד וזאת שמה ציוס י"א תמוז בשנת ת"ן,

ועל אופן הגעתו לפראנקפורט הרחוקה מקראקא, מסופר שבאותם הימים היה הרב העיר פראנקפורט הגה"ק ר' ישעי הלוי איש הרוויץ זי"ע נכד הגה"ק בעל השל"ה זי"ע, והר"ר ישעי ז"ל התבקש מההל"ת פוזנא לבוא לכהן בעירם לאב"ד, שהיתה אז עיר ואם בישראל, וכששאלוהו את מי להציא במקומו? אמר להם שהוא יסאיר כאן שלשה קושיות עלומו, ומי שילכל לתרץ אחת יקחו לרב העיר, והעמידו להם שלשה תלמידי חכמים שילכו ויסבבו בכל העיירות כדי למצוא ת"ח שיתרץ אותו, ובאחד הימים הגיעו לקראקא, ובאותו היום ערכו צביהמ"ד ברית מילה, והם התיישבו לסעוד סעודת מאזה, ובאמצע הסעודה כיבדו בדרכה את אחיו של הרב הגימול שהיה ילד קטן, ובתוך דבריו הזכיר את שלשת הקושיות ותייראם אחת לחת, והם התפללו איך שילד קטן יהיה לו עסק בפלפול, וכששאלוהו אח"כ מי לימדו את הדרכה? הכביע על מרו ורבו רבינו זי"ע, והם ראו בכך אות מן השמים שרבינו הוא ראוי לכהן כרצם, וכך הגיע רבינו

פ"א ביקש הגה"ק מהרש"ך זי"ע את רבינו זי"ע מוחתנו, וכאשר אני שש ושמה ומשתוקק תמיד לעשות רצון אבי שילמדו עמו קצת עכ"פ מאותו חכמה שזכה בה רק הוא לבדו יותר מכל בני דורו, דהיינו שכל מה שאומר, ואשר יצה מפיו לא ישוב ריקס, ועצתו לעולם תקום כאשר ישאל איש בדבר אלקים? והשיב לו רבינו זי"ע בזה"ל: ראשית חכמה זו היא יראת ה', וכאשר אני שש ושמה ומשתוקק תמיד לעשות רצון אבי שששמים, כן ה' הטוב, גם הוא יח"ש רצון יראיו יעשה, וימלא כל משאלותם ותו לא מדי. לש"יבה עליונה ומנוחה עליונה זקן ושבוע ימים, על מצבתו של רבינו נאמר: נקבר בקבר זה ראש הראשים ואלוף הקדושים קדש הקדשים, הרב הגדול מחסה עז ומגדול, אלופנו ורוח אפינו, ר' ישראל יוסף שמואל במהור"ר צבי הירש זצ"ל, עלה לישיבה עליונה ומנוחה עליונה זקן ושבוע ימים,

ב כסלו תקנ"ה

רבי משולם פייבוש הלוי ב"ר אהרן משה זי"ע בעל יושר דברי אמת

רבינו הרה"ק רבי משולם פייבוש הלוי העללער מזבאריזא בעל יושר דברי אמת וליקוטי יקרים זי"ע נולד בשנת תק"ב בערך לאביו הרה"ק ר' אהרן משה הלוי העללער אב"ד סניאטין הי"ד זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר העללער אב"ד בראדשין זי"ע בן הגה"ק ר' שמשון העללער אב"ד סטארי בראדשין זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם העללער תופס ישיבה בק"ק סקולא זי"ע בן הגה"ק רבינו יום טוב ליפמאן העללער בעל תוספות יו"ט אב"ד פראג-וויין קראקא זי"ע

שלוס ולא הכירו, אחר ששפך שיחו על עניו המרוד, העניק לו אהבת שלום מכתב לעשיר אחד שעל ידו תבוא לו הישועה. האיש ילא משם לעבד ביתו של העשיר, בהגיעו לבית העשיר, מסר לו את המכתב. אך עוד בטרם פתחו קרא העשיר: דע לך כי הרבי מקוסוב נגלה אלי בחזיון לילה, ואמר לי כי הגיעה העת שאלשלם לכם על הטובה שהיטבתם עמי כאשר הייתי עני מרוד וכפוי למאסר נורא ואני הוא העני לשעבר בעל בית המרזח. בשמוע זאת העני לא ידע נפשו מרוב שמחה. השניים ילאו לאהבת שלום זי"ע למען יזוהו הלדיק על העשיר את גדול הסכום שיעניק לאיש. בסכום זה עלתה קרנו כמקודם ונעשה עשיר גדול בזיוק כדברי אהבת שלום: כי גלגל חוזר בעולם.

רבינו היה בנעוריו ביהולל קדישא של המגיד הגדול הרה"ק ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע, וכמו כן למד רבינו אלל אביו הרה"ק ר' אהרן משה הלוי העללער אב"ד סניאטין הי"ד זי"ע, ונסע להרה"ק ר' מנחם מענדל מפרעמישלאן זי"ע ולהרה"ק ר' דוד ממויקאליוב זי"ע ואח"כ נעשה תלמיד מובהק מהמגיד הרה"ק ר' יחיאל מיכל ראש אשכנז זלצטשטוב זי"ע.

סיפר רבינו על עצמו שפעם אחת עלה לבדו להתפלל מנחה מעוטף בטלית ותפילין, משום שידוע שהגדולים והקדמונים הי' הולכים כל היום כשהם מעוטפים בטלית ותפילין, ולכן ראה עכ"פ להתפלל מנחה בטו"ת, וכן החליט והחל בהכנתו, וכאשר בערה כאש לבדו ההתלהבות לקיים רצון ה' וראה להניח הטלית ותפילין, התיישב בדעתו: הנה דבר זה היינו מלד הילך הרע, דהרי עיקר המצוה הינה להניח טלית ותפילין בזקוק ולקרית קר"ש ולהתפלל, ולזה לא היתה לו כל כך התלהבות כמו עכשיו, וכעת שזה הוא רק תוספת למצוה היתה לו התלהבות גדולה? ולכן לא הניח כל ימיו טלית ותפילין בזמנה.

בזו"ש נשא רבינו את הרבנית הגדליקת מרת יענטיל ע"ה בת הגה"ק ר' אברהם חיים שור בעל תורת חיים על הש"ס זי"ע, בן הגה"ק ר' נפתלי כזי זי"ע מלאכאי הגה"ק רבינו יוסף צבור שור מבעלי התוספות הנקרא הרי"י מאורוליאנוס זי"ע.

נסחלק לגנזי מרומים ב' כסלו (ווי"א כ' כסליו) בשנת תקנ"ה ומונ"כ בעיר זבאריז זי"ע.

נשאר אחריו בניו ה' הרה"ק ר' משה אהרן העללער זי"ע הרה"ק ר' ברוך יצחק (אליהו) העללער מוויגניץ זי"ע והרה"ק ר' שמשון העללער בעל נזירת שמשון אב"ד אוזיאלן זי"ע, וספריו ה' ספר המפורסם יושר דברי אמת שהרה"ק ר' כזי הירש שפירא אב"ד מונקאטש בעל דרכי תשובה זי"ע כתוב על הספר יושר דברי אמת" כל מי שיראה ה' נוגע בלבדו קחו לכם ברכה אל בתיכם. וספר ליקוטי יקרים, וקונטרס דרך אמת על דרך מוסר.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה מפורסם בזכותו ללדיק אמת וגדול בתורה, ענוותן ושלם בך איש חלקים קדוש עליון ונורא כאחד מן השרפים, ומכל מקומות נחבצו אליו אלפי חסידים להסתופף בלבו ולשמוע תורה מפיו קדשו, וללמוד ממנו דרך עבודה בעבודת השם יתברך, ועל גדולי תלמידיו נמנים הרה"ק ר' דוד שלמה מקראקא בעל ערבי נחל זי"ע אשר מביא כמה פעמים מדברי רבינו בעניני הלכה ואגדה בספרו, והרה"ק ר' יוסף דוד הכהן לאנדל אב"ד יאסי בעל דרכי אמונה זי"ע, הרה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ-טיראר בעל באר מים חיים זי"ע שנחשב לו כתלמיד חבר, והרה"ק ר' זאב וואלף מטשארני אוסטראה זי"ע, והרה"ק ר' מנחם מענדל האגער מקאסוב בעל אהבת שלום זי"ע.

וסיפר כי בשבת אחת שהיה רבינו בעיר סקולא, ותלמידו אהבת שלום חפץ לקבל פניו ה', כיון שלא היה בידו להשיג עגלה למסע כיתה רגליו והתנהל בדרך ימים אחדים, ביום חמישי בערב נקלע לאכסניה ונאלץ ללון שם, כיוון שנחלש מן התענית שהתענה במשך היום. בעל הבית הזמין ללון בכבוד, אולם סיפר לו: כי הלחם אזל לבית ועוללו רעדים ללחם מזה יומיים, אף התאונן בספרו, כי הם חייבים לאדון הכפר את דמי השכירות של בית המרזח, ובעוד מספר ימים הוא וביתו כפויים למאסר ועינוי מוות. בשמעו זאת לא הלכה לתת תנומה לעניו במשך כל הלילה, בזקוק נפרד מבעל הבית בברכה, ויאל לדרך. לפתע נזדמנה דרכו עגלה, בעל העגלה עשיר האיע לו לעלות לעגלה, אולם אהבת שלום סירב אלא אם כן ישלם לו העשיר עשרים רובל כסף! העשיר זעם לשמע הבקשה, אולם אהבת שלום הזהיר לו: כי הסכום לא נחזר לטובתו כי אם לטובת הנותן ולטובת אחרים. העשיר דרש לדעת: מהי הטובה שהצמח לו מכך מלבד מוצת דקה? הסביר לו אהבת שלום: שגלגל חוזר

בעולם ומי יודע מה ילד יום! לבסוף העניק לו העושר את הסכום, ואז הובילו לו לבית העני כדי שיראה בעניו את גדול המלווה שקיים. בטרם נפרדו מבעל בית המרזח המאוס קרא לו אהבת שלום ולחש לו בזאנו: דע לך, כי מעתה תזרח שמש הללחתך ותעלה מעלה מעלה, ואילו עשירותו של העשיר הזה תיעלם ותחתיח תבוא עניות מרה... היזהר לך: לשלם לו צבוא הימים טובה תחת טובה! צבואם לסקולא, כשהבחין רבינו שתלמידו הוא על פתחו קרא: פנו מקום לעושי מצווה! נכנסו הם, ואהבת שלום החל משבח את העשיר על פעולתו הכבירה, נענה רבינו ואמר: יודע אני, אולם ראוני לדעת האם הדרכת את בעל בית המרזח כיצד לנהוג בימים יבואו? השיב אהבת שלום כי אכן כן. ברבות השנים, אכן הפך העשיר לחסר כל והחל מכתת רגליו ומקבץ נדבות. באחד מנגלוליו הזדמן לקאסוב לבית אהבת שלום זי"ע אשר הפך לרבן של חסידים. האיש לא ידע את אהבת

לו להגביה לבו, כי איך אפשר בהיותו קרוב להש"ת ובטל במציאות נגדו להחשיב את עצמו מאומה.

סגולה לדירה חדשה

לקנות אגרת מחטיין וליתן בעדם כל מה שירצו, ואל יעמוד על המקח וגם אל ימנה אותם ואחר כן יקח מקדח ויקדיח בכל האדוירקיס הן בהחלונות והן בהפתחים וגם באסקופות, ויתן המחטיין בחורין הנ"ל בלי מנין כלל ובעת שיקדיח בהמקומות הנ"ל יאמר פסוק: כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו (פרשת כי תצא ל"ב ח') ובעת הנחת המחטיין יאמר גם כן פסוק זה ואח"כ יתן בתוך החורין הנ"ל יתדות של עץ ואח"כ יקח תרנגול ותרנגולת וילך חוץ לעיר ויעמוד אצל הדרך ויתן לחם שם לאכול ויתן בתוך המאכל מטבע של כסף, ויאמר גם כן הפסוק: כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו, ויאמר אני לוקח דיה קרקע בייא אייך מתהום ארעא ועד רום רקיע, כך יאמר ג"פ. ויקח התרנגול והתרנגולת להדירה חדשה, וילכו שם עד שיאבדו, או ירעו עד שימותו, והמטבע הנ"ל לא יקח רק ישאר אותה שם ואם באפשרי שהאיש ואשתו ילכו חוץ לעיר עם התרנגול והתרנגולת הנ"ל מה טוב ולעשות כל זה קודם שיכנס לדירה החדשה לדור בה. (יושר דברי אמת)

מתורתו של רבינו זי"ע

העולם חושבים שמצוה להיות עניו, ובאמת הס"מ מעלה בלבם דבר זה, כי מתחלה מגביה לבו בקרבו ומדמה לו כי הוא למדן וחסדן וצדיק ובעל מדות טובות וירא ונעים, ולפי מעלתו היה ראוי להיות גדול מכל עמו, ושלא להתחבר ולהתפנות אליהם, רק שזו מידה גרועה, שמזה יאסר בעיני העולם שיחזיקוהו לבעל גאווה, ע"כ הוא עושה עצמו עניו, ומוסיף לו היצר מצוה זו להוסיף לו גאווה על גאותו. (יושר דברי אמת)

חז"ל הכריחו אותנו להשתמש בגבהות זה שאמרו חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, כי בלעדי זה יהיה התרשלות גדול בנפשנו לרדוף אחר עבודת הש"ת, אבל בשעת מעשה ואחר המעשה לא ידמה לו שום גבהות, רק ידמה לו שעדיין לא התחיל בעבודת הש"ת, כמו שהוא האמת, כי הש"ת הוא אין סוף, ותשווקת עבודתו אין לה סוף.

האדם מחויב להיות תמיד ממה נפשך מוכנע ומושפל, אם רואה שעדיין אין לו שום יראה מפני שעדיין לא נטהר מתאוות וממדות רעות ומגבהות. ונמצא הוא מתועב לפני הש"ת, ואיך יתכן להעזי פניו ולחזק אדם, ואם כבר טיהר לבו מכל וכל עד שזכה לענוה באמת, פשיטא כי אי אפשר

רבינו הגה"ק רבי נחום וויידענפעלד בעל חזון נחום מדאמבראווא זי"ע נולד בשנת תרל"ה לאביו הגה"ק ר' יעקב אב"ד הרומליב בעל כוכב מיעקב זי"ע הנקרא ר' יעקלי רימליווער בן הגה"ק ר' אליעזר מסטניסלאב זי"ע הנקרא ר' ליזר ר' יעקבס ולאמו הרבנית הצדקות מרת רחל ע"ה בת הגה"ק ר' שפתי הכהן ראפאפארט אב"ד דאמבראווא זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם אבלי אב"ד טארנא זי"ע בן הגה"ק ר' דוב זאב אב"ד פינטשוב זי"ע הנודע בשם ר' בעריש שפתי כהנ"ם בן הגה"ק ר' יצחק כ"ץ מווינא זי"ע בן הגה"ק ר' משה זי"ע בן הגה"ק רבי שבתי הכהן בעל הש"ך זי"ע

ופעס סיפר אחיו הגה"ק אב"ד טשעבין זי"ע על עצמו כשדיברו לו נכדות, שלחה חמותו מכתב להרה"ק משינאווא זי"ע בשאלה אודות השידוך, ענה הרה"ק משינאווא זי"ע: איני מכיר אותו, הוא בן גדולים, את אחיו הרב מדאמבראווא אני מכיר, אם הוא דומה אליו (רובי) ער איז אזא סארט? תקח אותו לחתן. (שיח זקנים)

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת טאבא ע"ה בת הרבני הנגיד מוה"ר אברהם פאקער מיאסי ז"ל, אחר חתנתו סמוך על שלחן חתנו ואחר כמה שנים נתקבל ל"אב"ד דאמבראווא על מקום זקנו הגה"ק ר' שבתי ראפאפארט זי"ע עד יום פטירתו.

עם פלישת גייסותיו של היטלער ימ"ש לפולין גאליציה, שלחי שנת תרל"ט, הונפה מאכלת הכליון על גולת אריאל. לאמבראווא היתה מן הקהילות הראשונות שנפלו שדורות בידי הנר. ברגע האחרון נמלט רבינו מידיהם, התחמק בחשאי מדאמבראווא, כשפניו מועדות לעבר הגבול הסובייטי שחלה את שינאווא.

כשעבר את הגבול, הדביקו אותו חיילי המשמר של הגרמנים ימ"ש, וערכו חיפוש בכליו. כשמאלו בין השאר את התפלין שלו, ניצחה בהם חמת טירוף, כדרכם, והשליכו אותו ל"אב"ד רבינו לא נבהל, רכן אל הקרקע והגביה את התפלין, הקריב את הטוטפות אל שפתותיו וכסה אותן בעתרת נשיות. חטפו שנית הרוואים את התפלין מידי וזרקו אותו בצדו האליון ל"אב"ד, וכן בפעם שלישי, עד כי איימו עליו ברובה שלא ירימם. בזיון הקודש נגע ללבו. דומם עמד רבינו ליד תפלו כמסומר, חיור כסיד, מאן להפרד מהם. אך עד ארגיעה הוא גורש מן המקום ככה – אל מעבר הגבול הרוסי. בלעדי כושלים הספיק להכנס בעיבורה של שינאווא, התדפק על דלת הבית היהודי הראשון שנתקל בו, ותיכף בהכנסו פנימה אחזו השבץ והשיב נשמתו לקונו. הלבו הטהור לא עמד בפני הזועה של חילול התפלין הקדושות בידי טמאים. (מרביצי מעולם החסידות)

נסתלק לגנזי מרומים ב' כסלו בשנת ת"ש ומנחתו כבוד סמוך לקברו של הרה"ק משינאווא זי"ע בהיותו נרדף מקלגסי הגאליס ימ"ש.

הרה"ק ר' יצחק מווייעליפאלי זי"ע היה רגיל לומר הרבה משניות, ובכל עת שהיו קשה לו במשניות היה כותב לרבינו זי"ע ולאחיו הגה"ק מטשעבין זי"ע, וקושיותיו היו חזקות, ולפעמים עברו כמה חדשים עד ששלחו לו תירוואים על קושיותיו, בתחילת המלחמה כשהיה הרה"ק מווייעליפאלי זי"ע בלבוב ושמעו שנסתלק רבינו, התאנח ואמר: (הרי עדיין חייב לי שתי משניות) אוי ער איז מיר געבליבן שולדיג אווי משניות. (שקלפת הזהב)

מכל בני משפחתו של רבינו, בניס ובנות, חתנים וכלות, נכדים ונכדות, לא שרד איש בחיים, כולם נספו על קידוש השם.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון חריף ובקי בכל חדרי תורה והתפרסם כעלוי עד זילדותו ולא מש מאהלה של תורה על ימיו, ומסוף העולם עד סופו כתב לו מכתבים ושאלות.

בהיותו בן י"ב שנים כבר התפרסם בין הלומדים, כאשר תירץ בגאונות קושיה של הגה"ק בעל בית יצחק זי"ע בהיותו בן ט"ו שנים כבר התכתב עם הגה"ק בעל אבני נזר זי"ע שמכנהו במכתבו: הבן יקיר ליך ופרח לתורה כמר נחום נ"י. במכתב שכותב בלוחם ימים ה'כוכב מיעקב' לגיסו הגה"ק מאוסטרובה זי"ע הוא כותב (וכוכב מיעקב סימן קפ"ח) אחמול בלילה בבואי לביתי מאלתי מכתבך הנעים, וראיתי שבתשובתך הטלת מומין בחידושי בני יקירי החריף כמר נחום שחי'. תאמין לי כי בני שחיה הרגיש בעצמו 'בחסרונו' זה, אך עם כל זה יש לבדך עליו בורא נפשות 'וחסרונו', ולא רציתי להשחית דברי כי רך בשנים הוא, ודבריו בהשכל ודעת אף עם המומין, כי לא לענין הלכה ולהורות אמר. ובדבר אשר רצית לסתור וכו' בזה הדק עם בני שחי' ודבר חכמה אמר בזה, ועיין וכו' ותראה שבני שחי' כיון ששכלו להגאון הזה, והיא הערה נפלאה לעול ימים, כבר ט"ו שני.

בהיותו בן חמש עשרה הגיעה ל'כוכב מיעקב' שאלה כואבת על ספר תורה עתיק שגשם על ידי הרה"ק רבי מאיר מפרמיסלאן, ובגלל חשיבותו היו מוואיאים אותו מארון הקודש לקריאה רק פעמיים בשנה, ביום הכיפורים ובשמחת תורה, והתעוררה שאלה בדבר כשרותו, וכמוכן ניכר היה בשאלה גודל הכאב וחשך בני הקהלה מכך שהספר יתגלה כפסול. רבי נחום לקח את הספרים הדרושים הסתגר בחדרו והתעמק בסוגיות ובדברי הפוסקים, והעלה תשובה ארוכה ועמוקה בה בירר שיש להכשיר את ספר התורה. תשובה זו נשלחה לגדולי הדור רבי יצחק שמעלקים מלבוב ולמהרש"ם מצערזאן והם סמכו את שתי ידיהם על הפסק. (שר התורה)

כשהתקרב לגיל עשרים שנה, שלחו האב רבי יעקלי לקבל "סמיכת חכמים" מאת הגר"י שמעלקים מלבוב בעל ה"בית יצחק", שעמד על טיבו תיכף ממצב ראשון. רבי נחום נכנס אלכו ביחד עם קבוצה שלמה של פרחי תורה, מחובשי בית המדרש בלבוב ובנותיה, שצקשו להצטייד בהורמנא דרבנן. הגר"י שמעלקים, מזקני הגאונים שדור ו"משיב" מופלג, נחשב אז מגדולי המסמיכים. הוא שוחח קצרות עם כל אחד מהמועמדים לסמיכה כדי לתהות על קנהו. כשהגיע תורו של רבי נחום, ונכנסו בדברים, ניכרו על פני הגר"י שמעלקים סימני התפעלות ובקש ממנו להשאר במעונו. במשך שלשה ימים רופים, מצוקר עד ערב, בחן אותו פעם בארוכה פעם בקצרה ולא נתיחו שום מקצוע ממקצועות התורה שלא דשו בו. לבסוף נתן בידו כתב סמיכה מלא תשבות, כיאות לאחד הגדולים, ופטרו לשלום. באגרת שלומים ששלח הגר"י בלוחו פרק לחתנו הגר"ר נתן לוי ז"ל, אב"ד ריישא, הזכיר בהתפעלות את פגישתו עם העילוי דהרימלוב. (מרביצי מעולם החסידות)

הסתופף לכל הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל זי"ע. אחיו הגה"ק ר' דוב בעריש אב"ד טשעבין בעל דוב מישרים זי"ע אמר פעם: (מיין ברודער איז נישט גיווען אזוי חסיד, לו שינאווא האט ער געהאט א משיכה) אחי לא היה חסיד כל כך, אבל היה לו משיכה לשינאווא. (שיח זקנים)

ג כסלו תרמ"ז

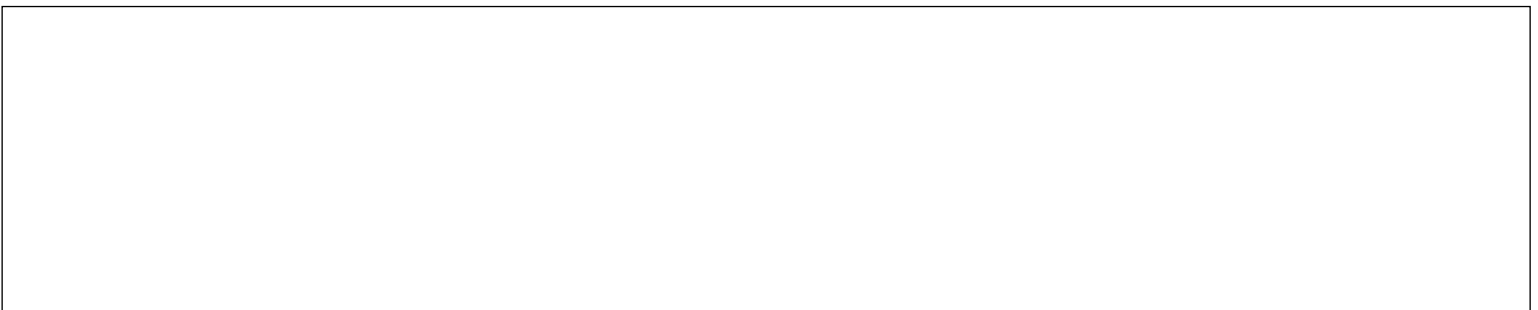
הרה"ק מסקוורא רבי אברהם יהושע העשיל ב"ר יצחק זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל טווערסקי מסקוורא זי"ע נולד בשנת תקפ"ו לאביו הרה"ק ר' יצחק הנקרא ר' איציק'ל מסקוורא זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנובל בעל מאור עינים זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת יוכבד ע"ה בת הרה"ק ר' דן יונגרלייב ראדוויל זי"ע (חתן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל ראש שושלת אפטא בעל אוהב ישראל זי"ע) בן הרה"ק ר' יצחק ראש שושלת ראדוויל זי"ע בן המגיד הרה"ק ר' יחיאל מיכל יונגלייב ראש שושלת זלאטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מדראהאביטש זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף ספרובדליבר מפיסטין זי"ע בן הגה"ק ר' משה מזובריש זי"ע

רבינו היה כליק וקדוש.

כשהגיע רבינו לפרקו נשא את הרבנית הלדיקת מרת חיה כפורה ע"ה בת הרה"ק ר' שמואל אשכנזי זי"ע ובזיווג שני נשא את הרבנית הלדיקת מרת יענטל ע"ה בת הרה"ק ר' יוסף זילברפארב זי"ע.

נסתלק לגנזי מרומים ג' כסלו בשנת תרמ"ז. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ד כסלו תרל"ח

רבי יעקב דוד ב"ר ישראל יצחק זי"ע ראש שושלת אמשינאו

רבינו הרה"ק רבי יעקב דוד קאליש ראש שושלת אמשינאו זי"ע הנקרא האדמו"ר הזקן מאמשינאו, נולד בשנת תקע"ה בעיר זאריק לאביו הרה"ק ר' ישראל יצחק מווארקא זי"ע הנקרא דער אלטער רבי פון ווארקא. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רחל ע"ה

רבינו ע"ה עד היום הזה, לכאורה מדוע עשה ה' ככה? אלא שבאם היו יודעים את מקום מנוחתו, שזה לא היו מקבלים את מרותו של יהושע בן נון ע"ה, באשר היו הולכים לאיון רבם שנפטר. הרה"ק ר' ישעיה קאליש מפסיקחא זי"ע והרה"ק ר' ירמיה קאליש מאפלע זי"ע. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

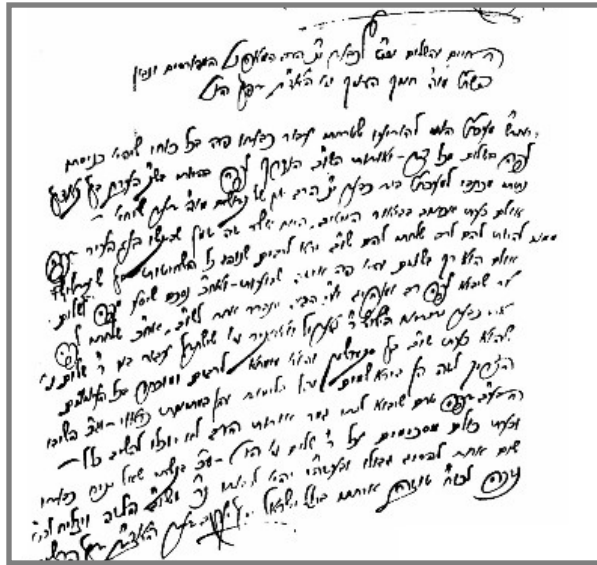
מתורתו של רבינו זי"ע

מי שרצה להיות רבי עליו לדעת שלשה דברים: (א) שבצחו על כסאו כריך להרגיש כאילו יושב על מסמרים. (ב) עוד לפני שקוראים את הפתקא כריך לדעת מה כתוב בהג. (ג) בשעה שקוראים את הפתקא כריך להרגיש בצרתו של המבקש, כאילו היתה זאת לכתך שלך. אם שלשת אלו הדברים יש לו, יכול הוא להיות רבי.

מצינו אצל אברהם אבינו ע"ה שחידוש ענין נפלא במצות הכנסת אורחים "והוא יושב פתח האוהל" דהיינו שהיה נעמד בכניסה לביתו, ועושהו לאורחו בעל הבית, משל אומר לו: הרגש עצמך בטוב, כאילו אתה בעל הבית כאן, ואני הוא העני העומד בפתח.

שאלו את רבינו כתוב בפרשת וירא אודות ישמעאל "ויהי אלקים את הנער ויגדל וישב במדבר ויהי רובה קשת" ופירש רש"י: היה יושב במדבר ומלכטם את העובדים, הדברים תמוהים, אם היתה לאברהם אבינו ע"ה השפעה כזאת על בנו, עד כדי כל שזכה לויהי אלקים את הנער, ה' היה עם ישמעאל, איך זה שעזב את ה' ונעשה לצייד היות ופירא אדם? השיב רבינו: תשובה על פליאה זו נמצא בפסוק עצמו, אמנם ויהי אלקים את הנער, ובאמת ראויה היה שעל ידי זה יתעלה, אך דא עקא "ויגדל" יד הגאווה היתה באמצע, הרגיש עצמו מחמת היות ה' עמו לגדול ובעל מדריגה, ועקב היקות זו נפל ממדריגתו, עד ויהי רובה קשת.

מליצה טובה בשם רבינו זי"ע צעד כלל ישראל:

רבינו היה גדול ומפורסם מאוד בתורה, וגם ה' חסיד מפורסם, וכבר בצעירותו ילא שמו הטוב לגאון מופלג בקבלה וחסידות, ושם לילות כימים בלימוד התורה ועבודת ה' יתבדך, הרבה באמירת תורות והיה כמעין המתגבר, והיה ידוע באהבת ישראל. סיפר רבינו שפעם אחת בהיותו ילד לקחו אביו הקדוש זי"ע אהו עמו לראדישיץ ביום י"ח סיון ביום הילולא של הרה"ק ר' ישכר צער הסבא קדישא מראדישיץ זי"ע על האיון שלו, ובעיניו ראה הפליאה הגוראה הלא שאחר שקרא אביו הק' הפתקאות שנתנו לו על האיון, קיבל איש אחד ממנו הפתקאות וקראם בעלמו, צעת הליכתו משם על האכסניא, שאל רבינו לאביו מי היה האיש אשר לקח מידו הפתקאות וקראם? השיב לו אביו: כי הוא ה' הסבא קדישא בעלמו. רבינו נסע הרבה לקבל פני אדיקי דורו ומהם הרה"ק ר' יחזקאל טרוב מקאזמיר זי"ע הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע כמו כן לשאר אדיקים. ונעשה קדוש ישראל מנורה הטהורה ופועל ישועות אשר אלפים הלכו לאורו, וביניהם רבנים גדולים ואדמו"רי דורו, היה תלמיד מאביו הרה"ק ר' ישראל יצחק מווארקא זי"ע ותלמיד מהרה"ק ר' מנחם מענדל ראש שושלת קאלק זי"ע, כדרך רבוה"ק הקדיש עצמו לכל עניני הכלל והפרט, ימים על גבי ימים שהה בווארקא לרגלי עסקותו לשם שמים, ולא נח ולא שקט, והיה תמיד בדרכים ונסיעות לעזור בכל מקום שדרש, אם להשיא יתומה, או לפדות אסירים או לשחרר מהבבא, או להשים שלום בן אדם לחבירו וכו'. אגב: גיסו של רבינו הרה"ק ר' אהרן מנדל זי"ע חתן הרה"ק ר"י מווארקא זי"ע קרא רבינו מקרא שכתוב תהלים מ"ז ד' "ידבר עמים תחנינו" וידבר הוא ר"ת יעקב דוד בן רחל. ובנו הרה"ק ר' חיים מנדל זי"ע אמר: שמונת אביו היה לפי שרבינו היה תמיד כל עבודתו להציל ישראל מלוחמיהם מכל הגזירות ומכל הרעות וזה "עמים תחנינו" ובהקדמה לספר ישרש יעקב. וכשהגעו לפרקו נשא הרבנית הנדקת מרת שרה לאה ע"ה בת הרה"ק ר' שמואל מפארלאווא זי"ע שהיה מחסידי אביו הק' ובזו"ש בת הרה"ק ר' יעקלי מזארנאווא זי"ע. רבינו שימש ברבנות בעיירות: גוברצוב, פשיסחא, גור, ואחר כן עבר לאמשינאו שעל שמה הוא נקרא, בשנת תר"ח אחרון של פסח כ"ב ניסן נסתלק אביו הרה"ק ר' ישראל יצחק מווארקא זי"ע, והתמנה תלמידו הרה"ק ר' שרגא פייביל מגרינא זי"ע לאדמו"ר, אך הוא נפטר לאחר חצי שנה בשמיני עשרת שנת תר"ט, והעדה התחלקה בן שני בניו של הרה"ק ר' ישראל יצחק מווארקא זי"ע, חלק לרבינו באמשינאו וחלק לאחיו הרה"ק ר' מנחם מענדל זי"ע בווארקא. נסתלק לגנזי מרומים בשבת קודש פרשת תולדות ד' לחודש כסלו תרל"ח בשבתו בעיר המרפא מעראן שבאטליא, והובא לקבורה באמשינאו זי"ע. נשאר אחריו שלשה בניו הק' אחר שנפטר לו שלשה בנים ובנות בילדותם, בנו הרה"ק ר' מנחם קאליש זי"ע שהתמנה לאדמו"ר אחרי רבינו כשהיה בן שמונה עשר בלבד, ובין החסידים נמצאו כאלו שלא קיבלוהו לרבי, בזימא דהולולא הראשונה של רבינו אמר אז הרה"ק ר' מנחם זי"ע דברי תורה, כתוב בתורה: ולא ידע איש את קבורתו של משה

אם עונות תשמור ה' מי יעמוד: ר"ל אם עונות תשמור י"ק, א"כ ה' מי יעמוד לפניך בתפלה שאתה מתאוה ומשתוקק לתפלת ישראל, ובאם לא תמחול עונותיהם מי יתפלל לפניך, וזה מש"כ למשפטיך עמדו היום" שזו משפט שלך "כי הכל עבדיך" ואין מלך בלא עם, ובאם לא תמחול מי יתפלל לפניך, דעל האומות כ' ולרשע אמר אלקי מה לך לספר חקי' וגו' ע"כ עשה ה' למען שמך הגדול, כדי שיהא נחת רוח לפניך.

ה כסלו תרמ"ו [א]

רבי יעקב יהודה ב"ר נתן נטע זי"ע בעל ישרש יעקב מנאדרזין

רבינו הרה"ק רבי יעקב יהודה טענענבוים מנאדרזין בעל ישרש יעקב זי"ע נולד בחול המועד פסח לאביו הרה"ק ר' נתן נטע מווארשא זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן אב"ד זאקרטישין זי"ע בן הרה"ק ר' יהודה ליבל אב"ד ריטשעוואל זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב זי"ע בן הרה"ק ר' ליב חניליש בעל מהרל"ח זי"ע נכד הרה"ק ר' שלום שכנא מלובלין זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת ברכה ע"ה בת כהנת וספרו כי היה לה כתב יחוס עד עלי הכהן ע"ה

השמים אל האדם ואומרים לו: זו נא, והיה נראה כי נתקיים בו מאמרם ז"ל (ב"ר פ"ב) הפקחים יודעים רמזו והגיונו ע"ש.

ופעם אחת בחג השבועות כשהיה מתפלל בביהמ"ד עם הצבור באמצע התפלה והקריאה נתאה גשם גדול מאוד וקולות וצרכים ורעמים גדולים מאוד ולאחר התפלה דברו מזה, אמר: לא אוכל לכהין אך שבאמצע התפלה יכולין לראות ולשמוע מה שנעשה בחוץ כל כך היה דבוק בתפלתו.

פעם אחת פרה לביתו נתשמת אחת ופרח והכה בצפרניים בכל קירי הבית ומשמשו התחיל להסתיר בידיו את שער זקנו ופאותיו וכי העולם אומרים שהוא יכול להזיק בשעריו ורבינו ישב ושחק ואמר לו למה תחירא.

ופעם אחת היה מוכרח להחליף חדרו בחדר אמו על פי פקודת הרופאים שהזכירוהו מפני הטוב, ורבינו כאשר התחילו הרעמים הלך להחלוץ לפתחו כדרכו, נראה לפניו מרחוק הלאה דבר זר עומד והיה מוצר לו וברגע ההוא נזרק בו רעם ונתרוסס לרסיסים דקים ונתפוצץ לכל עבר ופנה.

סיפר רבינו כשהיה ילד הלך ללמוד לבית הספר ואמר מסתמא הייתי הולך בחשק נפלא ובתשוקה גדולה, וכשהלך בהרחוב עמד גוי יניק ורשע על צביל הרחוב ואחז בידו סכין קטן וכשעברתי לפניו לקח הסכין וחתך באצבעי של יד הימין והתחיל הדם לבצבץ (ויורא והראה אצבעו כי עוד ניכר הרושם במקום הזה) ואמר כי כוונתו היה לבטלו ולהשכיחו מהתשוקה הגדולה אשר הולך בה אולם אנכי לא הנחתי עצמי מאתו.

הורו ומלמדו סיפר כשהיה ילד קטן לומד אלכו ובחורף לכהר השיעור הלך לביתו לבית אביו עם עוד ילד אחר אשר גם כן היה דר במחוז הזה, שמע שאמר לחבירו: אנכי אהי' באחת משתי אלה, אם אהי' חלילה לא טוב יהיה להפלא אולם אם אהי' טוב לא יהיה דוגמתי וכאשר כן הי'.

עוד סיפר כי פעם אחת לא היה צבריאות על נכון וביקש אביו מעמו באשר שהוא רבו לאמור לו שלא ישקה יי"ש ועשה כן, ושוב לאחר הרבה שנים שלא למד עוד אלכו בא אליו פעם אחת בפורים וביקש מאתו כי חושק היום לשתות יי"ש למען לקיים מאמרם ז"ל (מסכת מגילה ז') אמר רבא: חייב איניש לבסומי בפורי'א, עד ללא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ושאל אותו: מי ימחה בידך? כי לא זכר כלל עוד המעשה שהי', לפני הרבה שנים, והזכירו ואמר לו כי מני אז שאמר לו שלא ישקה עוד לא שטה, לזה בא היום ליקח רשות. כל כך היה זהיר בצבדו רבו.

פעם אמר רבינו על עצמו: כי כאשר בואו להתפלה נקי הוא משני דברים מכל וכל, אחת נקיית הגוף שאז נקי הוא מאוד, והשנית הבלי וטרדי העולם הזה.

פעם דיבר מהענין שצריך כל אחד ליקח לו מזאת עשה ולא תעשה לקיימם בכל תכליתם והיה נראה ממנו אז שהוא לקח לעצמו הלא תעשה של צר בחלב והעשה של צדקה, והנה בצר בחלב היה להפלא כי לא לבד שלא אכל בחוץ המעת לעת ההוא, אך אף ביום שאכל חלב היה הרחקה מאוד כי מהבקבוק יי"ש ששקה ממנו לבשר לא שטה ממנו לחלב, והיה לו מלבד מיוחד לחלב ומטפחי האף מסומניו לחלב ופידילע מיוחד וכל כלי שתיית טאטין וזיגאריין ועוד הרחקות יתירות.

ובהעשה של צדקה היה גם כן פלא כי לא היה אפשר לידע מאין יש לו כל כך ליתון, כי

אם באלו לספר מעשי האיש וגדולתו ולדקתו ודקתו היריעה מהכיל, כי היה באמת נפלא הפלא ופלא בהבדל ארלה, בלכתו וישבו במאכלו ושתייתו המעטים בנקיות וטהרה המעוטף מכל דיני הש"ע וספרים הקדושים היה עד להפלא, יופי ארתו ותארו היה מבהיק לכל רואה אותו, שקידתו בתורה בליבות וימים כמעט לא נראה כבושם הזה, מעשיו הנוראים הנראים ממנו היה פלאים ורבים

אך נזכיר שתי מעשיות: בעת פטירתו בבית אחיו החסיד המפורסם ר' יוסף ז"ל היה תלוי קם לאמפ של נפט בהחדר ההוא, והסדר היה כשהיו מדליקין אותו הלאמפ היה דולק עד שעה ב' או ג' בלילה ואם היה דולק לפעמים כל הלילה מחמת ששען להב קטן היה רבוחא גדולה, ואז בעת פטירתו היה גם כן נדלק מצערב יום ה' בלוחו הלילה שנפטר ז"ל, והיה דולק והולך אותו הלאמפ עד אחר יום ג' שבע השני, וכאשר דברו אנשים רבים והתפלאו מאוד על זה נכבה אותו הלאמפ.

גם פעם אחת דיבר עם אחד ממוידעיו והיה עומד סמוך לו מורה שעות אחד שנתקלקל זמן רב ובחוד הדיבורים אמר לו שאיך היהודי כריך שיהיה לו כח כפיו שאם יאמר על המורה שעות שיהלך חיפק יהלוד, וכן היה כי חיפק התחיל לזפוק ולהלוד והיה לפלא. (ישרש יעקב)

היה דרכו הרבה פעמים לבקר איזה קוויטלעך ולהניחם בחוד המורה שעות שלו, והרבה פעמים ביקר מתוך הקופה של הקוויטלעך איזה קוויטלעך ושהיה בזה זמן רב ואז לי להניחם באש תחת המחבת גדים המתבשלים על שבת קודש

פעם אחת נפטר אחד מידידיו ושאל לאמור לו ואמר כי הוא ידע חיפק ברגע הלזו כי המורה שעות שלו עמד פתאום ברגע הזו.

פעם אחת הוצא לפניו מורה שעות מהשקש שקורין וועקיר ושחק ואמר בתמי' אנכי כריך לוועקיר אני מעורר הוועקיר ואין הוועקיר מעורר אותו.

כמעט קט טרם פטירתו נגנב מאתו מקלע מן הכלי כביסה שלו אז התחיל לירא ולפחד על עצמו כי אמר מעורר חי לא נגנב ולא נאבד מאתו אף חוט ומשיחה אחת, ומעורר לא סגר במפתח לא קום ללת ולא קום חיצה אף תיבות השולחנות המונחים בהם ממון הרבה.

ופעם אחת הזכירוהו מאוד מאוד ואמרו לו כי כעת נמצאים הרבה גנבים בעיר, ואז כשהלך לבית המדרש סגר את חדרו והניח את המפתח על הספסל שעמד אלכ פתח חדרו ושאר פתחי הבית נשארו פתוחים.

כשהגיע רבינו לפרקו כשהיה בן י"ב שנה בשנת תרל"ט לקחו הרה"ק ר' מנחם מענדל מווארקי זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל יחאק מווארקה זי"ע לחתן בתו הרבנית הצדיקת מרת שרה ע"ה רבינו הקפיד מאוד שלא יגע אדם אותו לא בו ולא במלבושו.

כן לא היה קום בעל פהון כלל יאן בחדרו וחמשה חכמים סביב לו פנויים משום בן אדם, ובעת שירדו רעמים גדולים וקולות וצרכים דרכו היה לפתוח חלון אחד להוציא ראשו ורובו לחוץ למען לשאוף אז האוויר הנח אשר הרופאים הזכירוהו עליו, ופעם אחת אמר אשר לזה נקרא דינור כי אמרו ז"ל (מסכת ברכות ק"ט) למה נבראו רעמים, לפשט עקמומיות שבלב, וזה הוא שזעוקים מן

מתורתו של רבינו
ויהי פי יראו המיילדת את האלהים ויעש להם בתים. (שמות א' כ"א) פירוש בדרך הלצה: שפרעה ראה אשר המילדות מסתכלין תמיד מחלונותיהן לשמים כלפי מעלה, ויעש בעבורם בתים גבוהים מנגד חלונותם להיות למחיצה ולסתיתה. (ישרש יעקב)
סגולה
והרעב היה על כל פני הארץ ויפתח יוסף את כל אשר בהם (פרשת מקץ מ"א ו') להבין הלא לא כתיב מה ומה פתח אמר לזאת ידוע אשר כל איש ישראל כאשר נולד, נולד בכח הלז שיוכל לפעול

ה כסלו תרמ"ו [ב]

רבי יעקב יהודה ב"ר נתן נטע זי"ע בעל ישרש יעקב מנאדרזין

רבינו הרה"ק רבי יעקב יהודה טענענבוים מנאדרזין בעל ישרש יעקב זי"ע נולד בחול המועד פסח לאביו הרה"ק ר' נתן נטע מווארשא זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן אב"ד זאקרטשין זי"ע בן הרה"ק ר' יהודה ליבל אב"ד ריטשעוואל זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב זי"ע בן הרה"ק ר' ליב חניליש בעל מהר"ח זי"ע נכד הרה"ק ר' שלום שכנא מלובלין זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת ברכה ע"ה בת כהנת וספרו כי היה לה כתב יחוס עד עלי הכהן ע"ה

שמכרכין ברכת הזמן לזה הוכרחו לקדש בבית, ומפני שרצו להיות הקידוש במקום הסעודה לזה הוכרחו לאכול גם כן בבית ואכלו חצי הסעודה וחצי השני נכנסו להסוכה לקיים ספק שביעי, אולם כאן שיש עצה לסגור גג בשעת הקידוש ולפתחו אח"כ יבולים לאכול כל הסעודה בהסוכה, לזה היה תמיד לעשות כן.

והנה פעם אחת נתקלקל הגג ולא היה אפשר בשום אופן לסגרו ולפתחו ואעפ"כ נכנסו להסוכה לאכול הסעודה ואף לקדש שם, והנה כשמזגו לו הכוס ליתנו על ידיו פתאום נפל גשם שוטף מאוד ברעש גדול וקידשם ולחאשר שתיית רוב הכוס פסק הגשם, ואמר: עזה היה העלה כי אז לא היה סוכה. והיה נראה בחוש כי מן השמים שלחו הגשם הלו למלאת רטון

הרבה פעמים ביטבו על השולחן בליל שבת אחר טעימת המוציא נעמה בעשהותיו ופני חוטי דמעה זלגו מעיניו ושם קול בכי לא נשמע. והיה זה זמן רגש מאוד ועפעפי עיניו נהעקמו למעלה וכאשר פסק נשאר עקומים זמן מה עד שנהישרו להיות יושבות על מלאת.

בראש השנה הראשון בשנת תרל"ז שהתחיל להנהיג העדה בעת פרידת השלום אמר לאחד מחסידיו, כמדומה לי שאתה אינך רואה היטב, והשיב לו כן רבי כי באת מעיני איני רואה כלל מחמת שיש לי מכסה עור על העין והשי"ת יעזור לי על העין השנית שהיה צדיאורה, ושאל אותו האם לא תעשה לזה מאומה, והשיב אני מלמד ואין לי פנאי לזה, ושאל אותו האם אתה מייאש עלמך, והשיב ח"ו אך אין לי פנאי לזה לעסוק בזה ופטרנו לשלום, ושוב בחג שבועות קצבא פעם שנית שאל אותו האם עוד אינך רואה על העין ופטרנו לשלום, וכצבא לביתו אחר שנית הלילה בבוקר אמר לבנו חן לי איזה ספר המונה על השולחן וראה לבנו שישית ידו על העין הטובה ולסתמו והוא קרא בהספר כל הכתוב בו וראה על העין הזאת כל ימי חייו. ושוב קצבא אותו אמר לו קצבא לביתו לווארשא יבך אל איזה דאקטער ויספר לו המעשה.

פעם אחת בא אליו אבדך אחד ובדרכו של האבדך להיות שם שני שבתות ולפעמים שלשה ואין מוחה בידו, ופעם אחת נפל בדעתו להתענות שובצ"ם ח"ת אולם בביתו היה ירא מאשתו וחמו, חשב בלבו כי יסע לנאדרזין ושם יוכל לעשות מה שלבו חפץ, כי מי ידע שם מה הוא עושה, והנה כאשר בא בעש"ק והיה שם ש"ק חייב במוצאי שבת שלח לו משמחו שיבוא לקבל פרידת שלום, אולם האבדך דחה אותו בחירוף אולם ביום מחר שלח אליו בפעם שנית לבוא חייב לקבל פרידת שלום ובע"כ היה מוכרח לבוא אלכו, וכאשר בא לחדרו אמר לו: איזה תסבב עלמך פה יחידי ומרה שחורה יותר גרוע סע לשלום ופטרנו, אז ראה כי רבו מרגיש בו והניח ועזב את מחשבתו והתחיל לאכול.

באכילה האחרונה שלו יום ג' ויאלא בלילה סעודת חלב אחר המעט לעת סעודת בשר מאת שודש כסליו באמצע הסעודה בלמדו בספר אחד נתחלב אשר ממנה נסתלק ביום ה' בלילה לגנזי מרומים ומנוחתו כבוד באוהל אדמו"ר ווארשא.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לנאדרזין היה אז קשה מאוד לבוא להעיר, וכשהו לבוא לפניו לא היה קודם כ"א שעה ד' שעות וחצי בלילה, ואף זה לא בכל לילה כי הרבה פעמים אה שלא להניח היום שום איש לבוא לפניו ונחיינו בשפע היה הרבה מאוד עד שלא היה אפשר שבעד מאין יש לו כל כך ליתן.

היה לו כלים מיוחדים לדגים מזלג וכסף וקערות, מקורו בטור יו"ד (הלכות סכנה קט"ז) וז"ל ויש מחמירין לייחד לדגים כלים. לבד, ואף דשם יכולין לפרש דהוא דווקא בכלי הבישול מכל מקום החמיר אף בכלי האכילה.

בעת מלחמת ישמעאל נלקחו איזה אנשים מהמונים גבוהי הקומה גבוהי חיל ונסעו דרך נאדרזין בש"ק בבקר שבת טובה, ושמעו כי יש רבי בעיר ועמדו תחת החלון ובכו, ורבינו אמר חייב כי יניחם לבוא לפניו אף שאז לא נתנה רשות לשום בן אדם לנטום אלכו, וכאשר באו ברכם ופטרום לשלום, והיה כאשר בא אל שולחן סעודת שבת התחיל לבכות ואמר: הנה באמת הם אינם חייבים כלל אך הם שלוחנו מפני חטאינו והיה כאשר אנוחנו יעשו תשובה אקוה כי יהיה נעשים חפשים וכן היה, כי ביום ד' שבו כולם חזרה לביתם.

פעם אמר כשאעלה עין בבוקר אדע מה נעשה בכל העיר, ופעם אחד אמר עליו הרה"ק מאלכסנדר זי"ע הוא יושב בחדרו הקטן ובקי בטוב כל העולם.

אמר על עצמו שאין עושה שום דבר בלי כוונה.

היה לו סכין קטן מיוחד לשמש לדבר מורה כגון לפעמים שנלך לגדר איזה אות בתורה או לחתוך הדקיס או הלולב אם היה ארוך ביותר וכדומה, וכן היה לו סכין קטן אחד מיוחד לנטילת האפרנים, וכן שלש סעודות שבת סכין מיוחד לכל סעודה, ולאכילת חול סכין אחר.

כשבנה ביתו בנאדרזין לא היה מניח לבנות בכל משך ימי הספירה וגם בכל ימי המאדים ולא בחנוכה בלילות, וטרם שהיה נגמר היה מכרו לאחר ועשה שטר מכירה כד"ת ושוב לקחו חזרה, לחשוף להספק של כוונת רבי יהודה החסיד. (אות ד' ז)

אזה לעשות לו דלי לנטילה עם ששה אנשים ולעשות שנים, אחד לכל השנה ואחד לפסח ליטול ידיו לנטילת בוקר שחרית כי צריכין אז ליטול כל יד ג' פעמים שלא יעמא הוד שוב ממיימי האוזן, וזה שלא לגלות להבעל מלאכה למה הוא נלך שלא יהיה בעיניו זר וחובב כ"א לומר לו כי צריכין לכלי כזה.

בסוף שנותיו הקפיד בעת יטבו בשולחן שבת ויו"ט שלא יהיה העומדים סביב השולחן סמוכים להשולחן בעת אכלו כי אם יעמדו סמוך בעת זמרו הזמירות ובעת אמירת תורה, אולם בעת אכלו יתרי קו זולת האוכלים גם כן עמו בהשולחן, ופעם אחד סיפר כי הרבי מלובלין זי"ע בכל יום טרם אכילתו אזה ללחוץ לו עין ואמר כי אף אין אחי בבית שום איש ירא אנכי מן המלאכים.

רוב חדשי השנה לא היה תחת כיפת הרקיע כי אם מקידוש לבנה אחת לקידוש לבנה האחרת.

דרכו היה בשמיני עזרת לאכול בסוכה גם בלילה וזהו שבעת הקידוש לסגור הגג של הסוכה ותיכף לאחר הקידוש שוב לפתחו, ואמר שמה שצבא במג"א (סי' תרס"ה) שהיה מנהג לאכול חצי סעודה בסוכה וחצי בבית, הבודהה על סעודת הלילה וחצי ראשונה אכלו בבית, וטעמם היה לפי שלא היה אפשר להם לקדש בסוכה שלא יהא סחירה מה שאומרים שמיני עזרת החג הזה, וגם מה

ה כסלו ה' שצ"ב

רבינו שמואל אליעזר ב"ר יהודה זי"ע בעל המהרש"א

רבינו הרה"ק רבי שמואל אליעזר הלוי איידליס אב"ד אוסטרא המכונה מהרש"א זי"ע נולד בקראקא בשנת ה' שכ"ה לאביו הגה"ק ר' יהודה הלוי מקראקא זי"ע שהיה חוטר מרבינו ר' יהודה החסיד בעל ספר חסידים זי"ע ומגזע חכמי הקבלה דור דורו, ולאמו הצדיקת מרת גיטל ע"ה מגזע רבינו ליוואי הזקן מפראג זי"ע מגזע הגאונים מזרע הנשיאים זי"ע

הגה"ק ר' יונה לנדסופער בעל המעיל דקה זי"ע כתב לבניו: שמדברי המהרש"א רוח אלוקים מדבר, ומבלעתי השגת רוח הקודש אי אפשר שיעשה ספר בדומה לו. הגה"ק ר' יוסף תלומיד בעל פרי מגדים זי"ע כתב (בראש יוסף פסחים דף כ"ז ע"א) כל דבריו ברוח הקודש נאמרו ומי יתן וכל חכמי ישראל בזמנינו יבינו דבריו הקדושים וטוב להם. וכתוב הגה"ק ר' אברהם ישעיה קארעליץ בעל חזון איש זי"ע: לא אמנע להעיר כי בלבי אשר לא יסה עשה הדור האחרון אשר עזבו לימוד ספר המהרש"א ז"ל, אשר מתנה טובה נתנה לישראל לזכות בו הדורות הבאים אחריו, להרגיל הלומדים בהתעלמות התורה אשר אך העמל הוא העבודה המעולה ואשר עליהם כיונו חז"ל בהפגנת התורה על לומדיה, והמהפך את הגשם לרוח ואת הגוף לנפש, והנכנס ברא"ח ארבים של אדם לזככם ולעדנם לחי' התורה וכ"ו, ודור שלפנינו, החזיקו מאד בספר הק' הזה, ומיום שעזבוהו אבדו את ידיעת הפשט שלו, ואין מי שיחזיר העטרה ליושנה עכ"ל. נסתלק ומת במיתה נשקה לבניו מרומים בליל מוש"ק פרשת תולדות אור ליום ה' כסלו בשנת שצ"ב ונטמן למחרתו ביום א' פרשת וילא ומנוחתו כבוד לבית החיים באוסטרא, ועל מיטתו הניח את ספריו הק' כי כן ליוה לפני הסתלקתו זי"ע. וסיפר שבעיר אוסטרא סמוך לבית החיים היה בית תיפלה של נוצרים, וכשהיו מלווים את המת היו נושאי המיטה מוכרחים לעבור דרך

תיפלתם, וכשראו הגוים את המיטה ומלוויה, הי מלללים בפעמוניהם, וכבר קרה שהמת נחטף ע"י כוחות הטומאה רח"ל. וקודם פטירת רבינו ליוה שימשו ספר תורה על מיטתו ויעברו דרך קס, כשהגיעו נושאי המיטה לאותו מקום קם רבינו המהרש"א ממיתתו ופתח את הספר התורה וקרא הפסוק: שקץ תשקלנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא (דברים ז' כ"ו) ופתחה האדמה את פיה והתחיל הבית לשקוע מטה מטה ושני קומות נשתקעו באדמה, ורק הקומה השלישית נשארה, ונתבטלה הטומאה לגמרי. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה מפורסם שקיים בעצמו את השלשה דברים שהעולם עומד, על התורה ועבודה וגמ"ח, והיינו שהיה גאון עולם שר התורה רשכבה"ג קדוש וטהור, ונודע למשגב ללדיק תמים, וזיתו הי' פתוח לאורחים כזיתו של אברהם אבינו ע"ה, ועל משקוף ביתו הי' חוקו הפסוק בחוץ לא ילין גר, ולתי לאורח אפתח. (איוב ל"א ל"ב) למד בישיבת של הרמ"א הגה"ק רבינו ר' משה איסרלס מקראקא זי"ע, שסם עמל בתורה ושקידתו בתורה לא ילעה גדול, ועד מהרה נודע לעילוי מקראקא. רבינו היה חתן הגה"ק ר' משה היילפרין בעל זכרון משה זי"ע, והתנתו הרבנית הגבירה מרת איילד ע"ה כלכלה אותו ואת ישיבתו הגדולה בכספה משך עשרים שנה וכאחת הוקרה חתם רבינו את עצמו שמואל אליעזר איידליס על שמה הטובה. כזן עשרים נהל רבינו את ישיבתו הגדולה בעיר פויזן ונתקבצו שמה תלמידים גדולים מכל פנות הארץ ששמעו הלך מסוף העולם ועד סופו, שהי' אדם גדול כאחד הענקים ממפרשי הראשונים ז"ל, כמה קהילות הק' רלו בו, אך רבינו שנאה מאד את הרבנות ורחסם, אמנם בשנת שס"ה כאשר נפטרה עליו חמותו הבריח החוץ של ישיבתו, פסק הישיבה ונאלץ לקבל על עצמו עול רבנות. ובשנת שס"ח נתקבל לאב"ד חעלמא, ובשנת שס"ה נתקבל לאב"ד ור"מ בלובלין, ואח"כ כיהן בעיר טיקטין ומשם נבחר לאב"ד אוסטרא וגם שם העמיד ישיבה גדולה, ואז בשנת שצ"ב הוליא ספרו חי' הלכות מהרש"א על רוב הש"ס אשר לאורו הלכו כל מעייני הגמרא והתוס' להוליא פסק הלכה. לאחר זמן ביי"ו סיון בשנת שפ"ז השלים את ספר אגדות מהרש"א אשר ממנו יקחו בעלי הפרקים ליסד דרושים לכל חפזיהם, אך הגם שכתבם לחוד בשתי חלקים, איה שלא להפרידן רק לעי' בשניהם, כי תורה אחת הוא לנו ויראה בהם במקום שזה סותם זה מגלה, זה סוגר זה פותח, ואלה תמים יחדיו. ועוד פירשים חזר רבינו על התורה ועל המזרחי, וגם הרבה חידושים נשארו בכתבים וחלקים נללו על ידי חתנו הגה"ק ר' משה אב"ד ור"מ בלובלין זי"ע שהוליאם לאור וקראם חי' מהדורא בתרא, והוא היה אומר: שכל החולק על פירוש חותנו המהרש"א ז"ל כאילו חולק על השכינה. וכמו כן אמר מרן רבינו הבעל קס טוב זי"ע שכל החיבורים שהי' עד המהרש"א ועד בכלל היה ברוח הקודש, והוא תורה עצמה וכיון שהוא תורת אמת אפשר לפרש על פי

פרד"ס וכ"ו ומה מאד הי' משבחו בגודל דקתו עד שאמר שאל היה העולם יודעים מזה, היה לוקחים את העפר שעל גבו קברו בעש"ט עה"ת שופטים אות ה'). הגה"ק ר' יואל ב"ר משה גד בעל חי' הלכות זי"ע נכד הטו"ז והב"ח זי"ע אמר: שדברי המהרש"א כל כך יסודות חזקים, שכל הרחות שבעולם לא יוכלו לזעזעם ממקומם. ובזוואת

כתב רבינו המהרש"א זי"ע (ברכות ל"ג ע"ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים: הכל בידי שמים, כאשר אדם מתפלל על כל דבר שהוא, בידי שמים להחליט אם לשמוע לתפלתו, חוץ מיראת שמים, אם יתפלל אדם על יראת שמים יהיו חייבים משמים להשמע לתפלתו ולהגשים את רצונו.

ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור (פרשת צו ו' ד') תנא דבי רבי ישמעאל (מסכת שבת קיד) לימדך התורה דרך ארץ, בגדים שבישל בהן העבד קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו. והכוונה היא, לעניין שינוי בגדי שבת. שכשם שהכהן לא היה לובש בשעות העבודה אותם בגדים שבהם היה מוציא את הדשן אלא לבש בגדים אחרים יותר נאים ויותר נקיים, כך גם בשבת יש לבוש בגדים נאים ונקיים יותר מימי חול. (מהרש"א)

ו כסלו תר"ל

רבי מנחם ב"ר מאיר זי"ע בעל חומת א"ש אב"ד אונגוואר

רבינו הגה"ק רבי מנחם אייזענשטאט אב"ד אונגוואר בעל חומת א"ש הנקרא ר' מנחם א"ש זי"ע, אחי הגה"ק ר' יהודה אב"ד סאבראנץ זי"ע והגה"ק ר' חיים זי"ע נולד בשנת תקס"ח לאביו הגה"ק ר' מאיר א"ש אב"ד אונגוואר בעל מהר"ם א"ש זי"ע בן הגה"ק ר' יהודה לייב הש"ץ בקהלת אייזנשטאט זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר אב"ד יאקא זי"ע שהיה מגורשי פולין מק"ק פינטשוב. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חנה ע"ה בת הגה"ק ר' דוד דייטש אב"ד סעמניץ בעל אהל דוד זי"ע בן הגה"ק ר' מענדל אב"ד טיטשאף זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי בעל מר דרור זי"ע שקבלה בידו שהי' ממשפחת רבינו יהודה חסיד זי"ע

באו אנשים אשר שמעו ממחלתו האנוסה לבקרו ולשאלו בשלומו, ורבינו קבל אותם בכבוד ואמר לכל אחד ואחד: שיתן לו ידו ויברכהו ברפואה שלמה. ואמר לחתנו הגה"ק ר' יעקב גרינוואלד זי"ע אשר הי' חביב אלכו מאוד: התדע בני מדוע אני עושה ככה, הנה ספרו לנו חז"ל בגמ' (מסכת ברכות ה') עבודות התנאים והאמוראים קצבא אחד לבקר את חבירו שהי' מעונה ביסוריו, ואמר לו חביבין עליך יסוריו, אל' לא יהב ליה ידיה ואוקמיה. פי' הוסיט לו ידו ונתרפא החולה מחליו, ועתה הנה אדמה כי אולי ישנם בתוך האנשים הבאים לבקרני ג"כ במדריגה הזאת ותבוא לי רפואה שלמה, וזוים פטירתו בבקר ביקש להלבישו בגדים נקיים, ושינתו לו טליתו המזויין של שבת קודש, והניחו עם התפילין והתפלל תפלת שחרית, עד לא כילה תפלתו והוא עודנו מעוטף בלייט ילאה נשמתו לגנזי מרומים, ופקח חיים לכל ישראל ביום רביעי ו' כסלו ומנו"כ בעיר אונגוואר לימני מנוחת אביו הק' זי"ע.

חבירו הגה"ק בעל הישר והטוב מליסקא זי"ע נשא הספד בעבורו בבית המדרש בעיר ליסקא, ובשעת ההספד הראה באצבעו בזהבנים בקרן מזרחית לפניו ואמר: כאן שפך אותו הצדיק את לבו בדמעות נכו פני השי"ת, והנה הצדיק הזה הוא ידוע שהי' איש תמים במעשיו ופיו ולבו היו שוין ובודאי רבים עשו תשובה על ידו ע"כ יש לקונן עליו. ועוד אמר כי כשנפטר רבינו נדמה לו כאלו ניטל הגג מן הבית.

נשאר אחריו בניו הק' ה"ה הגה"ק ר' מאיר אב"ד וואלכווע זי"ע חתן הגה"ק ר' שמואל עהרנפעלד בעל חתן סופר אב"ד מאטערסלארף זי"ע שלא נשאר אחריו ז"ק נסתלק ה' אדר תר"ן. הגה"ק ר' דוד אב"ד סאבראנץ זי"ע. וחידושי הקריים ה"ה ספר חומת א"ש (שם רמז בר"ת חידושי ונימוקי תורת מנחם א"ש).

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מובהק לדיק יסוד עולם חו"פ סיני ועוקר הרים בעל מחדש נפלא, למד תורה עד כי נחלש כוחותיו והעמיד תלמידים הרבה גדולי תורה וביניהם הגה"ק ר' אליעזר דייטש אב"ד באניאל בעל פרי השדה זי"ע הגה"ק ר' אברהם חיים איינהארן ממאסיעף בעל עצי העולה זי"ע הגה"ק ר' טוביה ר"ט בעל שושן עמק זי"ע הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס מספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע הגה"ק ר' יחזקאל ווערלכערנער דומ"ץ דעעש זי"ע הגה"ק ר' ישכר רוב קאהן אב"ד ערדי סענזארץ בעל בית יששכר זי"ע הגה"ק ר' יחזקאל גראספעלד אב"ד טשאפ בעל אוהל מועד זי"ע הגה"ק ר' משה הירש מכפר דוילא זי"ע הגה"ק ר' פנחס שטיין אב"ד מיקלאש בעל קנאת פנחס זי"ע הגה"ק ר' שלום גאלדינבערג אב"ד סוואליווע בעל דברי שלום זי"ע.

וסיפר שלפעמים היה רבינו מטיל מרה בתלמידים והטיף להם מוסר, אך בסיום דבריו הי' מפייעם במלים חמות, וכך אמר: דעו לכם כי בדרך כלל זורקים אבנים על עץ שיט עליו פירות, על אילן סרק לא זורקים אבנים.. מוסר אומרים לאדם שיט בו תורה, מלוות ומעשים טובים. (ועלמו של אבא)

פזר נתן לאביונים, והרבה חיילים עשה להבץ לעניי ארץ ישראל ויסד יחד עם הגה"ק בעל כתב סופר זי"ע את קופת כולל שומרי החומות ללדקת רבי מאיר בעל הנס בשנת תרי"ה, מסר נפשו ומאדו להזהיר ולהזהר לקיים ולא לבטל ח"ו שום מנהג קל ממנהגי ישראל, היה ראש המדברים באסיפות הרבנים האורתודוקסים והשתתף במשלחת הרבנים לקיסר פראנץ יוזעפף, וסיפר שרבינו געה בבכייה כשהתחיל לדבר בפני המלך, ועל ידי הדמעות הללו הביא את הישועה ליהודים יראי ה' במדינות אוסטריא הונגאריא, ואם כל זה היה עניו כהלל.

ובילדותו נסע מבית אביו למקומות תורה ויראה, וכשהגיע לפרקו נשא בת הרבינו הנגיד מר"ר אלחנן רוב ז"ל מתושבי ק"ק ליסקא, אמנם לא האריכה ימים, ונשא פ"ש להרבנית הצדיקת מרת רבקה רחל ע"ה בת הרבני הנגיד הר"ר שמואל סג"ל הורוויץ מק"ק ליסקא ז"ל. ויואל לשבת שם ולמד שם יחדיו עם אוהבו נאמנו הגה"ק ר' בני הירש אב"ד ליסקא בעל הישר והטוב זי"ע. וסיפר כשנסע רבינו לבית אביו לקיים מצוות כיבוד אב הורכך רבינו לומר לפני אביו ח"ת מחבירו אב"ד ליסקא זי"ע לראות אם יש להם אהבת ודיבור חברים.

בתחילה היה רבינו אב"ד סערענדל ואח"כ בשנת תר"ה נתקבל לאב"ד חוסט, ולאחר פטירת אביו בכ"ד טבת תרי"ב נתקבל למלא כסא אביו הק'. רבינו השקיע הרבה מאמץ בהדפסת ספרי אביו ספר זכרון יהודה ועוד.

בשנת תר"ל ז' ימים לפני פטירתו חלה את חליו ומוטל על ערש דוי, ואז צעת התהפך בחליו

מתורתו של רבינו זי"ע

(משלי י') בן חכם ישמח אב, ובן פסיל תוגת אמו: י"ל מה שנקט אצל בן חכם דוקא שמחת אביו ואצל בן כסיל דייקא תוגת אמו הלא לשניהם יש שמחה בן חכם ותוגה בן כסיל, ע"ד מה שנפסק להלכה דהאיש מצווה על פריה ורביה ואל האשה, ולענין חובת המצוה יצא האב אף שבנו כסיל וא"כ אין לו תוגה שהרי קיים עכ"פ מ"ר אמנם אם הבן הוא חכם ג"כ אז יש לו שמחה יתירה, ולכן בן חכם ישמח אב, אבל בן כסיל הוא תוגת אמו דייקא ולא תוגת אביו כי הוא מצווה ועשה את שלו, רק כשהוא חכם שמחה הוא לו. (חומת אש)

ו כסלו תשי"ח

רבי חיים מיכאל דוב ב"ר יוסף זי"ע

רבינו הגה"ק רבי חיים מיכאל דוב ווייסמאנדל הנקרא רבי מיכאל בער ווייסמאנדל זי"ע ר"ם בישיבת נייטרא בעל מן המצר נולד בעיר דעברעצין ביום ד' מרחשון תרס"ד לאביו שו"ב הגה"ק ר' יוסף ווייסמאנדל זי"ע

חדשים נתנו לו, חיים של צער ויסורים, אבל חיים של הרצת תורה ויראת שמים. הדפים הספר מן המלך למען ידעו דור האחרון את גנותם ורשעותם של אלו שעמדו לנגדו ובטפשות לבס הרע הפריעו הרבה מדרכי ההלכה, ואגב גרר הזכיר גם את מעשיו ופעולתיו.

וסיפר אחר המלחמה נכנס רבינו אל הרה"ק הריי"צ מליובאוויטש זי"ע ושפך בפניו את כאב לבו, על דם בני ישראל שנספך, בו בזמן שכבר היו סמוכים ונראים אל ההלכה, אלא שהרשעים מנעו זאת. הריי"צ הקשיב לכל דבריו בדומיה, ובסיימו נענה לרבינו בשלהבת אש: און ווער האט דאס אלעס געטאהן? הרי הכל נעשה על ידי הקב"ה בכבודו ובעלמו, אף הרשעים לא היו יכולים לעולל אס לא שךך היה רכון הבורא, ואין לנו שמץ השגה בהנהגת ה'. וסיפר רבינו: שאז הפיח בו רוח חיים, ובכוחות מחודשים הקים את ישיבת נייטרא לשם ולתפארת. (הרה"ג המשפיע ר' אלימלך בידערמאן שליט"א)

נסחלק לגנזי מרומים ביום ו' לחודש כסלו בשנת תשי"ח.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה מתמיד עצום גאון וחריף, עובד את ה' בהלכה לכת האבהת ה' ויראת ה' הי' ניכר על פניו אורח את הבריות ומקרבן לתורה, תפילותיו היו בזכויות ובהתעוררות רבה, הרביץ תורה ומוסר לבחורי ישראל אשר היו טרודים כל היום צפרנסתם, ודרש לפנייהם הרבה פעמים, ובמתק שפתיו קירב את הרחוקים לתורה ועבודה ויראת שמים, ולמד עמהם עניני הלכה למעשה, שידעו את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. עוד בימי חורפו עסק בעניני הכלל, ובפרט בתקון מקוואות ועירובין, וברוב חכמתו וידיעתו המלא חידושים ותקונים, באופן שנסתלקו חששות רבות, עמד בפרץ לגדור גדר בכל כוחו ובכל לבבו, והיה עסקן גדול לאחינו בני ישראל במסורת נפש ממש.

וסיפר שבהיותו עוד צעיר לימים הגיע לעירו מגיד משכיל שדיבר דברי דופי, והעם היו שותקים ולא מוחו בדבר, התלבש רבינו בלבוש עזות דקדושה, ופתח פיו נגדו, הקהל תמהו לקראתו, והתחילו לתקפו בדברי בוז: נער, שוטה, חמור ואתון. השיב רבינו בפקחותו: חז"ל אמרו (אבות פ"ה מ"ו) שפי האתון נכרא צערב שבת בין השמשות משבעת ימי בראשית, והלא לא הארכוהו עד ימי בלעם, אס כן למה נכרא אז? ותיקן כי הוא נכרא להיות לנגד המדברים בבלעם, אבל כל זמן שהמדברים בעולם היו צדיקים, כמו נח אברהם יצחק יעקב קהת עמרם משה אהרן וכדומה, לא פתח האתון את פיו, אבל כאשר בלעם פתח פיו, אז גם האתון פתח פיו נגדו, בטענתו שאס בלעם מדבר גם אני אדבר. וזו היתה תשובת רבינו נגד חוקפיו: שאס בעל דרשן זה מדבר, אזי גם אני הצעיר מדבר. (יפה שיחתן / הרה"ג אב"ד נייטרא מאנסי שליט"א)

בשנת תרל"ז נשא את הרבנית הצדיקה מרת ברכה רחל ע"ה בת הגה"ק ר' שמואל דוד אונגאר מנייטרא בעל נאות דשא הי"ד זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף משה אב"ד פישטיאן בעל שפתי יוסף זי"ע, והיה יד ימינו של חותנו הגדול בניהול הישיבה שם, משך החורבן האוים, שעבד כשרונותיו ומלא מרצו למען המצוה הדוחה כל המלוות, מצות האלף נפשות, ויגע ומלא דרכים מופלאים להאלת רבבות אלפי ישראל, דרכים שלא עלו על לב איש לחשבם, וכל שכן לעשותם, אמנם יראת שמים שפעמה בקרבנו לא הניחה לו הנוח עד שעשה כל מה שביכולתו ומעבר ליכולתו, ועד שחפץ ה' בידו האלילי וזכה והעמיד רווח והלצה לרבבות, אבל בשביל צערן של ישראל נפל לחולי מחלת הלב קשה, ומחלה זו לא עזבוהו עד יומו האחרון לימי חייו, ואף על פי כן לא נח ולא שקט ולא נתן מנוחה לגופו השבור, וגם צעת חליו שוכב במטתו למד בעיון שעורין כסדרין לתלמידיו, וכמעט בכל שבת ושבת דרש לפני הבחורים חדושי שמעתתא על למודי השבוע, ובדברי מוסר והתעוררות בקול חוצב להבות אש, ולרוב למד עם תלמידיו מספר חובות הלבבות, או מספרי רבינו הרמב"ם או משאר ספרי מוסר של ראשונים זי"ע. כל תלמיד וידיד הרגיש לו אובה נאמן עם מי לדבר ולהתייעץ, משרוד נעל עד דברים שבמה ושבכל. והי' לו הכח לשכוח ולהשכיה, שמדברים עם אדם אשר חוט השערה מחבר גופו ונשמתו עם זה העולם, וכדור המדבר שהיו יסנים בקבריהם, ולא ידעו אס למחר יעמדו עוד, כן עלה רבינו בכל לילה ולילה על מטתו, ולמחר חיים

ז כסלו תרמ"ב

רבי אהרן הלוי ב"ר קלונימוס קלמן זי"ע

רבינו הגה"ק רבי אהרן הלוי עפשטיין מקראקא זי"ע הנקרא ר' ארון קראקאווער או דער הויכער ר' ארון, אחי הרה"ק ר' יוסף ברוך הלוי עפשטיין זי"ע הנקרא דער גוטער יוד פון ניישטאט, שניהם בני הרה"ק ר' קלונימוס קלמן עפשטיין ראשון למפיצי החסידות בקראקא-ווישטאט בעל מאור ושמשי זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן הלוי עפשטיין זי"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. אביהם ברכם כי בכל עת שימשו בכיסם ימצאו מעות, אבל הם לא רצו להשתמש בברכה זו, מלבד פעם אחת או שתיים השתמשו בזה לצורך הכרח גדול, רבינו נולד בשנת תקנ"ה בעיר קראקא

המאור ושמש זי"ע זיך את בניו רבינו ואחיו הרה"ק ר' יוסף צדוק הגוטער יוד מניישטאט זי"ע, שכל פעם שיזכרו למעות, יכניסם ידם לכיסם וימלאו קס מעות, אבל הם לא רצו להשתמש בזה אלא פעם או פעמיים לצורך הכרח גדול. (עבודת עבודה) רבינו האריך ימים קרוב לזמן תשעים שנה, ונסתלק לגנוזי מרומים ביום ז' כסלו בשנת תרמ"ב ומנוחתו כבוד בבית העלמין הישן בקראקא סמוך ליונו הק' של אביו בעל מאור ושמש זי"ע,

ועל מצבתו חרות: פ"נ האי גברא רבא בזיניא קדישא דחילא ופרישא, אור מופלא בענוה וזכרחה ובחסידות, הלדיה האמיתי קדוש יאמר לו בקש"ת וכו'.

רבינו לא נשאר אחריו זרע של קימא.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש חלקים קדוש וטהור, גדול צנגלה וצנסתה, נתגלה והתחנך על ידי אביו הק' ונהיג את עולמו בקראקא, היה כרוח מן הכבוד ולא נשא פנים ולא היה יוכל לסבול זיוף ושקר, אף שנה את הרבנות ולמרות זאת נהרו רבים אחריו, והוא השתדל לעורר יצועות לבית ישראל.

בשנת תקפ"ג ב' דראש חודש תמוז נסתלק אביו הק' וכפי המסורה השאיר אביו הק' אחריו כל הדברי תורה בכתי"ק, ורבינו לקח אותם וקבץ כעמיר גורנה יחד, ומסרם אל הגה"ק ר' משה יעקב שארף בעל דרכי יוסף הנקרא ר' יעקב'לע אושפינענער זי"ע והוא הגיה אותם שיהא מוכן לדפוס,

ובשנת ת"ר הלך רבינו לקבל הסכמות מהגה"ק ר' אריה לייב אב"ד ווישניאל בעל ארי' דבי עילאי זי"ע והוא בחר לו את השם "מאור ושמש" וטעמו כלו כפי המבואר בתוך הסכמות המשכילים יזהרו כזהר הרקיע וכשמש וירח וכו', ובחודש טבת תר"צ ילא הספר בפעם הראשונה.

רבינו לא הגהיג כלל עדת חסידים ואמר הטעם כי הוא היה מתעסק בהדפסת את ספרו אביו הק' עבור כלל ישראל.

אבל הוא הקים את בית המדרש הראשון לחסידים בעיר קראקא לאחר שנים רבות שהדבר נמנע, בגלל התנגדות ראשי הקהלה ופרנסיה, לימים נתעלה רבינו להמנות בין ראשי העדה בקראקא.

והוא היה הראשון להחותמים על כתב הרבנות להגה"ק ר' שמעון סופר זי"ע בנו השני של הגה"ק ר' משה סופר אב"ד פרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע לכהן כאב"ד בקהלת קראקא.

הרה"ק ר' שלמה שפירא ראש שושלת מונקאטש בעל שם שלמה זי"ע היה נזהר שלא לומר תורה רק אחר אכילת כל התבשילין, ואמר טעמו ונימוקו כי שמע פעם אחת מפי הרה"ק רבי אהרן מקראקא זי"ע שהגיד בשם אביו בעל מאור ושמש זי"ע שהיה רכז בקודש לומר תורה לפני המסובין בשעת הסעודה בין מאכל למאכל והיה נמשך בדברי תורתו הרבה עד שנצטננו המאכלים אשר לפנינו, וגילו לו אח"כ מן השמים שמקפידים עליו בזה יען שמנינו להצטנן מאכלי שבת קודש.

פ"א שבת רבינו זי"ע בצל המגיד הרה"ק ר' אברהם מטריסק בעל מגן אברהם זי"ע, כידוע המגיד נהג שבכל השבוע כמעט לא אכל מאומה ואפי' בש"ק אכל ממש מעט מזעיר, שאל אותו רבינו למה ממעט כ"כ באכילתו? השיב לו המגיד: שהוא אונס בדבר, כי אי אפשר לו ליקח מאכל לתוך פיו,

שאל רבינו למה? השיב מפני שאי אפשר לו ליתן לעפעמיו תנומה ולישון, לכך גם לאכול אינו יוכל.

שאלו רבינו שוב: ולמה אינו יכול לישון?

אמר לו המגיד: אספר גופא דעובדא היכי הוה: אבי הק' הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע נסע תמיד מעיר לעיר, ובכל דרכיו עסק בתיקוני נשמות ובענינים נסתרים וגבוהים, ופירנס את הלו' צדיקים נסתרים שבדור, פעם בנסעו בדך, צירף את בניו עמו, ונסע אתנו מכפר לכפר עד שעמדנו ליד קרעטשמע אחת, נכנסו כולנו לפניו, והיה שם חדר גדול אשר שם מתאספים כל הבאים לשתות, ביקש אבינו הק' שיפרשו וילון בתוך החדר הגדול, להפסיק בינו לבין שאר הבאים, ולהעמיד שם כסא ושלחן שיוכל לעסוק בעבודתו

אמר לנו אבינו: הידעתם מי הוא הזקן הזה, זהו משיח צדקינו, אשר נאמר עליו (ישעי נ"ג ה') והוא מחולל מפשינו, ועד שלא תגיע עת הגאולה, הוא סובל בכל רגע יסורים נוראים מפני עוונות בני ישראל ומפני צער השכינה הקדושה.

וסיים המגיד הק' מטריסק את דבריו אל רבינו ואמר: מני אותו יום שראתי צערו הנורא של משיח צדקינו, אי אפשר לי עוד לישון, ומתוך שאי אפשר לי לישון אין בכחי גם לאכול, ואין כוונתי לסגף עצמו ח"ו אלא שאני אונס בדבר.

ח כסלו תקנ"ג

רבי בנימין זאב ב"ר דוד שמואל זי"ע ר"מ בלבוב

רבינו הגה"ק רבי בנימין זאב וואלף בלומענפעלד ר"מ בלבוב בתוך העיר מ' שנה זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' דוד שמואל בלומענפעלד זי"ע נין ונכד לרבינו הגה"ק רבי יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע ולרבינו הגה"ק רבי דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל הטורי זהב זי"ע

קיימת ארתון, והשגב לעשות מצוה, ונאנס ולא עשאה נחשב לו כאילו עשאה, והטעם, מדוע נחשב לנאנס, כאילו קיים המצוה בפועל, אף כי לדינא פסקינן, אונס רחמנא פטריה, ולא אמרינן דיהא נחשב לו כאילו עשה, יען באמת, אין אורח להשי"ת במצות שלנו, ותכלית כל המצות היא רק, לדעת את טוב לב האדם, לכן אין נפקא מיניה, אם עלה ביד האדם לקיים את המצוה או לא, ואף אם נאנס סוף סוף הראה רצונו הטוב, לקיים מצוה ד', ועמד בנסיון בו נסרה ה' אף אם לא קיים המצוה. (לקוטי בתר לקוטי)

את הפעם אחרת תעשה בפקד (פרשת פנחס כ"ח ד') נאמר אלל תמיד של שחר, של כל ימי השבוע, ובתמיד של שחר של שבת, לא כתיב בבוקר, אלא וביום השבת (כח"ט), מזה נתפשט מנהג העולם, אשר בשבת, ישנים יותר בשחרית, מכל שאר ימי השבוע, שמתעוררים בבוקר השכם, לבתי כנסיות, כי לשון ביום משמע איחור. (מרכי פרח כל כתיבי בשם ר' ד' האל גאון, מוצא בדמ"א הלכות שבת, סי' רפ"א)

או יאמר אשר לכן לא נאמר, אלל שבת בבוקר, לפי שאז משמש מזל שבתאי, כפי שמוצא (מסכת שבת בפרק מי שהשיד), אשר סדרן של מזלות הוא ש"ס חנוכ"ל, ובתחלת הלילות של ימי השבוע, המה כנ"ש חל"ס, ובתחלת הימים, חל"ס כנ"ש, לכן נתפשט המנהג, לאחר שבת, שעה אחת על היום, כדי לבוא למזל דלק, אשר משמש בשעה שניה בשבת בבוקר, ומטעם זה אזה השי"ת לקבל שבת, בתוספת שעה קודם הלילה, יען לפי סימון הנזכר, משמש בערב שבת בתחלת הלילה מזל מאדים, לכן מקדימים, כדי לקבל השבת במזל "דלק", אשר משמש בשעה, שקודם כניסת ליל שבת. (מהרש"א ח"א תענית ח')

והנה דברי מהרש"א אלו, המה גם כן יסוד, לדברי התקוני שבת, (מוצא במ"א, הלכות שבת רע"א ס"ק א') לקדש בע"ש קודם לילה, יען בתחלת ליל שבת, הוא מזל מאדים, ובסוף יום ו', הוא מזל דלק, לכן יקדש בצדק. ובזה יש לפרש הפסוק, דלק דלק תרדוף, למען תחיה, וירשת את הארץ, (דברים ט"ז-כ'), לידוע, אשר מזל מאדים, גורם חרב והריגה, ירושתו של עשו, דכחו ממאדים, ושבתיאי, הוא גורם חורבן ושממה, ולכך כנגד שני המזלות אלו, משמשים בערב שבת בלילה, ובשבת בבוקר, אמר הכתוב, דלק דלק תרדוף, הן בערב שבת בלילה, והן בשבת בבוקר, תרדוף להשיג המזל דלק, בערב שבת על ידי הקדמתה, שעה אחת, ובשבת על ידי איחור שלך, שעה אחת, והכתוב מפרש טעם, והוא: ממזל מאדים

תתרחק, "למען תחיה", כי הוא גורם חרב והריגה, וממזל שבתאי הרחק, כדי "וירשת את הארץ". כי הוא גורם, חורבן ושממת הארץ. (גליון מוצל מאש)

רבינו היה גאון אדיר ומוזבקה, בעל הוראה מפורסם בעל מחדש נפלא והגיה חיבורים גדולים ש"ת על הש"ס ועל התורה ודרוש, וכולם נשפרו חבל על לאבדין.

וכשהגיע לפרקו נשא בת הגה"ק ר' יוסף פינעלעם זי"ע נכד רבינו הגה"ק רבי נתן נטע ב"ר שלמה שפירא בעל מגלה עמוקות זי"ע,

נסתלק לגנזי מרומים ח' כסלו תקנ"ג בלבוב זי"ע.

נשאר אחריו בניו וחתניו גדולי תורה ואחד מחתניו היה הגה"ק ר' שמואל הכהן האלענדער מצאנז זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בית הכנסת בעיר לבוב

מתורתו של רבינו

ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בקרבך הזה. (פרשת ואתחנן ג' כ"ו) יש לומר כוונה אל תוסף דבר אלי, כי ידוע, אשר עיקר תשוקת משה ליכנס לארץ היה כדי לקיים מצות התלויות בארץ, וזה ואתחנן לאמר, השיבני דבר, ונאמר להבין, לאיזה אורח בקש תשובה, אבל כונתו היתה, לשמוע תשובתו יתברך, ובאם שיאמר לו, גזרה היא מלפני, יהיה הוא נחשב כאונס, ויקבל שכר המצות ממילא, כמאמרם חשב לעשות מצוה, ונאנס ולא עשאה, נחשב לו כאילו עשאה, השי"ת הבין מחשבתו הטובה, ובצדק אמר לו, רב לך, כלומר הרבה תפלות התפללת, ובה גלית גודל תשוקתך, לקיים מצות התלויות בארץ, מעתה אל תוסף דבר אלי, כי באמת תקבל שכר, על כל המצות, כאילו קיימת ארתון, כי רצונך הטוב ליכנס לארץ, נחשב לך כאילו נכנסת וקיימת ארתון כי באמת רק מחמת אונס שאינו תלוי בך לא

הבית החיים בעיר לבוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ח כסלו תרל"ב

רבי אהרן ב"ר מרדכי זי"ע הרה"ק מטשערנאביל

רבינו הגה"ק רבי אהרן טווערסקי מטשערנאביל זי"ע אחי הצדיקים הקדושים הרה"ק ר' משה מקורסטשוב זי"ע הרה"ק ר' יעקב ישראל ראש שושלת טשערקאס זי"ע הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת ממקורב זי"ע הרה"ק ר' אברהם המגיד מטריסק זי"ע הרה"ק ר' דוד ראש שושלת טולנא זי"ע הרה"ק ר' יצחק ראש שושלת סקוורא זי"ע והרה"ק ר' יוחנן ראש שושלת רחמיסטרעבא זי"ע שמנה אחים הללו היו צדקי הדור מפורסמים בפרישותם וקדושתם כולם בני הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנאביל בעל מאור עינים זי"ע, ומרגלא בפומיה דאבוהון למימר: כי שבעה מבניו המה נגד שבעה נרות המנורה, והגדול שבהם הוא בנו בכרו ר' אהרן שהוא עומד ומדליק את שבעת הנרות

רבינו היה איש אלקים בעל מקובל גדול וגורא בעל מופת מפורסם, זקן ויושב בישיבה, נסתלק לגנזי מרומים ח' כסלו בשנת תרל"ב ומונ"כ בטשערנאביל צאהל מיוחד סמוך לאחד המיוחד שצדקתי דורו, וקדושתו ה' עד להפליא.

נולד בשנת תקמ"ד בטשערנאביל ונקרא על שם זקנו רבי אמו הרה"ק ר' אהרן הגדול ראש שושלת קארלין-סטאלין זי"ע ונתגדל אלל זקנו הרה"ק בעל מאור עינים זי"ע וגם זכה שהניח לו תפילין צפעס הראשונה,

בהגיעו לפרקו נשא בת הרה"ק ר' גדליה מליניץ בעל תשואות תן זי"ע ובזיוו"ש נשא בת בן דודו הרה"ק ר' אברהם מקארסטשוב זי"ע חתן הרה"ק המאור עינים זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בהיותו עוד לעיר לימים התחיל רבינו להנהיג עדת יקרון על פי פקודות אביו הק' וגם קיבל אז סמיכה מהרה"ק ר' ברוך ממעוזב זי"ע, אביו הק' אמר קודם פטירתו לרבינו בזהלש"ק: זו קענטש קבלה, זאלסטו זיין א רבי,

בכ' אייר תקל"ז נסתלק רבינו מילא את מקומו בהנהגת עדתו ה' ובמנינות דק"ק טשערנאביל ושארי ק"ק.

בשנת תרכ"ח סדרה מחלת החולי רע בצמיה גלילות, ושליח מיוחד בא מעיר קרמנאגו אל רבינו על שבת קודש פרשת ראה, עם פליון בשם בני העיר לבקש רחמים שהמחלה תסור, בליל שבת צעפת הסעודה, פתח רבינו ואמר: האור החיים אומר: כי משה רבינו אמר לבני ישראל ראה אנכי ודברתי יא כ'ו)סתכלו עלי ונתן לכם ברכה, אני איני יכול לומר כן, אבל אני אומר: והקלה אם לא, כשאתה רבש"ע, לא תהן להם קללה, אני ערב לך שישמעו אל מלות ה'. והוסיף לומר: הנה כבר נתת חלילה קללה, ומה ילא מזה? בתשעה הימים, כתבתי בעלמי שיאכלו צמר, ובתשעה צבא כתבתי לכל היהודים שלא יאמרו. ובכן הרי טוב יותר רבש"ע, והקלה אם לא, ותראה ותיווכח כי ישמעו אל מלות ה', השי"ת ישמור לכל ישראל, ובפרט לעיר קרמנאגו ממחלה ומכל פגע רע, ונזכה לגאולה שלמה.

מתורתו של רבינו זי"ע
עת לעשות לה' הפרו תורתך(תהלים קיט קכ"ו) עיקר החיים לעסוק בתורה ובמעש"ט בזמנים שרוב העולם פנוים מעסק התורה, היינו בעש"ק ובערב יו"ט ובחוק"מ, וזה שכתוב עת לעשות לה' הפרו תורתך, אימתי שעת הכושר לעשות לה' ונחת רוח להשי"ת בהתורה ובמעש"ט שלך, בעת שאתה רואה הפרו תורתך, שרוב העולם בטלים מתורה, אזי אתה חזק ואמץ לעבוד לה' בכל כחך, ושכרך עצום מאוד.
מתורתו של רבינו זי"ע:
איתה במדרש בשעה שאמר הקב"ה למשה לעשות המשכן נתקשה למשה ואמר רבש"ע יכולין ישראל לעשותה, א"ל הקב"ה כאו"א מישראל יכולין לעשותה שנאמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו ע"כע, ור"ל משה נתקשה האיך במשכון גשמי ישכון כבודו ית"ש, וא"ל הקב"ה בזה שכ"א יהי לו אהבת ה', שירצה שהקב"ה ישכון בתוכם, וינדב בלב שלם, יתהפך הגשמי לרוחני, ויהי שם השראת השכינה.
אמר פעם בשולחנו הטהור בפרשת קדושים לפני המון החסידים בלשון קדשו: קדושים תהיו, כי קדוש אני: איר זענט הייליג ווייל איך בין הייליג, כי קדוש אני ה' אלקיכם: איך בין הייליג ווייל קודשא בריך הוא איז הייליג. ועמד ממקומו ואמר: אידן איר זאלט וויסן אז איר האט זוכה בדין געווען[היינו שכן נפסק בדין בשמים]. [ילקוט מאורי אור]
היו עובדא בהיכלו של רבינו זי"ע כשאחד מהוכחים הרים את נכדו הקט הרה"ק ר' ישראל מטשורטקוב זי"ע [אמו הרבנית הצדקות מרת פייגא ע"ה היתה בתו של רבינו זי"ע] מעלה עד שראשו נתקע בתקרה וקיבל מכה, הרים רבינו את עיניו הק' ואמר לו: רואה אתה נכדי יקירי שכל מי שמגביה עצמו יותר מדי הרי הוא נחבט. [הגה"צ ר"א בידרמאן שליט"א]

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ט כסלו תקפ"ח

רבי דובער ב"ר שניאור זלמן זי"ע דער מיטעלער רבי מליובאוויטש

רבינו הרה"ק רבי דוב בער שניאורסאהן מליובאוויטש זי"ע האדמו"ר השני לבית חב"ד הנקרא דער מיטעלער רבי, נולד ט' כסלו בשנת תקל"ד לאביו הרה"ק ר' שניאור זלמן מלאדי ראש שושלת חב"ד וליובאוויטש הבעל התניא זי"ע. ונקרא דובער על שם המגיד הגדול הרה"ק ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע שנסתלק בי"ט כסלו תקל"ג

בחסידות על הפסוק אחרי ה' תלכו, ולפני עלות השחר סיים את המאמר במילים כי עמך מקור חיים מחיי החיים, ונסתלק לגנזי מרומים בהיותו בן 77 שנה בשנת תקפ"ח ומונ"כ בעיר ניעזין, ונתקיים בו את מספר ימיו אמלא כי בו זיוס נולד בו בשנת תקל"ד זי"ע, חתנו הרה"ק ר' מנחם מענדל אלמלא לרק מליובאוויטש זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא זי"ע חתן הבעל התניא זי"ע מילא מקומו, ואמר הסתלקות כזו לא מלינו מיום פטירת התנא האלקי ר' שמעון בן יוחאי ע"ה, שאמרו ז'אירא: כי כשאמר רש"י: כי שם ליוה ה' את הברכה חיים, לא סיים לומר "חיים" עד שנסתלק. רבינו זכה שכל בניו ונכדיו היו אדמו"רים מפורסמים ושלשה היוחסין לשם ולתפארת כל ישראל. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ביום היה אלם הגדול בענקים בעל מוח אדיר ובעל שכל חד וחריף, המפורסם בקדושתו וחסידותו, בחמתו ובדרכותיו מקצה הארץ עד קצה, איש חלקים בז"ק וח"פ מנורה הטורה, גדול בנגלה ובנסתר, ה' ראש ומנהיג לחסידי חב"ד ואלפי ישראל הלכו לאורו, דברי תורתו נאמרו בלטה אש והכניסו יראת שמים בלב שומעיהם, וחיבר ספרים הרבה במקצוע החסידות, ספר אמרי בינה בקבלה. (אגב: על ספרו אמרי בינה

אמר הרה"ק ר' חיים אברהם דובער לעוון הנקרא המלאך זי"ע בזלש"ק: ביי לווי ספרים איז מיר ארויסגעפאלן די האר פון קאפ, ספר המורה וספר אמרי בינה) וספר עטרת ראש דרשות בקבלה, באורי הזוהר, קונטרס ההתפעלות, קונטרס ההתבוננות, עטרת ראש דרשות על מועדי השנה ג"כ ע"ד קבלה, שערי אורה בינה תשובה. בגיל חמש עשרה נתמנה ע"י אביו הק' למדריך אברכים באי ביתו של בעל התניא זי"ע. רבינו היה כמו אביו הבעל התניא, ה' נרדף ומתנגדיו העלילו עליו, ונתפס הוא וחברו הרה"ק ר' אהרן הלוי משטרשאעלע זי"ע וזיוס השבת קודש בשנת תקפ"ז הובילו והשיבו במאסר בעיר וויטעפסק,

וזיוס י"ח כסלו יא לא זכאי בדינו, ונסע משם לעיר קארלסבאד לרפואה, דרך נסיעתו ביקר אלל הגה"ק ר' עקיבא איגר זי"ע שחילק לו כבוד רב, אך מלבד בריאותו הלך ורע, ואחר כך הלך לעיר האדיץ על ימים נוראים והיה כמה פעמים להשתטח על קבר אביו הק' ודרש הרבה חסידות בבית המדרש שלפני הקבר, פעם אחת הלך להשתטח ושהה זמן רב, ואחר כך יא משם בשמחה רבה וננים שוחקות ואמר: פעלתי מאדוני אבי שיפטרוני מהרבנות. חשבו החסידים שכונתו שיסע לארץ ישראל שהשתוק לזה תמיד, ואמרו לו: למה רבינו לדבר כדברים האלה? איך יעזוב אותנו כלאן בלי רועה? והשיב להם: הלא עמכם חתני הרה"ק ר' מנחם מענדל אלמלא לרק מליובאוויטש זי"ע הוא יהיה לכם לרועה נאמן. אחר כך נסע משם לקוב לביתו דרך עיר ניעזין ושם נחלה מאוד וגברה עליו מחלתו, והוכרח להתעכב שם, השיגו רופאים גדולים, וכולם אמרו שאינם יודעים תרופה למחלתו, והזהירו אותו שלא ידרוש חסידות כלל, וזה היה לו למורת רוח ואמר: קאתי בחיי. ומחלתו גברה עליו ביותר. עד שלא היו יכולים לנגוע בו, כי חיפק היה מתעלף, וזיוס ט' כסלו יוס ד' התחיל לומר בהתלהבות גדולה מאמר

כתב בסדה"ר החדש: שפ"א אמר הרה"ק רד"ב מליובאוויטש ז"ל: מה בין החסידים וכת המתנגדים, ששניהם כוונתם לש"ש, המתנגד לומד תורה לשמה ועושה מצות ומעש"ט בדחילו ורחימו, ואם עושה עבירה ח"ו, לא זז משם עד כי ישוב בתשובה שלימה בכ"י וצעקה בתענית וסיגופים, ונפשו מרה עליו מאד עד שלא יכול לפתח פיו בשמחה. אבל החסיד, לומד תורה לשמה עושה מצות ומעש"ט בדחילו ורחימו, ואם עשה עבירה ח"ו לא זז משם עד כי ישוב בחטרה גמורה במירות וכאב לב, אבל בכל זה, באותו רגע שבא מצוה לידו עושה בשמחה רבה, ושכח שעשה עבירה כי כל דרכו עבודתו לעשות רצון בורא ית"ש, ולעשות נחת רוח לפניו באהבה, לא מיראת עונש, ולא בעבור שכר עוה"ז ועוה"ב, לכן אפי' בשעה שנכשל בעבירה, יתחרט מעומקא דלבא, אבל אין העבירה מכבה לו המצות ומעש"ט שלא יעשה אותם בשמחה וטוב לבב, כי יאמר בלבו: אין אני חושש לעצמי מה שאהי' בגיהנום, כיון שעתה עומד לנגדי דבר שאוכל לעשות בו רצון בוראי אעשה בשמחה, ואעשה נחת רוח לפניו ית"ש. ונלע"נ בס"ד עפ"י כוונתו דהע"ה(תהלים קכז) שוא לכם משכימי קום: פ' לא טוב וענין שוא הוא, לאחר ולא להיות משכי' בזריות ובשמחה לקום ועשה מצות. מאחרי שבת, ולהיות מהמאחרים ולישב בעצבות בשביל העבירה שנשכח בה, כי המה אכלי לחם העצבים בעצבותם יושבים בתענית וסיגופים, עד שאין שמחה בלבם לפתח במצות בשמחה בזריות וטוב לבב, אלא כן יתן לידיו שנא, ידידי ה' צריכין להסיח דעתם מעצבות כמו אדם שהוא יסן, והסיח דעתו מכל מה שנעשה, כן המתחסד עם קונו צריך לשכח העבירה שעשה, בשעה שעושה נחת רוח במצוה לפניו ית"ש, זהו חילוק ראשון שבין חסיד למתנגד, והחילוק השני: הנה נחלת ה' בניים, בניים של התנגדים לא יהי' כאבותם, כי הם ראו רק המתנגדות, ולא יראת חטא שבלב אביהם, אבל בניים של החסידים האמתיים גם בנייהם יהי' זרע ברוכי ה'.(מליצי אש)

י כסלו תרמ"א [א]

רבי נתן בנימין ב"ר אברהם שמואל זנוויל הלוי זי"ע ראב"ד בפרעשבורג

רבינו הגה"ק רבי נתן בנימין הלוי ליעבער ראב"ד בפרעשבורג בעל שארית נתן בנימין זי"ע הנודע בשם ר' נטע וואלף נולד בעיר פיורדא במדינת אשכנז בשנת תקס"ה לאביו הפרנס ומנהיג הקצין רבי אברהם שמואל זנוויל ז"ל הנקרא ר' שמואל מעיר וויזענדארף, ולאמו מרת שרה ע"ה

כרבינו לא היה אדם כך ורגזן מטבעו, אלא היה גבר בגובריו, אך כשידבר מרבו הגה"ק החתם סופר זלגו עיניו למעות מרוב התרגשות.

בטרם חלפו חמשה שנים מאז הגיעו לחסות צלל רבו, ביום מ"ח לעומר שנת תקפ"ט עיטרוהו רבו בחור"ר מורינו הרב רבי" וכלקטנו של רבו: וזמה יודע איפה כי מלא כדי מדתו, אם לא יבצב מדו וחלוק של תלמידי חכמים, לעת מאזא דיומא דקא גרם יום מתן תורתנו להיות מוכשר לקבל טהרה... תלמידי וחביבי בן ימינו וכ"ו בהעידו עליו שלא פסק פומיה מגירסא! כלל התקופה שיבצב במחילתו, ומן אז והלאה, ישב פה ביני עמודי דגרסא, לא פסק פומיה מגירסא, גם לילות כימים עלה גבהי מרומים, חכם מחוכמים, ותוספת מרובה על עיקר מילא כריסו ב"ס ופוסקים.

לפי המסופר מפיו תלמודו בעל באר שמואל זי"ע שצעת אשר בא חותנו של רבינו לשיבת פרעשבורג להגה"ק החתם סופר זי"ע לבחור בחור מופלג לבחור, הניע לו החתם סופר את רבינו, באמרו: בחור הלז אין לריך לקנות עבורו ספרי היד החזקה... חרותים הם על לוח לבו.

בשנת תקפ"ט נכנס רבינו לבית הנישואין עם זוגתו הרבנית האלקית מרת מילכל צילה ע"ה למשפחת אופנהיים המפורסמת מפרעשבורג.

אף לאחר נשואיו המשיך רבינו לחסות צלל רבו החתם סופר, עד יום כ"ה תשרי בשנת ת"ר שיאחא נשמתו באחד לגנוי מרומים, והמשיך להשתתף בשיעורי בנו הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין בעל כתב סופר זי"ע

כל מגמת חפלו מעורו היה ללמוד עם אחרים וזכה להרביץ תורה לתלמידים מקשיבים, ולהעמיד מותכס גדולי הדור, אחד מתלמידי הגדולים היה הגה"ק ר' שמואל ראזענבערג מאונסדארף בעל באר שמואל זי"ע שכל ימי חייו הרביץ תורה גם הוא לאלפי תלמידים, ואמר הוא שהדרך לימודו קיבל מרבינו, כמו שמואל בהקדמתו לספרו: מרבו זה למד את דרכי לימוד הישר אשר בו הראה את כוחו ועוצם ידו, לללול במעמקי ים התלמוד וזהעלות פנינים יקרים מדברי רבותינו הראשונים נ"ע וביחוד בדברי אדונינו רש"י ראש המפרשים, הראה לדעת כי כל דבריו נשקלים בפלס מאזני השכל הישר, וכל מילה אשר נראית לפוס רהיטא כמוזרת יש בה אורכ גדול לליטוש הפירוש האמיתי לפי שיטתו, וזכה בנה דייק להשמר מקושית התוספות או משאר סתירות וקושיות אשר יוכלו ללמוח וגם בדברי בעל המאור... הראה לתלמידיו כזה כביר וביד חזקה. (באר שמואל)

כרבינו משחר ילדותו ניכננו בו ניכני גדלות. היה גאון עמוס ומוזקה, חסיד ועניו לדין יסוד עולם, היה מלא כריסו ב"ס ופוסקים, וחכמי דורו הירו אלו שאלותיהם. בין גדולי הרבנים היה הגה"ק ר' יהודה אסאד בעל יהודה יעלה ודברי מהרי"א אב"ד רעטע סעמניץ וסערדהעלי זי"ע

וסיפר תלמיד רבינו הגה"ק ר' אברהם פראגער ראב"ד טאפלאתשאן זי"ע שפעם אחת בא הגה"ק בעל דברי מהרי"א לפרעשבורג, וביקר רבינו, והציג לפניו שאלה שצאה לפניו בימים אלו, רבינו עיין מעט והשיב למהרי"א מיד תשובה גדולה בחריפות ובדיאות נפלאה. כשהלך משם המהרי"א אמר לר' אברהם: שהוא גדול כל כך לא ידעתי, אני הורכתי איזה ימים לטרוח עד סדרתי תשובה על שאלה זו ורבי נטע וואלף השיב מיד תשובה נפלאה.

והגה"ק ר' יצחק ווייס ראב"ד ווערבו זי"ע סיפר מהגה"ק ר' אברהם פראגער ראב"ד טאפלאתשאן זי"ע תמיד רבינו. שרבינו נהג בכל ליל שבת קודש לחזור הרבינו בחיי על הסדרה בעל פה. (אלף כתב)

בימי נעוריו למד בשיבת הגה"ק ר' אברהם בנימין וואלף מפירדא בעל שמת בנימין ב"ר אלבעזר אהרן ליפמאן

האמבורג זי"ע, ואז התגלו הכשרונות האדירים שהיו טמונים בעלם האעיר, ועל אף גילו הרך נהג כבן עליה ממש, התמדתו ויגיעתו לא ידעו גבולות, וכרגע קט לא הוגיח מלהעפיל אל על. ותקופת מה למד כנראה אכל הגה"ק ר' אברהם הלוי בינגא אב"ד ווירצבורג בעל זכרון אברהם ב"ר אנוס זי"ע זי"ע

בשנת תקפ"ד עזב עיר מולדתו אשכנז, וגלה למקום תורה לשיבת רבינו הגה"ק רבי משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע, ומאז נקשר שמו בשמו הגדול של רבו לנלח. חיט מהר תפס מקום בין מצוייני התלמידים, בשיעורי רבו שהתקיימו מדי יום ביומו היו המופלגים שבתלמידיו מתפללים בדבריו מי בקושיה ומי בראיה, וגם רבינו נטל חלק בראש בהתפללו עם רבו, ורבו מציאו כמה פעמים בחיבורו המופלג הר"ר נטע וואלף אמר... (חת"ס עה"ת שמות) פעם התבטא עליו וקרא: מיין יונגער פלתי והפלתי האעיר שלי

טללי אהבה הרעיק רבו על תלמידו הגדול רבינו, ורבינו החזיר לה במלוא חפניים, כל עוד יכול היה, לא מש מאוהל רבו, ודבק בו בכל נימי נפשו. תלמידו של רבינו הגה"ק ר' שמואל ראזענבערג מאונסדארף בעל באר שמואל זי"ע היה רגיל לספר, כי על אף

מתורתו של רבינו

וישראל אהב את יוסף מפל בני פי בן זקנים הוא לו ויעשה לו פנת פסים. (פרשת וישב ל"ז ג') ביאור רבינו על תרגום: וישראל רחמים ית יוסף מפל בנותי ארי בר חמים הוא ליה (תרגום אונקלוס) אין הכוונה על יעקב, כי הבנים הנולדים לעת זקנות מובחרים הם בדת ובחכמה, ומוכנים יותר לקדושה מהבנים שנולדו בנעורו, כי בזקנות מחשבות האבות קדושות ונקיות בלי תערובות סיג הנאות ומוריות, וזה שאמר: וישראל אהב את יוסף, יען כי בן זקונים הוא לו, שנולד כאשר היה יעקב זקן שקנה חכמה. (ילקוט המליצות)

י כסלו תרמ"א [ב]

רבי נתן בנימין ב"ר אברהם שמואל זנוויל הלוי זי"ע ראב"ד בפרעשבורג

רבינו הגה"ק רבי נתן בנימין הלוי ליעבער ראב"ד בפרעשבורג בעל שארית נתן בנימין זי"ע הנודע בשם ר' נטע וואלף נולד בעיר פיורדא במדינת אשכנז בשנת תקס"ה לאביו הפרנס ומנהיג הקצין רבי אברהם שמואל זנוויל ז"ל הנקרא ר' שמואל מעיר וויזענדארף, ולאמו מרת שרה ע"ה

לאו שנית אל"ל לאו אס כן צמה אפרנסך אמר לופרנסקי ככלב וכעורב פרנסיה צתר דנפק יתיב רבי וקא מאטער ואמר אוי לי שנתחי פתי לעס הארץ אמר לפניו ר' שמעון בר רבי שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו רואה ליהנות מכבוד תורה מימיו דקו ואשכח (מסכת בבא בתרא ח' א') וקשה הלא מאחר שהשיב שלא קרא היינו מקרא, מהו השאלה האם שנה משנה, הלא קל וחומר הוא דלמא? אלא ידוע שהגה"ק רבי אליהו הנקרא הגר"א מווילנא זי"ע היה לומד מתוך ספר תורה, ומשם סידר כל שיטות הש"ס ודרשות חז"ל, ורבינו על כל פנים בלימוד המשנה סידר את כל ההלכות, והוא שאלו קרית כמו הגה"ק בעל הגר"א מווילנא? ושוב שאלוהו, שנית כמו הגה"ק רבי נטע וואלף, שצלימוד משנה סידר הכל.

לאחר פטירת הגה"ק ר' דניאל פרוסטיץ ראב"ד פרעשבורג בעל מחנה דן זי"ע בו' אדר ב' שנת תר"ו נתמנה על מקומו הגה"ק ר' שלמה זלמן באניאהד בעל מנחת טהורה זי"ע ורבינו נתמנה לדיין ומורה דקד בבית דינה רבה בפרעשבורג, בשנת תרי"ח אחר

והגה"ק ר' ישראל טויסיג האדמו"ר ממטרסדארף י"ס בעל בית ישראל ב"ר דוד ישכר זי"ע, הנקרא הבית ישראל ממטרסדארף, שכהן כרבה של צחי אונגרין וכמו"ץ של העדה החרדית. שהיה מתלמידי בעל צאר שמואל העיד ששמע מרבו, שמה שהלחית בלימוד התלמידים היה ממה שלמד אלל רבו בעל שארית נתן בנימין.

גם לפני בני הקהילת פרעשבורג אמר שיעור מידי יום ביומו בסדר בן"ש, במסגרת חזרת ש"ס של הקהילה, וכעדותו של הגה"ק ר' עקיבא סופר בעל דעת סופר זי"ע שרבינו הרביץ תורה שנים הרבה בחברה ש"ס מידי יום ביומו לתלמידי חכמים נטורי קרתא, והיה דולה ומשקה מתורות רבו בעל החתם סופר זי"ע לאחריס, תורות אמת היתה צפיהו לאמיתו של תורה, והיה משדד עמקים, ולמד בעמקות גדול כנודע לתלמידיו.

שיעור זה היה מפורסם מאוד ורבינו למד גם מסכתות הקשות הש"ס, בשעיוור השתתפו מסלחה ומשמנה של בני הקהילה, וגם תלמידים חכמים גדולים בעלי תריסין השתתפו בשיעוריו, גם הראה את כוחו וחילו הגדול, ומשיעור זה למדו תלמידיו דרכו הישרה בהצנת הסוגיא, וכמו שכתב תלמידו בעל צאר שמואל: שהשתתף בשיעוריו במשך שלשה שנים. היאור מענין מהשיעור נשתמר לנו מאחד המיוחד מתלמידיו הגה"ק ר' דוד צבי קצבורג מווילנא בעל תלפיות ב"ר זלמן כ"ץ זי"ע גם אני הייתי בין המלוים אותו לאחר הלימוד מבית מדרשו לביתו דירתו, וכל בחור או תלמיד חכם אשר השיג על מה שהביע וחידוש, קיבלו בספר פנים יפות להבינו על דרך הישר ואמת. כמו כן העמיד אלפי תלמידים במשך יובל שנים בערך, וכמו שהעיד הגה"ק ר' ישעיהו זלברשטיין ראב"ד ווייטנען בעל מעשי למלך זי"ע בהסכתו: וכוחו וגבורתו ולקחתו בכל של בעל שארית נתן בנימין מלא עולם, ובפרט תלמידיו שומעו שיעוריו אשר רבים הם בלי עין הרע, בין תלמידיו היודיעם לנו נמנו: בן משק ביתו, הגה"ק ר' משה יוסף האפמאן ראב"ד פאפא בעל מי צאר מים חיים זי"ע הגה"ק ר' שמואל ראזענבערג מאונסדארף בעל צאר שמואל זי"ע, הגה"ק ר' אברהם פראגער ראב"ד טאפלשטאן זי"ע הגה"ק ר' דוד כהן קהורג בעל תלפיות זי"ע, הגה"ק ר' גבריאל קאסטעליץ מסאמאטהעלי בעל מים מגבא זי"ע, ועוד.

הסתלקות הג"ר זלמן, מילא רבינו את מקומו ונתמנה לראב"ד למשך כ"ג שנים, חברי בית דינו היה הגה"ק ר' משה לייב ליטש הלוי רוזענבוים בעל מחא דירושלים זי"ע, והגה"ק ר' משה קאטנדארף בערגער זי"ע חתן הגה"ק ר' דניאל פרוסטיץ זי"ע.

את נשיאותו נהג ברמה והיה בבחינת שמאל דוחה וימין מקרבת, הגה"ק ר' שמואל עהרענפעלד ראב"ד מאטערסדארף בעל חתן סופר זי"ע סיפר שפעם אחת בעת שהלך רבינו מבית מדרשו לביתו, פגע בו אחד מבני הקהילה עם שאלה, וביקש ממנו תשובה לאלתר באמצע הרחוב, ענהו רבינו: איך בין ניכט קיין שטראסע רבינער (איני רב הרחוב) אנה, בוא לביתי בכבוד ובלרך ארץ ובנימוס ואענך בספר פנים יפות.

כאומר דרך לימודו היתה מיוחדת במינה, וכבר בלימוד המשנה סידר כבר את כל השיטות ודרושת חז"ל עד להלכה הפסוקה. גם רש"י לימד באופן שכבר היה מתורגמים בו כל קושיות התוספות. תלמידו בעל צאר שמואל סיפר: שכאשר למד לפניו משנה בצבורות, סידר כל השיטות הראשונים והאחרונים השייכים על זה, ועל דרך מליצה פירוש הבעל צאר שמואל לפי זה מאמר חז"ל: רבי פתח אולרות שני בצורת אמר יכנסו בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי הלכה בעלי הגדה אבל עמי הארץ אל יכנסו דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס אמר לו רבי פרנסני אמר לו בני קרית אמר לו

י כסלו תרמ"א [ג]

רבי נתן בנימין ב"ר אברהם שמואל זנוויל הלוי זי"ע ראב"ד בפרעשבורג

רבינו הגה"ק רבי נתן בנימין הלוי ליעבער ראב"ד בפרעשבורג בעל שארית נתן בנימין זי"ע הנודע בשם ר' נטע וואלף נולד בעיר פיורדא במדינת אשכנז בשנת תקס"ה לאביו הפרנס ומנהיג הקצין רבי אברהם שמואל זנוויל ז"ל הנקרא ר' שמואל מעיר וויזענדארף, ולאמו מרת שרה ע"ה

רבינו ניהל את נשיאותו בדרכי נועם אך מאידך גיסא ויגבה לבו בדרכי ה' עמוד בפרץ וגדור גדר בחומות הדת. וכיפר פעם נזדמן לפניו בחור אחד שעמד ללמוד גרמנית, והלך להתייעץ עם רבינו, בחשבו שהלא רבינו הוא מילדי אשכנז, ואכלו תהיה העבירה של לימוד שפות יותר קטנה, ענהו רבינו: שמי שלומד גרמנית יהיה גוי! שאלהו הבחור: הרי הרב מאייזנשטאט (הגה"ק ר' עזריאל הילדסהיימר אב"ד ברלין ואייזנשטאט ב"ר יהודה לייב זי"ע) הוא גם רב חשוב ומכובד? השיב לו רבינו: את הרב מאייזנשטאט שכת היצר הרע.

מקובל במשפחת וועקסלער נכדי רבינו שפעם אחת תקפה מחלה אנושא לנכדתו תנוקת בת י"ב שנה, בתו של חתנו הר"ר פנחס פאפנהיים ונתיאשו הרופאים ואמרו עליה שכבר יאלה נשמתה, אז נכנס אליה רבינו לחדרה והדלת סגור אחריו ושהה אצל מיטתה כל הלילה, ובבוקר אך יורא יאל רבינו והנה נכדתו קמה ממיטתה בריא אולם כאחד האדם והיה לפלא.

ועוד ספרה נכדת רבינו: שפעם אירע לרבינו שרדף אחריו כלב שוטף מרוצת בהלה ובכר היה ממש בסכנת מות, פנה רבינו אליו, ואמר מילה והכלב נפל מת.

בשלהי שנת תר"ם נחלשו כוחותיו הגופניים של רבינו, כוחותיו הלכו ואזלו, והיה רחוק למיטתו זמן רב, בימים אלו שכב צעניים עזומות, אך שפתותיו נעו בחזרו על כל לימודו, ובשנת תרמ"א נחלש רבינו מאוד והיה מונח במיטתו צעניים סגורות ושפתי קדשו היו מרחשין תמיד, וקול דממה דקה נשמע, כי חזר על לימודיו בש"ס ופוסקים, וביום שנת קודש פרשת ויאל ב' שעות קדוש היום יו"ד לחודש כסלו, כשהתאספו שמה רובו ככולו של הקהלה הקדושה, יאלה נשמתו לגנזי מרומים וידום השמש בנשיקה.

בהלווייתו הספידו אותו גדולי ומאורי הדור, וביניהם הגה"ק ר' שמחה בונם סופר בעל שבת סופר זי"ע, הגה"ק ר' שרגא פייש פישמאן מגיד משרים פרעשבורג בעל אור שרגא ב"ר יחזקאל משה ליפשיץ אב"ד מיסקאלץ זי"ע, הגה"ק ר' שמואל דאגאטה אב"ד ומגיד פרעשבורג בעל חידושי שמואל הרמשי"י ב"ר מנחם זי"ע ועוד גדולי הדור שבאו לכבודו, והטמינהו בכבוד גדול בבית החיים החדש של קהלת פרעשבורג.

נשאר אחריו ששה בנים ושלושה בנות בנו הגה"ק ר' יהודה הנקרא ר' לייב זי"ע, הגה"ק ר' עקיבא זי"ע, הגה"ק ר' נפתלי חיים זי"ע, הגה"ק ר' משה זי"ע, הגה"ק ר' פנחס זי"ע, הגה"ק ר' ברוך דומ"ץ דק"ק פישטיאן זי"ע, חותנו הגה"ק ר' פנחס פאפנהיים בעל פי שנים זי"ע, וחתנו הגה"ק ר' קלונימוס קלמן ווייס אב"ד בקהילות מילדוי, טשאבא, קארלסבורג ואוהעל זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

י כסלו תרפ"א

רבי פנחס מנחם אלעזר ב"ר בנימין אליעזר זי"ע בעל שפתי צדיק ראש שושלת

רבינו הרה"ק רבי פנחס מנחם מענדל אלעזר יוסטמאן ראש שושלת פילץ בעל שפתי צדיק זי"ע הנקרא ר' פינטש מפילץ נולד בוורשא בשנת תר"ט לאביו הרה"ק ר' בנימין אליעזר יוסטמאן זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקות צינה ע"ה בת הרה"ק ר' יצחק מאיר אלתר ראש שושלת גור בעל חידושי הרי"ם זי"ע. ולמעלה בקודש עד רבינו רש"י הקדוש זי"ע

לערו על המצב שאליו נקלע, פרץ בכיו, לפלע הבחין דממותו הנהירה של רבינו, ששלח את משמשו לשאול על בכיו, בשמוע רבינו את סיפורו העניק לו את דמי הנסיעה, וזכרו מעומק לבו הטהור: מכיון שציוס חופתך בכית על חסרון כסף שוב לא תדע מחסור כל ימי חיידך! ואכן כרבות הימים הי' רי"מ לנגיד ידוע, ומעולם לא סבל ממחסור.

נסתלק לגנזי מרומים ביום השבת קודש פרשת ויאל בשעת סעודת שלישיית י' כסלו והלווייתו נערכה ביום שני ביום י"ב כסלו בגלל מחלוקת ודין תורה בין קהילת פילץ וקהילת טשענסטחוב על מקום קבורתו, ולכסוף נקבע שיקבר בעיר טשענסטחוב וע"פ המסורת כי מי שפסק שעליו להיקבר טשענסטחוב הסתלק מהעולם בתוך זמן קצר, שכן כלואתו כתב שישתדלו מאוד שיקברוהו בפיליץ הרה"ק ר' אברהם מרדכי מגור בעל אמרי אמת זי"ע אמר על רבינו בין השאר בעת הלווייתו: זיינע תפלות זענען אלע מאל גענפערט געווארען.

רבינו נשאר אחריו ספר לוואה אשר כתב בכת"ק איזה שנים לפני פטירתו והביע חפזו לשלוח הלוואה לכל העיירות, ומתוך לוואתו כתב גם שבעיר ווארשאה היה אחד שקראו לו ראובן השחור דער שווארצער ראובן, וראיתי שהיה לזקני מורו ורבי בעל חידושי הרי"ם זי"ע לער גדול: איך הורגלו לכנות בכינוי גנאי, שעל ידי זה מאבד חלק בעולם הבא, ראו כמה אדם כריך שמירה, כשאני שואל למה תקראו אותו יוסף העיוור בלינדער יוסף? משיבים לי: הכל קוראים לו כך, וכי זה תירוץ? הגיהנם גדול.

נשאר אחריו בנו ממלא מקומו הרה"ק ר' תנוך גד יוסטמאן מפילץ זי"ע והרה"ק ר' יצחק מאיר זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש מתמיד גדול ולמד בשקידה מרובה ביותר ומחדש נפלא, את דברי תורתו שחידש כל שנה, היה מעלה על הכתב ומהם נדפס הספר שפתי צדיק שבתוך דבריו מובאים גם מאות אמרות מזקינו וגיסו הגדולים לבית גור, כשהספר התקבל בהתלהבות בין רבבות אלפי ישראל שנהנו מדבריו המאירים. וסיפר שפ"א שאל רבינו את גיסו הרה"ק בעל שפת אמת זי"ע: הנה איתא במדרש (בראשית רבא ס' ז') על אליעזר עבד אברהם, על ידי שקירת אותו לדיק באמונה ילא מכלל ארור לכלל ברך, וכיוצא בו מלניו גבי יוסף הגדיק (שיר השירים א' א') רבי פנחס אמר בשם רבי שמואל בר אבא: כל שהוא משמש את רבו כראוי ויאל לחירות, מיוסף על ידי שקימש את רבו באמונה יאל לחירות, בשלמא, גבי אליעזר, יש חשיבות במה שקירת נאמנה את אדונו אברהם אבינו, אבל מה שבה הוא ליוסף שקימש נאמנה את הערל והטמא כפוטפרי? אמר לו השפת אמת: אי, כך הם דברי המדרש, על ידי שקירת את רבו הערל והטמא והיה באמונה שלימה בה, היינו שלא נשבר לבו בקרבו על אשר כך עלתה בידו, בחיר בניו של יעקב אבינו, לעבוד ולקשר טמה זה, אלא באמונה, את הכל קיבל עליו באמונה ושמחה, ובזכות האמונה בזכראו, יאל מעבדות לחירות, ולא עוד אלא שעלה ותעלה לגדולה.

וכשהגיע לפרקו נשא להרבנית הגדיקה מרת הענדל לאה ע"ה בת הרה"ק ר' אברהם מרדכי מגור זי"ע, והיות שחתנו נסתלק לפני הגישואים סמוך רבינו על שלחן זקנו הגדול בעל חידושי הרי"ם זי"ע, וכשנסתלק זקנו ביום כ"ג אדר בשנת תרכ"ז נסע

רבינו בתורת חסיד להרה"ק ר' תנוך העניך הכהן לוין מאלכסנדר זי"ע ולאחר פטירתו נסע לגיסו הרה"ק ר' יהודה אריה לייב מגור בעל שפת אמת זי"ע, ושם בגור התפרנס רבינו ממסחר ספרים והיה גם מו"לא לאור, והעמיד בחנות אדם שהוא יכול היה לסמוך עליו, והוא עצמו למד רוב היום תורה וחסידות, ולעתים היה נכנס לחנות. לאחר הטיג של גיסו השפת אמת זי"ע בלילות שבת ומועדים וכד' היו החסידים נכנסים אליו, והוא היה חוזר על דברי גיסו עם תוספות משלו. ולאחר פטירת השפת אמת זי"ע בה' שבט תרס"ה הוכתר רבינו לאחר הפלרות רבות לאדמו"ר ועבר לעיר פילץ, ומסע לעיר ויראוב ומסע לעיר טשענסטחוב.

בספר תולדות שפתי צדיק מביא: שסיפר ר' י"מ פיק, כי ביום חופתו אירע טעות נוראה, בנוסעו לעיר בה אמורים היו להתקיים נישואיו, טעה ועלה לרכבת המובילה לכיוון ההפוך, בתום הנסיעה נותר רי"מ (שהי' בן למשפחה עני) בידים ריקות, ברוב

מדברי רבינו זי"ע על הרה"ק ר' שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע
שמעתי על הרבי ר' בונם זי"ע: שאמר כי חשב לקבל על עצמו תשובת הקנה היינו סיגופים ותעניתים כמה שנים, וחזר ואמר שבסעודה אחת עם כוס משקה תיקן הכל. (פרשת ויגש שפתי צדיק)
שמעתי מחסיד ישיש ששמע מפי הרבי ר' בונם זי"ע: כמה אני מקנא הקצב שעובד כל עש"ק לחלק בשר לכבוד ש"ק, ובערב מתייגע בבית לבית לגבות המגיע עד ששומע קול שמקבלים ש"ק בביהכ"ס רץ בכל כוחו לקבל ש"ק וממהר לביתו לקדש ולאכול אז אומר: גלויבט השי"ת שנתן לנו השבת למנוחה, שהוא אויס מענטש מעבודה שביום, עתה ת"ל הרחיב לו, סיים הרבי: הלאוי שאטעום טעם ש"ק קצב ה"ל, ג"כ. שמעתי אנו יודעים שרבי כזה אשר זקינו החידושי הרי"ם זי"ע כתת רגליו אליו כמה פעמים בשנה ובמסירות נפש, בלי ספק הרגיש אור גדול בש"ק יותר מהמוני ה"ל מ"מ חשק לטעום ש"ק של הפחות. (פרשת בחוקותי שפתי צדיק)
מתורתו של רבינו זי"ע

לע"ג ריזול בת משה אהרן נ"י

יא כסלו תרנ"ג

רבי יואל צבי ב"ר שמעון זי"ע בעל בית היוצר אב"ד חוסט

רבינו הרה"ק רבי יואל צבי ראהט אב"ד חוסט בעל בית היוצר זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' שמעון ראהט זי"ע

בספר דברי שיר: אמונת זה סדר זרעים, ע"ד המדרש כל מה שישאל אוכלין בעוה"ז אינם אוכלין אלא בשביל האמונה, כאשר שמעתי הפי' מאחזמו"ר בעל בית היוצר זי"ע: למאן דהייב חיי ייב מזוני, והוא כמו דהו"ל לאדם שטר על מזונות מהקב"ה ולא הי' כריך האדם ללאוג כלום על מזונותיו, אבל ה"ת שאם הוא מאמין באמת על בעל השטר אז יש לו על מי לתבוע, אבל אם ח"ו אינו מאמין באמת על בעל השטר אז השטר אינו שווה כלום שאין לו על מי לתבוע ע"כ,

ואחי שפיר אמונת פי' בזכות אמונה, זה סדר זרעים יש לנו מה לזרוע ולאכל.

רבינו אמר קודם פטירתו: שאינו מתאווה לו גן עדן יותר גדול מהשעשועים שהי' לו אצל רבותיו הקדושים.

נסתלק לגנזי מרומים ביום י"א כסלו בשנת תרנ"ג ומנו"כ בעיר חוסט, וזה נוסח מצבתו: פ"ג אדוננו מורנו ורבינו הרב הגאון הנדיק המפורסם מאוד נעלה לו דומי' תהלה מרן מוה"ר יואל צבי בן מוה"ר שמעון זי"ע שהי' אב"ד בכמה ק"ק וסוף ימיו אב"ד ור"ם בקהילתנו יע"א יאלה נשמתו בקדושה ובטהרה וגו'.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בתחילה היה אב"ד בעיר פאלדעגש ואחר כך בעיר אויפאלא.

מסופר שבעת שהי' לריכין לרב לאויפאלא, נסע הרה"ק מעיר אויפאלא להרה"ק בעל דברי חיים מלאנז זי"ע ושאל את מי יקחו לאב"ד סם? והשיב הדברי חיים: שיקחו את האב"ד מפאלדעגש שהיה רבינו צו בזמן אב"ד דקס בעת ההוא, וכן עשו שקראו רבינו לאויפאלא בתור אב"ד דקס, ואח"כ עבר רבינו לבעיר ברעזנא שאל"כ מילא סם מקומו

לאב"ד הרה"ק ר' אברהם בראדי אב"ד ברעזנא בעל פרי החג זי"ע, ולבסוף קבל רבינו את הרבנות בעיר חוסט שעל שמה הוא נקרא עד היום, וקם הרביץ תורה בדברים, וילא שמעו בכל המדינה,

חיבר חיבורים יקרים ספר בית היוצר ב' חלקים שו"ת ועל התורה ועוד.

העמיד תלמידים גדולים מפורסמים וביניהם הרה"ק ר' מנחם בראדי בעל באר מנחם אב"ד קאלוב זי"ע, והרה"ק ר' אלימלך לאווי אב"ד טאהש זי"ע שקבל הרמנא מרבינו.

וסיפר בעת שהחל הרה"ק ר' מנחם בראדי זי"ע לכהן ברבנות טאהש על מקום חתנו הגדול הרה"ק ר' משולם פייש מטאהש זי"ע עמד הוא בראש הישיבה דק"ק טאהש אשר נתיסדה על ידי חותנו הגדול, ורבינו בעל בית היוצר זי"ע שיגר לו בתור דוכן דרשה עשרה בחורים מתלמידי ישיבתו, שהם היו תלמידי הראשונים בטאהש.

רבינו זכה לכן הגדול הגה"ק ר' משה שמעון ראהט אב"ד דיורא זי"ע חתן הרבני הנגיד החסיד מוה"ר ר' מאיר יהודה פרענקעל מעוועלעק זי"ל מחידושי תורתו נדפס בשם סם משמעון בתוך ספר אבני אליהו לגיסו הגה"ק ר' אליהו פרענקעל אב"ד לעוועלעק. שלא האריך ימים ונקטף באבי ימיו רח"ל כבן ל"ב שנים ז' כסלו בשנת תרל"ח.

מתורתו של רבינו

ולך ה' חסד כי אתה תשלים לאיש כמעשהו (תהלים ס"ב ג') יש לפרש ולך ה' חסד: היינו שכביכול עם הקב"ה עושים חסד במה: שמשלם לאיש כמעשהו. (אורות אליהם)

סגולה לקבל השפעות מן הצדיקים אשר אגנו אתנו כבחיים חיתותם:

בפרשת ויצא כתב רש"י הק' על ויצא יעקב כל זמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיווה הוא הדרה, יצא צדיק מן העיר וכו' ע"ד הכתוב (עמוס ח') היתקע שופר "בעיר" והעם לא יחרדו, רצה לומר: אם יתקע שופר בהתעוררת (מלשון עורו ישנים) אי אפשר שהעם לא יחרדו, שדברים היוצאים מן הלב נכנסין ללב. וזה גם כן הכוונה כאן, כל זמן שהצדיק "בעיר" אף לאחר פרידת צדיק מן העולם, ועדיין מחזיקין בתומו. וזוכרים תורתו וצדקתו ומתאווים תאוה לעשות כמעשהו, אזי הוא הודה הוא זיווה הוא הדרה, שעדיין תגן עליהם זכותו כבחיים חיותו, אבל אם יצא צדיק מן "העיר" היינו שהתעוררות של הצדיק יצא מלבם, וכבר הסיחו דעתם לגמרי מגודל צדקתו וכשרון מדותיו, אז פנה הודה וכו' (בהקדמת בית היוצר)

סגולה לפרנסה בריווח

יש לפרש הפסוק השלח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו (תהלים קמ"ז ט"ו) היינו אם רוצה לאכול רק להעלות הניצוץ הקדוש אזי יש לו פרנסה בריווח, כי הניצוץ הקדוש מבקש ממנו שיעלהו, ועל פי מה דאיתא בספרים הקדושים: שכל דבר יש ניצוץ קדושה כמו שאמרנו חז"ל (בראשית רבה י' ו') שעל כל עשב יש מלאך ממונה ומכה אותו ואומר לו גדל גדל, ובזה הוא נותן בו ניצוץ קדושה, וכמו שכתב הארז"ל (ספר הליקוטים בראשית פ"א עקב פ"ח) כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם (פרשת עקב ח' ג') כי הוא רק מזון הגוף ולא מזון הנשמה. פי' על כל מוצא פי ה' יחיה האדם, היינו על זה שמוציא פי ה' ואומר לו גדל גדל מזה יהיה הנשמה שקרויה בשם האדם בה' הידיעה. וזה שאמר: השלח אמרתו ארץ, היינו שהבורא ב"ה שולח אמרתו לארץ, ואומר גדל (כדי) עד מהרה ירוץ דברו, שזה הדיבור ירוץ אחריו ויבקש שיעלהו. (עלי שיר)

י"א כסליו תרפ"ה

רבי יצחק ב"ר ישראל זי"ע מסאדיגורה-רימונ

רבינו הרה"ק ר' יצחק פריעדמאן זי"ע"א נולד ב' חשוון שנת תרמ"ו בעיר סאדיגורה לאביו: מרן רבינו האור ישראל מ'סאדיגורה זי"ע"א, בן מרן אדמוה"ז זי"ע"א בן מרן רבינו הס"ק מרוזין זיעוועכ"א, ולמעלה בקודש. ולאמו: הרבנית מרת שבע ע"ה בת הרה"ק ר' שלום יוסף מ'סאדיגורה זי"ע"א בנו בכורו של רבינו הס"ק זיעוועכ"א, ומצד אמו היה גם נכד של מרן ר' נחום מ'טשערנאביל זי"ע, ור' אהרן קארלינער זי"ע, ור' צבי מקארשטשוב, ולמעלה בקודש עד מרן הבעש"ט הקדוש זיעוועכ"י.

האט מען דאס נאך געדארפט שרייבן אין באמערקען או איך בין דאך ניזיקין (רבינו היה הבן הרביעי).

כל ימי שהותו באמעריקע כמעט לא ילא מציחו והיה יושב בחדרו בהתבודדות הנפש כמה שעות היום, ולא מציחו רק להליכה למקוה, ולביקור גומלין אצל רבנים, חוץ מזה לא ילא מפתח ביתו, אצל אע"פ שלא ביקור אצל סתם רבנים חוץ ביקורי גומלין, יש ספר על שני רבנים שיאל מגדרו וביקר אותם, הראשון היתה כ"ק הרה"ק ר' מאטילע שליט"א חאדאראוו הנקרא טאלנער-וויזניצער, ולכ"ק הרה"ק ר' דוד נחום טווערסקי הנקרא טאלנער רבי שליט"א

אחר סוכות ראה רבינו להשלים את ביקורי גומלין שעדיין לא שילם אצל כמה רבנים, אצל מקורביו לא הניחו לו ללכת מציחו מחמת שכבר נאטנו, והלעו לו שידחה את הביקורים לזמן מה קודם שיחזור לאייראפע שהיה אמור ליהות ביום י"ז דעלעמבער למספרם, וענה להם רבינו בזה הלשון "ווער ווייסט וואס פאר א רעש עם וועט זיין פאר דעם זיבעלענטער אין דעלעמבער אין (איך) וועל ניט קענען אפארן או זיי" עכלה"ק דברים נוראים ונפלאים, ניבא ולא ידע מה ניבא.

בערך שבועיים קודם פטירתו של רבינו התבדל רוב הזמן ולא הגיח שום אדם להתקרב לו, על שאלת המקורבים לפתרון הדברים השיב רבינו בזה"ל: "וואס ווילן זיי פון מיין לעבן?.. זאלן זיי בעסער גאט בעטן! " דברים נוראים. אס זאל על האדם לרה לא יאוח לא למיכא-ל ולא לגבריאל-ל אלא להקב"ה כמבו' בירושלמי ברכות פ"ט ה"א

כמה בחי מדרשים בקשו מרבינו שיתפלל אללם לכה"פ שבת אחד, אצל רבינו לא הלך, כהוראת דודו מרן הרה"ק ר' ישראל מטשארטקוב זי"ע"א שציווה לו קודם שנסע לאמעריקע, שיתר מג' שבתות לא יתפלל מחוץ לביהמ"ד סאדיגורה.

שלא שבועות קודם פטירתו קרא למקורביו כדאי לקבוע זמן מתי לחזור לווען, הגם שהרבה הפצירו לו להישאר באמעריקע לחנוכה אצל לא הסכים מחמת שכל הספינות היו יואאים לדרך בעצם יום ה"ק חוץ מספינה שיאל דעלעמבער 17 כ"ל שאל ביום 7' בשבוע יום כ' לחודש כסלו, ב' בשבועות קודם נסיעתו נתנו לו חדר לקבלת שיפרד מכל היצור בהרומענישער שול אצל עבר ב' ימים ופתאום חש ברע מחמת מצב הרוחניות באמעריקע ששמע בעת קבלת קהל עד שנגע אל לבו מחמת רוב צער, שבת פר' חולדות באמצע קידוש הפסיק לנשום לרגע והמתין מעט ואח"כ סיים הקידוש ואמר "שיתר לא אכנס לקידוש", כל השבוע היה חלש מאד ולא ראה שיבאו רופאים, ערש"ק נתגלגל המצב ועדיין לא ראה שיבאו רופא, ואמר שהרופא יורה לו ליטב במטה ג' ימים והוא בעלמו יעשה כן בלא רופא, ביום ראשון אמר הרופא שגשאר לרבינו אלא כ"ד שעות רח"ל, בלילה הוא אחר שעה עשר הורה רבינו שיפסקו לטפל בו

ושהוא ראה לרדוס, בשעה 11:30 התחיל לנגן מתוך שינתו ניגון הנעננעים ובחצות הלילה יאלה נשמתו בטרה, והובא לקבירה בצוות יום בחלקת חסידי סאדיגורה במט. ציון סעמעטערי בנו יורק בהשתתפות אלפי תושבי ניו יורק. זכותו יגן עלינו

בלעירתו נתגלגל בעיר סאדיגורה, תחת השגחתו של הוריו הקדושים, על דרכי התורה והחסידות.

בהגיע לפרקו בשנת תרס"ד נשא רבינו הרבנית בת הרה"ק ר' אשר הורוויץ בן האמרי נועם מזיקוב זי"ע חתן הרה"ק ר' יוסף מרימונב זי"ע"א בן מרן הרה"ק ר' כבי הירש מ'רימונב זיעוועכ"א, ואלל שמתח החתונה שהתקיימה בעיר רימונב שהתפסו עם יותר מעשרים אלף איש! מחזה היסטורי היתה לראות מרן האור ישראל זיעוועכ"י יואל מ'סאדיגורה לעיירה אחרת, ש'צחיו לא היה יואל מ'סאדיגורה חוץ משמחת נישואי בניו ואיש לא ראה לעד ולא לראות מחזה היסטורי כזה.

אחר החתונה נשאר לגור ב'סאדיגורה וגם לאחר פטירת אביו הק' נשאר ב'סאדיגורה למלא מקום אביו ביחד עם אחיו הקדושים זי"ע.

אחר פטירת זקינו הרה"ק ר' יוסף מרימונב זיעוועכ"י, באו אנשי העיר לרבינו ובקשו אותו שיבא למלא מקום זקינו הק', רבינו נעתר לבקשתם ועבר להתגורר ברימונב, ובאלו הסתופפו רבנים וחסידים יראים ושלמים ורבינו ועבודתו הקודש היה מקור חיותם.

כשפרץ מלחמת העולם הראשונה נמלט רבינו מרימונב לעיר בודאפעסט יחד עם אשתו בני ביתו, ובשנת תרע"ה עבר לעיר הבירה ווען, עם יצבו כל אמורי בית רוזין שברחו מחמת המלחמה, בווען ישב בדחוקת גדול אצל תמיד היה מסתפק כמה שיש לו.

בשנת תרפ"ב שלחו החסידים בניו יורק כמה מכתבים לרבינו שיבא לרה"ב ושם יהיה לו ברוח מה שצריך, אצל רבינו עדיין לא היה נחית לעבור לשם, אצל משעברו השנים וגבר הדחוקת היה מוכרח לעבור לאמעריקע, ובשנת תרפ"7 נסע לאמעריקע בעלמו והמספחה השאיר בווען.

הגיע לאמעריקע בר"ח סיוון תרפ"7, ונערך קבלת פנים רבתי בה'קלינטאן סטריט שול, בהשתתפות אלפי רבבות אנשים, עד כי לא היה אפשר ליכנס לביהמ"ד, דברים נשאו חסודי רבני העיר.

בימים הראשונים נתישב בדירה שהכינה עבורו באטטארני סטריט מנגד ה'סאדיגורה קלויז ולאחר שבועיים עבר להתגורר ב'איסט בראדוועי סטריט בדירה יותר נאה. הגם ש'מקורביו טענו לו שהדירה ברחוב אטטארני סטריט הוא ראי יותר להכניס ממון אצל רבינו השיב להם בזה"ל "איך בין נישט געקומען וועגן א קאפיטאל או מאכן, איך בין נאר געקומען אזויפיל או מאכן איך זאל קענען באזארגן מיינע קינדער אין בריינגען זיי או אין תכלית לכבוד די משפחה ", גם התאונן על הפרסום שעשו מעמו בהעיתונות ואמר פרסום היה בכל הדורות דבר מאוס במשפת המלוכה, ואמר על עצמו שכמו שזקינו הס"ק אמר על שש בניו שהם נגד ששה סדרי משנה, כמו כן הוא הענין אלל שש בני אביו הק' האור ישראל ואמר בזה"ל "אוי וויי איז או מיר! נאך וואס

יב כסלו תר"א [א]

רבי אברהם דוב ב"ר דוד זי"ע בעל בת עין אב"ד מאוריטש

רבינו הרה"ק רבי אברהם דוב אוערבאך אב"ד אוריטש בעל בת עין זי"ע, נולד בין השנים תק"כ-תקכ"ה לאביו הרה"ק ר' דוד אוערבאך אב"ד ומגיד מישרים חמעלניק זי"ע

אור המאיר זי"ע היה זקוק הרה"ק מזוטאמיר לישועה ולרפואה, אמר הרה"ק מזוטאמיר לרבינו: יודע אני כי אם אשתה מים מארץ ישראל קרובה הרפואה לבוא, לכן אבקש ממך היות ופניך מועדות לארץ ישראל, שתקח נא מעט מים ותשתה, ואחריך גם אני אשתה מאותו הכוס וכך אזכה לרפואה ה', ויעשו רבינו כן ומילד קס הרה"ק מזוטאמיר זי"ע והתרפא,

וכמו כן נסע להרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע והרבי ר' זושא הוכיח אותו על שמסגף את עצמו וממעט באכילתו ואמר: אם תשמע לקולי ותחלל מלעשות סיגופים אגביה אותך למדרגה נשגבה יותר מכל לדיקי הדור, והפטיר את רבינו לשלום. לימים אמר רבינו כיום אני מתחרט על כך, שלא שמעתי לקולו.

וגם נסע להיפרד מיליד נפשו הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאציל זי"ע, אמר לו הרה"ק ממטשערנאציל: גם אני משתוקק לנבוע לארץ ישראל, לכן אבקש ממך כשתגיע לשם, כך נא אל ליינו של התנא רבי שמעון בר יוחאי זי"ע אשר במירון שם תעתיק והצנח דמעות שליש שיבא משיח (אורז ישראל) ועוד ביקש רבינו ממנו שמירה לדרך, והבטיח לו הרה"ק מטשערנאציל שישלח אחריו שמירה והוא יקבל אותה בעיר הגמול אודעסא ששם היה הספינה לארה"ק, בדואו שם המתין רבינו לשמירה שתובא לידו אולם לא הגיע ולא כלום, וכראותו שאם יתמהמה וימתין לכך, יפסיד את הספינה, גמר דעתו להמשיך בדרכו מבלי לקבל השמירה, כשעלה על הספינה ניגש אליו יהודי עני בן טובים, ראה רבינו להעניק לו נדבה, אולם העני סירב לקבל ממנו רק כסום גדול זהוב אדום, התנכל רבינו בפניו שהיות שהוא עושה דרכו להשתקע בארץ ישראל אין בידו מעות הרבה, ואינו יכול להעניק לו את הכסום שביקש, אולם העני לא ראה לקבל פחות מאותו כסום, וכך חזר הדבר בכל יום ויום, שרבינו ניסה לתת לו נדבה מועטת והעני סירב לקבל כי אם זהוב אדום, במשך הזמן הבחין רבינו בדבר פלא: שאותו העני לא נראה כלל על הספינה במשך כל היום רק באותה שעה קלה כשניגש לבקש את הכסף התגלה בפניו ולאחר כך נעלם כליל, ולא מאזרה בספינה, כשיירד מהספינה ראה רבינו שוב את העני ההוא לידו, ואז נגש העני על רבינו ואמר לו: איני זקוק כלל לנדבה, אלא אני הייתי שליחו של הרה"ק מטשערנאציל זי"ע לשמור עליך בדרך..

זקני צפת היו מספרים שבבוא רבינו לארץ ישראל הפלה לו הדרך שלא כפי דרך הטבע, שכן נסיעה מאודעסא לארץ ישראל בימים ההם ארכה כארבעה שבועות, ואילו בנסיעה זו ארכה הדרך שש עשרה ימים בלבד, וכשרב החובל ראה שכבר הגיע אל ארץ ישראל, קפץ ונשבע שאין זה כי אם בזכות רבינו, והעיד שמיימו לא קרה לו כדבר הזה, שנתקרה הדרך לזמן מה מועט.

רבינו היה איש אלקים חו"פ בול"ק בעל מקובל נורא, מתמיד עמוס ויגע על התורה ועבודה בקדושה ובטהרה, סוגף עצמו ומיעט באכילתו, בעל מופת גדול ורבים הלכו לאורו,

בהגיע לפרקו נשא בת הרה"ק ר' נתן נטע אב"ד אוריטש זי"ע צבני היכל קדישא של מן הבעש"ט זי"ע,

נסע ללדיקי הדור, בראשונה הגיע אל הרה"ק ר' משולם זושא מהאניפולי זי"ע, וסיפר שהרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע שאל את רבינו מה ראה אלל הרה"ק ר' זושא זי"ע בדואו אליו; והשיב: כשנכנסתי אליו ישב מעוטר בטו"ת וחצי גופו העליון בער כאש ממש עד שלא ראיתי בו כלל ארת אדם, רק כשהלך התפילין החלה לחזור אליו אט אט אורתו האנושית ע"כ.

ושהה גם במחילת הרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע, אך רבו מובהק היה הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת מטשערנאציל בעל מאור עינים זי"ע שממנו קיבל תורת החסידות וגם נקשר בעבודתו אהבה עם בנו הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאציל זי"ע,

כשעדיין לא מלאו לו כ' שנה שבה לן חיים אביו הק' ורבינו נקרא לעיר חמלניק למלא כסא אביו שם. אבל לא ערבו ימים מרובים ובשנת תקמ"ה נסתלק חותנו הק' ובני העיר אוריטש שלחו אחריו שהוא נאות לממלא מקומו כראש"ד אוריטש, שעל שמה הוא נקרא עד היום הזה. ושם ישב על כסאו ממלכתו ארבעים שנים עד שנת תקפ"ו שאז הוכתר כראש"ד זיטאמיר,

כל ימיו היה לו השתוקקות גדול לעלות לארץ ישראל, ובשנת תקצ"א זכה לכך ועלה והתיישב בעיר הקודש צפת, ושם התקיימה קהילת חסידים גדולה וקיבלו את רבינו בסבר פנים יפות ומינו אותו לאש"ד ומנהיג על העדה, וסיפר שטרם אלתו לארץ ישראל נסע לייטול ברכת פרידה מלדיקי הדור, ובעת שהגיע להרה"ק ר' אהרן זיטאמיר בעל

זש"ק, נמנו וגמרו וקיבלו עליהם לערוך סעודה בכל שנה בהילולא דייליה, ומאז נהפך להם מצרה לרוחה, ובאם להם הרוחה גדולה בביתם בדרך נס ופלא, וגם נתפרו כולם, והאיר מזלם צאז, ובכותו של אותו צדיק. (עבודת עבודה)

מתורתו של רבינו

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו ולא תהבה אתו ולעבד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך. לשמר את מצות ה' ואת חקתיו אשר אנכי מצוה היום לטוב לך. (פרשת עקב י"ב - י"ג) ולכאורה אין לו ביאור, שפתח הכתוב בלשון מה, ומסיים וכולל דברים רבים ליראה ולהאבה לעבוד ולשמור, אך נוכל לרמוז במלת "מה" על ט"ו באב, שמאב יש מ"ה ימים עד ראש השנה, וזה שאמר הכתוב, ועתה מט"ו באב ואילך עכ"פ שמאז יש מ"ה ימים עד ראש השנה, אז עכ"פ ה' אלקיך שואל מעמך ליראה ולהאבה וגו', כדי שנוכל לערוך עלינו בראש השנה זכות אבות בחינת חסד ורחמים כ"ל אמן כן יהי רצון. (בת עין)

רמזו ד"ל: אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות כראוי מיד נגאלין, (מסכת שבת ק"ח:) פירוש בחינת שבת במחשבה, ובחינת שבת בדיבור, שיהא בקדושה וטהרה כראוי, מיד יהיו נגאלין ונכנסין לבחינת קדושה, כן יהי רצון אמן. (בת עין - דרושים לשבת הגדול)

סגולה ועצה

סגולה ועצה שיוכל אדם לקשר מחשבתו אל הדיבור בתפילות שבת: הוא לראות לקרות הפרשה שמ"ת דוקא ביום ו' עש"ק, והטעם כי תורה שבכתב מרומז על בחינת המחשבה, ותורה שבע"פ שהוא פירושי התורה מרמז על בחי' הדיבור, על כן קריאת הפרשה עם התרגום שהוא פירושו שקורא ביום ו' עש"ק, עושה פעולה שיהיה דבוק ומקושר אחר כך בש"ק בעת התפלה, מחשבתו ודיבורו כאחד. (בת עין לקוטים)

סגולה נפלאה שהתפלה יהיה מקובלת למעלה הוא לקבל על עצמו קודם התפלה מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך, ויהיה משתתף בצערו של חברו ויתפלל בעד חברו ובעד כל העולם ותהיה תפלתו תפלת רבים ומקובלת יותר כמו שאמר הכתוב פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי. (תהלים י"ה ט"ו) ועל זה אמרו חז"ל: אל המבקש רחמים על חברו, והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה. (מסכת בבא קמא צ"ב) פירוש: מחמת שמתפלל בעד חברו ובעד כל העולם נעשה תפלתו תפלת רבים ונענה מבחינת תחלה בחינות מקור חיים. (בת עין)

סגולה לערוך סעודה לכבוד הילולא קדושה של רבינו זי"ע

כתב מן רבינו הרה"ק רבי משולם פייש בעל עבודת עבודה מטאהש זי"ע: משפחה אחת בארץ ישראל שהיתה ברוכה עם ילדים רבים, ושנים רבות שררה בביתם עניות ורחוקת עד אין לשער, וגם כמה צרות בבריאות הילדים ל"ע. פעם אחת נזכר היות כי הרה"ק בהבנת עין מאוריטש זי"ע אשר מנחתו כבוד בעיה"ק צפת לא בנחי אחרים

יב כסלו תר"א [ב]

רבי אברהם דוב ב"ר דוד זי"ע בעל בת עין אב"ד מאווריטש

רבינו הרה"ק רבי אברהם דוב אוערבאך אב"ד אווריטש בעל בת עין זי"ע, נולד בין השנים תק"כ-תקכ"ה לאביו הרה"ק ר' דוד אוערבאך אב"ד ומגיד מישרים חמעלניק זי"ע

מדוע הפסיק לקבל אנשים לרפואתו? והשיב שגמר שדעתו להפסיק לערוך דוקטעריי, ושאלו מה הביאו לכך? והשיב: כי לרגל התעסקותו בעניני רפואה זקוק הוא להסתכל בספרי הרפואות הלטיניים, וכשמגיע לקריאת שמע נעמדות לו האותיות הלטיניות מול עיני ומבלבל אותי מכוונתי, לקח רבינו את מטפחתו וניגב את עיניו של תלמידו הר"ר שמואל, ואמר לו: מהיום והלאה לא יראה לפניך האותיות הג"ל וכך הוה, ומאז החל הוא שוב לקבל את האנשים שבאו אליו לרפואה. (מזקנים אהבונן)

רבינו לא השאיר אחריו זש"ק.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

קודם נסיעתו לארץ ישראל פגש בו יהודי אחד מארץ ישראל שבא לבקר בחו"ל ואמר לרבינו שגם אנשים של ארץ ישראל מאירים בקדושה. לאחר שעלה רבינו להשתתף עם האטער רבינו אשר רב שלא ראה כן, הסתגר בחדרו למשך כמה חדשים, ולא ראה פני איש, בחדרו עבד יומם וליילה את עבודת קדשו, ואת ארוחתו הכניסו לו דרך חלון קטן, כעבור חדשים ספורים, יצא מן החדר בשמחה רבה וערך סעודה גדולה, באמרו: היום זכיתי לראות כי גם האנשים שבארץ ישראל מאירים מקדושת הארץ.

בכ"ד טבת שנת תקל"ז אירעה רעידת אדמה בעיר אפת והפילה רבים, ומסופר שרבינו היה אז בבית מדרשו והתפלל תפלת מנחה, כשהתחילו להרגיש את הזעזועים איה לכל המתפללים שם להתאסף סביבו ולהשתטח על הארץ. הזעזועים גברו וחלק גדול מבית המדרש התמוטט, אבל אותו חלק בו הצטופפו כולם, נשאר עומד על תילו וגם הגג נשאר תלוי באוויר והמתפללים ניצלו בדרך נס, לזכר זה נקבע טבלא בבית מדרשו ששם נכתב: מה נורא המקום הזה, בית מדרש של רבי אברהם דוב האדמו"ר מאווריטש זל"ל, שחזה את הרעש הגדול על אפת תובצ"א בתקל"ז ובזכותו הגדולה ניצל חצי בית המדרש מחורבן והאדמו"ר ותלמידיו שרדו בחיים.

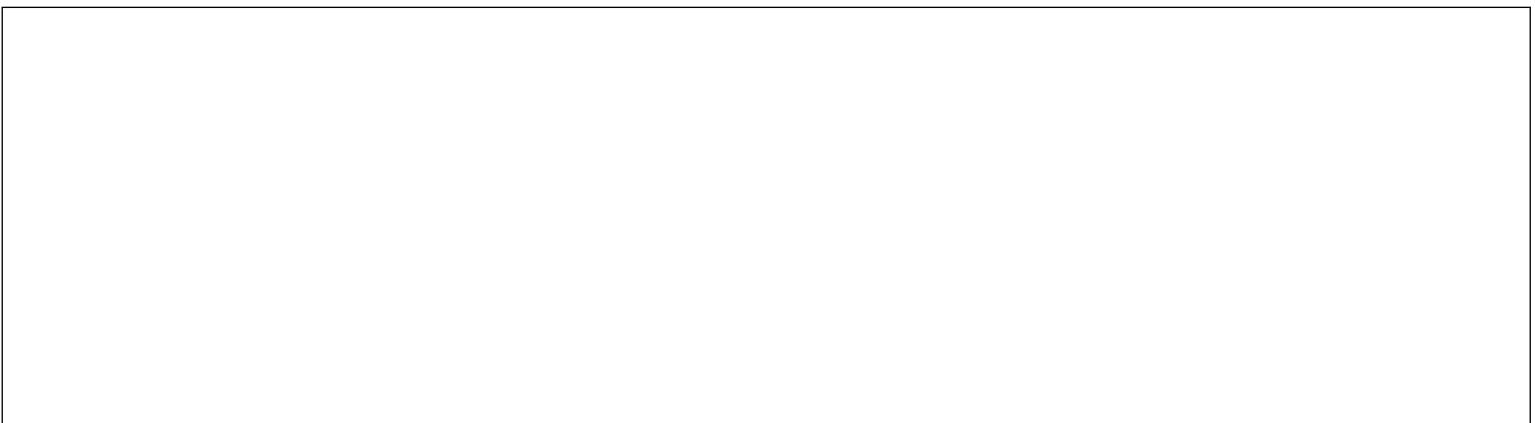
רבינו ביקר בכל ערי הגליל, בכפר חיטין למעלה מגבעת ארבל במערת קבר יתר נמצא אבן שקועה ברצפה ובה שקועה מדרך כף רגל שמואל עליה אומרים: כי היא מדרך רגלו של משה רבינו מעת אשר הביא את ליפורה אשתו בכניסתה לארץ ישראל. ומסופר כי כאשר רבינו בא אל האבן חבק ונשק את מדרך הרגל הזה. ואף מלא אותו בדמע עינו ורחץ אותו בדמעותיו אשר שפך כמים עליו. (מסע מירון-תולדות אדם)

כשרבינו הלך פעם להשתטח על קברי לדיקים בצפת, ונשאל על ידי מלווהו בדרך: מי יודע אם קבור פה הלדיק? ענהו רבינו: דבר שהוא מסור ומקובל אצל הרבה יהודים ואין מאמינים בזה, הרי זה אפיקורסות!. (מאמר מרדכי סלאנים)

בשנת תר"א פרכה מגיפה נורא שהפילה חללים רבים ועמד רבינו בין המתים ובין החיים ונחלה במחלת זו ובי"ב כסלו כיפר על העם בעלותו בסערה השמימה והמגיפה נעצרה. ומנחתו כבוד בבית החיים העתיק בעיר אפת סמוך למנחתו כבוד של הארז"ל ובעל ערבי נחל זי"ע.

תלמידו הרה"ק ר' שמואל העליר ראב"ד צפת זי"ע מילא מקומו.

וסיפר שרבינו זי"ע הורה לתלמידו הרה"ק ר' שמואל זי"ע שיעסוק בעניני תרופות ורפואות, והיה שולח אליו אנשים חולים שיתן להם מרשם לרפואה. פעם אחת שלח אליו אנשים ולא ראה לקבלם. כשגודע הדבר לרבינו שלח לקרוא לו, כשבא אליו שאלו

רבינו הגה"ק רבי שלמה לוריא אשכנזי אב"ד ור"ם לובלין בעל ים של שלמה זי"ע הנקרא המהרש"ל, נולד בשנת ה"א רע"א בבריסק דליטא לאביו הגה"ק ר' יחיאל אב"ד סלוצק זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם לוריא אב"ד בריסק דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל לוריא אב"ד הראשון של בריסק זי"ע ב"ר אהרן אב"ד היילברון זי"ע מגזע רבינו שלמה בן יצחקי בעל הרש"י הקדוש זי"ע עד למעלה ראש מגזע שפטיה בן דוד המלך חי וקיים ע"ה, ולאמו בת הגה"ק ר' יצחק קלויבער מווירמייזא זי"ע, רבינו התייתם מילדותו מאביו, על כן נתגדל הוא על ברכי זקינו אבי אמו הגה"ק ר' יצחק זי"ע שרוב תורתו וקבלותיו ממנו, לכן חתם רבינו לעתים בכינוי שר יצחק (שר"ת מהרש"ל) או שלמה ר' יצחק לשמו ולזכרו

דרכתי וחקרתי היטב בצבע חקירות ובצבע דליות אחר כל מקור ומחבר ההלכה בתכלית היגיעה והעיון ובמיעוט שינה וברוב שיחה עם חבדי ותלמידי יותר מכולם ולבי עם הספר וכו'. לא הגחתי קום מחבר שלא עסקתי בעיונו בו קודם חתום גז"ד וכו'. (ים של שלמה)

מסופר שגה"ק ר' ישראל זאב גוסטמן (הגרי"ז גוסטמן) ראש ישיבת נלח ישראל בעל קונטרס השיעורים זי"ע אמר שיעור ביצמות ושאל קושיא חזקה על המהרש"ל ואחרי השיעור הוא נח קאת, פתאום בא אחד בחלום בצורה נוראה ואמר אתה לודק זה קושיא חזקה, אתה יכול לתרלה, בלילה גם חלם כך ובצפת בלילה גם כן חלם אותו חלם, והרצנית הרגישה שלא יאן ושאלה אותו מה זה: וסיפר לה המעשה ואמרה תעמול ותענה חירוך. ישב כל הלילה ועמל לתרץ, והוא חירך, בזיום חמוסי בשיעור לאחר מכן אמר החירוך הזה. (מפי הגרי"ז)

רבינו היה גם כן פייטן ועשה פיוטים וזמירות. כמו כן הקים בית הכנסת שלו בלובלין התאפיין בזמרים ויחודיים, ארכו היה ל"ו (36) אמה ורחבו ל"ב (32) כמניין לולב ובחג הסוכות היו בני הקהילה מקיפים את בית הכנסת בסמוך לבתולי המבנה מפנים עם ארבעת המינים בידיהם. עזרת הנשים מוקמה מעל בית הכנסת והקיפה את שולחן כתלוי: הלפוני, הדדומי והמערכי.

הרה"ק רבי ישראל האשפטיין המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע בא פעם ללובלין והלך להתפלל בבית הכנסת של רבינו, והתחיל להתפלל בצורה של הבית הכנסת, והלך חיבק לחוץ. שאלו לו למה הלך לחוץ? אמר: שהמהרש"ל זי"ע בא בבית הכנסת ולקח מקל ורלה להכותו שהתפלל הודו קודם ברוך שאמר כנוסח ספרד שהחסידים מתפללין, והמהרש"ל היה מתפלל בנוסח אשכנז ברוך שאמר קודם הודו, ולכן הקפיד שבבית הכנסת שלו היא משנה מנוסח שלו, ולכן ברח לחוץ. (הללו עבדי ה')

נסתלק לגנוי מרומים כבן ס"ד לימי חייו י"ב כסלו בשנת של"ד ומנוחתו כבוד בבית החיים לובלין.

החיד"א מספר: שמעתי מרוב אחד זקן שקיבל כי בימי מהרש"ל תחת בית מדרשו היתה חנות לאיש אחד שהיה מוכר ירקות, ושם היה ישן בחנות וקרוין לו ר' אברהם מוכר ירקות. והיה לנוע ודבר אין לו עם אדם, וליילה אחד קם מהרש"ל ושמע שר' אברהם היה לומד דסוגיא עמוקה מאד ומפסקה פירוש רחב והיה נותן דעתו לכל דבריו, ושלא אחריו ושאל לו שאלה עמוקה בש"ס והוא השיב כי הוא עם הארץ ולא ידע מאי קאמרי רבנו, ועל ידי הפלגות וגזירות פתח פיו והאירו דבריו בחכמה ובקיאיות הפלח ופלח. ונתחנן לו שיהיה בסוד ולא יודיע הדבר. וגמטך כמה זמן שמהרש"ל מפלפל עמו והיה מולא

קורת רוח שהוא גברא רבה, ובשנתבאק ביציבה של מעלה מהרש"ל ל"ו להקל שיקחו לרב ר' אברהם מוכר ירקות כי אין כמותו ואחר כך בהפלגות ותנאים רבים נתקיימה לוואת הרב ז"ל. ומי שיש לו לב יקח מוסר השכל עד כמה הוא גדר תורה לשמה ואת לנועים חכמה והתורה מכרזת עליו ירום ונשא וגבה, מאד לא ימנע טוב להולכים בתמים. (שם הגדולים)

נשאר אחריו בניו הגאונים הגה"ק ר' זאב וואלף לוריא זי"ע הגה"ק ר' יחיאל ראש ישיבה בק"ק לובלין זי"ע וחתנו הגה"ק ר' זאב וואלף זי"ע שמיילא מקומו בלובלין בתור ר"ם. הגה"ק ר' יהודה לייב אב"ד אפאלי זי"ע הגה"ק ר' אפרים פישל אב"ד בריסק דליטא זי"ע הגה"ק ר' אליעזר איסרליש זי"ע הגה"ק ר' שמעון אויבבאך אב"ד פראג זי"ע

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

רבינו המאור הגדול, נזר ישראל, היה קדוש וטהור, חריף ובקי גאון עולם, עניו כהלל. שהיה לו מוכיח אחד והוכיחו כאלו היה אחד מהמון עם, כי כך היה ראונו, ובעת בא המוכיח היה רבינו מתעטף חיבק וישב לפניו לשמוע תוכחות מוסר, ביראה ורעד לפני ה'. (שם הגדולים חיד"א)

מסופר על רבינו שנעשה לו נס בלילה אחד שלא היה לו להדליק כי אם נר קטן לשיעור שעה והיה לומד ומשכיה שמעתיה כמה שעות ונרו יאיר משך נאריה עידן ועדנים. (הקדמת ים של שלמה)

וסיפר כ"ק אלמו"ר מחולדות אברהם יצחק שליט"א: פעם כשפוחחתי עם הרה"ק ר' יהודה הורוויץ מזיקוב זי"ע באחד הלילות על הגה"ק רבי שלמה לוריא זי"ע המהרש"ל, אמר לי בתוך הדברים בלשון קדשו: 'פחד ואימה ריך ליפול על האדם בשעה שהוא מזכיר את המהרש"ל.

כשהגיע לפרקו נשא להרצנית האדיקת מרה ליפקא ע"ה בת הגה"ק ר' קלמן האבערקשטן ר"ם לאוסטריה זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב זי"ע. וכשתקבל חתנו לאב"ד בריסק דליטא נבחר רבינו שכבר היה אז מפורסם לגאון הגאונים לר"ם באוסטריה, לשם נהקבלו אליו תלמידים מכל ארצות לשמוע מפיו דברי אלקים חיים. ובשנת שי"ג נתקבל לאב"ד לובלין.

למאות יסבו תלמידים גדולי ארץ רגליו, ומתלמידיו הקדושים היה הגה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע, ונכון לניין מה שכבד השל"ה בספרו שער האותיות: ואני בבחורתי למדתי תורה אצל הרב הגדול המופלג החסיד מהר"ד שלמה ז"ל, כשנפטרתי ממנו לילך לנשאין שלי, אמרתי לו רבי ברכני וזה עלי מה לעשות, אמר לי בזה הלשון: קדש עלמך בשני ענינים אלו בקדושת מאלך ובעניני קדושה והיו זהיר במאלך להרחיק אלך אמה ממה שגורע לאיסור והתקדש במאלך בקדושה, כי שאר מדות התורה אינם עושים רושם גופני, אבל אלו שני הדברים האכילה מקיים הגוף והקדושה מתוהה הגוף והרושם הזה עומד תמיד. עד כן היה לשון קדוש זלה"ה

הגה"ק ר' אליהו בעל שם מחלם זי"ע הגודע כבעל קבלה ובעל מופת, הגה"ק ר' בנימין אהרן סלניק אב"ד וועד ארבע ארצות ואב"ד פולין בעל משאח בנימין זי"ע, הגה"ק ר' חיים בן בללאל מפרידברג בעל ספר החיים זי"ע, הגה"ק ר' יהושע פלק כ"ץ בעל פרישה ודרישה זי"ע, הגה"ק ר' משה מאט מחכמי פולין אב"ד ור"ם פרעמסלא בעל מטה משה זי"ע, הגה"ק ר' שלמה אפרים מלונטשיץ בעל כלי יקר זי"ע, ועוד עמודי הוראה ילאו מצית מדרשו.

רבינו היה שונא חכמת הפילוזאפא, וכתב שהתורה חוגרת שק ומקוננת על העוסקים בחכמה הארורה זו, וכתב שאף שהוא גם כן יאן לו יד בחכמה זו, אבל מרחיקה בזרוע, שאין לך מיונות והריונות כחכמה זו.

חיבר הרבה ספרים שו"ת חידושי ש"ס, ונכון לניין: ובהסכתו כתב רבינו משה בן ישראל איסרליש מקראקא בעל הרמ"א זי"ע: ראוי לסמוך עליו כמשה מפי הגבורה בעלוהו, לקבל דברי הבריה שעשועי חמדו. ספר ים של שלמה על הש"ס, יריעות שלמה על רש"י, ביאורי מהרש"ל על ספר איסור והיתר, עטרת שלמה על שערי דורא, ועשה חידושים על ד' טורים והרבה ראשונים. הגהות והיקונים כמעט על כל ספרי הראשונים, מהם נדפסו מהם עוונה ככתבי יד.

כתב רבינו בהקדמתו: ושמתו לבי לתור בחכמה ולחקור אחר שורש הענין, והעבודה, שלפעמים שזבע אחד יצתי משחומם בדמיון השכל עד שיגעתי ומלאתי שורש הענין, ואז כתבתי בספר וכו',

יג כסלו תרפ"א

רבי ישראל ב"ר שמואל אליהו זי"ע בעל דברי ישראל ראש שושלת מאדזשיץ

רבינו הרה"ק רבי ישראל טויב ראש שושלת מאדזשיץ בעל דברי ישראל זי"ע נולד בשנת תר"ט לאביו הרה"ק ר' שמואל אליהו מזוואלין זי"ע הנקרא מהרש"א מזוואלין בן הרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר זי"ע בן הרה"ק ר' צבי הירש מפלינסק זי"ע שהיה מפורסם לצדיק נסתר

החולים של הפרופסור ישראלים המפורסם, ובהיותו מוטל על שלחן המנתחים והפרופסור ישראלים ניתח את רגלו, ובהקיצו משנתו העמוקה הביט והסתכל לדרך החלונות וראה את העיר ברלין ציופיה, החל לזמזם: אזכרה חלקים, אז נזכר הניגון הידוע והמפורסם: אזכרה השני הגדול, וניגון שחיבר לפזמון אזכרה, השקית את יסורי גופו ונפשו. (אמרי שאול)

סיפר הרה"ח הישיב ר' איטשע לייב פישצ'ין: שקודם מלחמת העולם הראשונה היה לאביו חנות בעיר לאדזש (היה איש שובב) פעם הגיעו שוטרים רוסים בראשות הקאין (אפיליר) לבדוק בחשבונותיו, ושמע אביו שאמר הקאין: כאן לריכיס לבדוק היטב, משום שהיהודים הם... כששמע את דבריו, ניגש אליו ואחז בו וזרקו מכל המדרגות, וכמעט שנהרג ונעשה מזה בהלה גדולה בעיר, נסע לרבינו למאדזשיץ וסיפר לו מה שעשה. אמר לו רבינו על מה שעשה: אזא חוּפּה! והוא: איך האב שוין נישט קיין כח זיך מטפל לו זיין מיט אזעלכע זאכן. אחר כך אמר: ווייסטו וואס, פאר קיין ביאליבזשריג להרה"ק ר' שרגא יאיר זי"ע (בן הרה"ק ר' נתן דוד משידלואוואל זי"ע) און זאלסט שטיין דורכאויס אז ער זאל דיך ראלטעווען. נסע הוא להרה"ק ביאליבזשריג זי"ע וסיפר לו את אשר קרהו. אמר הרה"ק גס כן: אזא חוּפּה, אזא חוּפּה, אזא חוּפּה! אמר אביו: נא מה לעשה? אמר לו הרה"ק: בצבור חמש מאות זלאתעם אפּשך לסדר. אמר אביו: חמש מאות זלאתעם הם סכום גדול, והשוא עאלמו עם הרה"ק על שלש מאות זלאתעם, ואמר לו הרה"ק: שקודם שילך למשפט יבוא אליו, וכן עשה. אמר לו הרה"ק: פיר טעג אין תפיסה איז נישט געפערליך. ושאל את הרה"ק אם יקח אדוואקאט? וענה לו, שלא יקח. בעת המשפט הרעימו נגדו על מה שעשה. כשגמר הקטיגור לדבר, שאל אותו השופט אם יש לו עודך דין? וענה לא. שאל אותו אם רוצה להיות סניגור לעצמו? וענה: כן, ונתן לו רשות לדבר. ואמר: אני נמנה בין המעריצים של מדינת רוסיה, ונראה לי מאד מה שעשה האלף שיווי זכויות, שכל אחד שיה לחברו, והוא מלך על הרוסים, והאוקראינער, והגרמנים, ולהבדיל, היהודים. כששמעתי איך שאמר האפיליר שהיהודים הם וכו', היה בעיני כמורד במלכות, ע"כ זריתי אותו. לשמע דבריו הסתכלו השופטים זה על זה, ובחששם שעוד יגיע הדבר לאזני המלך, הכריזו שעושים הפסקה למשך עשרה מינוטין. כשחזרו אמר לו: על מה שעשית מגיע לך עונש בבית האסורים זמן ארוך אבל הרי יש לך טענה, ולהיפטר בלא כלום אי אפשר, על כן נגזור עליך להיות ארבעה ימים בבית הסוהר. (שיח זקנים)

בזקנותו עבר לגור בזווארשא ושם נסתלק לגזי מרומים י"ג כסלו בשנת תרפ"א ומנוחתו כבוד בבית החיים וזווארשא. בנו הרה"ק ר' שאול ידידיה אלעזר בעל אמרי שאול זי"ע מילא מקומו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה מפורסם כגדול בתורה בנגלה ובנסתר, איש לדיק ועושה לדיקה וחסד כבר בילדותו האטיון בכשרותיו הן בתורה והן בזמירותיו, אהב את הבריות ומקרבן לתורה, נעים זמירות ובעל השפעה, בניגוניו שקנו להם שם עולמי קירב את הלצבות לאביהם שבשמים, אלפים הסתופפו בזילו, מקרוב ומרחוק באו אליו להתבשר מזיו תורתו ונגינותיו. היה אומר: כשאני שומע ניגון יואל מפיו של יהודי, אני יודע עד היכן מגיעה יראת שמים שלו, ואם הוא חכם או עפש. (אמרי שאול) ופעם אמר בזה הלשון: די וועלט זאגט אז היכל הנגינה איז נעבען היכל התשובה, און איך זאג: היכל הנגינה אליון איז דער היכל התשובה. (תפארת ישראל)

חיבר ספרים יקרים ספרו המפורסם ביותר ספר דברי ישראל, וספר אישי ישראל, ונדפס ממנו עוד כללי אוריינית, ופירוש על הגדה של פסח..

בהיותו בגיל י"ד נשא להרבנית הדיקת בת הר"ר חיים שאול פריעדמאן ז"ל שהיה חזן בבית מדרשו של אביו הרה"ק מקוזמיר זי"ע.

בשנת תרמ"ח נסתלק אביו הק' ורבינו מילא מקומו בזוואלין אך נשאר שם במשך שנה אחת, ומשם עבר לעיר מאדזשיץ שעל שמה הוא נקרא עד היום.

היה נוהג לנסוע כל יום לטיול מחוץ לעיר מאדזשיץ, לשם נופש ואויר לח. פעם אחת בנסעו לדרך שדה מרעה, שמע פתאום, את שירת רועה לאל, וזה לעצור מיד את הכרכרה, בכדי להאזין לשירת הרועה. וכאשר גמר, אה להמשיך בנסיעה. ואמר למלווי: בודאי תתפללו על עזירת העגלה לשם האזנת שירת הרועה? אבל דעו לכם רבותי: כי כל המזמר, כאלו מתודה הוא. שירתו של אדם הוא וידויו, כי על ידי השירה, אפשר להכיר את מהותו של אדם וכל המתודה, מי שלא יהיה, כריכיס להאזין ולשמוע. (אמרי שאול)

בעת המלחמת הראשונה עבר רבינו לעיר ראדום. בשנת תר"ע נסע בפעם הראשון על פי פקודות הרופאים למעין הרחלה קרלסבאד, והיה לרבו לטייל בהצבדות הגנה והגנה, בעת שתיית מים, במקום מיוחד אשר בחר לו על גבעה אחת לא הרחק מן המעיין, נשתחם בהעפי עיניו על ארמונותיה וטיחותיה של העיר, אז עלה זכר ירושלים על לבו והביע רגשותיו החזים והגיון נפשו האמאה וחיצר הניגון הראשון: אזכרה חלקים ואלהמיה, בראותי כל עיר על תלה וכו' (סליחות בתפילת נעילה) ובלכתו אז חזרה לביתו, אמר לבני חברתו: אני ב"ה איני הולך ריקם לביתי, הרבה השגתי כאן. עלו לי רעיונות של חכמת הנגינה והמוסיקה, אשר לא היה לי עוד מעולם כמוהם. וכאשר שב לפולין ונפגש עם בני ביתו אמר להם: הבאתי לכם מתנה טובה לזכרון אן א לענקונג, והיו כולם משתאים ומלפים לראות מה הביא להם, ואמר להם: הבאתי לכם ניגון: אזכרה, כשמו כן הוא, דבר לזכרון. ובשנת תרע"ג בהיותו בצרלין לשם ניתוח בבית

סגולה להצלחה
על ידי השמחה יצליח האדם במעשיו: וזהו הכתוב: (פרשת וזאת הברכה ל"ג י"ח) שמח זבולן בצאתך ופירש"י: הצלח בצאתך לסחורה, שעל ידי השמחה יהיה לו הצלחה. (תפארת ישראל)
מתורתו של רבינו זי"ע
החש בראשו יעסוק בתורה (מסכת עירובין ב"ד) אמר: החש בראשו, היינו מי שלא עשה תשובה כראוי לו בראש השנה, יעסוק בתורה, יכול לתקן זאת בשמחת תורה.
סיפר בנו של רבינו הרה"ק ר' שאול ידידיה אלעזר בעל אמרי שאול זי"ע: שמעתי מאבי שאמר על כתב בתנאים שהוא מלא שמות הקדושים, ולכן כתוב בו: ואל יבריחו לו זו מזה ולא זה מזה, "זו מזה" הם אותיות מזוזה, שכתב התנאים יש להם קדושת המזוזה. (אמרי שאול)

וכן תנא מרי בר בריה דרב הונא בריה דר' ירמיה בר אבא אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו (מסכת ברכות ל"א) לביאור המאמר הזה יש לומרף דהנה אמרו חז"ל ומנין

יג כסלו תרל"ו

רבי דוב בער ב"ר ישראל זי"ע האדמו"ר מליעווא

רבינו הרה"ק רבי דוב בער פריעדמאן מליעווא זי"ע אחי הקדשים הרה"ק ר' שלום יוסף מסאדיגורא זי"ע הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע הרה"ק ר' מנחם נחום משטעפנשט בעל נחלת יצחק זי"ע הרה"ק ר' דוד משה מטשערטקוב זי"ע והרה"ק ר' מרדכי שרגא מהוסיאטין זי"ע נולד בשנת תקפ"א לבן שלישי לאביו הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזשין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראהביטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק ר' דוב בער המגיד הק' ממעזריטש זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה בת הגה"ק ר' משה ראש ישיבה בבארדיטשוב זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר מפינסק זי"ע

כשנולד רבינו אמר אביו הק' שהוא כנגד השלישי בש"ס סדר נשים ומסכת יבמות. פעם ביום הילולא של אחד מאבותיו הק' אמר רבינו אשא עיני אל ההרים (תהלים קלא) אל האבות (סנהדרין פא) ואני, מכיר את אפסותי, ואני בוש, אולם מאין מתוך ההכרה הזאת שאני אין יבוא עזרי.

ופעם סיפר רבינו על זקנו הרה"ק ר' שלום שכנא מפראהביטש זי"ע כשהיה סמוך על שלחן של הרה"ק ר' מנחם נחום מטשערטקוב בעל מאור עינים זי"ע אחר נישואיו [הרה"ק ר' שלום היה חתן הרה"ק ר' אברהם מקאריסשוב זי"ע חתן בעל מאור עינים מטשערטקוב זי"ע] היה רגיל להכנס אלל ח"ז בכל שבת וי"ט לאמור לו שבתא טבא- יומא טבא, פ"א ביום א' דראש השנה לא יכול הר"ר שלום להתרומם בתפלתו על

המדרנה הראויה לו, ויאמר אל לבו אם כן למה זה אנכי עומד מלמעלה בקיר המזרח, ויחד וילא אל הפלוש ויעמוד בזוית ויתפלל. אחר התפלה נכנס אלל המאור עינים זי"ע ויברכו זה את זה כנהוג וילא, ביום השני התפלל הר"ר שלום כראוי לו, ויהי אחר התפלה כשנכנס למאור עינים זי"ע, קראו ואמר: איפה שלום'ס ראה, איפוא הן הנשמות אשר דחקו להתקרב אללך כשהתפללת בזוית של הפלוש (אהלי יעקב)

כל ימיו ישב רבינו בחעניית וסיופין עד עת הסתלקותו לגנזי מרומים י"ג כסלו בשנת תרל"ז ומנו"כ באוהל אביו בסאדיגורא,

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק, ואחיו הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע הלך לאשחו, ואמרו החסידים שעכשיו נתברר להם מה שאביו ניבא עליו באמרו שהוא השלישי בש"ס סדר נשים ומסכת יבמות.

הבית החיים בסאדיגורא והאוהל על קברו רבינו ליד קברו של אביו הק

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מסופר בעת שהכניסו אביו את רבינו לצריתו של אברהם אבינו כיבד אביו הק' את הרה"ק ר' יצחק מראדוויל זי"ע שהיה נוכח סם, בצרכת ובקריאת השם, וכשהגיע לתיבות ויקרא שמו בישראל, המהין לשמוע מפי הרה"ק מרוזשין זי"ע את השם כנהוג, אך הרה"ק מרוזשין לא ענה לו כלום רק הסתכל עליו, ותיקף קרא הר"ר איזיק'ל זי"ע להילד דוב בער על סם הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע. לאחר סיים הברכה הסיר הר"ר איזיק'ל את המכסה שהיה פשוט על פני הילד והסתכל בפניו ואמר: ער איז טאקע ריכטיג ווי דער הר"ר בער. [הרה"ק ר' יצחק מראדוויל זי"ע הכיר את

המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע כי היה נוסע אליו, אמנם שעבר מאז הסתלקותו של המגיד עד הברית כחמישים שנה, והר"ר איזיק'ל זי"ע היה אז זקן מופלג]

רבינו היה למדן גדול עניו ושפל מאוד, אחיו הרה"ק ר' מנחם נחום משטעפנשט בעל נחלת יצחק זי"ע העיד עליו שהוא ירש את השפלות והפשוטות מאביו הק'. והיה בעל שכל הישר שאביו דרש עליו את אשר נאמר אלל משה רבינו ע"ה כבד פה וכבד לשון, ומתרגם אונקלס "יקיר ממלל, אללו כל דיבור יקר מאוד.

כשהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדיקת מרת שיינדל ע"ה בת הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערטקוב זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערטקוב בעל מאור עינים זי"ע. ואחר חתונתו היה סמוך על שלחן חתנו הק'. פ"א קרא

חתנו לסנדלר אחד שיעשה מנעלים חדשים עבור חתנו רבינו, בטרם לקח הסנדלר המידה, הכניסו הרה"ק המגיד זי"ע לחדרו ואמר לו: יש לי חתן ולו נשמה גדולה וקדושה, והוא בנו של לדיק וקדוש, ראה והזיאר איפוא במלכתך.

בג' מרחשון בשנת תרי"א נסתלק אביו הק' התחיל רבינו לנהג עדתו הק' בעיר פאטיקה, ואחר כן קבע מושבו בעיר הוסי או חוש' במדינת מולדצה, ואחר כן עבר לכקולן ואחר כמה שנים העתיק מגוריו לעיר ליעווא' במדינת באסארביע.

מתורתו של רבינו

וְהָאֵמָן בַּה' וַיִּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה (פרשת לך לך ט"ו ו') ויש להבין הא תיבת והאמין הוא פועל יוצא לאחרים והאיך שייך זאת בכאן? רק הנה אמרו חז"ל הדבק במדותיו מה הוא רחום וכו' (כתובות ק"א) ובכל מדה צריך אדם להדמות לקונו. אבל מדת אמונה איך שייך בהש"ת להדמות בזה לקונו הלא התיב הן בקדושו לא יאמין (מסכת חגיגה ה' - איוב ט"ו ט"ו) שאין השי"ת מאמין לשום בריה אפילו במלאכיו ישים תהלה ובפרט במין אנושי השוכנים בתי אומר שלא ישיבו לכסלה? אכן באברהם אבינו ע"ה ראה השי"ת שיכול להאמין לו כי בוודאי לא יתקלקל עוד כי נסה אותו בעשר נסיונות ועמד בכולו, וזהו פי' והאמין בה' שאברהם אבינו ע"ה הכניס מדה האמונה ברוך הוא והראה לו שיוכל השי"ת להאמין בצדיק הדור שלא יתקלקל חלילה ויחשבה לו השי"ת לאברהם אבינו ע"ה לצדקה אשר עשה עמו במדה האמונה. (כנסת ישראל)

אם ראה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשים פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה (מסכת ברכות ה') וכבר דקדקו על זה קמאי הלא אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז' כ') ואיך שייך לומר פשפש ולא מצא ועוד הכי חטא של ביטול תורה לאו עבירה היא רק הדיורש יפשפש במעשיו היינו במעשים הטובים שלו אלו זכות המעשים טובים שעשה העמוד לו להצילהו מהיסורים פשפש ולא מצא בו מהמעשים טובים כאלו שיצילהו מהיסורים יתלה בביטול תורה יתפלל להש"ת שיעבור מעליו היסורים מחמת שעל ידי היסורים הוא בטל מדברי תורה וראיו שהש"ת יסיר מעליו היסורים כדי שלא יתבטל מדברי תורה וזהו רק כשרואה שהיסורים באים עליו על גופו ממש ולא על ממונו כמש"כ (מדרש שמואל) שיסורים שבגופו יש בהם ביטול תורה. (כנסת ישראל)

יד כסלו ת"ש [א]

רבי שאול ב"ר מרדכי הי"ד זי"ע בעל חמדת שאול

רבינו הגה"ק רבי שאול רויזענבערג אב"ד ראצפערט בעל חמדת שאול זי"ע נולד בעיר טערצאל בשנת תרכ"ה לאביו הגה"ק ר' מרדכי אב"ד טערצאל בעל עטרת מרדכי זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק יהודה אב"ד קאליב זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת צביה ע"ה בת הנגיד מוה"ר הערש מבאטור ז"ל חתן הרה"ק ר' שאול מקאלוב זי"ע ראש חברה אצל החברא קדישא באושוואר

כל יום לחם מקמה תירס כי זה משביע אותו לזמן ארוך. (חמדת שאול)

פעם סיפר רבינו: היות שרבו בעל קול אריה זי"ע היה חריף עמוס ולא היה יכול לקבל עליו ללמוד שיעורין כסידרן רק פעם בשבוע, ובגלל זה לא למדו אצלו רק מעט בחורים מצני העליה, ופעם הלך רבו הקול אריה באמצע הלילה לבית המדרש ומלא אותי לומד לבד, ואמר לי חידוש, התחלנו להתפלפל זמן רב לבסוף שאל אותי: שאול, למה אינך הולך לישיבות הגדולות כמו לחוסט, פרעשבורג? והשיב לי: שכלאי ללמוד אצל רבינו ולשמוע ממנו אפילו רק פעם אחת שיעור. על זה השיב לי: אם כך אמרת אז אבטיח לך שיהיה לך הבנה עמוקה בחורה ולאחד הגדולים תתעבד, וסיים אולי עוד יתקיים. (חמדת שאול)

אמונת לדיקים היה לרבינו עוד בזמן בחרותו, וסיפר רבינו שהיה לו איזה מחלה ר"ל ואז נסע על חג השבועות אלל הרה"ק ר' צבי הירש מליסקא בעל אך פרי תבואה זי"ע, הרה"ק ר' הערש"לע לקח כלחת עם קרעפליך ונתן לרבינו ואכל זה באמונת לדיקים, (הגם כי לפי הרופאים מזהו זה למחלה שהיה לו) ומאז נתפלא לגמרי. (חמדת שאול)

כשהגיע לפרק האיש מקדש הציע הרה"ק מליסקא זי"ע לרבינו את בנו של הר"ר משה דוב גאמבו ז"ל ממאקאווא. וישב עם על שלחן חותנו הרבה שנים ואז זכה לעלות ולהשתלם בחורה הקדושה, והרביץ תורה ברבים.

שם בעיר מאקאווא מלא חבר טוב כלבבו הגה"ק ר' משה פארהאנד בעל אהל משה גאב"ד ור"מ מאקאווא זי"ע. ורבינו היה אשר עווד ורזו את הרה"ק ממאקאווא להיכנס לפני ולפנים בעולמה של חסידות. כמו שכתב הרה"ק ממאקאווא דימי חורפו לרבינו בזה הלשון: ובאמת אני מקנא אותך, כי אתה הולך לשאוב תמיד מבאר מים חיים, מקדושים אשר בארץ, ומי יתן והייתי גם אני מתאבק בעפר רגליהם, כי באמת אנכי הרואה, כי זה הוא הדרך האמיתית, כי פה צעוונותינו הרבים מתגבר בכל יום השקר, ומי יתן כל עם ה' נביאים לבחור בדרך הקודש.. ובחברתו ובהשפעתו של רבינו החל הרה"ק ממאקאווא לערוך נסיעות לבבלוא, וכל ימיו הכיר לרבינו תודה על כך. (רועה נאמן)

פעם אחת הגיע למאקאווא הגה"ק אליעזר זוסמאן סופר אב"ד פאקש בעל עט סופר זי"ע לבקר את חתנו הגה"ק ר' מיכאל חיים פאקש ממאקאווא זי"ע, והלכו רבינו ותלמידי חכמים לקבל פניו, ובין מנחה למעריב נדברו יראי ה' בפלפולי דאורייתא, רבינו היה עוד לעיר לימים, ולפני תפילת ערבית הלך רבינו להכין לתפילה, והבעל עט סופר אחז בזקנו והתחיל לבכות ואמר: זקני כבר נתלבן ואיך אני רריך להתבייש מפני האבדך ר' שאול הלזה, שהוא יודע הכל יותר טוב ממני וגם בקי בש"ס ופוסקים, במה הייתי מבזה זמני מה לענה ליום הדיון, ואחס בעלי הבתים חשבים דפה אבקשם לנהוג כבוד גדול בו. (חמדת שאול)

כנסתלק אביו באבי ימיו בשנת מ"ג לימי חייו בשנת תרל"ה י"ג תמוז בעיר פעסט,

רבינו נקרא בצביתו של אברהם אבינו, שאול על שם זקינו הרה"ק ר' שאול מקאלוב זי"ע ראש חברה אלל החברא קדישא באושוואר. וסיפר שפעם אחת היה אחד מבני היכלא קדישא מאושוואר לבובלין אלל הרה"ק ר' יעקב יצחק בעל החוזה זי"ע ומסר קוויטל כוללת מהחברה, וכאשר קרא החוזה מלובלין זי"ע שם שאול (מקאלוב) בן שבע אמר להשליח: כאשר יגיע הביתה ישלח את שאול בן שבע אצלו, וכאשר חזר הביתה ומסר לו דברי החוזה תיכף לקח הר"ר שאול את טלית ותפילין שלו והלך רגלי עד לבובלין, וכאשר הגיע לפני החוזה, שאל אותו: האם אתה בר אוריין? השיב: לא! אמר החוזה: פלא הלך בעלה של ליבא רחל לריו להיות בר אוריין. ואחר כך בשעת התפילה צעת אמירת קריאת שמע לא היה הר"ר שאול יכול להסתיר את עצמו והרגיש בו החוזה ולקחו באמצע התפילה סמוך לו, וישב זמן רב אלל החוזה זי"ע.

רבינו היה איש צדיק וגאון גדול, עוד בילדותו ראו את הכלחתו בחורה וזכירת שמים, הקדיש כל עתותיו לה' ולתורתו, ומטתו היה שלמה משבת לשבת וישן קאת על יד השלחן, מכל קאוי המדינה ביקשו אותו לבוא לדיון תורה כי חכם מחוסם ושכל ישר פה מפיק מרגליות היה. ורבים השיב מעון בנועם אמרת פיו. וסיפר כנסתלק הרה"ק ר' ישעיה"לע מקרעסטיר זי"ע ביום ב' אחרי קדושים ג' אייר תרפ"ה, היה רבים מגדולי הרבנים הגאונים והצדיקים שלא הספיקו להגיע לקרעסטיר להלויה ובתום רבינו, וכאשר בא לנחם את האבלים בשעת ימי אבלם, נשאו רבינו מספר תמרוכים בבית המדרש, אשר בדבריו היקרים והנמרלים עשה אצל כבד, וכל העם געו בצכיה במר נפש. (בית ועד לחכמים)

פעם אחת ישב רבינו בדיון תורה עם הרה"ק ר' מנחם בראלי אב"ד קאלוב בעל באר מנחם זי"ע ועם הרה"ק ר' מרדכי מדעמעטער הי"ד זי"ע, וישבו לשאתן לדון דיון תורה קשה מאוד עסק של ממון רב, וכמה ימים ישבו לשמוע טענות בעלי הדיון כדי להוציא פסק, ואחר אשר דנו שלשה הרבנים ביניהם, עמדו הרב מקאלוב והרב מדעמעטער בדעה אחת לעשות פשרה באיזה אופן, ורבינו אמר ענה אחרת להיפך ממש משניהם. כאשר ראה הבאר מנחם שרבינו חלוק בדעתו משניהם, וידע כי אם לא יסתור הרבנים דיעותיהם מי יודע האיך יגמור הענין הקשה הזה, לכן פנה אל רבינו ואמר לו: שמע נא לרברי, דעתו ודעת הרב מדעמעטער שוים, אבקשם בדחמים אנא תכריעו דעתכם לרברינו. כאשר שמע רבינו דברים אלה, התבונן בדבר יותר ובסוף גם הוא הכריע דעתו כדברי שניהם. (עבודה עבודה שיחות)

רבינו למד אלל הגה"ק ר' שמואל עהרנפעלד אב"ד מאטערסדארף בעל חתן סופר זי"ע, ואלל הגה"ק ר' משה שיק ראב"ד חוסט בעל מהר"ם שיק זי"ע ואלל הגה"ק ר' אברהם יהודה הכהן שווארץ אב"ד בערעגסאז בעל קול אריה זי"ע ואלל הגה"ק ר' עמרם בלום אב"ד אויפלז בעל בית שערם זי"ע. וסיפר רבינו לעת זקנתו כי למד אלל המהר"ם שיק"ג שנים (בהיותו בערך ילד קודם הבכ מלוה) וגם עתה זוכר כל החידושים ששמעו אצלו כסידרן, ועוד סיפר שהיה לומד עם תוה"ק מתוך הדחה, וקנה

סגולה בני חיי ומזוני

כתב רבינו שמעתי כמה פעמים מאדמו"ר הגה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע ביום אשר בו הילולא של איזה צדיק הוא כמו שעושיין חתונה לצדיק ביום מיתתו, ועל החתונה נהגו בכל תפוצות ישראל ליתן דורון דרשה (ומקורו מהזוה"ק פרשת ויצא קמ"ט) ומסתמא גם בהאי הילולא דצדיקיא יהיב ליה קוב"ה מתנות לצדיקיא, ואיזה מתנה חשובה נותן הקב"ה לצדיקים? ואמר אדמו"ר הנ"ל בשם זקינו הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע שנותן הקב"ה להם שיוכלו להשפיע בני חיי ומזוני לישראל עכ"ד זצ"ל. ומסתמא נוטלים חלק בראש אותו אנשים שהם מזכירין שמם וחידושי תורתם שלהם, ומגלים דעתם שרוצים להושיע בזכותם. (מליצי אש)

יד כסלו ת"ש [ב]

רבי שאול ב"ר מרדכי הי"ד זי"ע בעל חמדת שאול

רבינו הגה"ק רבי שאול רויזענבערג אב"ד ראצפערט בעל חמדת שאול זי"ע נולד בעיר טערצאל בשנת תרכ"ה לאביו הגה"ק ר' מרדכי אב"ד טערצאל בעל עטרת מרדכי זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק יהודה אב"ד קאליב זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת צביה ע"ה בת הנגיד מוה"ר הערש מבאטור ז"ל חתן הרה"ק ר' שאול מקאלוב זי"ע ראש חברה אצל החברא קדישא באושוואר

במחשבה זו נפל עלי פחד גדול והרגשתי שהמהר"א זי"ע נתן על פי שלש עשרה מנעולים ורק חיפשתי דרך לאן לברוח משם, ותיכף קיבל מרות, והיה רגיל לדבר ממנו כמו מלאך ה' א'. (חמדת שאול)

כמו כן סיפר רבינו בתוך אחד השיחים כי ארבעים פעמים היה צבעלזא לקבל פני רבותיו.

כידוע נסתלק הרה"ק מהרי"ד מצעלזא בליל שבת קודש פרשת חיי שרה כ"ב מרחשון בשנת תרפ"ז, והגיעה הצורה לא טוב לראצפערט ביום ז'. ביום א' היה רבינו בטעגלאש על ברית מילה אצל הר"ר הירצקא מאנדל ז"ל, וסיפר הר"ר ישראל משה מנדל ז"ל לרבינו שבלייל ש"ק חלם לו איך שהיושבים רקדו ובאמנע הרקידה דפקו על השלחן שיהיה שקט וראיתי את הרה"ק מהרי"ד הלך להתפלל תפילה נעילה ונתעורר על זה להבין ששבת לן חייו, וסיפר לו רבינו: שגם לו יש סימן רע ר"ל, בליל שבת קודש אמרתי לבני הגאון ר' עמרם ז"ל שיגיב

לי ספר ופתחתי הספר ומלאחי הספד על הרב ר' ישכר דוב ז"ל והבנתי שגמחתי עלתה השמים, ואמר שמה בטוח אאלו שאינו בחיים על כן הייתי רואה ליתן שם להילד ישכר דוב, רק כיון שבצעלזא למד להסתיר הכל, ואחר כן יעשו ממנו צבעל מופת, על כן לא עשה זאת. (חמדת שאול)

נהרג על קידוש השם י"ד כסלו בשנת ת"ש.

בניו הקדושים היה הגה"ק ר' עמרם מראצפערט הי"ד והגה"ק ר' יהושע הי"ד

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נשא אמו בזו"ש להרה"ק ר' נפתלי הירצקא זילברמאן מראצפערט בעל זכרון נפתלי זי"ע ואחר כן כאשר נתרוקן בפטירתו כסא הרבנות בראצפערט בערב יום כפור ט' תשרי בשנת תרנ"ח נתקבל רבינו למלאכת מקום הרה"ק ר' הירצקא' לע וישב שם ארבעים וחמש שנים. והדומ"ץ היה הגה"ק ר' נתנאל הכהן פריעד בעל ליקוטי שושנים זי"ע

והגם שראצפערט היתה קהילה נאה וחסודה בכל זאת מלא רבינו מספיק לגדור פרצות ההמון עם, ולהוסיף משמרת למשמרת, וסיפר שהיה שם איש אחד שהיה לו ריחיים ועבד גם בשבת קודש רח"ל, רבינו הזהירו שיפסיק לעבוד בשבת קודש, ולא רצה לשמוע, בשבת קודש אחר תפילה שחרית הלכו מתפללי בית הכנסת עם רבינו בראשם והזהיר אותו שתיכף יתן לו להפסיק את העבודה ואם לאו אז ילך הרחיים על זואורו הנ"ל פנה עורף ולא רצה לשמוע, בעת מנחה באו לספר לרבינו כי הטחנה נשרפה והיתה לתל עולם, יהיה לזאת. (חמדת שאול)

שם בראצפערט העמיד רבינו ישיבה ותלמידים רבים באו אצלו ללמוד מכל המדינה, ומהם ממילאדאן, בארטפעלד, מונקאטש, האדהאז, טעגלאש, אויפעהערטוי, וויטקע, וואראהל, ממאקאווא, וועלעסק, טעטעטמען, אויבערווישאוו, קאעמעטשע, נירבאטור. והעמיד תלמידים ההגונים ומהם הגה"ק ר' אליעזר ליפא הלוי זילבערמאן מראצפערט הי"ד זי"ע, והגה"ק ר' ישראל וועלץ ראב"ד בודאפעסט ירושלים בעל דברי ישראל זי"ע

וסיפר הר"ר ישראל משה מאנדל ז"ל: הרבה דברים נפלאים ראינו אצל רבינו, ודכירנא כשהיה לנו נחלת שדה וכרם צעיר ראצפערט והרבה פעמים היה לנו הזיקות מרוחות חזקות ורעמים ששברו את עצי הפרי, פעם נכנסתי אל רבינו וראיתי שאילן גדול של עשרות שנים שהיה על יד דלת ביתו נשבר לפרקים, ושאחתי: מתי נשבר האילן הזה? ואמר לי: בעת שהתחילה הרעמים הגדולים יצאתי לחוץ תחת כיפת השמים ואמרתי: רבש"ע אם נגזר שהרעמים ישברו עליהם ואנשים יפחדו שלח אותם אצלי, ומיד בא רעם גדול ונשקר הגדול. (חמדת שאול)

במקום גדולתו שם חסידותו ועונותותו, כי היה חסיד גדול צדעת והבנה עמוקה והיה מפקיר את עצמו לקדושת רבו הרה"ק ר' ישכר דוב רוקח מצעלזא זי"ע. ובעת המלחמה גדולה בשנת תרע"ד הוכרח מהרי"ד זי"ע לעזוב ארצו וקהלתו, והלך מגולה לגולה, כשהגיע הרה"ק מצעלזא לטעגלאש מיד בא רבינו לקחת את רבו הגדול לראצפערט ושם היה מצטל את עצמו לפניו לגמרי והניח כל הרבנות שלו מן האל. ובזמן היותו שם הרה"ק מצעלזא לא היה רואה לדרוש בשבת הגדול ובשבת שובה בדברים, ואוה עליו הרה"ק מצעלזא שידרוש, ושלח את בניו הגדולים לשמוע דרשותיו, אך אמר רק התורה אשר שמע מפיו של רבו מצעלזא. (חמדת שאול)

רבינו היה עוד מקורב גדול אצל הרה"ק ר' יהושע'לע מצעלזא זי"ע ואחר כך היה תלמיד וחסיד אצל הרה"ק מהרי"ד מצעלזא זי"ע וכאשר נסתלק ליל שבת קודש פרשת חיי שרה כ"ב מרחשון בשנת תרפ"ז, הגיע רבינו לצעלזא לקבל מרות מהרה"ק ר' אהרן מצעלזא זי"ע. וסיפר רבינו שהיה צדעתו לדבר בדברי תורה עם מהר"א מצעלזא כי כן היה מנהגו של אביו הקדוש באם התחיל לדבר מגמרא תוספות פלפלו ושאלו אותו כל הדברים הקשים, וכמו כן ראה לדבר עמו בדברי תורה. אך כאשר נכנסתי לפני ולפנים

יד כסלו תרכ"ט

רבי מנחם נחום ב"ר ישראל זי"ע בעל נחלת יצחק משטיפנעשט

רבינו הרה"ק רבי מנחם נחום פריעדמאן משטיפנעשט בעל נחלת יצחק זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' שלום יוסף ראש שושלת סאדיגורא זי"ע הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע הרה"ק ר' דוב בער מלעווא זי"ע והרה"ק ר' דוד משה ראש שושלת טשארטקוב זי"ע הרה"ק ר' מרדכי שרגא פייבוש ראש שושלת הוסיאטין זי"ע. נולד בשנת תקפ"ג לבן רביעי לאביו הרה"ק רבי ישראל ראש שושלת רוזין זי"ע בן הרה"ק רבי שלום שכנא זי"ע בן הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע. וכשהגיע לפרקו נשא בת הגה"ק ר' אלעזר קושאנסקי זי"ע נכד הגה"ק המפורסם רבי גדליה מליניץ בעל תשואות חן זי"ע

בשנת תר"ז בכ"ה כסלו יום א' לחנוכה נולד בנו הרה"ק ר' אברהם מתתיהו זי"ע וקראו שמו לבנו: אברהם על שם זקנו הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע ומתתיהו על שם מתתיהו כהן גדול זי"ע.

בשנת תרכ"ט נסע לעיר יאסי כדי לשאול שם בעצת הרופאים, וביום י"ד כסלו שעתהים לפני יציאת נשמתו עזב את מיטתו, ורחץ פניו סידר פאות ראשו וזקנו ולבש את בגדיו וישב על הספה והתחיל לומר ניגון ידוע של אביו הק' זי"ע ניגון בלי מילים מלא ערגה ויכוספיו, וקולו הלך ורפה עד שאסף רגליו אל הספה ונשמתו הטהורה עלתה לגניז מרומים במיטב שנתיו כבן מ"ה שנים ומנו"כ צעיר יאס זי"ע

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אברהם מתתיהו זי"ע שמיילא מקומו בהיותו כבן כ"א שנים והנהג את החסידות במשך ס"ד שנים עד יום פטירתו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה אחד מלדקי דורו אלפי ישראל הלכו לאורו, היה גדול בתורה בנגלה ובנסתר, דרכו היה נעלה בקודש כר אלהיו, פה מפיק מרגליות בשיחות נאות נאלכים בקודש, לא פסק חוכי מפוס ממלל רבדבין, ואביו הק' אמר עליו: שלולא השחוק שלו שהיה רגיל בזה, היה נשרף מגולל אש היראה שהיה לו, ועוד אמר אביו הק' עליו: שהוא בבחינות נתיב לא ידעו עיט (איוב כ"ח ז') שפירש התרגום אונקלוס שם: שזיל אינן חיי דלא חכמיה ס"מ וכו'.

פעם אמר רבינו: ברכו וקדושה אני שומע בכל יום ממלאכים וחיות הקודש.

לאחר הסתלקות אביו הק' ג' מרחשון בשנת תרי"ב עבר רבינו לשטיפנעשט רומניא, והקים שם חצר חסידית ורצבות אלפי ישראל אנשי מעלה לכל פשוטי עם חסו בזילו הק'.

פעם אחת, באחת השיחות בשיבתו על סעודה נשואין מבנו הרה"ק ר' אברהם מתתיהו זי"ע ונמשך הסעודה עד אור הבוקר ופתאום קרא ליתן מים ליטול ידיו, ואמר לפלא הידים בעלמנו מרגישים בעת שזריכים נטילה, ואח"כ אמר כולנו האחים בני אבינו אנחנו אבל לקבל עלי' לרבי הוא רק אחד והתחיל לחשוב את האחים הקדושים מה שירשו מאביהם הק' ואמר: אחי הרה"ק ר' שלום יוסף ראש שושלת סאדיגורא זי"ע יש לו הצורה של אבינו, הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע לקח את המוח מאבינו, הרה"ק ר' דוב בער מלעווא זי"ע יש לו התפשטות של אבינו, והרה"ק ר' דוד משה ראש שושלת טשארטקוב זי"ע יש לו היראה מאבינו, הרה"ק ר' מרדכי שרגא פייבוש ראש שושלת הוסיאטין זי"ע יש לו המושכל ראשון של אבינו, ויהר המעלות לקחתי אני בזבילי.

רבינו לא הרבה באמירת דברי תורה, אך נהג בפאר והדר כמנהג אביו הק' וזכה להערצת חסידיו, בזיתו המפואר נבנה חדר שכונה "חדר המשיח" והגוחו בו כתר זהב וכלים יקרים נוספים.

פעם אמר רבינו: לספר מאמר או מעשה מלדיק, חשוב כמו דף בזוהר, שני מאמרים או שני מעשים חשובים כשני דפים בזוהר. לספר בזילה קודם השינה חשוב כקריאת שמע. (אוצר החסידות)

מתורתו של רבינו זי"ע

חייב אדם לומר מתי יגיע מעשי למעשה אבותי: לכאורה האם יכול כל אדם להגיע למדרגה גדולה כאבות הקדושים? והשני: מה רבותא היא זאת, מען זאל נאך טיהן א טאטין? רק הענין הוא כי מצאנו בתורה הקדושה אשר כל מה שעשו האבות הקדושים אפילו מדברים הגשמיים נעשה מזה תורה, כמש"כ בפרשת ויצא מענין המקלות: ויקח לו יעקב מקל לבן וכו' וכמוהו הרבה פעולות גשמיות אשר כל ספר בראשית מלא מזה ומהמעשים האלה נעשה תורה"ק, כמו"כ חייב כל אחד איש הישראלי להתנהג הכל על פי התורה באופן שאפילו מעשים הגשמיים יהיה גם כן תורה וכל ישראל ישמעו ויראו וילמדו ממנו דרכי התורה ועבודת הש"ת בכל פרטי הגשמיים. (כנסת ישראל)

אמרו חז"ל דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב (ספר שירת ישראל לרבינו משה אבן עזרא זי"ע עמוד קנ"ו) פירש: כשהצדיק האמת צריך להשפיע על בני ישראל אופן המדות שהוא כבר יצא מהם ותיקן אותם והגיע אליהם כי אותן המדות שהצדיק בעצמו עדיין לא הגיע אליהם איך הוא יכול להכניס המדות האלה בלב ישראל וזהו כוונתנו דברים היוצאים מן הלב היינו המדות שכבר יצאו מלב הצדיק ותיקן אותם בשרשן המה יוכלו לכונוס בלב השומעים שגם המה יתקנו המדות האלה. (כנסת ישראל)

טו כסלו תרנ"ט

רבי ישראל אפרים פישל ב"ר צבי הירש זי"ע בעל אפסי ארץ מנאנאש

הגה"ק רבי ישראל אפרים פישל סופר אב"ד נאנאש בעל אפסי ארץ זי"ע אחי הגה"ק ר' נפתלי מקליינווארדיין בעל מעטה נפתלי זי"ע ואחי הגה"ק הגביר ר' ליפא סופר מסאטמאר זי"ע הרבני הנגיד הר"ר יוסף סופר מערדיבעניע זי"ע והרבני הנגיד הר"ר לייבוש סופר משאראשפאטאק זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' צבי הירש שרייבער סופר משאראשפאטאק זי"ע מצאצאי הגה"ק ר' שאול וואהל זי"ע ומגה"ק מהר"ם מפאדובה זי"ע ולאמו הצדיקת מרת בילא ע"ה בת הגה"ק ר' נתן שפירא אב"ד טשעטשאווטץ וטאקייא בעל טללי שנה זי"ע בן הגה"ק ר' זכריה שפירא אב"ד דאראג-ווראנוב בעל אבן נזר זי"ע מצאצאי הגה"ק ר' נתן נטע ב"ר שלמה שפירא בעל מגלה עמוקות זי"ע

האיסור לייסד סמינר לרבנים נמאלת חתימתו בין שאר גדולי ארץ, נסתלק לגנוזי מרומים ט"ז כסלו תרנ"ט ומנוחתו כבוד בעיר נאנאש זי"ע

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' שלום סופר אב"ד ברעזנא זי"ע וחתנו הגה"ק ר' מנשה שמחה פריעדמאן אב"ד סאבראנץ זי"ע וחתנו הגה"ק ר' בנציון הלפערט זי"ע שמיאל מקומו בנאנאש.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מפורסם לדיק קדוש וטהור חו"פ האי חסיד האי עניו רוב ימיו היה בתענית וסיגופין ורבים הלכו לאור.

בנעוריו למד בצאניהאלד אלל הגה"ק ר' יצחק משה פערילס זי"ע ואח"כ למד בישיבת פרעשבורג אלל הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר זי"ע אשר רבינו נחשב לאחד מגדולי תלמידיו, וכל פעם שהי' רבינו מזכיר את שם רבו החתם סופר עמד מכסאו ואמר באימה יתירה: מורי החתם סופר ז"ל, ואחר פטירת רבו בכ"ה תשרי בשנת ת"ר נשאר שם בפרעשבורג ולמד אלל בנו הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר זי"ע וכן הי' תלמידו של הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה מאיהעל זי"ע והסתופף כ"ה שנה בכל רבו המובהק הרה"ק ר' לבי הירש פריעדמאן מליסקא בעל אך פרי תבואה זי"ע ואלל הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנז בעל דברי חיים זי"ע ובכלל הרה"ק ר' משולם פייש לאווי מטאהש הנקרא השרף מטאהש זי"ע ופעם היה בכלל הרה"ק ר' יהושע רוקח מצעלזא זי"ע על שבת קודש פרשת אמור בשנת תרמ"ח.

וסיפר כאשר ביקר הרה"ק ר' אליעזר צבי סאפרין מקאמארנא בעל דמשק אליעזר זי"ע או בנו הרה"ק ר' יעקב משה מקאמארנא זי"ע בעיר נאנאש, והלך לבקר את רבינו הרב דמתא, כאשר נכנס אליו ליתן שלום לרבינו, ברח רבינו החולה בפחד ובהלה, וכאשר שאלוהו פשר הדבר? אמר שראה את אביו או זקינו הרה"ק ר' יצחק אייזק יהודה יחיאל המכניה ר' איזק'ל מקאמארנא בעל היכל הצרכה זי"ע הולך מאחוריו של הרה"ק מקאמארנא, כי בא מעולם העליון ללותו. (עבודת עבודה שיחות ב')

וכשהגיע לפרקו נשא הרבנית בתו של הגביר הר"ר ישראל וויינשטאק מטריין שליד אהעל ז"ל,

ובשנת תרכ"א נתמנה לאב"ד של קהלת נאנאש, ושם ניהל ישיבה גדולה ושמעו יאח למרחקים בגלותו ובקדושתו.

בשנת תרכ"ו חתם על תקנות שהתקינו גדולי הונגריה באסיפת מיהאלוויץ וכמו כן השתתף באסיפת הרבנים בשנת תרכ"ט בעיר פעסט, בו הוחלט על פילוג הקהילות בהונגריה, אסיפה גדולה זו לא משה מזכרוננו, ועוד שנים רבות לאחר מכן היה רבינו מספר: עוד לבי חרד בקרבי בהעלותי על זכרוני בעת אסיפת הרבנים בשנת תרכ"ט אשר הי' שם יותר ממאתיים רבנים ולדיקים ביניהם, פתח פיו הגה"ק מהר"ם שיק זי"ע וזכר המשנה במסכת סוטה: כל רואה לחזור קשות לקפח את שוקיו, וכל הגדולים חרדו לדברים קדושים היוצאים מלצבו הטבור בלהבות אש. גם בכרוז משנת תרל"ז בדבר

למדו ביכם ליתן צדקה דבר מה יום ביומו הן בכסף הן באוכל להשיב נפש כראוי ובהרחבת הדעת ובטוב עין יבורך גבר ירא ה' ככתוב בתורה הקדושה וספרים הקדושים.

תהיו תמיד בחבורת חסידים ואנשי מעשה ותתנהגו בדרכיהם ואחרי רבותיהם תלכו את תמנע בחזקת לב ורוח אמונים לא תבושו ולא תכלמי בין מתלמיד חכם או שארי בני אדם, וכן תתנהגו בינים אחריכם לדבק בהם, אך לא בבעלי שחץ אך אותם המתנבגים בענוה וקרבת בני אדם בתורה ועבודה באמונה יתירה.

הספרים שלי רובם נרשמים בחותם שלי אכן יש אתי ספרים שאולים מהמופלגמ"ה יוסף שמואל כהן וכדומה יחזרו כל ספר לבעליו, ויש גם כן ספרים אשר לא נרשם בחותמי לכן יתנו להכריז להכיר כל אחד שלו ויחזרו.

קטעים מצוואת רבינו

באשר לא ידע האדם עתו עת לעשות הכל עת יהיה בגדיך לבנים, אהבת אבות לבנים תזכור ולשון לימודים, לזכות וכל בניך למידי ה' רוב שלום בניך! אמרתי ללבי היום נעשה אמונה, לספירת מלכות שבגבורה, אשיחה וירוח לי להיות גביר בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך, כאשר מלכנו צוה לבנו לאמור אנכי הולך בדרך כל הארץ והחזקת, וזכותו יזכור לנו ולכל ישראל להיותם חיים וקיימים לעד, הבנים בני והבנות בנותי וילדיכם אחריכם שמעוני וחיו!

חזקו להשיא בינים לבנות תלמידי חכמים או אנשי מעשה ולא ח"ו לבעלי חדשים או ח"ו בעלי אומנות ובעלי כיסין וחסדי ה' יהיה עמכם, קטונתי מכל החסידים והטובות אשר היה עמי תמיד בטחיה בה' ויגן עליכם.

טו כסלו תר"ף

רבי דוד ב"ר יצחק זי"ע הרה"ק מסקווירא

רבינו הרה"ק רבי דוד טווערסקי מסקווירא זי"ע הנקרא ר' דוד'ל נולד בי"ד ניסן ערב פסח בשנת תר"ח לאביו הרה"ק ר' יצחק ראש שושלת סקווירא זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנאביל בעל מאור עינים זי"ע ולאמו הרבנית הצידיקות מרת חנה סימא ע"ה בת הרה"ק ר' נפתלי צבי מסקווירא זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן מטייטוב זי"ע בן הרה"ק ר' צבי ממעזיביטש זי"ע בן הרה"ק מרן רבינו ר' ישראל בעל שם טוב זי"ע. בשביעי של פסח נכנס רבינו לבריתו של אברהם אבינו ע"ה וקרא אביו הק' דוד על שם זקינו הרה"ק ר' דוד לייקעס זי"ע מגדולי תלמידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע שביים בו חל היומא דהלולא שלו. כידוע אביו הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זי"ע קרא שמות לארבעה בניו הק' כנגד הד' אותיות של השם א-ד-נ-י האלף הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מסקווירא זי"ע הנין לבנו הרה"ק ר' נחום משפיקובער זי"ע היוד לבנו הרה"ק ר' ישראל מסקווירא זי"ע והד' לרבינו זי"ע

בתחילת שנת תרנ"ח נספר רח"ל חלרו הק' בעיר סקווירא ועבר לגור בעיר חמעלניק, וכשנגמר בניית חלרו הק' מחדש חזר לסקווירא לארץ מגורי אביו הק'.

בענין תהלים ביום השבת צבוקר מסופר: שפעם צשעת עריכת השולחן לסעודתא דעתיקא קדישא אכל רבינו, יצב אחד מנכדיו ואמר תהלים מה שלא אמר צבוקר, טען נגדו אחד מדודיו: הלך הזמן לאמירת תהלים הוא לפני התפלה דוקא! התנצל הנכד: איפא מוצא בשלחן ערוך דין זה? וכשמוע זאת רבינו נענה ואמר: א זאך וואס איך האב געהערט פונעם טאטען, אין ער פון זיין טאטע הרה"ק המגיד מטשערנאביל זי"ע, וואס האט עס געהערט פון זיין טאטע הרה"ק המאור עינים זי"ע, וואס האט עס מקבל געווען פון אליהו הנביא ז"ל איז אזוי ווי א שלחן ערוך!! (תהלים מאור דליקים)

בקיץ תרע"ט כשגברו הפרעות צרויסא, הבולשציקית והמחנות הפורעני ימ"ש היו סובדים מעיר לעיר והיו הורגים וצוזים, ברכו כל אחד מעיירות הקטנות לעיירות הגדולות, וגם בני ביתו של רבינו הפצירו בו שיעזוב עירו סקווירא ויתישב בעיר הגדול קיוב, בתחילה לא הסכים רבינו עד שהגיע למצב שהי' כפסע דינו ודין המות אז נעתר להפלתו ועבר לעיר קיוב, שם סבל רבינו לרות רבות עד אין לשער מהדוחק הנורא ומהמגיפות ר"ל שהרבה מצניו ונכדיו הק' נפטרו אז בחייו, ועל ידי זה נחלש רבינו אז מאור. וסיפר הגה"צ ר' אברהם חיים שפילצער אב"ד אור החיים זי"ע ששמע מהרה"ק ר' יעקב יוסף מסקווירא זי"ע שאכל אביו, רבינו זי"ע נסתלקה בתו רח"ל בחיים חיותו של אביו הרה"ק ר' יצחק'ל מסקווירא זי"ע והלך רבינו על הלוי' ולא צכהומפני שקיבל צאהבה) ניגש אליו אביו הרה"ק ר' יצחק זי"ע ואמר לו: אז א קינד גייט אוועק פון דער וועלט מעג מען וויינען, ואז התחיל רבינו לבכות. (שיח זקנים)

במוש"ק פרשת וישלח אור ליום ט"ו כסלו צשנת תר"פ עלתה נשמתו לגנוי מרומים, והוא'ל למנוחות בבית החיים הישן שם והקיימו אוהל מיוחד על קברו הק' זי"ע ובשנת תשכ"ב העבירו גופו הק' לבית החיים החדשה בעיר קיוב הנקרא בערקאוואל בית עלמין בצביל שהמלכת רוסיא רצה להרחיב הבית החיים הישן.

נשאר אחריו בניו הקדושים: הרה"ק ר' מרדכי זי"ע, הרה"ק ר' משה זי"ע, הרה"ק ר' אהרן זי"ע, הרה"ק ר' שלמה מסקווירא זי"ע, הרה"ק ר' מנחם נחום זי"ע, הרה"ק ר' יצחק הי"ד זי"ע, הרה"ק ר' יעקב יוסף מסקווירא זי"ע

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש וטהור יראת שמים ויראת חטא ובעל רוח הקדוש, ובעל מופת.

וסיפר פעם אחת הגיע רבינו לעיר אחת, וצאחה עיר היתה לו אכסניה קבועה אכל בעל בית מסויים. בתו של בעל הבית הנ"ל חלתה, וסבלה מאד מהתקפות של גיהוקים חזקים. ובעת ההתקפה היה קול הגיהוק נשמע למרחקים. דליוק צעת שהגיע רבינו לביתו, נתקפה הבת במחלתה, והחלה לנהק בקול גדול. נענה רבינו ואמר: נו קול צאשה ערוה! ובהישמע מילים ספורות אלו, סרה המחלה ממנה, ולא חזרה אליה לעולמים. לימים, חלתה גם אחת מקרובותיו של רבינו במחלה זו, והרבנית מחברתו בקדוש נכנסה אליו וטענה: מדוע אינך עוזר לקרובתך, כשם שעזרת והשפעת ישועה על בתו של בעל הבית הנ"ל? ענה לה רבינו ואמר: ווי האט אונזער חנה סימקא (כך היה שמה) די אמונת חכמים וואס דעם בעל הבית טאכטער האט? (בית וויזניץ)

תיאור פניו הק' של רבינו היתה מיחדות. פעם כאשר דיבר הרה"ק ר' יעקב יוסף מסקווירא זי"ע בהשקפות רב אודות לרות קדוש של אביו רבינו זי"ע ונסתובב השיחה אודות מראה פניו הקדושים צכינסתו לבית המדרש לתפלת מנחה של ערב צבת, כשפירותיו רטובים מטבילה במקוה, שהיה פניו מאיר בהארה ערומה, התצטא אז בלשונו: כ'מין ס'איז נישט געווען קיין איינער וואס האט נישט מהרהר בתשובה געווען. (מבואר ועל אהת)

יש לציין כמה מנהגים לכבוד שבת: נהג ללבוש בעיקשע מזויר צפרחים לכבוד הסעודה, אך צשבת קודש עשה קידוש צבגד שהתפלל בו, ורק אחר קידוש החליף ולבש הצעקישע המיוחד להסעודה. מדייק שלא לקרא שמו"ת בליל שבת. ומסופר שפעם בהילוכו צרחו צביל שבת קודש שמע מתוך אחד הבתים היאך שאחד קורא הפרשה שמו"ת, אמר אז: ביי אונז האבען די בעלי עגלה מעביר סדרה געווען פרייטאך או נאכט'ס. (מבואר ועל אהת)

בהגיעו לפרקו נתארם עם הרבנית הלדיקות מרת גאלדא ע"ה בת הרה"ק ר' שמעון שלמה גוטערמאן מסאווראן זי"ע צן הרה"ק ר' משה צבי מסאווראן זי"ע צן הגה"ק ר' שמעון שלמה המגיד מסאווראן זי"ע, ולאחר פטירתה נשא צזיווג שני את הרבנית הלדיקות מרת פורה ע"ה בת הרה"ק ר' אליקים געליל מאוסטראה זי"ע צן הרה"ק ר' יעקב יוסף השני מאוסטראה זי"ע צן הרה"ק ר' פנחס מאוסטראה זי"ע צן הרה"ק ר' יעקב יוסף מאוסטראה הנקרא רב יידי זי"ע.

צשנת תרמ"ה י"ז ניסן נסתלק אביו הק' זי"ע ואז התחיל רבינו לנהל עדתו הק' בעיר סקווירא ומלודתו פרוסה צרחו אוקריינא פאלדאליע ובעסארצביע ואף לליטא הרחוקה, שהי' מרבה שם נצטיעותו הקדושים.

אלה אלופי בני עשו וג"ו אלופ צפו(בראשית לו טו) הנה ידוע [עיין קב הישר פרק קב' בשם המקובלים] שהקליפה היותר גדולה מכל האלופים של עשו הוא האלופ צפו. ואיך אפשר להמתיקו, זהו ע"י פרשת נשא שהיא הפרשה היותר גדולה שבתורה שיש בה קע"ו פסוקים כמנין הגימטריא של צפ"ו, וע"י מזמור קי"ט שהוא המזמור היותר גדול בתהלים שגם בו יש קע"ו פסוקים, וע"י מסכת בבא בתרא שהיא המסכתא היותר גדולה שבש"ס בבלי שיש בה קע"ו דפים, כולם מכוונים על הקליפה של צפו שבגימ' קעו, ועל ידיהם יכולים להמתיק הקליפה הגדולה הזו. (מאורי אור)

מתורתו של רבינו זי"ע

כתוב אחד אומר: לי הכסף ולי הזהב נאום (החגי' ב' ח') וכתוב אחד אומר לה' הארץ ומלוואה(תהלים כ"ד א') וקשה וכי הכסף והזהב יצא מכלל הארץ ומלוואה? אלא הכי פירושו, הכסף והזהב לי המה, היינו שצריך להשתמש בהכסף והזהב "ל"י לה' בשבילו, דהיינו התנאה לפניו במצוות טובה נאה לולב נאה וכ"ו (שבת קל"ג) לעשות צדקה וגמ"ח, ולא להשתמש בהכסף והזהב בשביל דברי חילונים, רק לי נאום ה'. (ילקוט מאורי אור)

מתורתו של רבינו זי"ע

רבינו הגה"ק רבי מאיר טויבער מעיר חדש בעל עין מאיר זי"ע נולד בשנת תקע"ח בכפר ליד עיר חדש הונגריה לאביו הגה"ק ר' ליפמאן זי"ע

בית המדרש בעיר ניישטאט

רבינו היה למדן מפורסם גביר גדול, תורה וגדולה אכלו במקום אחד, בנה בית המדרש והחזיק ק"ק תלמידי חכמים משלו.

חיבר ספר עין מאיר חידושים על מסכת גיטין, ועל חלק מהלכות גירושין שצטטר משנה תורה להרמב"ם. כן כולל הספר חידושים על מסכת חולין, ומסכת ביצה ועל כ"א סוגיות שצ"ס.

היה תלמיד מהגה"ק ר' יעקב קאפל חריף אלטענקוונשטאט בעל חידושי יעב"ץ ודרשות יעב"ץ גאב"ד ור"ס ווערבו זי"ע הנקרא ר' קאפל חריף. ומשם עלה ולמד תשע שנים בישיבת הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע. ונעשה תלמידו המובהק.

רבינו מספר בספרו: שהמריץ אותו לפרסם את חידושי תורתו הוא מכתבו של רבו הגדול החת"ס סופר אשר כתב "בעזרה" השורה הזאת תהיה לעדה לתלמידי הבחור המופלג כהר"ר מאיר קאטשוויטץ שיחי' שהוא אחד ממופלחי תלמידי המשמשים לפנינו בישיבה חפץ מיכול וידיו יפות לפלפל בחריצות ובקיאיות בכמה סוגיות והלכות, ויום ליום יביע אומר כמעין המתגבר, ומוחזקני בו כי עתידים יפולו מעינותיו חולה, ויראה ה' על פניו לא פנה ולא יפנה אל הרבים ושטי כזב ובידלי נכרים לא יספיק כי אם בתורת ה' חפלו ובתורה הוגה יומם ולילה, יהי כן ה' עמו ולהגיד לאדם ישרו הרני חותם בעט סופר הכ"ד פה ק"ק פרעשבורג יום א' אסרו חג דשבעות כסא כבוד מרום "מראשון" לכ"ק משה הק' סופר מפרעשבורג דמיין"

ועל כך הוסיף רבינו "מורי ז"ל אשר תמיד רוח ה' דבר בו ומלתו על לשונו לשון מדברת גדולות ונלוכות המה הרהיבו בנפשי עוז לבוא ולקיים דבריו הקדושים שהבטחתי שעתידיים יפולו מעינותי חולה, לקרב לגשת אל מלאכת הקודש ונתתי לדפוס ספר עין מאיר זה.

רבינו זכה לשיבה וזקנה טובה ונסתלק לגנזי מרומים ט"ז כסלו בשנת תרנ"ח

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שלום וחזק כדי שתהיה נפשו ישרה לדעת את ה' שאי אפשר שיבין ויסתכל בחכמות והוא רעב וחולה או אחד מאיבריו כואב וישים על לבו שיהיה לו בן אולי יהיה חכם וגדול בישראל נמצא המהלך בדרך זו כל ימיו עובד את ה' תמיד אפילו בשעה שנושא ונותן ואפילו בשעה שבוכל מפני שמחשבתו בכל כדי שימצא צרכיו עד שיהיה גופו שלם לעבוד את ה' ואפילו בשעה שהוא ישן אם ישן לדעת כדי שתנוח דעתו עליו וינוח גופו כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את ה' והוא חולה נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא ועל ענין זה צו חכמים ואמרו וכל מעשיך יהיו לשם שמים והוא שאמר שלמה בחכמתו בכל דרכיך דעהו והוא ישר אורחותיך. במחיה וכלכלה שעוסק בכל אלו כדי שיוכל לעבוד ה'. (עין מאיר)

בהספדו רבינו את אחיו הר"ר יצחק ז"ל אמר על הפסוק: טוב שם משמן טוב יום המות מיום הולדו. (קהלת ז' א') יש לומר על פי המדרש שלשה שמות נקראו לו לאדם: אחד מה שקוראים לו אביו ואמו, ואחד מה שקוראים לו בני אדם, ואחד מה שקונה הוא לעצמו. טוב מכולן מה שקונה הוא לעצמו. (מדרשת תנחומא פרשת ויקהל) היינו לעצמיותו ולנשמתו, ובשם זה אי אפשר לכנותו עד יום מותו, כי הן בקדושתו לא יאמין (איוב ט"ו ט"ו) אבל מת בצדקו אז השם שקנה לעצמו טוב מאד, וזה שנאמר: ויום המות מיום הולדו, קאי על שם דכתיב מקמיה שם שקנה לעצמו ביום המות טוב מהשם שקראו לו אביו ואמו בעת הולדו. (עין מאיר)

מתורתו של רבינו

בהספדו רבינו את אחיו הר"ר יצחק ז"ל אמר על הפסוק: ויצא יצחק לשיח בשדה לפנות ערב (פרשת חיי שרה כ"ד ט"ג) ודרשו חז"ל (מסכת ברכות כ"ו ב') יצחק תקן תפלת מנחה, שנאמר: ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ואין שיחה אלא תפלה, שנאמר: תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפוך שיחו. (תהלים ק"ב א') ולכאורה מדוע סיפר קרא שיצא להתפלל לשדה? אלא רצה לומר גם בעת שעובד עבודתו בשדה [שהיה עובד אדמה כדכתיב: ויָרַע יצחק בָּאָרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בְּשֵׂנֵה הַהוּא מֵאָה שְׁעָרִים וַיִּבְרַכְהוּ ה' (פרשת תולדות כ"ו ב')] ועוסק בצרכי עולם הזה היה לו שיח ודיבור עם הקב"ה ויעבדהו. כדרך שכתב הרמב"ם בכל דרכיך דעהו, (משלי ג' ו') שאפשר לעבוד ה' אף בעת שעוסק באכילה ושתיה. (רמב"ם הלכות דעות הלכה ג' ד') [זה לשון הרמב"ם ז"ל: צריך האדם שיכוון לבו וכל מעשיו כולם לידע את השם ברוך הוא בלבד ויהיה שבתו ודיבורו הכל לעומת זה הדבר כיצד כשישא ויתן או יעשה מלאכה ליטול שכר לא יהיה בלבו לקבוע ממון בלבד אלא יעשה דברים האלו כדי שימצא דברים שהגוף צריך להם מאכילה ושתיה וישיבת בית ונשיאת אשה וכן כשיאכל וישתה ויבעול לא ישים בלבו לעשות דברים האלו כדי ליהנות בלבד עד שנמצא שאינו אוכל ושותה אלא המתוק לחיך ויבעול כדי ליהנות אלא ישים על לבו שיאכל וישתה כדי להברות גופו ואיבריו בלבד. המנהיג עצמו על פי הרפואה אם שם על לבו שיהיה כל גופו ואבריו שלמים בלבד ושיהיו לו בנים עושין מלאכתו ועמלין לצורכו אין זו דרך טובה אלא ישים על לבו שיהא גופו

טז כסלו תרע"ח

רבי מנחם ב"ר יעקב דוד זי"ע הרה"ק מאמשינוב

רבינו הרה"ק רבי מנחם קאליש מאמשינוב זי"ע אחי' האחים הקדושים הרה"ק ר' ישעיה קאליש מפשיחא זי"ע והרה"ק ר' ירמיה קאליש מאפאלע זי"ע, שלשה היה בניהם של הרה"ק ר' יעקב דוד קאליש ראש שושלת אמשינאו זי"ע הנקרא האדמו"ר הזקן מאמשינאו בן הרה"ק ר' ישראל יצחק מווארקא זי"ע. רבינו נולד באמשינאו פולין בשנת תר"ך וכשהגעו לפרקו נשא הרבנית הצדקת מרת אסתר גאלדא ע"ה בת הרה"ק החסיד ר' שמואל משה אלבערשטיין מביאלא זי"ע

יודע שיש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו, לדיקים שותין וטוב להם, רשעים שותין ורע להם. (שיח זקנים)

לפני פטירתו רמז שזכרוננו להקבר בעיר ווארשא, ובליל שבת קודש פרשת וישלח ט"ז כסלו שנת תרע"ח בשעה שחיים אחר חרות יאלה נשמחו בטהרה לגנוי מרומים, רבינו עוד הפסיק לזכור סעודה שבת לפני פטירתו וזכרנו התעקש לטעום מהדגים, נקבר למחרת בבית החיים בעיר ווארשא ואהל גדול הוקם על קברו.

נשאר אחריו בניו ה' הרה"ק ר' יוסף קאליש מאמשינאו זי"ע שמיילא מקומו, והרה"ק ר' שמעון שלמה קאליש מאמשינאו-אטוואלך זי"ע חתן הרה"ק ר' ישעיה מפשיחא זי"ע, והרה"ק ר' אברהם קאליש מראדאמסק זי"ע חתנו של הרה"ק ר' אברהם יצחק ראבינאוויטש בעל חסד לאברהם מראדאמסק זי"ע, והילד יעקב דוד קאליש ע"ה נפטר בצעירותו, וחתנו הרה"ק ר' יעקב אריה מארגנשטערן מראדאמין הי"ד זי"ע וחתנו הרה"ק ר' ישראל נח אייגר זי"ע בן הרה"ק ר' יהודה לייב אייגר בעל שבת מיהודה מלובליץ זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

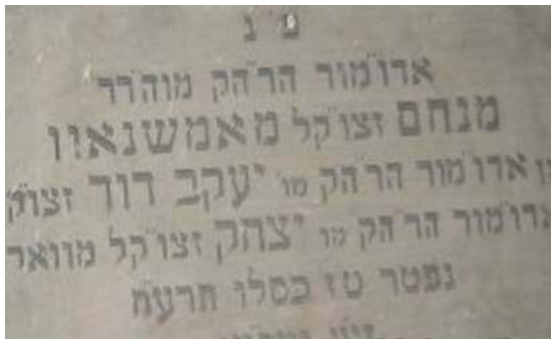
רבינו היה גדול בתורה ומפורסם מאד, למד אצל רבינו הק' זי"ע, עם פטירת רבינו הק' בשנת קודש פרשת תולדות ד' לחודש כסלו בשנת תקל"ח בשהותו בעיר המרפא מעראן שבאויטליא, מיילא רבינו את מקומו בהיותו רק בן שמונה עשר שנים בלבד, וחסידיו אמשינאו דבקו בו בהעלמה יתירה, ואף הוא התכוין כנגדם בהתמסרות נפלאה, מאחר שהיה צעיר לימים היה קשה לחלק מחסידיו רבינו לקבלו עליהם לאדמו"ר ומנהיגו,

ומסיפר שחלק גדול מהחסידים חלמו באותו לילה: והנה הם רואים את רבינו יוסף בראש השולחן וללדו יוסף רבינו הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינאו זי"ע ושאל חסיד אחד את האדמו"ר הנפטר רבי יעקב דוד זי"ע לפשר הדבר? ענהו: "לאז אים, יעצט איז זיין לייט", לאחר זמן מה התגלה כענק רוח, אף לא אחד מהחסידים התחרט על מינוי זה, כמו כן היה מוטל עליו לפרנס את משפחתו, לגדל ולחנך את אחיו שני אחים הק' הצעירים.

בתקופת מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ה עבר רבינו לעיר ווארשא פולין והצטיין בפעולות נשגבות לחלפי היהודים שהוגלו לשם עקב המלחמה, והיותו גם נחלה קשות, הביאו לפניו רופא גדול מהצבא, שאלו הרופא: ממה לבו של הרב כל כך פגוע? ענהו רבינו: מלרות ישראל, הרופא התפעל מאד מרבינו ואמר: שמעולם לא ראה איש חלוקי שכזה, שכל בן אנוש לא היה מסוגל להיזו אצבע בלחץ כזה, והנה הרבי יושב כך בדביקות כזו להשי"ת.

סיפר בנו הרה"ק ר' שמעון שלום מאמשינוב זי"ע על רבינו רבינו: שהרופא חסר עליו לשחות יין שרף, אמר רבינו: מה עושה רופא נאמן, מה קשה לו הוא אוסר על אחרים וואלם טוט א געטרייער דאקטער, וואס ס'שאלט אים פארזאגט ער יענעסן ואינו

משה רבינו אהבם של ישראל, לימד זכות עליהם. הלא צודקים הם ביושר, כאשר צועקים הם מצמא למים. עוד מעט, הרי יהיה זה מעט, וסקלוני, אפילו אם יסקלוני אבן. אני מביא אותם למדבר שממה ואיני נותן להם מים לשתות, הריהם צודקים אפוא בכל אשר יאמרו (מעינה של תורה)

ויבוא ירושלים ויעמוד לפני ה' ויעל עולות ושלמים ויעש משתה לכל עבדיו - אמר רבי יצחק, מכאן שעושים סעודה לגמרה של תורה (קהלת רבה א' א'). אחרי לימוד התורה הקדושה צריכים בדיקה אם אוכלים בישוה"ד כדבעי. אמר בנו הרה"ק ר' שמעון שלום מאמשינוב זי"ע בשם אביו זי"ע: על שאנו אומרים בוועל הניסים וזדים ביד עוסקי תורתך מהי הרבותא מילא רבים ביד מעטים וגבורים ביד חלשים זו רבותא, אולם מה הריבותא מזדים ביד עוסקי תורתך? ואמר שזה נס כשבהסתר פנים כזה מבית ומחוסן עוד נשארו עוסקי תורתך ולא פנו אל רהבים של הדור הפרוץ ומקלקל ר"ל. (בית דלי)

ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו (פרשת ויגש מ"ה א') שבדרך אנושי לא היה יכול למחול לאחיו על כן ביקש יוסף מהש"ת הוציאו כל איש מעלי, נעם ארויס דאס מענטשליכייט פון מיר, זאגט די תורה עדות: ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, שלא היה אנושית עמו בהתודע יוסף אל אחיו. (שיח זקנים)

תורתו של רבינו זי"ע

הפשט בשולחן ערוך: מצוה להרבות בסעודת ראש חודש:

פעם אחת בראש חודש אייר התפלל רבינו בשעה מאוחרת, וביני לביני הגיעו החסידים, אמרה הרבנות ע"ה לרבינו זי"ע: שאין לה במה לכבד את החסידים. אמר לה רבינו: ס'שטייט דען אין שולחן ערוך אז מען דארף געבען פיש? הלא איתה בשולחן ערוך הלכות ראש חודש "מצוה להרבות בסעודת ראש חודש, כתוב להרבות, ווי אזי? מיט איד, היינו שיהיה עוד איש אצל הסעודה, הגם שאין כאן דגים.

ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחו

ידוע הדיוק בכפל הלשון ולא זכר וישכחו, והלא מובן מעצמו שאם לא זכר אותו וודאי ששכחו: "ל כח וישכחו קאי על יוסף, שיוסף התפלל על שר המשקים שישכחו. כי נצטער אותו צדיק על שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי, והיתה לו חרטה גדולה על דיבור זה שנראה כאילו שם מבטחו בבושר ודם, וע"כ התפלל להשי"ת ששר המשקים ישכח אותו, וזה ולא זכר שר המשקים את יוסף, כי וישכחו, מפני שיוסף עשה פעולות להשיכחו, וזה וישכחו ולא ושכחו, מפני שהוא לשון הפעיל כמו וישכחו. (ליקוטי יהושע)

מה אעשה לכם הזה עוד מעט וסקלוני

יז כסלו תר"ף

רבי יוסף יוזל ב"ר שלמה זלמן זי"ע הסבא מנובהרדוק בעל מדרגת האדם

רבינו הגה"ק רבי יוסף יוזל הוראוויץ ר"ם נובהרדוק בעל מדרגת האדם זי"ע הנקרא דער אלטער פון נובהרדוק נולד בערך בשנת תר"ח בעיר פלונגיאן הסמוכה לעיר ליטא לאביו הגה"ק ר' שלמה זלמן זיו הורוויץ אב"ד פלונגיאן זי"ע

גם ילק מים על ידיו של הגה"ק ר' אברהם זי"ע, מאנשי השם בקרב לדיקי ליטא, שלא נהנו מעולמם אפילו באצבע קטנה. בגיל ט"ז שנים מינהו אותו אביו למגיד שיעור בפני הבחורים שלמדו בחסותו בבית המדרש בעיר. וכשהגועו לפרקו בגיל י"ח שנים נשא ברו של הגה"ק ר' יעקב שטיין מעיר שווקשנה זי"ע שהבטיחו נדן חשוב, אך בן אירוסיו לנישואיו נפטר חותנו לפתע פתאום, ונשארו חמותו אלמנה מטופלת בשמונה ילדים שמהם הכלה זווגתו והיתה הגדולה שבהם, בלאותו שנתל פרנסת המשפחה לקח רבינו על עצמו לפרנס אותם והתחיל להעסק במסחר והרוויח ממון הרבה, עם כל זאת לא עשה סחורתו קבע והיה לומד בכל יום שעות על גבי שעות, וגם לימד שיעור בגפ"ת בבית המדרש דק"ק שווקשנה בפני בעלי בתים ובני תורה. בשביל עיסוקיו נוסע מפעם לפעם לעיר קליפדא ששם פגש הגה"ק ר' ישראל סאלנטער זי"ע שהתגורר בלאותו פרק שם, ואחר כך עזב את כל עיסוקיו ולמד כל היום וכל הלילה. מסופר: לילה אחת שבחברו בבית הבדילות ביער נחצה נרו ולא היה לו נר אחד להדליק והאטער אער גדול על דיטול התורה, אבל בטחונתו היה חזק מאוד שיזמן לו משהו פתח לכת בהיה וילא החולה לתוך היער, ובו ברגע ניגש אליו איש בלתי מוכר לו והגיש לו נר ונעלם ואיננו ממדרגת אדם קנ"ד) יסד את ישיבת המפורסם נובהרדוק וישיבה בעיר הומל, ועמוד בפרץ והרביץ תורה ויראה, ומסור נפשו על זה שאפי' בשעת המלחמה ע"י הבולשביקים באמצע סערת הנסיונות היה רץ לכזי ויסד יותר מארבע ישיבות ברויסא ובאוקריינא, מהם בעיר קיוב

ובזוטומיר ובברדיטשוב ובאסטאוו. וסיפר שבעת ממשלת הבאלשעוויקן ישב רבינו עם אנשי שלומנו בשלש סעודת ואמר א' שמועם ואחר כך התפללו ערבית והבדיל על כוס יין, ובאמצע הבדלה בפתע פתאום נכנסו הבאלשעוויקן עם כלי היריה ביקסו בידיהם, והרי היה אסור לשבת ביחד ולעסוק בתורה וכו'. כל הקהל ברחו והתחבאו מרוב פחד, אבל רבינו לא רעד כלל והמשיך לומר הבדלה, ולאחר שגמר ושהה מן הכוס, אמר בקול רם להם: וואס טוט איר דא, איר האט ניט קיין רשות דא אריינצוקומען, און גייט ארויס פון דא! ולתמהון כולם ילאו מבלי לעשות כלום. נהג שבכל שנה כינס את כל תלמידי הישיבות, וכשנכנס, עמדו לפניו אלפים אנשים, לפעמים היה לו עקב לתלמיד אחד איזה דיבורים של דיטול כדי לבטל את כל הכבוד שהיה לו (שיח זקנים). אחר חג השבועות בשנת תרע"ט נסע לישיבתו בעיר קיוב והחזיק שם הפליטים שנמלאו שם, וביתיים פרלה מגיפת הטיפוס הקשה ורבים חלו ומהם רבים מתלמידי ישיבתו, ורבינו בעצמו למרות זקנותו, היה משמש את תלמידיו החולים במסירות נפש ממש, עד שחלה בעצמו ונפל למשכב, ונסחלק לגנוי מרומים ב"ז כסלו תר"פ ונקבר שם ולימים הובא לקבורה בהר המנוחות בירושלים וכתו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ס פ ר מדרגת האדם

מ מ ר י

אדמו"ר הגאון החסיד

מוהר"י הורביץ זצלה"ה

שריבר בחישיבות נובהרדוק

יצא לאור בפנים הראשונה בחיי אדמו"ר זצ"ל

רבינו היה בעל נפש מבורך בכשרונות פלאיים ומיוחדים מתמיד עלום חריף ובקי, יראת שמים ואמנתו בה' היתה עד לפלא. וסיפר שפעם הגיע רבינו לעיר אחת באישון ליל ומכיוון שקרבו הייתה איתנה ב'צבטחון" לא הכין לעצמו מצעד מועד מקום אכסניה, אלא ישב בביהמ"ד באמונה שלימה כי הקב"ה יזמין לו אכסניה כראוי ועיאות. והנה כבר עזבו המתפללים את ביהמ"ד ועדיין לא היה לו מקום ללון. בלאותה שעה שכב אחד מעשירי העיר על מיטתו בביתו ותידד שנתו מעיניו, בלית ברירה ירד מיטתו ופנה לביהמ"ד, בהכנסו ראה רב היושב ועוסק בתורה, מכיוון שכן הבין כי אין לרב מקום ללון. קראו העשיר את רבינו ללון בביתו. בעודם מדברים שאלו העשיר: וכי על מה סמך הרב לגבי מקום אכסנייתו? ענהו רבינו סמכתי על בוראי שיזמין לי כל מחסורי, כפי שאכן כך הווה לבסוף. אמר לו העשיר בשוק: וכי מה היית עושה אם לא הייתה שנתו נודתה, הרי היית נשאר ללון על ספסלי ביהמ"ד. שוב היה מעשה כשהורכך רבינו לעשות את דרכו ברכבת. הגיע אל תחנת הרכבת ולא קנה כרטיס וטיקע"ט] אלא התיישב בביטחון על מקום בלד, עבר שם לך אחד ושאלו: מדוע אין הרב עולה על הרכבת? ענהו רבינו: כי אין לי טיקעט, ומדוע אין לי? כי מעות אין לי. שאל הלך: אם כן מדוע באת הנה? והשיב רבינו: כי אכן מעות אין לי, בטחון יש לי לבסוף, בהגיע העת וכבר קרא ה'אות של הרכבת, פעם אחת.. פעם שנית.. ולא הספיק לקרוא בשלישית עד שעבר שם יהודי ודחף טיקעט לידו, ובקריאתו בשלישית כבר ישב רבינו על מקומו בתוככי הרכבת.. על אם הדרכ ניגש אותו הלך לרבינו, ושאל: ומה היה הרב עושה אם היה הלא מאחר ברגע אחד? ענו לו רבינו: הרי עדיין היה יושב מע"כ בתחנת רכבת ומאפה

לישועתו. (הרה"צ המשפיע ר"א בידערמאן שליט"א) תלמיד מהגה"ק ר' ישראל סאלנטער זי"ע, והגה"ק ר' שמחה זיסל הסבא מקלם זי"ע, ומהגה"ק ר' אברהם שענקער זי"ע. מסופר בספר מרביצי תורה ומוסר: שכשנכנס רבינו ללמוד בכולל הפרושים בקובנא במחילת הגה"ק ר' איצ'לע בלאז זי"ע הגה"ק ר' נפחלי אמסטורס זי"ע והגה"ק ר' אברהם שענקער זי"ע. היה זה חיזון לא נפרץ, אולי חד פעמי, לראות אברך בן עשרים וחמש מחולל בבת אחת שינוי כביר כזה במחשבותיו ובכל לביו חייו, מתפשט מכל הוויה גשמית, מסיח דעת מביטו ומעסקיו באופן קילוני, ומתמכר בשקידה מופלאה לעליה בתורה ולחיקון המדות, להשיג יראת שמים טהורה, יראה בלא סיגים, שהיא לבדה עומדת לעד. הוא למד אז, כפי שמספרים כשמונה עשרה שעות דיממה, כשהוא עומד רוב הזמן על רגליו בכדי שלא תחטפנו שינה. במשך תקופה ניכרת עסק בפלפולא דלורייטא, והיה מחדש בעמקות רבה, סברות וביאורים בסוגיות הש"ס, כי היה כוחו גדול כלמדי ליטא המובהקים ביותר, ואפס קנהו ניתן לראות מקטעי תורה שלו לעניני חושן משפט, המשבולים דרך שקלא וטריא בספר עין תרשיש שחיבר גיסו הגה"ק ר' זליג תרשיש זי"ע, מי שמילא את מקום חמיו(אביו של רבינו) כאב"ד קהל קורטבאין. בעת ובעונה אחת הקשיב למוסריו של הגה"ק ר' איצ'לע זי"ע, שהיה מלהיב פרחי מוסר בכולל הקובנא, וכן בבית המוסר, המיוחד למטריה ז.

מתורתו של רבינו

לשעבר אמרו חז"ל "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות" ועכשיו אין אדם עושה מצוה אלא אם כן נכנס בו רוח טהרה.

יה כסלו תרכ"ב

רבי יקותיאל שמעלקא ב"ר משה יהודה לייב זי"ע הרה"ק מסאסוב

רבינו הרה"ק רבי יקותיאל שמעלקא ערבליך מסאסאב זי"ע נולד בשנת תק"ס לאביו הרה"ק ר' משה יהודה לייב ראש שושלת סאסוב זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב אב"ד איטינגא והמדינה זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף יוסקא אב"ד פודקמין בעל אהל יוסף זי"ע ב"ר הגה"ק ר' ישראל אב"ד לאקשט בעל הלכה אדם מישראל זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם אבלי אב"ד לאדמר זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין בונים זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר אב"ד לבוב זי"ע ולמעלה הקודש זי"ע

להספיקו בכל זמנו ומחברו ויהא לו כרוחה מאתכם ויהא לכו לתורה ולעבודה כלי מונע ח"ו והנה לברך אתכם ברכת מזל טוב ופעם מוללחת עליכם ועל כבוד ידידנו הרב הגדול הקדוש נ"י יתרוםם ויתנאם מזליכם למעלה בעושר וכבוד וחיי וזני ומוזני רווחי בנתח וזן וחסד ורחמים רבים אמן, ואם כדברי תעשו לסעדו ולחמכו בכל כח אז תראו בישועות ה' אשר יפליא עמכם להיטיב אתכם ולהרבות אתכם ומעתה שמחו וגילו בו והוא ישמח בכם ולטובה תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים דברי אורח כל ישראל, בלמת הדורש שלומכם וטובתכם ומפנה להרמת קרנם. ה"ק כזי כהן מרימנו. (לקוטי חושי הרמ"ל)

רבינו זכה לשני חתנים גדולים הרה"ק ר' שלמה שפירא בעל שם שלמה ראש שושלת מונקאטש זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר מלאנאוט בעל יודעי בינה זי"ע בן הרה"ק ר' זבי אלימלך מדינוב, והרה"ק ר' שרגא יאיר מזיאלעביג בעל ארון עדות זי"ע בן הרה"ק ר' נתן דוד משידלאוולע זי"ע בן הרה"ק ר' ירחמיאל מפסיסאח זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יחזק מפסיסאח הנקרא היהודי הקדוש זי"ע.

וספר הרה"ק ר' אלעזר שפירא מקוויאשק זי"ע פעם אחת ישבו הרה"ק ר' אשר מראפשיץ בעל אור ישעי זי"ע והרה"ק ר' אלעזר מלאנאוט זי"ע ועוד דלוקים, וכל אחד הוליא קופסת הטאבאק שלו, אמר הרה"ק מראפשיץ שהוא מריח ריח גן עדן מקופסא אחת, והגיש כל אחד מהלוקים את הקופסא שלו, אבל הרה"ק מראפשיץ אמר על כל אחת שלא לזה נתכוין עד שהגיש הרה"ק מלאנאוט את הקופסא שלו, אמר הרה"ק מראפשיץ שזהו נתכוין, אמר לו הרה"ק אלעזר, שקיבל קופסא זו במתנה ממחוטנו מסאסוב שיבשה מאביו הרה"ק ר' משה לייב זי"ע.

ופעם ביקר רבינו מחוטנו הרה"ק ר' אלעזר מלאנאוט זי"ע, ובקשו הרה"ק מלאנאוט שיספר מהני מילי מעלייתא שקמא מאביו הקדוש הרבי ר' משה לייב? ופתח רבינו ואמר בעוונותי הרבים: ילדות היתה בי ולא הבנתי ולא השגתי לראות, ולקשמוע ממעשיו הקדושים, רק מעט מזעיר. וסיפר, כד הוינא טליא ילד קטן לבעד חמש שנים, ואזי הקדוש עמד לפני התיבה בחפלת מוספין דראש השנה, ואני הייתי עומד סמוך לו, מעוטף בטליתו הקדוש, ושמעתי ממנו בתפילת לחש דשמונה עשרה, איך הוא מתמרמר, מתגעגע ומתחטא כבן לפני אבי, בלשון המדוברת, ואמר בזה הבלשון: הייליגער באשעפער, שיק אוזג דעם הייליגין משיה, וויא לאנג נאך ווילסטו אויז אויס מאררען אין דעם פינסטערן גלות? מיך וועלן דאס נישט אויס האלטען. והתמרמר עוד לומר: ז שוין (מטבע דימים ההם) א קורץ תבואה, אפילו ז שוין, איזן אויך זעהר דיטטער! עד כאן לשונו הטהור. ואני סיים רבינו: בשמעתי כזאת, מחמת ילדותי לא הבנתי, והייתי משתומם איך הוא מפסיק באמצע השמונה עשרה, בלשון המדוברת? אבל כעת מובן הדבר, כי לא יוכל להתאפק, מגולל רגש, מרשפי אש קדוש הבער בקרבנו. (תולדות השם שלמה)

פעם אחת נכנס רבינו זי"ע להרה"ק ר' שלומיקע מצעלזא בעל שר שלום זי"ע, וכיבד השך שלם רבינו מאוד והושיבו אצלו. אחר כך ביקשו מרבינו שיאמר מאמר מאביו הקדוש הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע. אמר לו רבינו: אבי הקדוש אמר על הפסוק (תהלים כ"ג פסוק ג') להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות, להגיד בבוקר חסדך: אז מען איז אין דער יוגנט א חסיד, דאן ואמונתך בלילות, בלייבט מען אויף דער עלטער ביי דער אמונה. (מעדנים לנפך)

בשנת ס"ב לימי חייו בשנת תרכ"ב ח"י כסלו נסתלק רבינו לגנוי מרומים זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

כבן שבע שנים היה רבינו כשנפטר אביו הרה"ק זי"ע בד' שבט תקס"ז, ונתגדל בבית הרה"ק ר' אברהם חיים מולאטשקוב בעל אורח לחיים זי"ע, והוא היה רבו הראשון ונעשה כמעין המתגבר גדול בחורה ולמד בקדושה וטהרה, ושמע הרבה קדושים דלוקי זמנו, את הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אורח ישראל מאפטא זי"ע את הרה"ק ר' משה זבי מסאווראן זי"ע ורבו הרה"ק ר' ישראל מריזין זי"ע, ובשנת תקע"ג כ"ו טבת אחר הסתלקות בעל אורח לחיים זי"ע נתגדל בבית הרה"ק ר' מנחם מענדל האגער מקאסוב זי"ע וכי אשת הרה"ק ר' דוד מואבלטוב זי"ע בן הרה"ק מקאסוב זי"ע הרבנית הגדולה מרת פעסא לאה ע"ה היתה אחותו של רבינו

וספר רבינו: אחרי פטירת אדוני אבי הקדוש, ואני נשארתי יתום קטן כבן שבע שנים, ונלקחתי לעיר זלאטשקוב לבית הרה"ק ר' אברהם חיים מולאטשקוב בעל אורח לחיים זי"ע, אשר אבי הקדוש עשארו אפטרופוס עלי, והוא היה חשוך בנים ל"ע, והוא החזיקני תחת כנפיו, החזיקני וגדלני כאב את בני ילדני, וכל מחסורי היה עלי, ובטוב עין קדושתו הלבישני והנעילני ופרנסני הכל בשפע רב, אותו קראתי דודי, ואת זוגתו הגדולה קראתי דודתי, והוא למד עמדי כאב הלומד את בנו. וכאשר הגעתי לשנת ה"ג, שנעשיתי בר מורה, הבינו הכנה דרבה לכבוד הבר מורה, ובבוקר כאשר הרה"ק בעל אורח לחיים הלבישני מעטה עוז תפארה, להניח התפילין על זרועי וראשי, אמר לי צפה קדשו: בני יקירי, דע כי התפילין הללו, המה התפילין אשר התפלל בהם אביך הקדוש, והאבין הקדוש אמר לי צפה קדשו: כי הפרשיות מתפילין הללו, כתבם יוסף הדליק. והמשיך האורח לחיים: דבריו היו לפלא בעיני, ושאלתי ממנו פתרון הדברים? והשיב לי אביך הקדוש: פירושם תוכל לומר כאשר תבין על זה, אבל באמת דברתי ולא אשנה, כן הוא וכה תאמר לבני! וגם כה אמר אביך הקדוש לפני פטירתו, אשר הייתי שמה בסאסוב, כי ביום הבר מורה אמסור לך התפילין הללו, בתורות ירושה דלאורייתא. (בית שלמה)

כשהגיע לפרקו נשא לבת הרב הגביר העלום הר"ר ראובן יפה ז"ל בן אחר בן מהגה"ק רבינו מרדכי יפה בעל הלבושים זי"ע, ונכד הגה"ק ר' ישראל חריף הגדול מסאטונוב בעל תפארת ישראל זי"ע.

רבינו היה לו מסחר גדול בקאלאמנא אך הוא צעמנו למד תורה בקדושה ומלכתו נעשית על ידי אחים, ועל פי ענת רבו הרה"ק ר' ישראל מריזין זי"ע, קיבל כסא הרבנות בסאסוב למלאות מקום אביו הקדוש ונאספו אליו שמע עדרים עדרים חסידים מקרוב ומרחוק, כי ידעו בו שהוא איש אלקים קדוש.

נכון לציין צעת שנתקבל רבינו הרבנות בעיר סאסוב שלח הרה"ק ר' זבי הירש מרימאנוב זי"ע מכתב לקהלת סאסוב, וזה לשונו: שלום לכבוד ידידי האלופים ראשים מנהלי עדת ישרון דק' סאסוב הרבנים מופלגים יראים ושלומים הם העומדים על הפקודים ולהחסידיים השרידים החרידים אל דבר ה' כל אחד על שמו ומעלתו יבורך ברכת טוב יהי שלום בחילכם שלום בארמנותיכם יפתח לכם ארובות השמים ויביא לכם ברכות עד בלי דיים אמן. שמעתי את אשר עשייתם והרמומתם בחור מעט לפאר ולזרומם ולנשא ולעמוד ולכלל את כבוד ידידי ה' וידיד ישראל הרב המאה"ג החוקי החסיד המפורסם החכם מו"ה יקותיאל שמעלקא בן לאוור דליק יסוד עולם עמונול דנהורא אספקלירא המאירה מו"ה משה יהודה לייב זי"ע הטיבותם מאד את מעשיכם ראיתי שיש בכם מדעת קונה שמים וארץ ומחכמה עשייתם הדבר הזה טוב ונכון הדבר לפני ה' ואנשים ועליו נשכח לאדון הכל אשר לא השבית בן יושב על כסא אביו וממלא את מקומו יהא כסאו נכון לשלום ובשלומו יהא שלום בעירכם, אך ידידי השמרו והזהרו בו ובכבודו ובפטר

שם הוי"י רק פעם אחת, וזה פירושו: ביום ההוא יהי' הוי' "אחד" ושמו "אחד", שלא יהיה נכתב השם, רק פעם אחת. (לקוטי חושי הרמ"ל)

מתורתו של רבינו
והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. (זכריה י"ד ט') פירוש על פי שדרשו חז"ל: מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם ה', ה' אני הוא [מדת הרמים, אני מרחם] קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה (מסכת ראש השנה י"ז ב') והקשה הרא"ש: ואם תאמר: מה צריך האדם למדת רחמים קודם שיחטא. ויש לומר אף על פי שגלויו וידוע לפניו שסופו לחטוא מתנהג עמו במדת רחמים באשר הוא שם. אי נמי קודם שיחטא בעבודה זרה. ואף על פי שבער חשב לעבודה ומחשבת עבודה זרה, הקב"ה מצרפה למעשה (מסכת קידושין ל"ט מ') כדכתיב: למען תפוש את בית ישראל בלבם אשר נזרו מעלי בגלגליהם פלם [יחזקאל י"ד ה')] אפלו הכי מתנהג עמו במדת רחמים קודם שיחטא וכשיחטא מצרף המחשבה עם המעשה. וזה פירוש דרש חז"ל אני הוא קודם שיחטא, עכ"ל הרא"ש ז"ל. והנה לעתיד במהרה בימינו, כשיעביר הקב"ה גלוים מן הארץ, ויתבטלו העבודה זרה, לא יהיה המצורך עוד, שיהיה נכתב בה"ג מדות,

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יה כסלו תקע"ב

רבי ברוך ב"ר יחיאל מיכל זי"ע בעל בוצינא דנהורא ממעזיבוז

רבינו הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זי"ע נולד ה' תקי"ג במעזיבוז לאביו הרה"ק ר' יחיאל מיכל אשכנזי הנקרא דער דייטשעל זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת אדל ע"ה הבת יחידה של מרן רבינו האור שבעת הימים הרה"ק רבי ישראל הבעל שם טוב זי"ע. כאשר נולד רבינו אמר הבעש"ט הק' זי"ע: דאס קינד איז א חידוש דאס קינד איז א פלא

כל ספקותיו לפניו, ור' יעקב שמשון האיר עיניו ותיכרן לו כל השאלות והקשיות, ונהנה מאד הא' מספרד, אח"כ שאל הגה"ל הספרדי אם הוא מכיר את הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז כי בשעה שהוא אומר תורה נעשה רעש גדול בשמים וכל הרקיעין למעלה אחוזם רעדו? ענה לו שבודאי מכיר את ר' ברוך, ואח"כ כשבאה ר' יעקב שמשון לפני רבינו, וספר לו את הקיחה הג"ל, ענה ע"ז רבינו עכשיו הנני יודע האמת שאתם הוא גאון שתיאלתם לו כל ספקותיו, ואני הוא הרבי, שבשמים אומרים תורה משמי.

רבינו היו לו רק בנות חתנו הראשון היא הרה"ק ר' דוב צער מטולטשין זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע והשני הרה"ק ר' יחזק מילאמפעלא זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מילאמפעלא זי"ע והשלישי הרה"ק ר' ישראל מלעטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם דוד אויערבאך אב"ד המעלניק זי"ע. נסתלק לגנזי מרומים ז"ח כסלו בשנת תקע"ב ומנחתו כבוד במעזיבוז, מאחורי ליון זקינו מרן הבעש"ט זי"ע, וללדו האחד נטמן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע וללדו השני טמון אחיו הרה"ק ר' משה חיים אפרים מסאדילקוב בעל דגל מחנה אפרים זי"ע.

רבינו דרש בספר בוצינא דנהורא איתא במ' שבת כ"א הניח חנוני את נרו מבחור (והזיקה בדליקה) חנוני חייב רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור, דלכאורה קשה למה מזכירין את יוחנן כ"ג בחנוכה ואומרים דימי מתחיהו בן יוחנן הלל החשמונאים הי' לדיקים והוא מעשה בסוף לדיקים? ותיכר דהרי נעשה לדיקי בשביל שדרש כי בענן ארצה על הכפורת אחרי ט"ז) כדכרת האדוקים להביא אש מבחור והתיקון שלו הי' דימי חשמונאים בניו שעל ידם נעשה נס חנוכה וע"ז מרמז הש"ס הג"ל חנוני היא ארומית יוחנן והוא הניח נרו מבחור שנתן אש על הקטורת מבחור זהו חנוני חייב ר"י אומר בנר חנוכה פטור שחקונו הי' בנר חנוכה ופטור א"ע מן הדין עכ"ל. אמר אם הייתי יודע שעברתי בחיי על מילתא זוטרתי דרבנן לא הייתי חפץ בחיים (ובוצינא דנהורא)

וכיפר על הרה"ק ר' משה מקארלין זי"ע שפעם בשהתו צעיר מעזיבוז נכנס לבקר בתו של רבינו זי"ע, וביקש שתאמר לו דבר מה ששמעה מפי אביה הר"ר ברוך"ל? נענתה ואמרה: יג לנו בקבלה מאת אבינו הקדוש: זך נישט ז' איילין, והעיקר הוא יישוב הדעת. והנה הרה"ק מאבדו מיהר אז מאד ללכת לדרך, אך מאחר ששמע ממנה את הדברים, עזר בעצמו, והתנהל לאיטו דרכו, לאחר מכן בלה השמועה שבארתה עשה עמוד ליסטים מזויינים על אש הדך, ורק בזכות שהשתה נאלץ מידם. (ובוצינא דנהורא)

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

רבינו הי' קדוש הי' הליק הדור בימיו זך ונקי, שלם בכל מיני שלימות כמו שהצטט פעם על עצמו ואמר: איך בין אן אדם השלום.

היה ענין גבוה ונעלם להתייג לעיני בני אדם כאילו הוא שרוי בכעס גדול, ומתוך רוגזו צעק על בצי ביותו, ובעבודה זו פעל ענינים נסתרים גבוהים מעל גבוהים. פ"א כאשר ביקר הרה"ק ר' משה כזי גוטערנאן מסאורלאן זי"ע בהיכלו, צעק עליו רבינו בכעס גדול מאוד, וכאשר יאל הרה"ק מסאורלאן זי"ע משם, פגש את אליהו הנביא ז"ל שהלך דרכו אל רבינו, הבין הרה"ק מסאורלאן זי"ע מזה כי רבינו המשיך עכשיו את אליהו הנביא ז"ל ע"י כסעו.

בגוד ילד קטן הי' רבינו כשנתגלגל בבית זקנו הבעש"ט הק' זי"ע ואמר על רבינו: הוא הי' ממלא מקומו, וכשנסתלק זקנו בחג השבעות בשנת תק"כ הי' רבינו זמן מה במעזיבוז אצל הרה"ק ר' דוב צער המגיד הגדול זי"ע, ואח"כ בבית הרה"ק ר' פנחס שפירא מקארלין זי"ע והי' לפלא בעיניו כל רוחו, והי' ניכר לכל שהוא מוכנה לשניה הקדושה, דימי חרפו הי' נחצה אל הכלים, אבל על פי הרה"ק ר' מנעל וויטעפסק זי"ע התחיל לנהוג עדה צעיר טולטשין בשנת תק"מ.

פ"א בל לרבינו איך אחד וביקש שיחו לו סגולה לגרש רוח רעה מביחו. אמר לו רבינו מאמר המשנה: עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים: פי עין רואה, מתחילה ידעו את הכל בעין הנבואה, ואחר שפסקה הנבואה היה ארון שומעת, שהיו משתמשים בבית קול. ועתה היא וכל מעשיך בספר נכתבים: נכתב הכל בספר, ואז ליתן לו גמרא בבא מיעיא ועיין צפ' הבית והעליה, ואמר לו סגולה לביתו. (ובוצינא דנהורא)

ובשנת תקמ"ח עבר לעיר מעזיבוז, שנים מועטים עברו שרעשה העולם מגדולתו וקדושתו, והעידו עליו לדיקי דורו שנהייו לי' כל סתימא לדורייתא, והוא מרא דזוה"ק, שידע כל הזוה"ק בע"פ ולפרשו בזופן האמת, והיה דרכו של רבינו לרקוד עם בספר זוהר בידו, ונתנו על לבו ואמר: איך בין ליון און די ביסט מיין,

אמרו עליו איך לו שורש נשמת שלמה המלך ע"ה, וכמעט יאל נשמתו מחמת דביקות בכ"פ שאמר שיר השירים, ושם אדם לא יוכל לעמוד עם צעת אמרו שיה"ש כמו שהעיד עליו הרה"ק ר' כזי הירש אייכנשטיין בעל עטרת כזי מזידוטשוב זי"ע, גדולי ישראל לדיקים היותר מפורסמים בזמנו נסעו אליו לראות עבודתו שהי' מאד נעלה, ותלמידו הגדול הרה"ק ר' יעקב שמשון משפיטובקא זי"ע אמר על רבינו: שהוא רם על רמים אופה ומציט בעליונים ובתחתונים, תכל וארקה בשבילי נזונים, והוא עייל לפני ולפנים, ושקט בשאלה מה פעל קל. פ"א היה הרה"ק רבי יעקב שמשון משפיטובקא זי"ע לפני גדול אחד ממדינת ספרד, והגדול הלז היה מחמיר מאד בעניני כשרות עד שלא אכל כמעט כלום מרוב החומרות, ובעת שהיה ק"ס ר' יעקב שמשון האיע

חסידי אחד מחסידי מרן רבינו הבעל שם טוב זי"ע, שהיה מכיר היטב את רבינו משחר ילדותו. בא פ"א אחרי פטירת הבעש"ט לרבינו, ומשום שהיה מכיר את רבינו בעודו ילד קטן, והחסיד היה אז בא בשנים נכנס לרבינו בלא דרך ארץ, רק ברחבה אמר לו: שלום עליכם רבי, מה נשמע אצלכם חדשות? הקפיד רבינו ע"ז ואמר לו: הנה כתוב בתוה"ק: וישלח יעקב מלאכים, ופרש"י: מלאכים ממש. והנה לכאורה קשה, האם היה יעקב אבינו ע"ה חסר עבדים שישלח אותם, למה הטיח את המלאכים? אך י"ל שאלו המלאכים שבאו לאברהם אבינו ע"ה נשתיירו אצלו, והיו חסידיו של הרב ר' אברהם, ואח"כ היו חסידיו רבי יצחק, וכשנפטר יצחק נעשו חסידיו נכדו רבי יעקב. והנה אצל אברהם היו בהכנע ובאו בדמות אנשים ידעו "הוא עומד עליהם" שהרבי גדול מחסידים, ולכן היו אצלו בחשיבות, אך אצל יעקב מפני שהכירו אותו מילדותו, לא התנהגו בו כבוד ודרך ארץ, והיו אצלו בבחינת "מלאכים" אמר להם "לכו אל עשיו. (זו זה)

מתורתו של רבינו זי"ע: רצון יראיו יעשה: היראים עושים הרצון, כפי שמעוררים הרצון בלבבם, כן יתעורר רצון העליון מקורין דחממים. (בוצינא דנהורא)

סגולה לפרנסה - עצבות מקלקל הפרנסה, ורמז לזה שסופי תיבות של והיית אך שמח שם הגדול חת-דך ששהפרנסה, היוצא מפסוק פותח את ידך (בוצינא דנהורא)

הבוחר בשירי זמרה: פי' הקב"ה בוחר בשיריים שנשארו אחר הזמרה. אמר: כי הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהם, הוא נגד הי"ג עיקרין. והנה בה"ג מדות יש פרט וכלל. פרט הוא מי שעבוד את הש"ת בענינים פרטים, היינו בתורה ותפלה. וכלל הוא מי שעבוד את ה' בכל עשיותיו, היינו באכילה ושתייה ושא גופניות ומי שכושר בכלל זה, כופר ממש באחד מה"ג עיקרין, שהוא היה הוה ויהיה שמורה שהוא הוה תמיד, ובכל הענינים יש מציאותו ועבודתו יתבדך.

וזהו מאמר בעל מסדר ההגדה: רשע מה הוא אומר: מה העבודה הזאת לכם? היינו שהרשע שואל שאלה מה ענין עבודה שייך בלבם, היינו באכילה ושתייה שהם צורך הגוף? וכופר בהכלל מה"ג מדות, ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל, כפר בעיקר. היינו באחד מה"ג עיקרין. וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו ויראו ממך. [דברים כ"ח] היינו שיראו מה' על ידך. עבר אדם עבירה ושנה בה נעשה לו כחיתר. [עריכין ל"ב] היינו אם אדם עבר עבירה ואח"כ לומד מעט מהתמדה, נעשה בלבו צדיק וישר, כאילו לא עשה [עבירה] כלל וקו עשיותיו היו בהיתר.

והיה אם שכוח תשכח וגו' העדותי בכס היום כי אבוד תאבדון. (פרשת עקב ח' ט"ו) לכאורה קשה, הלא "והיה" הוא לשון שמחה (בר"ר ג, א), ומה שייך כאן לשון שמחה. ונראה לפרש, כי הנה, ישנן שתי בחינות בעובדי עבירה רח"ל, האחד שעושה עבירה מחמת גודל יצר הרע הובער בקרבו רח"ל, ואינו יכול לנצח אותו, ועל כך אין העונש גדול כל כך כמו אצל השני שעובר עבירה בשמחה ומכוון למרוד בקונו ח"ו, ועליו באה האזהרה: "והיה אם שכוח תשכח", היינו, שתהיה לך עוד שמחה מזה שתשכח את ה' יתבדך, אזי "אבוד תאבדון" רח"ל אבל לא כן העוברים ח"ו מחמת גודל יצרם, שהש"ת מזמין להם דרך תשובה.

הוא יפתח לבנו בתורתו: פי' עם התורה. כי יש בתורה דברים שתומים ונעלמים וצריכים לפותחם לנו ולהבינם.

אמר על מדות ענוה: אם אלף הם אני מהם ואם שנים הם, אני מהם.

כף אחת עשרה זהב מלאה: [במדבר ז'] עשרה היא יוד ופי' כפיפה אחת מישראל להקב"ה זהב מלאה.

שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל: [משלי ל"א] היינו בעת שהשקר יתן חן וההבל יהיה ליופי, אז מי שיהיה ירא ה' יהיה ראוי להתהלל.

פעם אחד אמר: ולמהו אנא פקידא בגו צדיקיא: רבש"ע יהי אנכי נמנה בן הצדיקים, איך מן ניט זע איך מען עם הרב הק' ר' פנחס מאוסטרא ועם הה"ק מפולנאה. ופ"א: חפץ אני להיות פקוד על הצדיקים.

סתרו יודש: פי' היושר של הקב"ה הוא נסתר מפני אדם, עצתו אמונה פעולתו אמת: פי' העצה לזה להאמין שכל פעולתיו הן תבונה וצדק.

ולא אנחנו עמו: כתוב לא, וקרין לו, היינו אם אנו מחזיקים את עצמינו ללא בא, אזי לו אנחנו בואו, ואם אנו מחזיקים את עצמנו ללו בואו, אזי לא בא' אנחנו.

ועל הכל ה' אלקינו אנחנו מודים לך: כי מקודם אנחנו מספרים תהלות ה' בכמה טובות שהטיב לנו, ועל זה אמר ועל הכל לומר יותר מעל כל הטובות שהטבת לנו על זה אשר ה' הוא אלקינו על זה אנחנו מודים לך יותר מעל כל הטובות. (צמח דוד/סקאליא)

י"ט כסלו תקל"ג

רבי דוב בער ב"ר אברהם זי"ע המגיד הגדול ממעזריטש

רבינו הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע נולד בעיר לוקאטש בשנת ה'תס"ד לאביו הרה"ר אברהם המיוחס מלמד בעיר לוקאטש ז"ל מזרע המיוחסים שהיה מיוחס לרבינו יהודה הנשיא ע"ה מסדר המשניות ולתנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זי"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה

הבעש"ט הק' על רבינו: כי אלו היה ביכולתו להתמיד בטבילה במקוץ, היה יכול להביא הרהורי תשובה בלב כל ישראל, עד שהיה מביא בזה הגאולה שלימה. (עבודת עבודה)

בזמן מה לפני פטירתו פרצה מגיפה נוראית אשר השתוללה בכל האיזור כולו ורבים מתושבי מעזריטש נהרגו במגיפה, והרה"ק רבי ר' משולם זשא מאניפולי זי"ע חש לחיי רבינו והזמינו לבוא להתארח אצלו באניפולי שהייתה במרכז אוקראינה ורחוקה מכלל סכנה, רבינו קיבל את הזמנתו ועבר לאניפולי, זמן קצר לאחר מכן נסתלק לגזי מרומים ביום ג' י"ט כסלו תקל"ג ומנוחתו כבוד בעיר האניפולי.

לא שאיר אחריו ספרים, אולם דברי תורתו קובצו על ידי תלמידיו בספרים, מגיד דבריו ליעקב, ליקוטים יקרים, אור האמת, אור תורה.

ונשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אברהם המלאך בעל חסד לאברהם זי"ע.

תלמידו הרה"ק ר' שניאור זלמן שניאורסאן ראש שושלת חב"ד בעל התניא זי"ע כתיב באגרתו בהלולא רבינו י"ט כסלו דבעת אמירת תהלים כשהגעתי לפסוק פדה בשלום נפשי הגיעני הפקודה מהקיסר יר"ה כי נפדתי ממאסר.

פעם ביום י"ט בכסלו ביומא דהילולא של רבינו, התפלל אחד לפני התיבה אצל הרה"ק ר' חיים האגער מאנטניא זי"ע והיות שלא ידע אם אומרים תחנון ביום זה או לאו, אזי בסיום חזרת הש"ץ הסתובב כלפי הרה"ק מאנטניא

כמבקש לדעת מה לעשות. מיד נענה להש"ץ ואמר: קדיש! לאחר התפילה נענה הרה"ק מאנטניא ואמר לי בזה הלשון: פארשטייטו פארן וועלטס בער, האב איך אויך דך ארץ. (באור החיים ווישניץ)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו בעוד ילד קטן פרצה לדיקה בביתם ונשרף כלי, אמו פרצה בבכי על מגילת היוחסין שהיתה בבית ועלתא באש, ניחם אותה רבינו ואמר: ממני תתחיל מגילת יוחסין חדשה.

וכשהגיע לפרקו נשא להרבנית הדייקת מרת קיילא ע"ה בת הרה"ק שלום שכנא מטורטשין זי"ע, ולאחר נישואיו עבר רבינו לגור בעיר טורטשין ושימש כמלמד דרדקי, ולאחר כמה שנים עבר לעיר קאריץ שם שימש כמגיד משרים.

רבינו היה תלמיד מאביו הק' ומהגה"ק ר' שלמה זוב בער אב"ד לוקאטש זי"ע ומהגה"ק ר' יעקב יהושע פאלק מקראקא בעל פני יהושע זי"ע בלבוב. נתקרב לחסידות על ידי הרה"ק ר' מענדל צאר זי"ע ומהרה"ק ר' נחמן הארדאנקער זי"ע וע"י הרה"ק יעקב מהנפולי זי"ע ואחר כן נתקשר למחן רבינו הרה"ק רבי ישראל בעל שם טוב זי"ע.

רבינו היה גאון מובהק סיני ועוקר הרים בפלפולו, קודש הקדשים איש אלקים רשכבה"ג בנגלה ובנסתר שהביא אור תורה הק' ויראה לאלפי אלפים, וממנו נפשט דרכי החסידות בעולם, תלמידו שיאלא מבית מדרשו האירו בתורתם וקדושתם ממזרח שמש עד מבואו,

הוא אחד מיחידיו סגולת ראש תלמידיו מרן הבעש"ט זי"ע אשר מסר לו סודות גדולות ונפלאות. ורבינו בעלמו אמר שלמד מהבעש"ט הק' זי"ע שיחת עופות ודקלים, סודות שמות הקדושים ויחידים נוראים, רבינו השריש בתלמידיו שרשי החסידות קדושה וטהרה. וסיפר שרבינו הושיא נשמותיהם של תלמידיו בכל יום בתפלת אהבה רבה, וכיבסם והחזירם להם נקיה וטהרה. (עבודת עבודה)

ואמרו עליו שמימות רבינו האריז"ל לא היה חברייא קדושה בעולם כתלמידיו ששתו בצמא את דברו. וכולם גאונו עולם אדירי התורה ארזי הלבנון ובעלי רוח הקדוש.

וסיפר שבימי חורפו של המגיד הרה"ק ר' דוד מסטיפין זי"ע השתוקק להשיג תפילין יקרים, ואע"פ שהיה עני גדול עלה בידו להשיג תפילין טובים ומהודרים מאד. לימים מאל איזה קלחול באות אחת מהפרשיות. נטעור מאד, ובא לרבינו וסח לפניו את זערו, לקח רבינו את הפרשה ונגע במאחו הק', והאות תוקנה כהלכה. פקפק הר"ר דוד ושא"ל: הלא ע"פ דין אותיות של תפילין כריכות להיות כתובות כסדרן, וא"כ עדיין התפילין פסולים? השיב לו רבינו: בתפילין הללו לא היה שום פסול ח"ו לכתחילה כלל, אלא שהתפלל בהם איש אחד שלא כראוי ונעשה מסך המדיל על האות, וכאשר קידשתו אותם במאחי הוסר המסך והאות עלתה כבראשונה, והתפילין כשרים. רבינו סבל יסורים בצגליו ל"ע, ועל ידי זה נמנע ממנו כמה פעמים לטבול במקוה, ואמר רבו

בשם רבינו זי"ע: לא יניח אדם ספר פתוח ויצא לחוץ אם אין עליו מפה, וידוע לחכמי האמת שיש מלאך א' נקרא ש-ד (*) והוא שומר ד'פין: על מי שמניח ספר פתוח ויצא שמשכח תלמודו (עיין ש"ך סימן רע"ז) לא יחשוב כמה הוציא בבית, כדי שתשרה עליו הברכה בביתו, ויהיה האיש העיקר והיא לא תדע כלל ממספר המזון, ויהיה המשא ומתן בצניעא כדי שתשרה עליו הברכה. (אמרי צדיקים)

(*) מעשה בסופר אחד שכתב בלילה וסיים ועמד בפסוק ושעירים ירקדו שם. כשעמד קודם שהאיר היום לכתוב עוד, מצא שד אחד יושב על כסא, ואמר לו ידוע תדע שאני אותו שד הנקרא שומר דפין ובאתי להזיקך, אלא שנסאתי פניך, ששמעתי עליך בבת"י שאין לי רשות להזיקך, אלא קבל עליך שלא תעשה כן יותר. (טעמי המנהגים)

כ כסלו תרנ"ג [א]

רבי ברוך ב"ר מנחם מענדיל זי"ע בעל אמרי ברוך מוישזניץ

רבינו הרה"ק רבי ברוך האגער מוישזניץ בעל אמרי ברוך זי"ע אחי הרה"ק ר' יעקב דוד זי"ע חתן הרה"ק ר' משולם זושא מטשלוואט זי"ע נולד בשלהי חודש סיון בשנת תר"ה לאביו הרה"ק ר' מנחם מענדיל בעל צמח צדיק ראש שושלת ווישזניץ זי"ע בן הרה"ק ר' חיים מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל ראש שושלת קאסוב בעל אהבת שלום זי"ע בן הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד זי"ע בעל התפילה של מרן רבינו הבעש"ט זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מרים מעניא ע"ה בת הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת רוזין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפרוהבישט זי"ע בן הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע א"ה בן הרה"ק המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע. ונקרא על שם הרה"ק ר' ברוך ממעזבוב בעל בוצינא דנהורא זי"ע בן הרה"ק ר' יחיאל מיכל אשכנזי הנקרא דער דייטשעל זי"ע חתנו של מרן רבינו האור שבעת הימים הרה"ק רבי ישראל בעל שם טוב זי"ע

מגלה עמוקות זי"ע משפחתו מקורה מהעיר שפייער ומכאן מקור שם משפחתו שפיער. כשנסתלק רבינו זי"ע עליו שלל שבת קודש פרשת בראשית כ"ט תשרי ערב ראש חודש מרחשון בשנת תרמ"ה, מילא מקומו ונהג נשיאתו ברמה ולעפ"י כ"כ צענוה גדולה, אלפיס נסעו אליו לראות עבודתו הקדושה, וליקח ממנו עלה ותושיה. וסיפר כי רבינו מגדול ענות דקדו רצה להסתיר גדולתו בתורה ובעבודת ה', ולא היה אומר דברי תורה בשולחנו, כמנהג אבותיו הקדושים, ופעם אחת שאלוהו מדוע מונע את עצמו מאמירת דברי תורה על השלחן הטהור? השיב: שלומי דברי תורה צדיקים ולגלות רזין לאורייתא, אינו נכון לעשות מדעתו טרם יופיע עליו גילוי דעת ממרומים שהקדישוהו לכך, ולזה רמזה תורה"ק זאת תקח הפוקה אָשֶׁר אָהֶה ה' לאמר (פרשת חוקת י"ט ז') באמירת דברי תורה עת לחשות או עת לדבר, הוא רק אָשֶׁר כוה ה' לאמר, למו שורה הקב"ה לאמר הוא יאמר. (אבן שטייה)

ופעם הפליך בו ש"ב הרה"ק ר' מנחם מענדל מזאבלטוב זי"ע שיאמר דבר מה, פתח רבינו ואמר: הרה"ק ר' בנימין זאב וואלף מזאבארז הנקרא רבי ועולועלע זארישער זי"ע וכן המגיד הרה"ק ר' יחיאל מיכל ראש שושלת זלאטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מדראחביטש זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף ספראווייליוור מפיסטיץ הנקרא רבי יוסף איג אמת זי"ע בן הרה"ק ר' משה מזבריש זי"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק רבי יצחק חיות ראב"ד פראג בעל אפי רבדרי זי"ע מגזע רש"י הק' זי"ע ומגזע דוד מלך ישראל חי וקיים, ולפי המקובל ע"י מסורת המשפחה היו אבותיו ע"כ דורות כולם בעלי רוח הקודש אמר פעם על הכתוב: וְיִסְגַּר מִשָּׁה פְּנֵיו פִּי יִבֹּא מִהַבְּרִית הָאֵל הַגָּלְלִים. (פרשת שמות ג' ו') שמשך רבינו הסתיר את פנימיותו מתוך חששו שמה אס יגלה ממנה אפס קלטה אז יבטו עליו ולא על האלקים, ואכן אחרי דברו דברים אלו שהיה צה סדק כר להצין לפנימיותו, פסקו מלדקשו עוד לומר תורה.

בהזדמנות אחרת אמר: לומר תורה אין זה חכמה, העיקר הוא שיהיה האמירה באופן שכל אחד מן השומעים יבין וידע שהכוונה אליו, ואמנם כן, לכוון אל כל אחד מן השומעים וכמאמר הכתוב גבי משה רבינו: אָשֶׁר דָּבַר מִשָּׁה הָאֵל כָּל יִשְׂרָאֵל (פרשת דברים

רבינו למד בשקידה נפלאה, וגדול היה בנסתרו ובנגלה, נהג עצמו בקדושה וטהרה. העיד הרה"ק ר' שמואל מסקאהל זי"ע על רבינו כי מידת השתוות ראיתי אליו. ופעם אמר על רבינו: הוא אחרוג קורפוי!. (בימים ההם גדלו צאי קורפו צדיים התיכון, האחרונים המהודרים ביותר צעעעלס) כמו כן יוסף שקביץ תרכ"א בהיות רבינו הרה"ק בעל כמה לדיק זי"ע צעיר סעליג לשם הבראה, צא לברור הגה"ק ר' משה שיק מחוסט בעל מהר"ם שיק זי"ע, בתום הפגישה, התבטא הגאון: צראה בעלמא קנה! אחר כך נכנס הגאון לרבינו, ושוחח אהו בתורה, צלאת הגאון התבטא בהתפעלות: דער קלאנגער געפעלט מיר שטארק ער איז א קורפויער אחרוג. והקטן מואל חן צעיני ביותר, הוא אחרוג קורפוי (קדוש וברוך)

כשמלאו לרבינו שלוש עשרה שנה, ערכו סעודה לכבוד הבר מצוה בהשתתפות גדולי ישראל, צראשית רבינו הק' ובהשתתפות ודור הרה"ק ר' אברהם יעקב מסדיגורא זי"ע וצניו. צגמר הסעודה, כאשר הגישו לפניו "מים אחרונים", קודם צרכת המזון, וכנהוג פתחו צפרק תהלים קכ"ו שיר המעלות צשוב ד' את ציבת ציון", התגרו צו צני ודור ושאלוהו צלחות: נו, היכן צרשת הבר מצוה? לאור צדיקיה, הורה לו רבינו הק', לומר איזה חיודש צדצר צעסוקים צו, כלומר, צפרק זה

צתהלים. פתח רבינו ודרש: הכתוב אומר: "הלוך ילך וצכה נושא משך, היינו, צשעה צמתחיל הילד להיות "הולך, נעלצ לצ האצ, וצוכה צקרצו, כי צנים קטנים ערבון הס לחטאי צדיקים (צראשית רבה טג-י), גם מוטל חוב עליו לתנחם, וזה צמרמזו הכתוב: "נושא משך הזרע". אולם "צא יצ"א צהגיעו לגיל י"ג שנה, כמספר יצ"א, אזי האצ הוא "צרינה", ומצדך "צרוך צפטרני", כי מעתה הנער עצמו "נושא אלומותיו, נושא צאחריות על מעשיו. צצמוע רבינו הק' את האימרה, קילסו מאד, וצסק לצנו על מלחו. (צרוך ומצדך)

כשהגיע לפקרו צגיל ד"ד נשא להרצניית הצדיקת מרת צפרוה ע"ה בת הרה"ק ר' אריה ליב שפיער מזיטאמיר זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל צברה אצא שפיער מסלאוויטא זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסלאוויטא זי"ע הוא צפתח בית דפוס צסלאוויטא ונדפס צו צ"ס המפורסם "סלאוויטא" בן הרה"ק רבי פנחס שפיער מקאריץ בעל אמרי פינחס זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם אצא שפיער זי"ע מגזע הגה"ק ר' נתן נטע שפיער מקראקא בעל

וכמו כן אמר: וְעֵתָה אֵל תִּעָצְבוּ (פרשת ויגש מ"ה ה') אמרי חז"ל (מדרש רבה פרק כ"א ס"ו) אין ועתה אלא תשובה. על פי זה יש לומר דאמר להם יוסף: ועתה. רצה לומר, כשתעשו תשובה אל העצבו, רצה לומר לא תעשו ח"ו דרך עצבות, כי כל מיני עצבות היא מצד ס"א ר"ל אלא עשו תשובה מתוך שמחה וישמחה' במעשיו. (אמרי ברוך)

מתורתו של רבינו

פעם אמר דנסיעה לצדיק על פרשת ויגש הוא בחינת חג הסוכות, ורמז לזה: איך אָעֶלֶה אֵל אָבִי (פרשת ויגש מ"ד ל"ד) אעלה הוא הוא נוטריקון ארתוג ערבה לולב הדס, וכמו דאיתא בתיקונים (ע"ש תקונא ל' ד"ה קס ר"א). בפרשת אעלה בתמר. (אמרי ברוך)

והפנים להם חומה מימינם ומשמאלם (פרשת בשלח ל"ד כ"ב) כלומר, האמונה והבטחון היו להם לחומה ולמגן, שכן והמ"ם עם הכולל גימטריא אמונה, והתיבה לה"ם גימטריא בטחון" והמ"ם להם", היינו אמונה ובטחון, היו להם לחומה. (קדוש וברוך)

סגולה להינצל מכל צרה

סגולה מפי צדיקים מפורסמים אשר בעת צרה ר"ל, יזכור האדם לעצמו את אשר כבר עבר עליו כזאת וכזאת, והש"ת ברוב רחמיו היה לו למגן ומושיע אם כן בוודאי גם כעת יוציאהו מצרה לרוחה. ותתחזק נפשו בבטחונו, וישועתו קרובה לבוא. (אמרי ברוך)

סגולה לפרנסה

עיקר הסגולה לפרנסה ולכל השפעות טובות הוא שמחה. בפרט שמחה של מצוה וההיפוך ר"ל עצבות גורם מניעת השפע ר"ל. ומאין יקח האדם שמחה? אך כשהאדם נותן אל לבו איך שבוך אותנו הקב"ה מכל עם. והנ"ר שעושה להבורא יתברך שמו על ידי עשיית מצותיו די לו שיהיה שמח וטוב לב. וזה הפירוש עבדו אֵת יְהוָה בְּשִׂמְחָה באו לפניו בְּרִנָּה (תהלים ק' ב') ואם תאמר לשמחה זה עושה. על זה אמר (ק' ג') דְּעוּ פִּי ה' הוּא אֱלֹקִים הוּא עֲשֶׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ עִמּוֹ וְצִאן מְרִיעֵתוֹ.

כ כסלו תרנ"ג [ב]

רבי ברוך ב"ר מנחם מענדיל זי"ע בעל אמרי ברוך מוישזניץ

וינסה להתנכל לרבי, אזי יבערנו כאשר יבער הגלגל עד תומו. רבינו נעטר לבקשה וזא לשבות באותו ישוב. בערב שבת קודש, בלכת רבינו לבית המדרש בלוי קהל חסידיו, זא הערל לקראתו, ואיים עליו, בזמרו: רבי, מחר זאבא חליד! הוא לא יזכה לבוא, העיר רבינו למקורביו. והנה ראו, כי לפתע שינה הגוי את כיוון דרכו והלך לביתו. כעבור מחלית השעה נודע בישוב, שמת הגוי הרשע. כן יאבדו כל אויביו ד'.

פ"א בפרשת דברים סיפר אחד לפני רבינו עובדא מא"ז הק' בעל תורת חיים זי"ע. אשר איש אחד קיבל ממנו ברכת הפרידה ביום ה' פרשת ואלא, ואמר האיש הוא לפניו ז"ל שדעתו להיות בשבת קודש פרשת וישלח זאבאלטוב על זה אמר לו בעל תורת חיים זי"ל: האם תחשבו להיות זאבאלטוב בשבת קודש פרשת וישלח? והאיש לא הבין לשכל מלותיו, ויסע לדרכו. ומאת ה' היתה הנסבה, שנתעבב האיש בדרך ולא היתה באפשרותו לבוא על שבת קודש זאבאלטוב, ועל שבת קודש פרשת וישלח שב לקאכוב. וישאל את פי מרן ז"ל ה' אם ידע אדמו"ר שיזדמן לי כזאת, מדוע לא עזרני מנסוע לדרכי? ושיבחו כ"ק ז"ל לאמר, הנה לא נביא אנכי ולא בן נביא. אולם בפרשת ואלא כתיב, וַיִּזְכֹּר יַעֲקֹב נֶדָר לְאִמּוֹ, (וכ"ח כ') מה לאמר? אך הפירוש היא, שיעקב נדר לאמר בכל דבר, אם יהיה חלקים עמדי, אקוה לעשות דבר פלוני. ויען כי אתה לא אמרת אקוה אי"ה להיות זאבאלטוב, הבנתי שח"ו מן השמים יעבדוך. כה סיפר איש אחד לרבינו. על זה אמר בקדשו: כריד לדקדק כוונת הפסוק: וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ צִיִּיתִי בְּעֵת הַהוּא לְאִמֵּךְ עֵינֶיךָ הִרְאֵת אֵת פֶּלֶאֱשֶׁר עָשָׂה ה' לְחֵלְקֶיךָ לְשָׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה בְּנֵי יַעֲשָׂה ה' לְכָל הַמְּמַלְכוֹת אֲשֶׁר אֶתְּהַ עֲבַר שְׁמָה. (פרשת דברים ג' כ"א) ונראה משום דמורא עלה על ראש משה רבינו ע"ה פן ירד לבב יהושע והעם, בזאתה את הלא מלכים הגבורים והעלומים, ויבואו ח"ו לידי עצבות, ואין השכינה שורה מתוך עצבות, וממילא לא תעשינה ידיהם תושיה במלחמה, והיה ח"ו חילול השם. והנה יא סגולה מפי לדיקים מפורסמים אשר צעת כרה ר"ל, יזכור האדם לעצמו את אשר כבר עבר עליו כזאת וכזאת, והשי"ת ברוב רחמיו היה לו למנון ומושיע אם כן בוודאי גם כעת יוסיאנו מרה לרוחה. ותחזוק נפשו בצטונו, וישועתו קרובה לבוא. אשר לזאת גם כן פקד משה רבינו את יהושע וכשיבוא לארץ ישראל ויעלה חלילה איזה מורא ומגור מסביב על ראשו, אזי, צעת ההיא לאמר, יענה ויאמר לנפשו, עיניך הראת את כל אשר עשה וכו' כן יעשה ה' לכל הממלכות וכו'. ואז ממילא, לא תיראו וכו', ואלא הפחד מלבד, ויחזק בטחונך, וה' יהיה בכסלך. (אמרי ברוך)

נסתלק לגנוי מרומים ערב שבת כ' כסלו תרנ"ג כאשר האריך צעת אמירת לדיק כתמר ופרח, ואלה נשמתו צטהרה.

נדפס מרבינו ספר אמרי ברוך, וזכה לבנין וחתנין רבנן גדולי הדור ה"ה בניו הקדושים הרה"ק ר' ישראל זי"ע שמילא מקומו הרה"ק ר' חיים מאנטוניא זי"ע הרה"ק ר' משה משאץ זי"ע הרה"ק ר' שמואל אברהם אבא מהארזענק זי"ע ילחק יעקב דוד מסטראזאניץ זי"ע הרה"ק ר' פנחס מבורשא זי"ע הרה"ק ר' שרגא פייוויש מזאליטשיק זי"ע הרה"ק ר' יחיאל מיכל מהארזענק זי"ע הרה"ק ר' שלום מדאמיטש זי"ע וחתניו הרה"ק ר' שמואל דוב האדאראו זי"ע הרה"ק ר' מרדכי האדאראו זי"ע הרה"ק ר' שלום יוסף פרידמאן מטשענאוויץ זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

א' א' שדביבור אחד דיבר אל כולם, כל אחד לפוס דרגה דליה. (מפי ספרים וסופרים) בנו הרה"ק ר' חיים מאנטוניא זי"ע בראשית ממלכתו שבת בעיר שאץ, והחל לומר דברי תורה, כאשר שאלוהו החסידים לפשר אמרו, שהרי אביו הק' (רבינו) נמנע מלומר דברי תורה על שלחנו? השיב: אבי הק' לא אמר תורה, כי דעתו היתה שרק מי המגיע להתפשטות הגשמיית יכול לומר דברי תורה, אך אני לא כן עמדי, שהרי גם בשאר המאות כגון קריאת שמע ותפילין, כריד להיות בהתפשטות הגשמיית, וכי מי שאינו בדרגה זו איננו קורא קריאת שמע או אינו מניח תפילין בשל כך. (קדוש וברוך)

הגה"ק ר' אלטר שפירא אב"ד ויקנא זי"ע סיפר, כי כאשר שבת רבנו בעיר קולומייא, נהג לדרכו ולא אמר דברי תורה. היו גם חסידים מחארות אחרות של חסידות, אשר התגרו בחסידיו ווישזניץ והקניטום, כי רבם אינו יודע ללמוד תורה. הדבר חרה מאד לשני אברכי ווישזניץ, והם נכנסו אל רבנו בבקשה, שיאות לומר דברי תורה, יען כי חסידים אחרים מכעיסים אותם. אך רבנו לא ענם. הללו חזרו על בקשתם, אבל גם הפעם לא השיבם רבנו מאומה, כך נשנה הדבר שלוש פעמים. הרהיב עוז אחד מהם ואמר: ס'קומט ארים נישט לו קומען אום טיש (ויאל לנו להמנע מלבוש לעריכת השלחן, היינו מחמת בושא מפני המקניטים הללו). הגיב על כך רבנו ואמר: חז"ל אמרו (מסכת פסחים כג): שמעון העמסוני היה דורש כל את"ן שבתורה, כיון שהגיע לאת ד' חלקיך תירא (פרשת עקב י' כ') פירש וכו'. לכאורה קשה, אם דרש כל האת"ן, בודאי ידע לדרוש היטב, איך זה שדוקא את האחד הזה לא ידע לדרוש? אלא כנראה ששמעון העמסוני היה רבי, והיה יושב ליד שלחנו ודורש בתורה, כיון שהגיע לאת ד' ח' תירא, למדרגת יראת שמים, החליט שאין לו לומר דברי תורה, ופירש: נסתתמו טענותיהם של האברכים, ולא הפצירו יותר. (קדוש וברוך)

שמעתי מחסידיו ווישזניץ שפעם אחת בא עקרה לפני רבינו לבקשה שרבינו יבטיח לה בן זכר, והיא תקבל על עצמה שאם יולד לה בן זכר תגדל אותו על התורה ועבודה. וכעין חנה הצדיקה את שמואל הנביא ע"ה) רבינו ברכה שה' ימלא משאלות לבא לטובה, אבל האשה לא זזה ממקומה ולא היה די לה ברכת רבינו, אלא ביקשה שרבינו יבטיח לה, שיהיה לה בן זכר, וכמעט נשבעה שלא תניח את חדרי קודש עד שיבטיח לה רבינו זאת בהבטחה גמורה. רבינו צענות דקו אמר לה: האיך אני יכול להבטיח דבר זה, הלך אין כחי אלא צפה שאתפלל בעדך, שה' הטוב יתן שאלתך, וכל זאת לא הועיל, כי היא אמרה. אין. רבי יש כחכו להבטיח, ורק בהבטחתו תליא מילתא. אחר כל הפצרות הבטיח לה רבינו מה שביקשה ממנו. כשמעה האשה הבטחת רבינו הלכה מחדרו בשמחה רבה מאוד, ומיד הלכה והכינה כל כרכי הילד שיתן לה הקב"ה, קנתה עגלה קטנה, ובגדים קטנים להולד, כאילו כבר היתה סמוך ללידה, ובאמת לא עבר שנה שה' פקדה ופתח את רחמה והולידה בן זכר. מקורביו של רבינו ספרו כל זה לרבינו. פתח אז רבינו את פיו בחכמה ובענוה: מה אתם סוברים, שבאמת משום שאני הבטחתי לה הבן זכר, לכן ילדה? וכי מה כחי להבטיח כדבר הזה, ורק מפני סרבותה הבטחתי לה, דמה הייתי יכול לעשות, שהיא לא רתה לזוז מחדרי בשום אופן עד שהבטחתי, אך כל כך היתה גדולה אמונת הצדיקים אל האשה ההיא, שהיא סבורה שיש כחכו להבטיח, ומכיון שהבטחתי, היתה מאמין באמונה שלימא שצדיק גוזר והקב"ה מקיים. זכות אמונת הצדיקים זה עמדה לה, ובזכות זה נולד לה בן זכר. (מלילי אש)

באחד הישובים התגורר גוי רשע, שהיה מתגרה תמיד ביהודים, היה רודף אחריהם בגרזן ומאיים עליהם להרגם, וכדומה. חסידיו ווישזניץ באותו ישוב חששו לחייהם, כי הנכרי אכן יפיק זממו ויוציא לפועל את איומיו, על כן הפצירו ברבינו, שיבוא לשבות שבת קודש בישובם, והנכרי כשיראה את קהל הרב של החסידים, בודאי יחרה אפו

כ כסלו תקל"ה

רבי משולם פייבוש הלוי ב"ר דוב בעריש זי"ע בעל משנת חכמים מקרעמניץ

רבינו הרה"ק רבי משולם פייבוש הלוי הורוויץ בעל משנת חכמים זי"ע הנקרא רבי פייבוש'ל קרעמניצער. נולד בערך בשנת ת"ע לאביו הרה"ק ר' דוב בעריש הלוי איש הורוויץ זי"ע בן הגה"ק רבינו מאיר הלוי האראוויטץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רכבה"ג רבינו פנחס הלוי איש הארוויטץ זי"ע. ולמעלה בקודש זי"ע

חמורה, והתענה הפסקה כדרכו, וגילו לו מן השמים יסוד נכון על קושייתו. זקיננו היה מתנגד על זקיננו המגיד ממעזריטש זי"ע על שקורין אותו בשם: רבי, והוחלט בדעתו ליסע אל מגיד ולשאול לו את קושייתו על הר"ן הנ"ל. ואם יתרח לו, אז ידע נכונה כי שם רבי נאה לו, וכן עשה ולקח ספר הר"ן תחת זרועו ונסע למעזריטש. והיה כבואו לבית המגיד ראה לכנוס אליו פנימה, ולא הניחו הגבאי שומר הפתח, רוב עם הגבאי, ונשמע קולם בחדר שהמגיד יבא שמה, חיש מהר פתח המגיד בעצמו את הדלת ונכנס רבינו עם ספר הר"ן תחת אלילי ידיו, וישאלהו המגיד מה בקשתו, ואמר: הגה שמעתי שהעלם קורין אתכם בשם רבי, על כן באת לשאול אתכם איזה פשט זהר"ן, ולקח המגיד את הר"ן ועיין בו, ובסקירה אחת אמר לו הפשט האמיתי ולא נשאר לו שום קושא, אז הודה רבינו שהשם רבי נאה ויאות להמגיד הגדול, וסיים אחר כך הרה"ק מרוזין: ומזה נולד אבי הרה"ק ר' שלום שכנא זי"ע. (כרם בית ישראל)

כידוע לא נסע רבינו אף לחתונה בתו היחידה הרבנית הדקוה מרת גיטל ע"ה עם הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע מחמת התמדתו המופללה, פעם ביקש לשהות במחילת חתנו ובהו, ועשה לעצמו כעין שולחן עמוד (שטענדער) ואת זה תלה על כווארו, ועל השענדער הלז היה מונחות המשניות וככה למד מתוכן בכל הדרך. (כרם בית ישראל)

וכיפר כאשר בא שם ופעם ראשון שראה את חתנו היה בליל שבת, וכאשר ראה את חתנו נפל בחלשות, שאל אותו חתנו המלאך: וואס איז דער שוועהר פערחאלשיט? אמר לו: כי ראה את ב' המלאכים המלווין לאדם בהכנסתו ש"ק ונפל עליו פחד ורעדה. אמר לו חתנו: שוועהר לעבדן דאס זענען אייערע כוויי מלאכים, איין אז איזה העט'נאך גיזעהן מיינע כוויי מלאכים, וואס העט איר געזאגט. (מגידל יאשועות)

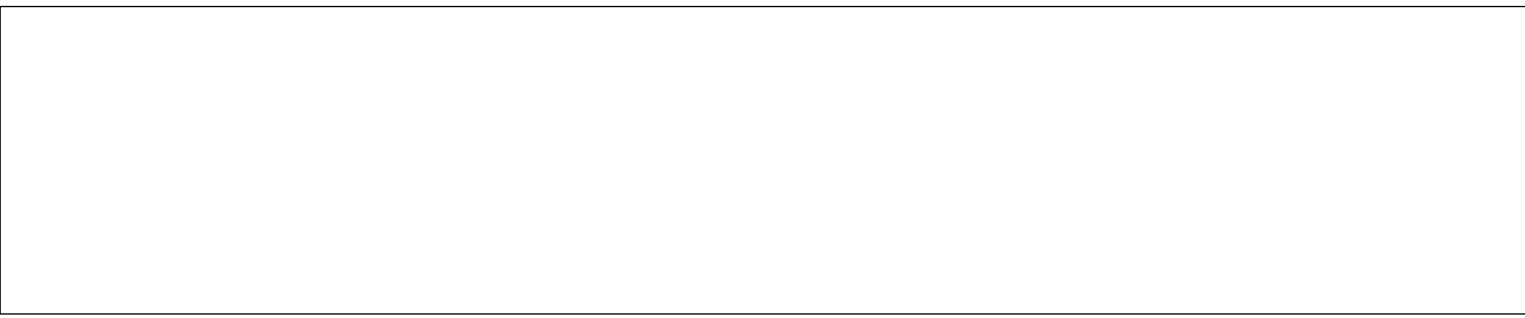
הוא מבאר המשנה (מסכת אבות פ"ב מ"ז) קנה שם טוב קנה לעצמו קנה לו ד"ת קנה לו חיי עוה"ב, וז"ל דפרק ד' משנה י' איתא אם עמלת בתורה יש שכר הרבה ליתן לך ובמשנה י"א איתא תשובה ומע"ט כתרין בפני הפרעניות ע"ש ולפ"ז נראה פ' המשנה קנה שם טוב קנה לעצמו היינו דקנה את עצמו שאין לו פחד משום פורעניות אבל קנה תורה קנה לו חיי עוה"ב דיש לו שכר הרבה ליתן לך וכ"ו.

נסתלק לגני מרומים כ' כסלו תקל"ה
זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה מגאוני וקדושי דורו, אנוש היקר מפז ומכתם אופיר, מעדו יושב באוהל, איש חס, ומועט לאדם למאור כוותיה, גבר בגבורתו, גבר לכולל ביה, הוא כבוד האזי כבא יקירא הרב המאור הגדול המופלג מאלד בתורה ובמעשים, חזו מאן גברא רבה דמסהיד עליה: הגה"ק רבינו יחזקאל לאנדא אב"ד פראג בעל נודע ביהודה זי"ע בהסכתו לספרו משנת חכמים, וכתב: כי בעודי במדינת פולין כבר שמעתי שמעו, כממש יחיד באהלותו, והגה"ק ר' רפאל הכהן אב"ד קהילות אה"ו זי"ע כתב: אשר בהיותי עדיין במדינת פולין שמעתי שמעו הטוב בשמו ובמעשיו, בתורה וביראה הקודמת לחכמה מתקיימת, ומנעוריו עד עתה הוא מחובשי בית המדרש לפרושים פרישתו לקדושה, וכתלי בית המדרש יוכחו, ברך רחמנא דיהב חכמתא לחכימא. והגה"ק ר' שאול אב"ד אומטרס זי"ע כתב: מכיר אני לשעבר את החכם השלם התריף רב גובריה ורב חיליה, מיום עמדו על דעתו דעת תורה לא מש מתוך האוהל ולא פסיק פומיה מגירסא בעיון ובסקירה ככולא בי רב, אזיל קליה עד שנעשה כמעין המתגבר והולך הליכות עולם לו, כולם ערוכס ושמורים על לוח לבו ומשוננים ומחודדים על פיו מפיק מרגנתא, מירתה כולי גופה מפלפוליה וממתניתא דהני ומתני ולית ליה שיעורא, שצכל יום מוסיף ומחדש

חידושים בפירושי הראשונים.. שהפליא לעשות חדשות בסדר זרעים ובסדר טהרות.. ומסיק שמעתא אליבא דהלכתא, הן כל אלה ראתה עיני ואזני בהיותי פולין.
רבינו היה חותנו של הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן המגיד הגדול הרה"ק ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע וסיפר הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל ממאלינא זי"ע: שהמגיד הגדול ממעזריטש זי"ע שאל משמים להגיד לו מי הוא התלמיד חכם שדורו אז, בכדי לשדך עמו וליתן בת תלמיד חכם שדורו לבנו הרה"ק המלאך זי"ע, והשיבו לו על רבינו הגאון ר' פייבל מקראמניץ. (תלדות הנפלאות)

וכיפר שפ"א נסע הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע על מחותנו הרה"ק ר' חיים מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע, שכבדו מאד והעמיד יין על השלחן לכבודו, וכאשר עם הרה"ק מרוזין מעט מן הכוס, התחיל לספר יחוסו קור מחצבתו בזלש"ק: זקיננו הר"ר פייבוש מקרעמניץ זי"ע כאשר נתקשה לו דבר בלימודו ולא הבין היה דרכו ענות הפסקה וגילו לו מן השמים את הפשט. פ"א למד איזה סוגיא ונתקש בפירוש הר"ן שם בקושיא

כא כסלו תקל"א

רבי בנימין ב"ר שמחה הכהן זי"ע המגיד מקאליש

רבינו הגה"ק רבי בנימין הכהן ראפאפארט המגיד מקאליש בעל גבולות בנימין זי"ע אחי הגאונים האדירים הגה"ק ר' צבי הירש אב"ד ווילקאוויסק זי"ע הגה"ק ר' נחמן אב"ד וויסואקי דליטא זי"ע הגה"ק ר' ישראל ראב"ד ווילנא זי"ע הגה"ק ר' שלמה אב"ד חעלם זי"ע הגה"ק ר' חיים אב"ד לבוב וראש המדברים במדינת פוילין בעל זכר החיים זי"ע הגה"ק ר' זאב וואלף אב"ד באר זי"ע הגה"ק ר' גבריאל זי"ע הגה"ק ר' גרשון אב"ד מאגענצא זי"ע והגה"ק ר' יוסף אב"ד מינסק זי"ע עשרה גאונים אלו בני הגה"ק ר' שמחה הכהן אב"ד לובלין זי"ע בן הגה"ק ר' נחמן הכהן ליפשיץ אב"ד דובנא זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר אב"ד חלמא זי"ע בן הגה"ק ר' משה ירמיה ר"מ בווינה זי"ע בן הגה"ק ר' שמחה הכהן רפא מפורטא בעל קול שמחה מווינה זי"ע בן הגה"ק ר' גרשון כהן רפא פארטא מעיר פירטו ודרשון בעיר מיניבוא בן אברהם כהן רפא מנהיג הישיבה במנטיבה זי"ע ולאמם בתו של הגה"ק ר' יוסף געץ זי"ע בן הגה"ק ר' אליקים געציל געץ אב"ד לבוב זי"ע חתן הגה"ק המהר"ם מלובלין זי"ע

רבינו היה מפורסם לגאון עולם וקדוש ישראל לבעל רוח הקודש, המאור הגדול והחסיד ורבים השיב מעון חיבר ספר גבולות בנימין על הש"ס.

רבינו נסתלק ז' מנחם אב בשנת תע"ח בעת שיצא מעיר לובלין למלאות מקום כסא הרבנות של הגה"ק ר' לוי אשכנזי בעל חכם לוי זי"ע בלבוב שנסתלק ב' אייר בשנת תע"ז ונחלה בדרך ונפטר בעיר שעבראשין

ואיתא בספר זכרון לראשונים, כי בימי רבינו ישבו בעיר קאליש שלשה כהנים גדולים גאוני עולם ה"ה הגה"ק ר' שמעון הכהן מקאליש זי"ע והגה"ק ר' יוסף הכהן מקאליש זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל מיכל זי"ע בן הגה"ק ר' יהודה זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב יוסף ר"מ בטרסק זי"ע חתן רבינו הגה"ק ר' יוסף טוב ליפמאן העללער בעל תו"ט זי"ע ורבינו זי"ע, וכתחילת שנת תל"א הודיעו מן השמים לרבינו שנגזרה גזירה לבלא מחלת העיפוש על עיר קאליש רח"ל, ולזה שיוצאה יעזבו את העיר, והוא וסני כהנים הגדולים חבריו יסתלקו מן העולם, ובמיתתם יכפרו על כל יושבי העיר, והטמין ברמז יוסף איננו הוא הגה"ק ר' יוסף הכהן, שמעון איננו הוא הגה"ק שמעון הכהן, ואחריהם ובנימין תקחו גם הוא יסתלק, וכן הי' שכולם נסתלקו במשך ה' שבועות. הגה"ק ר' יוסף י"ג מרחשון והגה"ק ר' שמעון ב' כסלו, ורבינו הוא אחרון שבהם שנסתלק לגנוזי מרומים בכ"א כסלו בשנת תקל"א ומנוחתו כבוד בעיר קאליש.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הבית המדרש בחרובה בעיר קאליש אחר המלחמה השני

איתא: ר' סימון בשם ר' יהושע אמר מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב אלא אין קטיגור נעשה סניגור כדי שלא ליתן פתחון פה לשטן לקטרג ולומר אתמול עשו להם אלהי זהב והיום הם מבקשים לשמש בבגדי זהב ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אומר בשביל לחוס על ממונן של ישראל (ויקרא רבה כ"א י') והוא תמוה מאוד: למה חס המקום ביום הכיפורים זה משאר ימות השנה, שכל ימות השנה משמש בבגדי זהב ואין המקום חס על חסרוניו, ובו ביום חס המקום על חסרונו? ונראה לי: על פי מה דאיתא: וְבָא אֶהְרֵן אֶל אֶהֱל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַבְּדָ אֲשֶׁר לְבָשׁ בְּבָאוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם. (פרשת אחרי ט"ז כ"ג) ואיתא בגמרא על זה: והניחם שם, מלמד שטעונין גניזה רבי דוסא אומר שלא ישתמש בהן יום הכיפורים אחר (מסכת יומא י"ב ד') לפי זה שפיר חס המקום דוקא ביום זה. (גבולות בנימין)

מתורתו של רבינו

איתא: וְאָבָא הַיּוֹם אֶל הַעֵין וְגו' (פרשת חיי שרה כ"ד מ"ב) ופירושו רש"י ז"ל: היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הארץ אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה ע"כ, מה ההמשך וקישור של ב' דברים אלו? דקשה לכאורה על אברהם ששלח את אליעזר לקדש אשה לבנו, הא קיימא לן: האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה ומת, אסור בכל הנשים שבעולם, ולמה לא חש שימות אליעזר? אלא יש לומר שצוה לו לעסוק תמיד בתורה, ולא ישלוט עליו מלאך המות, אך קשה הא איתא בפרקי דרבי אליעזר דמקריית ארבע לחברין הי' מהלך י"ז ימים, וא"כ הי' מוכרח לישן, והאומר שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו מיד, ואכתי יש לחוש לשמא ימות? אך לא קשה מידי דהגיע לשם בג' שעות כבילקוט שאמר היום יצאתי, והיום באתי, ואכתי קשה הא היה מוכרח לספר ללבן ובתואל כל המאורע, ואולי ימות באותו שעה? וגם זה לק"מ, דהא יפה שיחתן של עבדי אבות, מתורתן של בנים והיה כאילו עסק בתורה ול"ה מת באותו שעה, ומקושר יפה דברי רש"י ז"ל. (גבולות בנימין)

כא כסלו תרכ"ד

רבי נפתלי ב"ר יחזקאל שרגא זי"ע בעל אילה שלוחה זי"ע

רבינו הרה"ק רבי נפתלי האלבערשטאם מטשערקאס-שינאווא בעל אילה שלוחה זי"ע נולד בי"ד מרחשון בשנת תקצ"ח באוהעל לבנו בכורו של הרה"ק ר' יחזקאל שרגא ראש שושלת שינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע, ולאמו הרבנית הצד' מרת טאבע ע"ה בת הרה"ק ר' אריה לייביש ליפשיץ בעל אריה דבי עילאי זי"ע חתנו של הרה"ק ר' משה טייטעלבוים בעל ישמח משה מאוהעל זי"ע, וקרא שמו בישראל נפתלי על שם הרה"ק ר' נפתלי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע רבו של זקנו הדברי חיים זי"ע

רבינו היה נתפרסם כגאון וקדוש נפלא חריף וזקי חסיד וענוי, בהיותו בן חמש שנים מיתה עליו אמו ע"ה.

בזיווג ראשון נשא רבינו לרבנית הצד' מרת פרומא ע"ה בת הרה"ק ר' אהרן רובין מראפשיץ זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישעיה רובין בעל אור ישעי מראפשיץ זי"ע חתן הרה"ק בעל זרע קודש מראפשיץ זי"ע, חתן הרה"ק בעל זרע קודש מראפשיץ זי"ע, בזיווג שני נשא בת הרה"ק ר' נח שמעיה שניאורסאהן מלובאוויטש זי"ע בן הרה"ק ר' דובער מלובאוויטש הגקרא דער מיטעלע רבי לבית חב"ד זי"ע בן הרה"ק ר' שניאור זלמן שניאורסאהן מלאדי בעל התניא וראש שושלת חב"ד זי"ע הגקרא דער אלטער רבי, חתנו היתה חתן הרה"ק ר' יעקב ישראל טווערסקי ראש שושלת טשערקאס זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנובל בעל מאור עינים זי"ע, לאחר חתנתו בזיווג שני עבר רבינו לגור בעיר טשערקאס וסמך סם על שלחן חתנו הגדול, ואם למד תורה בחברותה עם הרה"ק ר' מרדכי דוב מהרניסקייפל בעל עמק שאלה זי"ע

בשנת תרכ"ד כ"א כסלו נסתלקו פתאום רבינו לגנזי מרומים בגיל כ"ו שנים לימי חייו כולם שווה לטובה ולא נשאר אחריו זש"ק, אך דברי תורתו הוליא לאור אביו הק' זי"ע בספר בשם אילה שלוחה בשנת תרנ"ה.

וכתב אביו בהקדמתו לספרו: בהיותי אלל גיסי הרה"ק ר' מרדכי דוב מהרניסקייפל בעל עמק שאלה זי"ע אחר פטירת בני ז"ל סיפר לי גיסי שהרב דמחא דקס הגיד לו כי היה לו שאלה בעסק גט שנסלח לאשה אחת בשם והשיב לו בני על ידי פלפול להכשיר את הגט וכמדומה ששאל בני גם את א"א ה' הצדיק הנ"ל ז"ל וגם הוא הסכים להתיר ע"ד הגיד להרב שיוכל להתיר את האשה להגשא וכן עשה, ואחר איזה ימים בקש בני מהרב הנ"ל להגיד לאשה שתמתין עוד מלהגשא והרב אמר כי אי אפשר לו לחזור מהיתרו וכתבתי לגיסי נ"י אולי הוא יודע איזה הוא השו"ת של העובדא היא ואשמיתנת לאשר היה נבדך בהיתר למעשה.

וזאת אשר השיב לי גיסי הג' נ"י: עיני ראו במכתב ק' אשר נתן לבית הדפוס את הגשא מעט מבנו הגאון הצדיק המנוח ז"ל איזה תשובות יקרות נתתי שמחה בלבי אשר לא השבית גואל ולא ימנע הטוב מבית ישראל להיות שמעתתי חריפי מתבדרין בעלמא והיוו שפתותיו של דליק דובבות להיות נקרא חי בזה ובבא ואשר יש לכ"ק איזה רעיון להשמיט תשובה א' מענין גרושה אם לדידי ציית כ"ק אל יפילו מדברי גאון כמוהו אפילו ענין קטן כי כל דרכו בהלכה היה עמוק עמוק מי ימלאנה ובודאי לבד החריפות שיש בדבריו הנה עבודתו ויראת ה' אשר היתה קודמת לחכמתו לא נטה מדרך האמת והורה כחורה וכהלכה ואשר שמע כ"ת כי בקש את השואל שתמתין האשה מלהגשא הוא מחמת כי היה מיראי הוראה מאוד כי ידעתי את הזמן אשר למדנו יחד לא רצה לשלוח תשובה לשואל עד אשר גם אנכי אסכים על זה אם כי לא היה צריך לדידי רק מחמת גודל יראתו בהוראה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כב כסלו תרכ"ח

רבי מרדכי ב"ר יעקב זי"ע בעל מאמר מרדכי אב"ד בעקשע

רבינו הגה"ק רבי מרדכי פאנפענדר אב"ד בעקשע בעל מאמר מרדכי זי"ע אחי הגה"ק ר' אברהם זי"ע הגה"ק ר' גדליהו זי"ע הגה"ק ר' שמעון יהודה אב"ד טקאי זי"ע נולד בעיר בנאדי שאללויא בשנת תקצ"ה לבן זקנים לאביו הגה"ק ר' יעקב שאללאך אב"ד שאללויא זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף מיאקעוויץ זי"ע

רבינו היה לדיק תמים וגדול וחרף עמוס בחזרה, ובקי נפלא, והיה לו התרת הוראה מגאוני זמנו, פעל ועסק הרבה גם בעניני פיון שנים וכמה פעמים כאשר שמע אפילו בזמננו תפלת שבת שתפסו איש יהודי, מיד הפסיק בתפלתו, ורץ לפדות את אחיו היהודי.

בזעירותו למד אצל אביו אשר לא הניח את בניו ללמוד אצל מלמד, אלא למד עמו בעצמו, כשיגדל היה מחלמיו של הגה"ק ר' שלמה דייטש אב"ד איפאלישאג זי"ע ואחר כך למד אצל אחיו הגדול הגה"ק ר' שמעון יהודה פאנפענדר אב"ד טקאי בעל מעיני מים זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא להרבניית האדיקת מרת חיה לאה ע"ה בת הגה"ק ר' שמואל לילך בעל מהר"ש לילך אב"ד יאקא זי"ע בן הגה"ק ר' משה יהודה לייב ראש בית דין ניקלשבורג זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף לילך זי"ע שהיה מפורסים לאיש חסיד ומקובל. מספרים שהיה יושב בעניניה מערב שבת עד ערב שבת, ולבש בגדי לבנים בשבת קודש ודומה למלאך ה' צב-אות. (בהקדמת מהר"ש לילך)

וזגתו האדיקת ע"ה היה עוסקת תמיד בגמילות חסדים עד להפליא והרבה פעולת עבור יתומים ואלמנות וכל מגמתה היתה תמיד לעזור ולתמוך העניים האומללים.

היה אב"ד בק"ק בעקשע כמו ששה שנים ונסתלק לבגזי מרומים בדמי ימיו כעיר לימים בכ"ב כסלו בשנת תרכ"ח לפ"ק

נשאר אחריו בניו הקדושים הגה"ק ר' משה זי"ע והגה"ק ר' שמואל זעקעשטשאבא זי"ע, ודברי תורתו הוא בספר מאמר מרדכי.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

תורתו של רבינו
גמרא (מסכת מנחות מ') סדין בציצית בית שמאי פטר, ופירש רש"י בית שמאי לא דרשו סמוכין האי דנקט פטור משום דציצית חובת טלית הוא וכו' והקשה התוספות: אפילו מאן דלא דריש סמוכין בעלמא במשנה תורה דריש? ועוד הקשה מק' דס"ל לבית שמאי חובת טלית הוא ולפי זה גם לבית הלל ס"ל הכי דמבית שמאי נשמע לבית הלל כיון דבזה לא פליגי הא אנו קי"ל דחובת גברא הוא? ונ"ל דהנה הרמב"ן תי' ק' ראשונה של תוספות: דבית שמאי דרשי איפכא אף על גב שצוויית לך גדילים תעשה לך מכל מקום לא תלבש שעטנז, והנה תוספות ביבמות תקשו קושיא זו דאמרין לא דרשו איפכא ותי' דאי סלקא דעתך לדרוש איפכא זה ידעינן מסברה חיצונה וזה לכאורה תמוה היא אדרבה מסברה חיצונה הוא אמרינן להיתר כדאמרין בכל דוכתא עשה דוחה לא תעשה? ותו באיזה סברה פליגי התוספות והרמב"ן. אך יש לומר דביבמות (דף צ') הקשה התוספות אמאי אמרינן בגמרא שוא"ת הוא בסדין בציצית הא כיון שלבש הטלית בלא ציצית הרי עובר בידים ותו' וכו' ע"ש ועוד הקשו התוספות מברכות דמשמע כשלוש כלאים הוא קום ועשה כשאינו פושטן ותו' דשאני כלאים דעיקר האיסור הוא בשעת לבישה ע"ש

והקשה על זה הבעל שאגת אריה: אם כן היכי דחי מצות ציצית לא תעשה דכלאים דליכא בעידנא ע"ש, אך יש לומר דהא א"א בענין אחר והוי בעידנא כמו שהקשה התוספות ביבמות (דף ד') אך בעידנא גמור לא הוי וא"כ שפיר תירץ דסברה חיצונה הוי דלא ידחה ולא קשה כלל דהא עשה דחי לא תעשה דהא ליכא בעידנא כקו' שאגת אריה ואיצטריך קרא דזה חשוב בעידנא כל זה ניחא אי אמרינן ח"ג הוא ולא מקיים עשה כלל אלא בשעת עיטוף וליכא בעידנא גמור אבל אי אמרינן ח"מ א"כ מיד כשלבש טלית מקיים נמי מצות עשה והוי בעידנא גמור ואם כן חיצונות הוא להתיר, ויש לומר כקו' התוספות דילמא דרשינן להיפוך ולפי זה יש לומר: בית שמאי ובית הלל פליגי בהא אי ח"מ או חובת גברא בית שמאי דסברי ליה ח"מ הוא ומסברה חיצונה הוא דוחת לא תעשה דכלאים שפיר, ושפיר מפרש הרמב"ן דסבירא ליה דרשינן להיפוך אבל בית הלל סבירא ליה חובת גברא הוא ומסברה חיצונה לא הוי דחי כלל ולא גלי לן קרא אלא להיתר שפיר מתורץ קו' התוספות דבית הלל ודאי סבירא ליה חובת גברא הוא ובזת תלוי פלוגתייהו. (מאמר מרדכי)

כב כסלו תר"ץ

רבי יחזקאל ב"ר משה זי"ע בעל כנסת יחזקאל מדעש

רבינו הרה"ק רבי יחזקאל פאנעט בעל כנסת יחזקאל מדעש זי"ע נולד בזאת חנוכה בשנת תר"ל בעיר נימיזשא לאביו הרה"ק ר' משה מדעש זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל פאנעט בעל מעגלי צדק זי"ע בן הרה"ק ר' יחזקאל פאנעט בעל מראה יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מקארלסבורג זי"ע ולמעלה בקודש

זי"ע שהפליאו את עולם גאונותו וזקיאותו בתורת הח"ן, למרות רוס גדלתו וחריפותו בתורה, הללית להסתיר עלמו מעין רואים, לנוע היה ונחוצא אל הכלים, אבל כמה לדיקי דורו שאכן הכליחו על קנקנו ומהם הרה"ק ר' פנחס חיים מראזלא זי"ע שהיה ידוע כיחיד בדורו בתורת הח"ן, העיד על רבינו: שהוא כלפי רבינו כננס בפני ענק, ומפורסם הקוויטעל הידוע ששלא לרבינו, ובו הוא כותב: הגה עכשיו בימי הרחמים והרצון באתי השפל בידי נפש כל חי.. לקשר אותי בתפילתו הטוהרה.. מתוך קוויטעל מופלא זה משתקפת הערלתו הגדולה לרבינו בביטול גמור, וזה תוכן המכתב: היות ומרן הכנסת יחזקאל הוא לדיק הדור ומעלה את כל התפילות, וכדי שתפילתו תעלה לריך הוא להתקשר ללדיק הדור, מבקש הוא בקידה אל מול פני הקודש שיקשר אותו רבינו בתפילתו.

בשנת תרנ"ח היה אב"ד בעיר אהרישאר ובשנת תר"ן עלה לכהן לאב"ד בעיר אויוואר ששם הרביץ תורה ויראה לבחורי הישיבה עד שנת תרס"ג שאז נקרא למלא מקום אביו בעיר דעעש אחר הסתלקותו ביום כ"ד לחודש טבת, בדעעש מלא רבינו את שהאבה נפשו עיר מלאה חכמים וסופרים חסידים ואנשי מעשה, גם היו שם בעלי בתים חשובים שש"ס ופוסקים היה אלכלס כמונח בקופסא לכל מדריגותיהם הגבוהות בעבודת ה'. וגם שם ניהל רבינו תלמוד תורה וישיבות בתי מדרשות מקוה טהרה וועד הכשרות וכו' ועמד על המשמר לכל יפראו פראות בכרם ישראל, אחד מפעולותיו הברוכות למען הכלל היה, שהקים לשכת רבנית אורתודוקסית כדי להגן על זכויות היהודים בטרנסלובניה. בתחלת שנת כ"ר"ת התרופף מצב בריאותו, ובשארית כוחותיו הדלים התחזק והמשיך בעבודתו הקודש כבימי קדם, אבל מפעם לפעם התחיל לרמוז רמזים שונים למקורביו ולאנשי ביתו כי קילו קרב, והחל להתכונן לעולם שכולו טוב,

וביום כ"ב כסלו כאשר שכב על מיטתו, העביר את ידו הקדושה על פניו ועל הדיקנא קדישא ויחד את היחוד שמקובל מהרה"ק ר' יעקב יצחק הרוויץ בעל החוזה מלובלין, וכך יצאה נשמתו במעמד קהל עדתו לגנזי מרומים ומנוחתו כבוד בעיר דעעש

נשאר אחריו בניו ה' הרה"ק ר' יעקב אלימלך פאנעט אב"ד דעעש הי"ד זי"ע הממלא מקומו עד המלחמה ובנו השני הרה"ק ר' יוסף אב"ד אוילאנדא זי"ע עד המלחמה והוא היה במשך המלחמה ביער עם כמעט כל משפחתו טמיר ונעלם ועל ידי כן ניאל מהריגה, ואחר כך עבר לדעעש והיה שם עד שבא לאמעריקא והיה כאן אב"ד דעעש ונפטר י' אב תשכ"ב ומנוחתו כבוד בבית החיים הישן דקהל סאטמאר בלאנג איילענד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה לדיק גאון חריף וזקי בכל חלקי התורה בעל מופת גדול ורבים הלכו לאורו, שפל בדרך ומרוב ענותנותו עמד בפני כל אפילו לעם הארץ, היה בעל תפילה ובעל דראן גדול פה מפיק מרגליות נאה דורש ונאה מקיים והיה נשיא הכולל אהבת און.

מסופר פעם אחת כשבאו לפני הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע עם מעשה של דיבוק, וזעקה יולאת מקירות הלב אנה יוליא רבינו את הדיבוק, תשובות הרה"ק משינאווא זי"ע היתה: שאינו יכול להוליא, שבו אלי בט"ו בשבט שאז מגיעים לחלות פני ארבעה לדיקים, וביחד אי"ה נפעל ישועה, ארבעת הלדיקים הם, הרה"ק ר' מאיר

יחיאל מאוסטרובא זי"ע הרה"ק ר' יחזקאל ראבינאוויטש מראדומסק זי"ע והרה"ק ר' משה גרינוואלד בעל ערוגת הבוסם זי"ע ומרן רבינו זי"ע, ומפליא הדבר, שרבינו היה אז אברך צעיר בן עשרים ושבוע, לעומת כל אחד שהיו גדולים ממנו כעשרים או שלשים שנה.

כשרבינו עדיין לא הגיע לגיל שבע שלחו אביו לעיר דעעש ללמוד תורה אלל זקינו הרה"ק בעל מעגלי צדק זי"ע ותחת השפעתו הגדולה עלה במעלות התורה כל כך שאוני הזמן העידו עליו שזכה לירד לעומקה של הלכה בסוגיות קשות וסבוכות הדורשים עיון רב, זקינו חיבבו עד למאוד בראותו לפניו כלי קיבול להשגות גבוהים, ומה מופלא היה הדבר כשהגיע לשנת השבע הורה זקינו להגיה תפילין, בידוע שנקדו דגן יכול לשמור עלמו, והוא בבחינת קטן הידוע לשמור תפיליו, כשהגיע לגיל עשר, הפליר הרה"ק ר'

שלמה שפירא בעל שם שלמה ממונקאטש זי"ע, מאביו הרה"ק ר' משה'לע שישלח את בנו לשיבתו הרמה, כדי שיוכל ללמוד בחברותא עם נכדו הרה"ק ר' חיים אלעזר ממונקאטש בעל מנחת אלעזר זי"ע ואכן נשלח רבינו ללמוד שם.

וכשהגיע לפרקו נשא הרבנית הדיקת מרת רבקה ע"ה בת הרה"ק ר' שמואל יהודה פאללאק מאויבער-ווישעווע זי"ע מנכדי הרה"ק ר' לבי הירש מטשארטקוב זי"ע ולאחר חתונתו קבע שם את מעונו סמוך לחותנו ואת כל מעייניו השקיע בתורת ה' בשקידה יום וליילה, כשרוב ימים למד יותר משמונה עשרה שעות ביממה, וחותרו סיפק לו את כל צרכו בהרחבה.

כשהיה אברך כבן ארבע עשרה, חיבר חיבור נפלא על הזוהר הקדוש, שהיה מעוטרת בהסכמות גדולי הדור שבאותה תקופה ומהם הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע והרה"ק ר' לבי הירש ממונקאטש בעל דרכי תשובה

כב כסלו שמ"ו

רבינו אליעזר ב"ר אליהו הרופא זי"ע בעל מעשי ה' אב"ד קראקא

רבינו הגה"ק רבי אליעזר אשכנזי בעל מעשי ה' אב"ד קראקא זי"ע נולד בליווארנא בשנת ה' רע"ג לאביו הגה"ק ר' אליהו הרופא זי"ע לאמו בת הגה"ק רבי יוסף ב"ר שלמה קולון בעל המהרי"ק זי"ע מגדולי חכמי איטאלי

אלמנה אחת אל ציתה והאכילתו מלחמה העני, יומא חד לא הביאה לו כי אם מעט מרק, וכשצא להכניסו לתוך פיו נפלה לתוכו שממית ונפסל המרק מלאכלו, ולא היה לו צמה להשיב את נפשו, והיה כאשר ראה כי כך עלתה בידו והבין שאין שפלות מזה, אמר לנפשו הנה מכאן והילך ודאי ירום קרני, ואכן באותו היום שמע כרוז המכריז שהיות ומת השר שהיה משחק בכל יום עם המלך את משחק ה' שאך על כן מי שרואה למלא מקומו לשחק עם המלך יבוא להציע את עצמו ולהוכיח את יכולתו, רבי אליעזר שהיה חכם גדול ובקי נפלא ברזי ה' שאך הלך תיכף אל היכל המלך והציע את עצמו, ואכן מיד כאשר ראה המלך את הלכותו ד' שאך העלבו להיות אחד משרי המלוכה, וכך היה רבי אליעזר יושב מידי יום ביומו בחצר גינת ביתו המלך ומשחק עמו, אך מכיוון שכבר קיבל על עצמו שלא לנטל תורה היה משלים את לימודיו על חשבון שנתו בזילות. פעם אחת בעת אשר ישב לפני המלך והמלך חישב את מהלכו במשחק גברה עליו עייפותו מחמת שלא ישן בזילות ועיניו נעלמו מאלהיו, ושקע בתרדמה עזה, והנה לא די שלא קפץ עליו המלך על מרידה זו אלא אף קם מכיסא מלכותו, ושם את הכר שלו תחת ראשו של רבי אליעזר. משקהיז רבי אליעזר וראה את אשר קרהו הבין ששוב הגיע לרום המעלה, ועזב תיכף את המדינה, ולאחר מכן נהיה לרבה של פוזנא המעטירה.

רבינו כמעט היה יחיד בדורו שכל גאוני הדור היה מריצים שאלות ותשובות אליו, וחבר כמה ספרים, האיש הזה הלך מגולה לגולה מזרה לזרה וכל חייו היה נסיון גדול, ובכל זאת היה דבוק תמיד בתורת ה', והיה בקי בכל החכמות וגם בגלותו פסק הלכות רבות, ובשנת ש"כ"ד בא לוויניציאה.

הר"ר אליהו מפיאצרו ז"ל שהיה סוחר ויאל לדרכו לקיים את נדרו לנלות לארץ ישראל ביום ט"ו מנחם אב בשנת ש"ג. כתב בספרו אורח מסעות על רבינו זי"ע: הוא בן חמשים שנה ופסע כל קהלת מצרים כ"צ שנים הוא בקי בשנים עשר לשונות, גדול ליהודים וחכם בהרבה חכמות חלוניות ובתלמוד השיג עשר ידות, והוא עשיר מכמו חמשה או ששה אלפים זהב, יעש ה' עמו חסד, כי לא מלאתי מיום נסעי מוויניצא עד הנה איש אלקים נורא כמוהו ובדיתו מלאתי מנוח. ומבקש להדריכני ולסייעני בכל ד' האפשרות, כ"כ אהב אותי ואני דבק בחכמתו, כי כמעט לבדי פונה היום לדור הנה שתי שנים כדי ללמוד תורה עמו, כי זה מקום הגון בעדי, אוכל לקבוע עתים יומם ולילה, והעסקים וגם אם תפול הבית לא יבטלני מהלימוד שעה אחת ביום. בשביל הריב שהתפרץ בוויניציאה בין גדולי עולם הוכרח רבינו ללכת גם משם ובא לפראג, ומשם נתקבל לריש מתיבתא לפוזנא, וגם שם לא היה לו מנוחה, וישב לקרימונה ששם נתקבל לאב"ד. בשנת ש"ח"כ כבן ס"ה שנים נתקבל לאב"ד פוזנא וכל הגליל, וזמן קצר נשאר שם ונתקבל לאב"ד קראקא.

נסתלק לגנוזי מרומים בכ"ב כסלו בשנת ע"ג לימי חייו בשנת שמ"ו ומונ"כ בעיר קראקא.

נשאר אחריו חיברים נפלאים ספר מעשי ה' על התורה והגדה של פסח ד' חלקים, ספר יוסף לקח על מגלת אסתר, ועוד, וגם היה פייטן גדול וחבר שמנה סליחות לימי התעניות.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

בנעורו למד רבינו בחברת הגה"ק ר' משה האלשיך הקדוש זי"ע בישיבת הגה"ק ר' יוסף טאייטלאך בעל פורת יוסף זי"ע בסאלוויק, ואחר כן הלך למצרים ובשנת ר"ט כשהי' בן כ"ו שנה כבר היה מפורסם לגדול הדור, ונתמנה לאב"ד בעיר קאהירא, ונהג נשיאותו ברמה, ותהלתו מלאה כל העולם, ושם ישב עד ש"א, וכל כך היה מפורסם עד שמרן רבינו רבי יוסף קראו בעל הבית יוסף זי"ע שאל פיו בהלכה, ולפי שהיה אדם גדול כארז נתקנאו בו והעלילו עליו עד שנתגרש משם הוא ובני ביתו, ובאו בשנת ש"א לארץ ליפרום ונעשה שם אב"ד בעיר פאמוגוטא, והענק הזה שעליו העיד הגה"ק ר' יהושע אב"ד קראקא בעל מגיני שלמה זי"ע שהיה מפורסם בחכמתו ובעשרו, ורבינו פ' על הפסוק וה' בך את אברהם בכל: ראה לומר במדת ההסתפקות, שאם תהן לאדם כל הכסף והזהב שעוולם, אם אין לו מדת ההסתפקות אז הרי הוא כאילו יש לו רק מקלט כשארז"ל אין אדם מת וחתי תאותו בידו, יש לו מנה מבקש מאתים וקהלת רבה פ"א סי"ג) אבל מי שיש לו מדת ההסתפקות הרי מה שיש לו אם מעט ואם הרבה נקרא כל, ולכן נמצא שעשו שלא היתה לו מדת ההסתפקות אמר: יש לי רב, אמנם יעקב אבינו ע"ה שהיתה לו מדת ההסתפקות אמר: יש לי כל (מעשי ה')

בספר ליקוטי חבר בן חיים (מהגה"ק ר' חזקיה פייבל פלוית אב"ד שוראני) הביא מעשה שסיפר רבו הגה"ק ר' משה סופר מפרישבורג בעל החתם סופר זי"ע. והיה דבר המעשה, הגה"ק רבי אליעזר אשכנזי זי"ע בעל 'מעשי ה', היה שר גדול אלל מלך מצרים והיה מהיושבים ראשונה במלכות, ותרצ אהבת המלך אליו יותר ויותר, עד שמרוב אהבה העניק לו המלך את טבעתו אשר הוריד מעל ידו. אלא שהלכה בידוע שעשו שונא ליעקב והרבה קנאה עושה, ולעומת אהבת המלך כך גדלה שנאת שרי המלוכה שקנאו בו והמתינו לשעת הכושר להורידו מגדולתו ולאבדו מן העולם, והיה ביום הולדת המלך עשה המלך משחה גדול לכל שריו ועבדיו, ואף רבי אליעזר שם את פעמיו אל עבר ארמונו המלוכה, בדרכו עבר על הגשר שמעל נהר הנילוס, שם פגע בו אחד השרים הנוריים אשר שאלו האם לא שכת להביא עמו את הטבעת אשר נתן לו המלך, הראה לו רבי אליעזר את הטבעת הגתונה בידו, לקחה אותו רשע מתוך ידו וזרקה לתוכי הנהר, ואך בנם הגליח רבי אליעזר לתופסה בעודה באויר - מחוץ לגשר מעל הנהר. משגגיע רבי אליעזר לארמונו המלוכה אל המסחה הגדול התקבל על ידי המלך בכבוד גדול יותר מכל השרים הרבים, ולא זו בלבד אלא אף בצאתו לילך לביתו ליווהו המלך עד לפתח ארמונו. כאשר חזר בעל מעשי ה' לביתו הרהר במאמרו של החכם מכל אדם (משלי ט"ו י"ח) לפני שבר גאון - שלפני נפילה מתעלים עד מאד, וכיוון שנתעלה היום כל כך שחפס את הטבעת בטרם תשקע במזלות ים, ולאחר מכן האיר לו המלך כל כך את פניו, אם כן הגיע לגלג מזלו עדי מרום ועתה עומד ה שבר לבוא. מיד אסף לתוך חיבה אכזבים טובות ומרגליות, עלה על אניה והפליג לדרכו באישון ליל - לבדו אל עבר טורקיה, אכן לאחר מכן שמע שצארתו היום העלילו עליו השונאים בפני המלך עלילה גדולה, ובכרתו משם ניאל מהם.

להוותו נחבטה הסיפנה בסלע צעת אשר כבר קרובה היתה לחוף העיר טורקיה ונטבעה עם כל אשר בה, ואף אכזבי החן שלקח עמו ממצרים נעלמו במזלות ים, ובקושי האליל להאיל את נפשו, והגיע לחוף מצריתים בעיר קאנסטאנטינאפול בעירום ובחוסר כל. בהגיעו לשם עשה חשבון הנפש על מה בא עליו כל הסער הזה, פשפש ומלא לתלות בזיטול תורה אשר ביטל בכל השעות שעמד לפני המלך, שהיה יכול לעסוק אז בדברי תורה, וחישב אחר דירה קטנה ולחם לר לעסוק בתורה, ותאספיה

מתורתו של רבינו זי"ע

הוא נתנית טעם לבלתי הוסיף לקלל את האדמה ולבלתי הכות כל חי, להיות שזמנו של נח היה דור עשירי להוויית המין האנושי, זמן מועט מאד, אמר הש"י שיצר לב האדם רע מנעוריו, כלומר: מחמת היות המין האנושי עדיין צעיר מאד, בחינת נעורים, לכן יצרו רע, אבל במשך הזמן תמשך להם ג"כ הכרת בוראם וירתאו.

ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני

שמעתי אומרים דרך הלציי, שיהודה היה אומר ליוסף כן: יקום העבד שרדף אחרינו וילחש לך באזנך, שהרי מי כמוהו יודע שכל עלילות דברך אין להם שום יסוד (מעשי ה')

כי יצר לב האדם רע מנעוריו

כג כסלו תש"ג

רבי אלימלך ב"ר משולם פייש סג"ל זי"ע הסבא קדישא מטאהש

רבינו הרה"ק רבי אלימלך סג"ל לאווי אב"ד ור"מ טאהש הנקרא הסבא קדישא מטאהש זי"ע נולד בנירטאש י"א ניסן בשנת תרכ"ה לאביו הרה"ק ר' משולם פייש לאווי ראש שושלת טאהש הנקרא השרף מטאהש זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקות מרת מינדל ע"ה בת הגה"ק ר' ישעי דוד קופערשטיין מטשאסער מגדולי חסידי אשוואר זי"ע

ואמר: שים מיד! שהיה מוכן ליהרג במקום היהודי, ותיכף נפל פחד גדול על האפיזרי ומשך ידו ולא עשה כלום. (עבודת עבודה)

עשה פעולות רבות להסתיר שמו וגם צעת תפלתו לא הראה תנועות חילוניות כדי להסתתר לקח לו בחור בטלן וכד' שימשנו. סיפר הרה"ח ר' יצחק לייטש הי"ד פעם שאל רבינו לר' שמואל זאנוויל: אחת יודע כוונת האכילה? ענה, לא מנין אדע? אמר לו רבינו: ומנין יודא לייזער שליוכנו הרה"ק ר' אליעזר זי"ע ענה האיש: פונעם רבי'ן! אמר רבינו בזה"ל: פון מיר זעט מען צ"ה גארנישט(שיה זקנים).

עכ"ז היה התעוררות גדול צבית מדרשו וסיפר נכדו הרה"ק מטאהש זי"ע בספרו עבודת עבודה: שראו בחוש, שכאשר נכנסו לבית מדרשו של רבינו, הרגישו התעוררות רבה, והקדושה היתה חופפת באוי, ולא האטרכו לעורר את לבב העם להתפלל, כי תמיד שרתה בו כח התעוררות לתפלה, ס'האט זיך געלאווענט פון זיך אליין, וכן העידו כל הבאים לשם שהרגישו בחוש גדול האור השורה במקום הוא, וקשה לתאר זאת בדברים, רק מי שהיה גם והתפלל בבית המדרש הזה, הוא יכול להבין כח הקדושה שהיה מוטבע שם, ע"כ.

מדת השמחה היה נר לרגליו והיה ממש שונא מאוד מדת העצבות, וכאשר ראה אחד שהוא שמח וטוב לב [א' אופרידענער מענטש] השתעשע בו וקירב אותו, וכה אמר: ער איז בשמחה איז ער דאך מייין! ולעומת זה כאשר ראה אחד שהוא בעצבות ומר לב [אוגעלייגנט] ומלא טענות שחכר לו דבר זהודבר זה הראה לו רבינו פנים רוגז, כאילו יאסרו במאסר בעבור זה, והראה לו שאינו יכול להביט בפניו עד אשר יראה עליו סימני שמחה וטוב לב. (עבודת עבודה)

אמר שפעל אצל השי"ת שמי שמהנה אותו בעל כרחך יוושע על ידו. התגלה לכמה אנשים צעת המלחמה והבטיח להם שינאלו וכן היה. נסתלק לגנוי מרומים כ"ג כסלו תש"ג ומנו"כ בטאהש זי"ע.

נשאר אחריו בניו הרה"ק ר' מרדכי מדעמעטשער הי"ד זי"ע הרה"ק ר' אליעזר כ"ז אב"ד טאהש הי"ד זי"ע הרה"ק ר' חיים שלמה מחוסט טאהש זי"ע הרה"ק ר' אשר מקאלוב הי"ד זי"ע והרה"ק ר' יצחק אייזיק לאווי הי"ד זי"ע.

ומסופר דבר פלא אחותו של רבינו הרבנית הצ"ד מרת חיה ע"ה אשת הרה"ח ר' שלום כהנא ז"ל שרר בעיר מונקאטש שכל יום ויום הלכה לקבץ מעות לזדקה, וביום כ"ג כסלו תש"ג הלכה כדרכה לאסוף מעות לזדקה, ופתאום אמרה: אוי מיין ברודער איז שוין נישט דא האב איך שוין אויך נישט דא וואס לו זיכע! חזרה מהר לביתה ועלתה על משכבה וסגרה את עיניה ונסתלקה לעולמה. (מהרה"ח ר' יוסף שמואל קרויס ז"ל)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סיפור שאביו הק' זי"ע נסע פ"א לליזענסק כדי להשתטח על קברו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע כשהזר מהליון אמר להרבנית ע"ה: עם קומט אינז א מזל טוב, מיר האבען געפועלט א בן זכר, און איך בין מוזטע אז ער וועט זיין א לדיק און א פועל ישועת דימיו, ותנאי התנה הרה"ק הרבי רבי אלימלך שאקרא הייל על שמו, ואחר זה נולד רבינו וקראו שמו בישראל על שם הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע.

וכפי המסיפר קוראו אביו הק': מיינ רבי ר' אלימלך'ל, כך הוה רבינו איש קודש מאוד כחד מלדיקי זכות קדמאי. פעל ישועות לאחינו בני ישראל, בצחינת לדיק גוזר והקצ"ה מקיים, היה גדול בחורה מתמיד וגאון הגאוניס עשה סיים הש"ס בכל שנה ושנה, ובעודו אברך לעיר כבר קיבל הורמנא מהרבה גדולי ישראל וכולם הפלילו את רוב גאונותו, וכן היה גדול מאוד בחורת הנסתר, וקנים רבות אמר דברי תורה בסעודת שליטת על דרך הקבלה וסיים שלשה פעמים בשנה את ספר הזהר.

היה תלמיד מהרה"ק ר' אליעזר כ"ז אב"ד רבי אייכענשטיין בעל דמשק אליעזר מקאמאנא זי"ע ומהרה"ק ר' כ"ז אב"ד אלימלך שפירא ראש שושלת בלאזשוב זי"ע ולמד בשיבתו של הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע בשנה האחרונה לימי חייו בזמן הקיץ תרמ"ז.

סבל דחקות ויסורים והסתפק במיעוט, ובעת הסתלקת אביו כ"ח סיון תרל"ה היה בן שמונה שנים, ונתגלגל בבית גיסו הרה"ק ר' יהוסף סג"ל ראטענבורג מקאסאני בעל בני שלשים זי"ע,

גביל י"ז נשא הרבנית הצדיקות מרת פריידל ע"ה בת הרה"ק ר' יצחק אייזיק ווייס בעל בית יצחק מסוואליווע וראב"ד מונקאטש זי"ע,

בשנת תרנ"ח התמנה לשבת על כיסא אביו בטאהש, פעל ישועות הרבה לזש"ק וגם פעל הרבה להשתחרר אבני מלשרת בצבא, ועבד הרבה להשפיע פרנסה לאחינו בני ישראל, על יד ביתו היה גם גערטעל שעם באו לפניו פתקא קשה הלך רבינו עם והתפלל והמשך ישועות, ואמר הרה"ק ר' יהוסף סג"ל ראטענבורג מקאסאני בעל בני שלשים זי"ע הטעם לזה: דער שווער האט דארטען געמאכט גלגול שלג פאר יוד'ן וועגען, ופי"א רבינו ווען איך דארף פועל'ן א ישועה, און עם גייט נישט, גיי איך אריין אין גערטל, מוז איך געהאלפן ווערען.

גם היה רבינו מוסר נפשו בפעול ממש לעזור לבני ישראל, כמו שסיפר בעלמו לנכדו הרה"ק רבינו משולם פייש מטאהש בעל עבודת עבודה זי"ע: כי צעת מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ד בערך ברחו הרבה יהודים ממדינת פולין להתחבא במדינת אחרות כדי שלא יאטרכו לעבוד בצבא, ואנשים אלו קראו ברמז בשם "טמיר ונעלם" וגם בטאהש באו הרבה אנשים להיות טמיר ונעלם, גם הרה"ק ר' חיים שלמה מקאסאני בעל שמועה טובה זי"ע היה אז טמיר ונעלם בטאהש, ופעם אחת בא אפיאיר של מדינת פולין לטאהש, ופגש שם את אחד מאותם הטמיר ונעלם'ס ורצה לירות בו חץ ולהרגו ל"ע על שברח מהצבא, עמד רבינו נגד פניו ואחז בכלי הידיה שלו,

סגולה ליראת שמים

רבינו זי"ע היה רגיל לומר: יהודי צריך ללמוד מסכת ברכות בכל יום, כי לימוד מסכת ברכות מסוגל ליראת שמים.

סגולה נגד צרה

לומד מסכת סוכה הוא סגולה להינצל מצרה וצוקה. (הרה"ח ר' יוסף שמואל קרויס)

כד כסלו תרס"ה

רבי חיים חזקיהו מדיני ב"ר רפאל אליהו זי"ע בעל שדי חמד

רבינו הגה"ק רבי חיים חזקיהו מדיני אב"ד וראש הכולל חברון בעל שדה חמד זי"ע נולד בירושלים ביום ז' מרחשון לאביו הגה"ק ר' רפאל אליהו זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת קאלו וידא ע"ה

וסיפר הרה"צ ר' יצחק אייזיק אייזען ז"ל ששימש את רבינו והיה גם הכתוב שלו: שמנהגו של רבינו היה שאשה לא היתה רשאית להיכנס אליו, ורק עמדו מעבר השני של המחיצה. ועוד סיפר שהיה בודק המכתבים שהיו כתובים בשליחותו, ואם היה רואה רק תיבה אחת ממה שאמר רבינו, היה רבינו קורע את המכתב, מחמת זהירותו מפקר. ועוד סיפר שפעם אחת הלך רבינו למערת המכפילה ועלה שם עד המדרגה השביעית (כי רק עד לשם היה מותר לגשת) ועמד שם שעה (ערכי) אחד סמוך אליו, והשתי. אמר המשמש לרבינו: שאסור לומר דבר שבקדושה כי השעיד משתי, והנה בתחילה לא שמע רבינו מה שאמר לו, כי אמר תהלים בדביקות מרובה, ורק לאחר שחזר כמה פעמים על דבריו שמעם, סיבב עלמו רבינו אל השעיד ואמר לו בלשון ערבי: תמשיד, תמשיד. המשיד השעיד להשתי עם דם, וכן המשיד עד שנפל שם מת. (שיח זקנים)

היה תלמיד הראשון לליון רבי יצחק קובז זי"ע ורבי יוסף נסים בורלא ראש בית דין בירושלים זי"ע

כשהיה בן י"ג כבר נסמך להוראה, בשנת תרי"ג נתייחס מאביו והעתיק אז את מושבו לקושטא ונתמנה שם לדיין בקושטא, ואחר כן נבחר בשנת תרכ"ז לרב ראשי בקראסובוצ'אזר לכל פלכי קרים בשנת תרכ"ז, בשנת תרמ"ט שב לארץ ישראל, ובשנת תרנ"א נתמנה לרב כולל בעיר הקודש חברון.

קופה מיוחדת לעניים לנועים רכז לו רבינו, מפתו חסד וכבר פרוטה לפרוטה שבזיל קופה זו. בניבות לב וסבר פנים מאירות נתן את הכסף לנלרכים. וסיפר אשה עניה אחת שבאתה פעם לפניו ביום הששי צעת למדו עם תלמידו, ובקשה את נדבתי לכרתי שבת האוקוס לה. שאלה רבינו כמה כסף דרוש לך? השיבה: שני זישליקים (מטבע טורקי) הוליא רבינו מקופתו ונתן לה שתי מטבעות שערך ארבעה זישליקים. השאו התלמידים שמא טעה רבינו ואינו מכיר בצורת מטבע, והעירו לו: האשה בקשה רק שני זישליקים. ענה להם רבינו בצחות: הלא משנה מפורשת אומרת: יציאות השבת שמים שהן ארבע. (אור החמה)

חיבר ספר הענק שדי חמד ששה כרכים גדולים, ספר מכתב לחזקיהו חידושים ושו"ת ספר שו"ת אור לי ועל הש"ס, על שם בנו יחידו שמת עליו בשנת תרכ"ח

נסתלק לגנוי מרומים זקן ושבע ימים בחברון ערב חנוכה וערב שבת קודש כ"ד כסלו בשנת תרס"ה ושם מנוחתו כבוד סמוך לקבר הגה"ק רבי אליהו די וילאש בעל ראשית חכמה זי"ע וסמוך לקבר הגה"ק ר' אליהו סלימן מני אב"ד חברון בעל מעשה אליהו זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון הפוסק הגדול המפורסם בכל תפוצות ישראל, מתמיד ובעל כשרון נפלא, בקי בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים עניו וחסיד שכל יודעיו ומכיריו העידו מלאי התפעלות על ענותותו המופלגת, איש אלקים קדוש וטהור, מקובל אלקים. גדול היה כבודו אף אלל השמעאלים, כי ראו כל הגוים כי שם ה' נקרא עליו וייראו ממנו. זהיר היה בכבוד כל אדם, טורח ליבור נחשב בעיניו למידה לא ראויה מפניה. היה נכנס לבית הכנסת בצעה שהיו אומרים ברוך שאמה, או ויבדך דוד, כדי שלא להטריח את ההקל לקום ולעמוד לכבודו.

היה מתמיד עמוס שאין לשער וכל הרגעים היו חשובים בעיניו שלא יבוטל מלימוד תורה הקדושה. וסיפר כשבא אליו איש והלך ממנו, אמר לו: ישר כוחך על השמחה שלא יבטלה עוד מלימודו. ועוד סיפרו עליו הקה"ג ר' שלמה העליר ראב"ד דסיגעט זי"ע: שהיה לרבינו שרון גדול בחדרו, ובכל עת עסקו בלימודו, בכל איזה רגעים הביט לשם, והתפללו עליו למה מביט כל כך על השעון? ואחר כך מאלו שהיו כתובים על השעון הזה כל תרי"ג מצוות, וכו"כ גמרות, והתעוררת לזאת הביט תמיד שמה. (אלף כתב)

וכמו כן סיפר שבכל פעם שרבינו היה מדבר עם בני אדם, היה מסתכל מדי פעם לפעם ללדין, וחיפשו סיבת הדבר? וראו שכחבו שם: שְׁאִיִּתִי ה' לְנֶגְדִי תָמִיד. ועל הכותל בחדרו היה כתוב: וְהִבְהַטְּ לְנֶגְדִי פְמוֹה, והיו דן את כל האדם לכף זכות (מסכת אבות א' ו') הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות (מסכת אבות א' ט"ו) (שיח זקנים)

כשהיה רבינו אבדך לעיר למד ככולל עם עשרה אברכים והיה אהוב מאוד על כולם, ואבדך אחד שהיה יותר למדן ממנו התקנה בו, ומקנאה נהיה שגאה, עד ששכר גוי שהיה משרת אלל הבעה"ב ועשה כלבול על רבינו, וחימם את האבדך לזרוק אותו מהכולל. ובשמים לא שותקים על מעשה אכזריות, ואותו אבדך נפטר בצאותו שבעו הבעה"ב שהחזיק את הכולל לא האמין לכלבלב ולא רכרבה פיטר את הגוי ממשרתו, אך האבדך עדיין חשד את רבינו. אחרי תקופה כשהגוי גמר את הכסף שקיבל עבור העלילה, הוא בא לרבינו, וסיפר לו את האמת וביקש ממנו שיסיע לו לחזור לעבוד אלל בעה"ב. רבינו שמח שיש לו אפשרות להסיר ממנו את כל החשד, אלל זה היתה רק מחשבה ראשונה! אלל מחשבה שניה שלו היתה, אין הכי נמי הכבוד שלי יתרום, אלל כבוד שמים יושפל, שהרי עשרה אברכים הם ומשפחותיהם ושאר בני היער ישמעו, שאבדך עשה כזה מעשה נבלה ויהיה חילול ה'! מיד גמר בדעתו, שהוא מוכרח לוותר על כבודו בעבור כבוד שמים, ואמר לגוי יסדר לך עבודה בתנאי שלא תספר לאיש. אמר רבינו: בצאותו רגע שהוא יותר על הכבוד עלמו בעבור כבוד שמים, זכה שנפתחו לו כל השערים, כל מעינות החכמה, זכרון, הבנה, וכח החידוש, ונהפך לאיש אחר. וכך עלה ונתעלה להיות מגדולי הדור וזכה לחבר ספריו הגדולים. (לקט רשימות פורים מהגה"ק ר' נתן וכטפויגל משגיח לייקוואוד זי"ע)

וספרים נסים ונפלאות אשר נעשים למי שנודר דבר צדקה בעת צרה לשמו כידוע. (שדי חמד חלק ה' מערכת ארץ ישראל עמוד ט' אות ז')

ועוד כתב רבינו שם, בשם ספר לב חיים (ח"ב סימן ק"ט) כשנודרים איזה דבר לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, יאמר ב' פעמים: אלקא דמאיר ענני, ולא ג' פעמים ושלא יאמר דר' מאיר אלא דמאיר. (שדי חמד חלק ה' מערכת ארץ ישראל עמוד ט' אות ז')

מצוה רבה תיחשב להמסייעים והמחזיקים ביד יושבי ארץ ישראל והיא הצדקה מקרבת הגאולה. (הקדמת שדי חמד ו')

סגולה של ביומו תתן שכרו

כתב רבינו: ראיתי בדברות קודש של ר' חיים ויטאל: שהמקיים מצות ג'ומו תתן שְׁכָרוּ (פרשת כי תצא כ"ד ט"ו) זוכה אז לנשמה יתירה שקונה האדם בשבת. (שדי חמד ח"א כללים סימן כ"ו)

מתורתו של רבינו

רבינו כתב בספרו בהיותו בעיר הקדש ירושלים ת"ו בשנת תרט"ו הזמינו אותי לפדיון הבן ולא הלכתי ואמרו לי שיש בספרים דסעודת פדיון היא העולה במקום פ"ד תעניות ואני לא הייתי יודע דבר זה. שוב ראיתי בספר שו"ת הד"ר מהגאון רבי יחיאל מיכל זצ"ל (סימן ל"ט דף סה:) והעולם אומרים דסעודת פדיון הבן עומד במקום פ"ד תעניות כמו שמתענים בימי השובב"ם. ע"כ. ונראה שאין מקור לדבר הזה רק שיחה נאה בפי הבריות. (שדי חמד כללים מערכת ס' כלל כ"ד)

גילוי שער' הנשים גורם יוקר השער'. אותיות שער, ומביא רע"ש בעולם, אותיות שער, ובעלה שיש בידו למחות ואינו מוחה נקרא רש"ע, אותיות שער. (שדי חמד אסיפת דינים מערכת ד' סימן ב')

בענין צדקת רבי מאיר בעל הנס זי"ע

מה שנהגים ברוב תפוצות ישראל שנודרים נדרים ונדבות לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, [כגון מי שיש לו חולה או איזה צרה ועקתא, או שיש לו סחורות בים או ביבשה, ונודר סך מה לעילוי נשמת רמבע"ג שזכותו יגן והנצל מצרתו] והוא בדרך מנוסה, כאשר שמענו ונדעם מפי סופרים

כד כסלו תרס"ג

רבי משה ב"ר מנחם מענדל זי"ע אב"ד דענעש

רבינו הרה"ק רבי משה פאנעט אב"ד דענעש זי"ע הנודע בכינויו רבי משה'לע דענעש'ער, נולד בעיר אוהעל בשנת תר"א לאביו הרה"ק ר' מנחם מענדל פאנעט בעל מגלי צדק זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מקארלסברוג זי"ע

ראה הרה"ק משינוואו זי"ע בחלוס שבועד כמה ימים עתיד לדיק הדור להסתלק מן העולם, נרעש כולו מן החלוס שלך טעלעגראם (מזרק) לדענש לשאלו בשלוס רבינו, ולמקורביו שהתפללו לפשר זה הסביר בפשטות: מי הוא לדיק הדור אם לא רבי משה'לע דענעש'ער! כשהגיע הטעלעגראם לדענש התפלל מאוד רבינו למראה האגרת, ומיד השיב טעלעגראם שב"ה אהו החיים והשלוס זכריאות השלימות, אבל לחגה כרסמה בלב רבינו לפשר תוכן המכתב, לשם כך החליט לקום ולנסוע לשינאווא, כשהגיע שם ביום ו' טבת בשנת תרנ"ט נתבשר כהלוס רעם שנלחו אראלים את המזאקים, ורבו הדברי יחזקאל שאליו היה מקושר בנפשו שבק לן חיים, החלוס אכן התגשם אבל בהדברי יחזקאל עצמו. בשנת תרס"ג כשהגיע רבינו לגיל שישים ושתים נסתלק לגנזי מרומים ביום כ"ד כסלו ומנוחתו כבוד בדענש זי"ע. נשאר אחריו בנו הק' וחילקו ביניהם את מורשתו ה"ה הזכור הרה"ק ר' יחזקאל מיכל זי"ע ויש את נשיאות ארץ ישראל והאחריות לכולל אהבת ציון. הרה"ק ר' יחזקאל בעל כנסת יחזקאל זי"ע התמנה כרבה של דענש וכממשדן שושלת הקודש, והבן השלישי הרה"ק ר' חיים מנחם מענדל זי"ע היה כבן ט' בפטירתו של רבינו אביו, אחיו הכנסת יחזקאל, היה מבוגר ממנו ביותר מעשרים שנה, הרבנית האלמנה שאלה את בנה הכנסת יחזקאל: מה יהיה על אחיו הצעיר? והוא השיבה: הריני מקבל על עצמי לראווג לו. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מובהק לדיק מפורסם בזינא דנהורא חסידא קדישא פאר הדור והדרו, ענותו ושל כדך, לזכותו ופרישותו היה למופת, מתוך רוח הקודש שנלנה בקרבו היה מגלה נסתרות ויהי לפלא, לא לחינם העידו עליו לדיקי הדור: דער רבי ר' משה'לע איז לאך געווען א פאנעט רוח הקודש, שהרי כולם יעידון יגידון ששרתה שקינה בבית מדרשו, הרה"ק ר' אברהם יהושע פריינד מנאסוד זי"ע העיד שהוא בעל רוח הקודש גלויה, והרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע אמר עליו: לו היה לו שייכות אף במשהו לעוה"ז. פעם אף התבטא לאחד מאנשי שלומו: א רבי וואס ווייטט נישט די בקשה פון די חסיד ווען דער איד טרעט איבער די שוועל פון טיהר פאר ער פארט ארויס לו איהם איז נישט קיין רבי! מכל ערי המדינה נסעו אליו עם פיתקאות להתברך מפה קדשו, מאות יהודים עברו על מפתח חדרו כל יום, לשמוע דבר ה' לענה ולזכרה, וכמעט לא היה בנמצא יהודי בזינענבערגין שלא ראה אללו ישועה, שבצחות וימים טובים נהרו רבים מישראל לחזות בעבודת הקודש שגבה מזינת אנוש. בגיל צעיר כבר סייע לאביו הק' בהנהגת ישיבתו הגדולה, וכאשר הגיע לגיל י"ח, קבע אביו את משכנו בעיר דענש, מסר לו אביו את כל הנהגת הישיבה בעיר אהרישאר, ולאחר תקופה נקרא לכהן פאר כרב ואב"ד בעיר נימיזע עיר שרובה ככולה נמנו על חסידי דענש, כשהגיע ל פ ר ק ו נ ש א להרבנית הדי' מרת

מלכה ע"ה נכדת הגה"ק ר' יהודה כהנא בעל קונטרס הספיקות זי"ע, ב"ג תשרי בשנת תרמ"ד נסתלק אביו הק' ונתמנה רבינו ע"י חסידי אביו למלא את מקומו ולישב על כסא הרבנות בעיר דענש, וגם ניהול הישיבה הגדולה שאביו יסד, ובנשיאות כולל אהבת ציון לזדקת רמבעה"נ. רבינו היה נוסע לעתים תכופות ללאנז לחלות פני הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנז בעל דברי חיים זי"ע שהעריצו מאוד, ואף לאחר פטירתו נתגלה אליו, באומרו: אני אלמד עם בנך תורה בגן עדן, ויהי לפלא, אחרי הסתלקות הר"ר מנאנז זי"ע בכ"ה ניסן בשנת תרל"ו המשיך לנסוע לבנו הרה"ק ר' יחזקאל ראש שושלת שינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע, וכמו אביו העריצו עד למאד, מסופר שבאחד הלילות

מתורתו של רבינו זי"ע

הנה אמרו חז"ל בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגי וירבהו הנער בזקן וכו' וצ"ב: הנה בכל המדות יכולין להשתמש לצורך קדושה, אפי' היותר מגוננות ורועות כמובא בספה"ק, וכן בעזות נאמר הוי עז כנמר וכו' ולא תתבייש מפני המלעיגים עליך, והנה בעוקבא דמשיחא, היינו באותו הדור שיזכו לביאת משיח צדקינו ב"ב, ג"כ ישתמשו במדת העזות הקדושה, ירהבו הנער בזקן להוכיחו ולהחזירו למוטב, הבן לא יתבייש מאביו לאמר לו כי אינו רוצה לאכול אצלו כי אינו מתנהג כל כך בכשרות ובוהירות יתירה. בת קמה באמה לאמר מדוע לא תנהל את ביתה בוהירות יתר שאת, וכן כלה בחמותה וכו' והיינו שישתמשו במדה זו אבל רק בצד הקדושה. ולזה אמר עז פנים בסתם, כשישתמש בה שלא לצורך קדושה, בודאי לגיהנם. ובושת פנים סתמא, לגן עדן. אבל אנו מבקשים יהי רצון מלפניך שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ונשתמש במדה זו לצד הקדושה ולא יהא עז פנים לגיהנם, רק אדרבה למצוה גדולה יחשב. (כנסת יחזקאל ראה)

כה כסלו תק"ס

רבי יעקב ישראל ב"ר צבי הירש זי"ע המגיד מקרעמניץ

רבינו הרה"ק רבי יעקב ישראל המגיד מקרעמניץ בעל שבט ישראל זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' צבי הירש זי"ע

לבינתו, והלכה מהר ועמדה לפני פתח הבית הכנסת, ככדי שיקראו אצלו רבינו לבינת הכנסת יברכנה סם, ועל זרועותיה החזיקה תינוק קטן שלה. כשצא רבינו מאלו אותה עומדת בחצר בית הכנסת ובוכה, וגם הילד בוכה כבי רב. שאל רבינו את הילד: למה אתה בוכה? השיב הילד: אני רואה אז די מאמע וויינט, לכן הגני בוכה גם אני. נכנס רבינו מיד לבינת הכנסת, עלה לפני ארון הקודש, וסיפר בצביה רבה את דברי התינוק ואמר: אם הילד ראה רק פעם אחת שאמו בכתה, אז בכה גם הוא, כל שכן אנחנו שנפשו יודעת מאד שהשכינה הקדושה בוכה, כמו שנאמר: במסתרים תצבה נפשי (ירמיהו י"ג י"ז – חגיגה ה') ואמרו בגמרא (ברכות ג') בת קול מנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות, שבודאי ובודאי עלינו לזכות. ונתעורר כל הקהל בצביה רבה למשמע דברי רבינו. ואמר הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע שנעשה אז רעש גדול בשמים מכת התשובה שנתעוררה אלל המתפללים על ידי דברי רבינו זי"ע. (ספורי חסידים – מעין החסידות)

בספרו שבט ישראל על תהלים כתב רבינו: עמש"ל: שאלוין לאדם פלפלת בחכמה, צפית לישועה. (שבת ל"א) מה השייכות לשני שאלות אלו גבי הדדי אמנם מי שיש לו תמיד הרחבת הדעת קל לו לעסוק בתורה ולפלפל בחכמה, אבל העוסק בתורה מתוך הדחק זה חשוב מאוד, וזה שאלוין פלפלת בחכמה באותו העת אשר צפית לישועה? ר"ל שהי' השעה דחוקה כך? וז"ש נמי דוד המלך ע"ה (תהלים קי"ט) שגם צעתי אשר תאצתי לישועתך ה'" שהי' צר לי מאד, והייתי נלכך לישועה ואעפ"כ "ותורתך שעשעתי" לפלפתי בחכמה.

נסתלק לגנזי מרומים כ"ה כסלו תק"ס א' דחנוכה ומונתו כבוד צבית החיים בק"ק קרעמניץ. נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אברהם זאב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה גדול בתורה וחכמה, חריף ופרשן הגדול ודקדקן נפלא, ורבים השיב מעוון, ומתלמידי הרה"ק ר' שמשון מייזלש אב"ד זאלקאווי זי"ע. וחיבר ספרים יקרים ה"ה אגודות ארזוב על רוב איכה ופיר השיירים ועל הגדה של פסח, שפת אמת על משלי, שבט ישראל על תהלים.

בעיר פשעמישל נטמן הרה"ק ר' יצחק אייזיק ב"ר יעקב סג"ל בעל רזא מהימנא זי"ע שהיה שוחט בעיר זוראוויץ, שהיה נקרא צפי כל דער זוראוויטשער שוחט או רבי אייזיק'ל שוחט. קודם הסתלקותו כב"א אייר בשנת תקמ"ג צוה לאשתו שתלך לפשעמישל להודיע לאנשי החברא קדישא שיבואו לבינתם כי בעלה נוטה למות, ומבקש שיבואו אליו צעתי יציאת נשמתו. כשהגיעו אנשי הח"ק ראו כי הבית ריק, ובעל הבית שאמר היה לשכב על ערש דוי, איננו. כששאלו את עקרת הבית היכן בעלה? השיבה כי הוא אשר ביקש למהר ולקרוא להם כי צאה עתו, וככל הנראה יאל ותיכף ישוב. כסבורים היו הגבאים, בראותם כי אין כאן שכיב מרע, כי לנחוק להם נקראו וצאו. עודם מדברים נכנס בפנים להטות כיקוד אש השוחט וצידו אגודת תבן. אל הגבאים שחרדו מפניו, פנה ואמר: שמעו נא רבותי: כי ימי אשר חייתי, מוסתרי הייתי מעיני הבריות, ועתה הגיע קלי, ראוני, שלאחר פטירתי תשלחו להביא סופרים מן העיר, שיעתיקו את כתבי המונחים צתיב זה, וימסרום להדפסה. בהווחו על חיבת כתבים שעמדה בחדר, הוסיף ואמר: כל עוד יעסקו המעתיקים במלאכתם, אהיה אני מוטל על הארץ, וכאשר יבחינו צשינו על פני, יערכו ויחלפו להעתיק, אז תעטו עלי את התכריכי, והטמינו את הכתבים עמי במחיצתי. כאשר כילה את דבריו הניח את אגודת התבן על הארץ והשכיב עצמו עליה, עוד רגעים רחשו שפתיו וקרו אור פניו, וביחודין עמירין נכרך בצרורא דלעילא. גבאי הח"ק הנדמים שלחו לקרוא מאנשי העיר לבוא ולסייע להם בהעתקת הכתבים. רבים מאנשי העיר עמלו כל אותה עת להעתיק את רזי התורה, שנכתבו על ניירות בלויים, כשכל אותה עת מוטל האדוק בחדרו על אגודת התבן. בראש המעתיקים נטל חלק הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל השמח משה מאוהעל זי"ע, שאף פיקד על המלאכה בכל אותה עת, בגמר ההעתקה, נשתנו פניו, וחיבת הכתבים נסגרה מאלוה. ונסתלק האדוק וקברו צבית החיים בפשעמישל. ותקופה לאחר פטירתו הזדמן רבינו לעיר פשעמישל, הבני העיר שהיו כאזובים על שלא כיבדו את השוחט בחייו כראוי, סחו את לערס ולאגתם לרבינו. רבינו שמע את מעשה ההסתלקות ואת בקשת האדוק השוחט זי"ע להעתיק את הכתבים, ביקש לאסוף את בני העיר, וצויה עליהם לקבץ את כל הכתבים המועתיקים ולהביאם אליו. את גיבוצי הדפים שבאו אליו, ליקט אחד לאחד, וחילקם לחיבורים נפרדים, לפרקים, לענינים, כאשר אכן היה ראונו ודעתו של המחבר הקדוש. בדרכו חזרה מפשעמישל לבינתו שברקעמניץ, סר רבינו ללבוז, שם פגש את הטופסר המפורסם רבי יהודה לייב מזלחוב זי"ל ומינהו להוציא לאור עולם את ספר הראשון, אריה ישאל, וספר רזא מהימנא. רבינו הדפיסם לשם מזה, לזכות נפש המחבר, ומיאן להרוויח מן ההדפסה.

רבינו היה המגיד מישירים בק"ק קרעמניץ, שעל שמה הוא נקרא המגיד הגדול מקרעמניץ זי"ע. וסיפר שבכל ערב יום הכפורים היו נוהגים בניו ובנותיו של רבינו לבוא אליו שיברך אותם. וקרה פעם בערב יום הכפורים שאחת מצנותיו איחרה לבוא

מתורתו של רבינו זי"ע

כתב רבינו בספרו שבט ישראל: עה"פ (תהלים ק"ט) ברכי כשלו מצום, עפישז"ל: (שבת ל"ג) מיני הדרוקן יש, של עבירה עבה, של רעב תפוח, של כשפים דק, שמואל הקטן חש בה, אמר רבש"ע מאן מפיס איתסי, ופרש"י: לפי שהסימנים משתנים, ואין הכל מכירין בהם, יאמרו שאני בעל עבירה, לכן איתסי ע"כ, והן דברי דוד המלך ע"ה שישב בתענית ונעשה בשרו כחוש בחולי רעב, ואמרו שונאיו שהוא של עבירה, לכן אמר: ברכי כשלו מצום ובשרי כחש משמן ואני הייתי חרפה להם וגו', שאומרים שהוא הדרוקן של עבירה, לכן אמר עזרני ה' וגו' לרפאות אותי כענין שמואל הקטן.

כה כסלו תרצ"ב [א]

רבי חיים ב"ר ברוך זי"ע בעל טל חיים מאטיניא

רבינו הרה"ק רבי חיים האגער מאטיניע זי"ע נולד בכ"ג אייר ל"ח בעומר בשנת תרכ"ב לבן שני לאביו הרה"ק ר' ברוך האגער בעל אמרי ברוך מווישניץ זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל צמח צדיק מווישניץ זי"ע בן הרה"ק ר' חיים האגער בעל תורת חיים מקאסוב זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום ראש שושלת קאסוב ווישניץ זי"ע בן הרה"ק יעקב קאפיל חסיד זי"ע

חזר רבינו התלבט בצגדיו ולא אמר מאומה. אחד מהחסידים שהיה אחראי על ריקון המקוה, היה סוחר בהמות עתיר נכסים, וכשהגיע לביתו אחרי חג השבועות, נודע לו שפרצה מגיפה גדולה בין הבהמות וכמה מהן כבר מתו בהפסד מרובה. מיד שב החסיד לאנטניא ונכנס לקודש פנימה, שם בכה מאוד על אוצדן נכסיו, מאחר שלווה סכומים גדולים לקניית הבהמות, ועתה כשכל הבהמות ימותו, לא יוכל לעמוד בהזרת ההלוואות. הפטיר לעצרו רבינו: איך האב ריינעס נישט געשטעלט אויסשעפן די מקוה! ולא הוריתי לאף אחד לרוקן את המקוה(התנכל הלה שחסיד מסוים וואמר שמו לרבינו)הורה לו לעשות זאת, ברצונו לשמור על בריאותו של רבינו. הפטיר רבינו ואמר לו: נו רחמיו על כל מעשיו, מה הוא רחום אף אתה רחום... והוסיף לברכו שתשרה השכינה במעשי ידיו. כשיאלץ החסיד מן החדר, הביט בשעונו כדי לדעת מתי בירך אותו רבינו. כשהגיע לביתו בישרוהו אנשי ביתו שכבר נעצרה המגיפה בשעת מסוימת, בדיוק בזאתו זמן שבירך את רבינו בזמנו קדשו בלנטניא.

ובצבת הראשונה למלכותו עם הסתלקות אביו אמר דברי תורה על הפסוק בפרשת ויגש ויגידו לו עוד יוסף חי: כאשר שאלוהו חסידים היתכן שאומר דברי תורה שלא כמנהג אביו אשר לא אמר ד"ת על שולחנו? ענה: הרי אביו הק' לא אמר כי טען שכדי לומר דברי אלקים חיים כריך להיות בתפנית התפשטות הגשמיות, ואני אומר הרי גם קריאת שמע כריך לקרוא מתוך התפשטות הגשמיות, והנה מי שאינו בדרגה זו האם לא יקרא קר"ש? על כן אומר אני דברי תורה אף שאינו בדרגה זו.

ל"ט שנים ישב שם על כסא מלכותו עד שפרצה מלחמת העולם הראשונה וגמלט לעיר הבירה ווינא, ולאחר המלחמה חזר לבלגיה אך אטיניא הייתה חרבה ועל כן התיישב בעיר סטניסלב הסמוכה לה שהייתה עיר ואם בישראל עד מלחמת השנייה.

בעיר גראסווארדיין גר חסיד אחד מאנטניא, ועל ראש השנה נסע מגראסווארדיין לסטאניסלאוו לרבו הרה"ק אנטניא, כשחזר נכנס להרה"ק בעל אהבת ישראל ואמר לו, איך האב א גרוס פאר אייך פון מייז רבי'ן אייער ברודער. הגיב על זה האהבת ישראל, מייז רבי אויך, שלמדו הרבה ביחד.

פעם אחת היה רבינו בעיר הווישאווועס ובעת ההוא כיהן הגה"ק בעל יגל יעקב זי"ע כדיון שם, ביקר רבינו אלכו, וראה על השולחן גמרא, פתח את הגמרא, וראה בחור הגמרא על הגליונות חידושים שכתב יגל יעקב, וביקש שילוח לו את הגמרא. למחרת אמר הראש הקהל מהווישאווועס הרה"ח ר' לייב וואלף ע"ה (בעל האכסניא של רבינו) לבעל יגל יעקב, מה עשיתם, במשך כל הלילה עמד הרבי ורגלו הק' האחת על הכסא, ועיין בגמרא של כבודו.

ופעם שבת רבינו בעיר שארץ, שם התגורר יהודי בר אוריין ובר אבהן שהתעסק בדברי קבלה, והיו הבריות סחים אודותיו שיש ברשותו ספר קבלה נדיר מאד. שמועה זו הגיע לאוזני רבינו, הלך רבינו לביתו של האיש וביקש ממנו את הספר מכיון שרבינו היה אז כעיר מאוד, סירב הלה להשאיל את הספר, בטענה שהרבי עדיין כעיר לימים ואין הספר מתאים עבורו אך רבינו הפציר בו מאוד, באומרו שעם ספק כזה אפשר לפעמים לעשות טובה לאשה עקרה. לבסוף הסכים האיש להשאיל את הספר לרבינו למשך לילה אחד בלבד. בזאתו לילה למד רבינו את כל הספר מרישא עד

רבינו היה מתמיד גדול גאון עצום למד בחברתו אס אחיו הגדול הרה"ק ר' ישראל מווישניץ בעל אהבת ישראל זי"ע.

גביל י"ג נסמכו להוראה מחשובי וגאוני רבני גליציה מהרה"ק ר' שלמה דרימער אב"ד סקאלא בעל בית שלמה זי"ע ומהגה"ק ר' יוסף שאול נאטזון אב"ד לעמבערג בעל שאול ומשיב זי"ע ומהרה"ק ר' יצחק אהרן אנטניא זי"ע ומהגה"ק ר' יעקב וויינפעלד מהורימלוב בעל כוכב מיעקב זי"ע ומהגה"ק ר' יצחק שמלקיש זי"ע ועוד.

וכשהיה מגיע אליו תלמיד חכם היה מסתגר איתו שעות ארוכות בחדרו ומדברים בלימוד.

כשהגעו לפרקו נשא את הרבנית החד' מרת פעסיא לאה ע"ה בת הרה"ק ר' יצחק פריעדמאן מבאהוש זי"ע בן הרה"ק ר' שלום יוסף מסאדיגורא זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק המגיד הגדול רבי דוב צער ממעזריטש זי"ע. אחר נישואיו ישב כלל חותנו בבאהוש.

ועוד זכה רבינו לחסות כלל זקנו הרה"ק הנמח לדיק זי"ע וזכה לאותות חיבה יתירה, ואמר על רבינו: שהוא לדיק יסוד עולם, ופי"א איז אדם יורד לסוף דעתו, ואף בחוליו האחרון בימים נוראים בשנת תרמ"ה כשלא הרשה לאף אחד להיות בנוכחותו בשעת תפילתו הרשה לרבינו להיות לידו ולהתפלל בקול,

לאחר פטירת אביו בשנת תרנ"ג קנה שטח בעיירה הקטנה אוטיניא והקים שם את חדרו וחסידיו נמנו באלפים מהם תלמידי חכמים רבים.

אחד מהניתוחים שעבר על רבינו התקיים בימי הספירה, ובערב חג

השבועות שוחרר מנית החולים לביתו, החסידים שהשקו שמה יהיו רבינו ללכת לטובל במקוה לכבוד הרגל, והדבר בודאי זיק מאל לבריאותו הרופפת, הלכו השכם בבוקר ורוקנו יחדיו את הבור. רבינו שלא ידע מכל הנעשה, הלך למקוה בבוקר כדרכו בקודש וכבר היה מוכן לטבילה, אלא שבזואו לרדת את הבור, גילה שהבור ריק ואין בו מים,

ג' טעמים למנהג ישראל לאכול בשבת קודש דגים:
(א) ע"פ הגמרא סנהדרין ק"ח: הדגים לא נענשו במבול, היות שלא חטא ולא נזקקו לשאינו בן מינם, ועל ידי זה נעשו הדגים מובחרים שביצורים, והשבת הרי הוא המובחרת שבימים.
(ב) שאר בעלי חיים הראויין למאכל, ישנם עוד מצוות כגון שחיטה מליחה כיסוי הדם וכיו"ב, אשר כאשר מקיימים בהם נמוות אלו זוכים בע"ח אלו להתעלות, מש"כ דגים אין בהם מצוות, וכמ"ש: הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם(במדבר י"א)
כ"ב) לפיכך המצוה היחידה שניתן לקיים בדגים היא איכלתם לכבוד ש"ק, שהיא אכילת מצווה וממלא זוכין לעליה.
א) כי הדגים חיים מתחת למים ואינם רואים את האי עלמא דשיקרא שאנו חיים בו, והשבת הלא היא גם כן מעין עולם הבא, מעין עלמא דקשוט, אשר אינה שייכת לעלמא דשיקרא, ולכן אוכלים דגים בשבת קודש.

כה כסלו תרצ"ב [ב]

רבי חיים ב"ר ברוך זי"ע בעל טל חיים מאמיניא

רבינו הרה"ק רבי חיים האגער מאטיניע זי"ע נולד בכ"ג אייר ל"ח בעומר בשנת תרכ"ב לבן שני לאביו הרה"ק ר' ברוך האגער בעל אמרי ברוך מווישניץ זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל צמח צדיק מווישניץ זי"ע בן הרה"ק ר' חיים האגער בעל תורת חיים מקאסוב זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום ראש שושלת קאסוב ווישניץ זי"ע בן הרה"ק יעקב קאפיל חסיד זי"ע

גמירא. וזקני החסידים העידו על רבינו שבעת שהיה עובר על ספר פעם אחת, כבר היה הספר מונח בראשו לתמיד, ולא היה כריך לעבור עליו פעם נוספת. (באור החיים ווישניץ)

פעם ביקר רבינו בעיר סערט ודרכך לכתו אחר התפילה לבית האכסניה, עבר ברחוב ליד חנותו של החסיד ר' הערשל קליפר ז"ל שמכר גוי הערינג בחצית. נכנס רבינו לתוך החנות, והחסיד חרד לקראתו. אמר רבינו למשמשו: כשנכנסים לחנות לריכים לקנות משאו. וקנה מר' הערשל דג הערינג אחד, לקח רבינו את הדג, בדק אותו ונענה באמרו: זו סחורה טובה מאוד! מאז עלתה קרנו של ר' הערשל כהנה וכהנה.

הרה"ח ר' יוסף פעלדמאן ע"ה היה עשיר גדול, וכל מה שרצה לעשות במסחרו היה נוסע לרבינו, להתברך מפיו. היה רגיל לומר לרבינו מה בדעתו לעשות, ורבינו היה אומר לו: יאסל, וואס דו זאגסט אז ס'וועט זיין זאג איך דיר לו אז ס'וועט נישט זיין וועסט אי"ה מלכיה זיין. וכן היה שהיה מלכיה אבל לא דרך שעלתה בדעתו. (שיח זקנים)

בימים האחרונים לחייו ביום כ' כסלו יומא דהילולא של אביו הק' שאל רבינו איזה ברכה ראוי לברך בהאי עידנא טרם יליאת הנשמה? ואמר נראה לא אפשר ברכת שהחיינו, שערי עוצרים לעולם שכולו טוב וכל תכלית יארת האדם היא כדי לחזור את נשמתו טהורה כפי שקיבלה, ואמר ע"כ אונז וועלען מיר זיך א' עצה געבען, ואכן ערב שבת קודש לאחר ברכת שהחיינו על הדלקות הגרות לחנוכה לא דיבר יותר ולאחר כמה שעות הסתלק לגנזי מרומים היום א' לחנוכה כ"ה כסלו בעת שהיה בקראקא בדרכו לוינה למטרת לעשות ניתוח ומנ"כ בעיר סטינסלץ.

רוב דברי תורתו אבדו במלחמת העולם הראשונה, וחסידיו הדפיסו לאחר פטירתו את הספרים טל חיים על התורה.

נשאר אחריו בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' ישראל שלום יוסף בעל נפש ישי זי"ע חתן דודו הרה"ק ר' שמואל אבא האגער זי"ע ובזוו"ש נשא לרבנית הצ' מרת דבורה לאה ע"ה בת הרה"ק ר' יחיאל הארויץ מפאקשיוניץ זי"ע בן הרה"ק ר' מאיר דזשיקוב בעל אמרי נועם זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר ראש שושלת דזשיקוב זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ בעל זרע קדש זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כ"ב) לפיכך המצוה היחידה שניתן לקיים בדגים היא איכלתם לכבוד ש"ק, שהיא אכילת מצווה וממלא זוכין לעליה.
 א) כי הדגים חיים מתחת למים ואינם רואים את האי עלמא דשיקרא שאנו חיים בו, והשבת הלא היא גם כן מעין עולם הבא, מעין עלמא דקשוט, אשר אינה שייכת לעלמא דשיקרא, ולכן אוכלים דגים בשבת קודש.

ג' טעמים למנהג ישראל לאכול בשבת קודש דגים:
 א) ע"פ הגמרא סנהדרין ק"ח: הדגים לא נענשו במבול, היות שלא חטא ולא נזקקו לשאינו בן מינם, ועל ידי זהנעשו הדגים מובחרים שביצורים, והשבת הרי הוא המובחרת שבימים.
 ב) שאר בעלי חיים הראויין למאכל, ישנם עוד מצוות כגון שחיטה מליחה כיסוי הדם וכיו"ב, אשר כאשר מקיימים בהם נמוות אלו זוכים בע"ח אלו להתעלות, מש"כ דגים אין בהם מצוות, וכמ"ש: הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם (במדבר י"א

כו כסלו תרנ"ד

רבי בנימין שלמה זלמן ב"ר יעקב דוד הלוי זי"ע

רבינו הגה"ק רבי בנימין שלמה זלמן סג"ל שפיטצער בעל תקון שלמה אב"ד דק"ק שיפשוהל בוונה זי"ע נולד באובן ישן בודאפעסט, ביום ט"ז חשוון תקפ"א (ויש שכתבו תקפ"ו - מליצי אש) לאביו הגה"ק ר' יעקב דוד ראב"ד בעיר אובן ישן זי"ע מגזע היחוס, מגזע רבינו אביגדור ב"ר יצחק קרא מגדולי חכמי פראג בעל ספר הקנה זי"ע שהיה מרואי פני המלך ועונציסלאוב ומתוכח עמו בעניני הדתות. והיה גם כן פיוטן גדול ויסד את הסליחה: את כל התלאה (מנחה יום כיפור) ועוד כמה סליחות אחרות ומהם הפיוט: אחד יחיד ומיוחד, ושם אמו הצדיקת מרת שרה ע"ה

רבינו היה מפורסם לגאון חריף עמוס, ועמקן גדול, וקבלוהו לכמה קהלות לאב"ד, אבל הוא מאס ברבנות, עד שבשנת תרי"ב קבלוהו היראים בעיר ווינא לראב"ד ואב"ד ומורה בעדתם, וכעבור כעשר שנים בנו את בית הכנסת הנודע סוף שוהל. בשנת תרי"ח נתקבל כדיון ומו"ץ בקהילה הרשמית בעיר, ותחת נשיאותו נעשה קהלה מפוראה, למד ולמד, ותיקון ופעל לחיזוק הדת, והרמת קרן התורה הקדושה, והקיסם בה ישיבה שהתנהלה בבית מדרש עץ חיים בוינה. לחס מלחמת מלוא במסירת נפש ממש נגד פושעי ישראל בעירו, וקידש שם שמים בדרשותיו העלומים, ככה דבריו הקדושים ירדו למעוה כנחלים מעין שומעיו, ואלפי ישראל השיב מעון, והדליק אש דת בלבם, והכל ענו אחריו מקודש מקודש.

למד תורה מפי אביו, ואחר נסע על העיר יערגען לישיבתו הגה"ק ר' משה שיק אב"ד חוסט בעל המהר"ם שיק זי"ע, ונודע כתלמידו המובהק, וכן היה תלמידו של הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר זי"ע

רבו המהר"ם שיק זי"ע העיד עליו שאם היה בא בקהלה והיה לומד בישיבה עם בחרים, היה חריף כבעל אורים ותומים זי"ע, וכן היה דבריו, חריפותו כרבי ר' יונתן זי"ע, ודרך האמת שלו בלמודו כהגה"ק ר' מרדכי בינעט זי"ע (תיקון שלמה)

בשנת תרל"ד נתקבל לאב"ד מאטרסדורף, אך לא נסע לשם לכהן ברבנות, מכיוון שרבו המהר"ם שיק זי"ע אמר לו, שיעודו הוא לשמר את היהדות האותנטית בוינה, ולמנוע מהרפורמים להשתלט על כל הקהילה.

רבו בעל הכתב סופר, השיא לו לאשה, את אחותו הרבנית הצדיקת מרת גיטל ע"ה שהיתה אלמנה מצעלה הראשון הגה"ק ר' אליהו קורנילר זי"ע. ובזיווג שני, היה חתן גיסו הגה"ק ר' משה טוביה לעהמאן זי"ע חתן הגה"ק בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע

מתוך דברי רבינו צמילי להספדא שנשא על רבו וגיסו בעל הכתב סופר, והנה בשנה זו היה רבינו ז"ל אכלי פה, והפליג בשבב בניו אליו ואמר לי בזה"ל: תאמין לי שבבני אני אוכל ללמוד תורה ויראת שמים, ואמרת לי, זכה רבינו לזכיה הגדולה המרומזת בתהלים. דוד המלך ע"ה אמר: תחת אבתי יָהוּ בָּנָי (תהלים מ"ה י"ז) ולמה דילג דור

האמצעי, היה לו לומר 'תחתיך יהיו בניך'. אבל רמז לזה שיזכה שיהיה לו בנים שיכול ללמוד מהם תורה ויראת שמים, מה שהאדם לומד בדרך העולם מאביו, ובזה הבן ממלא מקום אביו, וזה תחת אבתיך שאתה למדת מהם יהיו עתה בניך. ושמה מאל בדבר הזה. (תיקון שלמה)

בליל שני של חנוכה, אור לכ"ו כסלו שנת תרנ"ד, נסתלק רבינו לגנזי מרומים, והובלו למנוחות בעיר פרעשבורג הסמוכה, מקום מנוחת חותנו הגדול בעל חתם סופר זי"ע

נשאר אחריו חותנו הגה"ק ר' יוסף דובער הכהן כ"ץ דומ"ץ בוינה בעל דברי יוסף זי"ע, חותנו הגה"ק ר' זאב גראס זי"ע, חותנו הגה"ק ר' שמעון סופר אב"ד ערלוי בעל התעוררות תשובה הי"ד זי"ע, חותנו מזוויג שני

הגה"ק ר' אליעזר המזכורג בפפד"מ הי"ד, ודברי תורתו ספר תקון שלמה על התורה ופ"ס, דרשות ועוד.

חותנו הגה"ק ר' יוסף דובער הכהן כ"ץ דומ"ץ בוינה בעל דברי יוסף זי"ע, מילא מקומו אחריו, כי מספר שנים לפני פטירתו זיווהו רבינו כי הוא ימלא מקומו אחריו, ועוד בקש ממנו להוציא לאור עולם את חיבורי תורתו על התורה ופ"ס. (דברי יוסף)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

תיקון שלמה על התורה ופ"ס, דרשות ועוד.

ולבטוח כי אף אם הסתר יסתיר פניו, מכל מקום משיגה מן החלונות עלינו. ובת בילגה שהמירה דתה, ולא עמדה בניסיון בשעת השמד ר"ל, קנסו חכמים את המשמר בשלשה דברים אלו דחילוק בין "צפון לדרום" שהאפקורסים אומרים "דרום" דר רום ואינו משיגה על השפלים, ואנו אמרים ח"ו, אלא "צפון" רק צפון ונעלם מאתנו לפי שעה אבל קרוב לנו. על כל ממשרות חלקו בצפון, ומשמרת בלגה בדרום, וטבעתה קבועה ולא תפתח שלא באה משמרתה לתכלית הטבעות שהורו על מסירת הנפש בהקרן שמכניס צווארה לשחיטה, כן אנו צריכים בשעת השמד ח"ו לפשוט צוארינו על קדושת השם, וחלונה סתומה, להורות כי כפרו במשיגה מן החלונות. (תקון שלמה)

עיקר הנס תנוכה היה בשמן, שהראה הקב"ה בנס זה שיבאו דורות ההתורה בעוה"ר פנחת והולך ומתמעטת, ומה שאמרו חז"ל: דאמר רב עתידה תורה תשתכח מישראל (מסכת שבת קל"ח ב') רצה לומר שיהיה נראה כן לעיני אנשי, ולחשבון על פי הטבע, אבל באמת התורה הבטיחנו: כי לא תשכח מפי זרעו (פרשת וילך ל"א ל"א) דאנן למעלה מהטבע, ובנס חנוכה שהיה שמן על פי הטבע רק להדליק על יום אחד, ובדרך נס דלק עד שנעשה שמן חדש טהור, כן אם גם כי נראה שמן התורה הקדושה רק על זמן מועט, מכל מקום היתה דולקת עד יערה ה' עלינו ממרום ולא תכבה אש של תורה לעולם, וזה כוונת המדרש (בהעלותך מובא ברמב"ן) אמר הקב"ה לאהרן שלך גדול שלך גדולה משלם, כי שלך לעולם קיימת, כי המנורה זה ישראל, נר לעולם שמאיר להעולם בתורה הקדושה ואף אם נראה שברך הטבע תכבה נר זה, אבל באמת לא תכבה לעולם. (תקון שלמה)

מתורתו של רבינו

דמלאכא אשכחיה לרב קטינא דמיכסי סדינא אמר ליה קטינא סדינא סדינא בקייטא וסרבאל בסיתוא ציצית של תכלת מה תהא עליה אמר ליה ענשיתו אעשה אמר ליה בזמן דאיכא ריתחא ענשיתו וכו' (מסכת מנחות מ"א א') לכאורה עידן ריתחא הוא כינוי גשמי מה שאין שייך לומר כן על הקב"ה? אבל הענין הוא, דמי שלא קיים מצות עשה, והיה בשב ואל תעשה, יש ללמוד עליו זכות, דמחמת שהוא בטבעו קר מזג, אינו נבהל וממהר לרוץ לקיים כל דבר, וממילא לא יענש כל כך על ביטול עשה. אבל אם אנו רואים אדם שבשאר צרכי גופו הוא מדקדק היטב במידה ובמשקל, ורק בצרכי שמים אינו מדקדק, אז ענשיתו ליה גם עבור ביטול עשה, וזה דקאמר הש"ס בעידן ריתחא, פירושו: כשאנחנו רואים שבאצל צרכי גופו הוא בחמימות יתירא, ומדקדק היטב בעניני עולם הזה, על יופי הרהיטים והמלבושים, ורק צרכי שמים קלים בעיניו, על זה יחדה אף הקב"ה ח"ו. (שמן למנחה)

תנו רבנן מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים כשכנסו יוונים להיכל היתא מבעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק וכשמעו חכמים בדבר קבעו את טבעתה וסתמו את חלונה, ותקנו שבילגה לעולם חולקת בדרום. (מסכת סוכה נ"ו ב') כי בעת הגזירה ר"ל וודאי העת לבטח בה' שלא יטוש את עמו, ולא יסיר לעולם ח"ו השגחתו מעלינו, וח"ו לומר שצוה אתנו וסילק עצמו לרום, אלא רק צפון מאתנו כאדם שמסתיר עצמו שלא יראנו, ואז העת למסור נפש על קידוש שמו הגדול כמו שעשו החשמונאים וזה כל פרי ענין הקרבנות כידוע להאמין

כו כסלו תרכ"ב

רבי אלעזר ב"ר משה אליקים בריעה זי"ע בעל לקוטי מהר"א מקאזניץ

רבינו הרה"ק רבי אלעזר האפשטיין מקאזניץ זי"ע אחי הרה"ק ר' ישכר האפשטיין זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' משה אליקים בריעה האפשטיין מקאזניץ בעל באר משה זי"ע בן המגיד הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת קאזניץ בעל עבודת ישראל הנקרא דער קאשניצער מגיד זי"ע בן הרה"ק ר' שבתי כורך ספרים זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת חי' שרה ע"ה בת הרה"ק ר' אלעזר וויסבלום מליזענסק זי"ע בן הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע. וקרא שמו בישראל אלעזר על שם זקנו מליזענסק זי"ע

הדברי חיים זי"ע כיבד את רבינו ביותר עד כדי כך שלא הרשה לו שימשם אותו בשום דבר, ואמר שרבינו גדול מאלד וירא להשתמש בו. ופ"א אמר על רבינו: איך ווייס נישט ווי א איד האט זיך געקענט אזוי הויך אויסארבעטן.

ופ"א אמר הדברי חיים לרבינו שיאמר דבר תורה, אמר רבינו: כתיב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, איתא בשם האר"ז ל"י ישראל" ר"ת יש שישים רבוא אותיות לתורה, ולכן, כשהקהיל משה את כל עדת בני ישראל, ויאמר אליהם הלה הדברים אשר צוה ה', בהקהל כל ישראל יש כל התורה כולה.

השרף ממוגליניאל זי"ע ניהל את העדה כ"ב שנים משנת תקפ"ח עד יום הסתלקותו ט"ז אייר תר"ט. ומסופר: שבשנת פרשת מקץ בשנת תר"ט שבת רבינו במאגליניאל, וכיבדוהו לעלות לתורה לשלישי, השרף זי"ע היה הבעל קורא וכשהגיע לפסוק: אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק כל עמי, הריס קולו, ובדמעות שליש שנה ושילש בקריאת הפסוק, החסידים ראו בכך אות סמיכה להנהגה, וכן היתה שאחר פטירתו התחיל רבינו לנהוג את עדת קאזניץ וניהל י"ד שנים משנת תר"ט עד שעלה לגנזי מרומים ביום ב' דחנוכה כ"ו כסלו בשנת תרכ"ד זי"ע.

נשאר אחיו ספרו לקוטי מהר"א, ובנו הרה"ק ר' יחיאל יעקב זי"ע שהיה רק כבן ט"ז בעת כשנסתלק אביו, אולם החסידים הפלרו שיקבל ההנהגה על אף גילו הצעיר, אך הוא סירב ונסע להרה"ק מלאנז זי"ע. אבל הדברי חיים זי"ע חזקו ועודדו ואכן קיבל למלא מקום אביו, אבל רק הנהיג תקופה קצרה ביותר שנסתלק בגיל צעיר עוד טרם הגיעו לגיל עשרים בעת שטבל בנהר סטאוו בל' סיון א' דר"ח תמוז, ועל מצבתו חרית "יחיד בדורו שטפו המים, קדוש מרחם לעבודת שמים.

חסיד אחד שלא הי' רגיל ליתן לרבינו זי"ע קוויטעל, פ"א נתן לו, שאלו רבינו מה היום מיומים? השיבו שהיום הוא יום לידתו, אמר רבינו על זה" טוב עשיתי שכן אמר הרה"ק ר' מיכל זי"ע שביום לידתו טוב ליתן פתקה ללדיק עכ"ד ובנו הרה"ק ר' יחיאל יעקב מקאזניץ זי"ע אמר: שבכל שנה ביום הולדתו, יוכל אדם לשאול דבר מהשי"ת וימלא שאלותיו, ורמז לזה: אני היום ילדתיך שאל ממני ואתנה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש אלקים קדוש מאוד אחד מלדיקי דורו גאון וגדול בתורה חסיד ועניו בול"ק ורבים הלכו לאורו, תלמיד מאביו הק' זי"ע ומהרה"ק ר' ישעיה מפשעודבורז זי"ע ומדורו הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל שפירא ממאגליניאל זי"ע ומהרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנז בעל דברי חיים זי"ע.

בהיותו כבן ט"ו נשא לבת הרה"ק ר' יעקב הארוויץ ממעליץ וקאלביסוב זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי צבי ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קדוש זי"ע, תקופה אחר נשואיו אכל רבינו קעסט אלז זקנו הרה"ק מראפשיץ זי"ע עד להסתלקתו ביום י"א אייר תקפ"ו ואז חזר רבינו לקאזניץ אל בית אביו, אולם כעבור שנה ביי"ב אלול בשנת תקפ"ח נסתלק אביו הק' ולאחר חמשה חדשים נסתלק חתנו הק' ביי"ט טבת בשנת תקל"ט, אז קיבל את הנהגת לחסידיו קאזניץ הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל הנקרא השרף ממוגליניאל זי"ע, אמנם השרף נשאר לשבת במקומו במאגליניאל ומלודתו היתה פרוסה על שני המקומות והוא חותם ע"ע אב"ד קאזניץ ומאגליניאל

רבינו סירב לקבל עליו עול ההנהגה אחר פטירת אביו, ולא נשאר בקאזניץ אלא בחר לו לרבי את הרה"ק ר' ישעיה מפשעודבורז זי"ע בשביל שאביו נגלה לו בחלום, וכששאל אותו רבינו במי עליו להתדבק? הראה לו תואר פני אחד מלדיקי הדור, והורה לו: בו תדבק! כאשר נעור משנתו, סיפר את דבר החלום לאמו ע"ה, ותואר לפניו אורת הלדיק שהראה לו אביו, והיא שגילתה את אוזנו שהכוונה היא להאדמור מפשעודבורז.

מסופר: כי כשהגיע לרבו מפשעודבורז קיבלו בסבר פנים יפות ולבוש לכבוד רבינו צבגדי שבת, ובגדול ענותותו אמר לרבינו: דע לך כי מדרך העולם כשנוטעים עץ רך, תוחצים סמוך לו כלונס כדי לתמוך שלא ינוע לכאן ולכאן, עד שגזע העץ יתחזק ויעמוד מעצמו, אז נוטלים את הכלונס הימנו, ורמז בזה, שהוא ישמש לרבינו רק ככלונס בתחילת דרכו,

ולאחר הסתלקות הרה"ק ר' ישעיה זי"ע ביום ד' אלול תרכ"א קיבל מרותו מהשרף מאגליניאל זי"ע ונסע אליו בתור חסיד, ומסופר שהשרף זי"ע הי' נוהג כשהי' נוסע להרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת ריושין זי"ע הי' מגיש לו קוויטעל גדול שבו קשם כל חסידיו להזכירם לטובה, וכאשר קיבל רבינו את מרותו של השרף הוסיף את שם רבינו להקוויטעל, וכשהגיע הרה"ק מרושין זי"ע אל השם אלעזר בן חי' שרה שהופיע לפניו זו הפעם הראשונה, התעכב הרה"ק מרושין זי"ע ושאל את השרף: מי הוא זה שמזהיר כל כך?..

וכמו"כ קיבל רבינו עליו את מרותו מהרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מלאנז זי"ע ונכון לציין שכאשר רבינו אמר פעם להדברי חיים זי"ע "רבי" אחז הרה"ק מלאנז זי"ע בפיותיו ואמר בזה"ל: וואס איך וועט מיך טיהן וועט איך מיר טיען, נאר רבי זאלסט איך מיך נישט רופן.

כז כסלו תשנ"ז

הרה"ק אברהם יצחק ב"ר אהרן דוד זי"ע מייסד תולדות אהרן

רבינו הרה"ק רבי אברהם יצחק הכהן קאהן כ"ק אדמו"ר ומייסד תולדות אהרן זי"ע נולד ו' טבת תרע"ד לאביו הרה"ק ר' אהרן דוד זי"ע ולאמו מרת שיינדל ברכה ע"ה נכדת הר"ר אברהם יצחק העלער זי"ע, בנו של הרה"ק שמואל הלר שעל שמו הוא נקרא

באי בית המדרש שהלה עומד על הבימה וקורא שנים מקרא ואחד תרגום. ניגש אליו רבינו וגער בו בנזיפה שלא יעשה כזאת בשום אופן, כי זו היא הנהגה של התכלות באופן שונה מאחרים, ויש להימנע הימנה ולא לעשותה חלילה. (ע"י מערכת דברי אמונה תולדות אהרן)

נסתלק לגזי מורמים כ"ז כסלו שנת תשנ"ז ומנוחתו כבוד צהר הזיתים זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו זי"ע היה מזהיר לתלמידיו שלא יקבלו על עצמם חומרות יתירות או תעניות וסיוגים, כי על כן זהו צבחינת ירא שכרו בהפסדו שעל ידי זה אין לאדם כח ומוח ללמוד ולהתפלל ולעבוד את ה' כראוי. היו כמה פעמים בחורים שהתמידו בהתמדה עצומה, והזיזים רבינו שלא יתאמרו יותר מדאי על חשבון האכילה והשינה, כי הבעל דבר מסכים שיעשה האדם התאמרות יותר מכוחו, בכדי שלאחר מכן ייפרע ממנו בכפליים, על ידי שעצביו ועשתונותיו ייחלשו ויהא מוכרח להתרפות מתורה ועבודת ה' ח"ו, על כן לא היה רבינו סובל התאמרות יתירה למעלה מכוחות האדם, כי אם להתחזק כל אחד כפי יכולתו, והעיקר להישמר מכל חשך איסור ולא לזטל אף רגע פנוי שאפשר לנצל אותו לעבודת ה'. (ע"י מערכת דברי אמונה תולדות אהרן)

פעם אחת לפני שהתקיימה נסיעה עם בחורי הישיבה בימות הקיץ בארץ הגליל, נכנס משגיח הישיבה אל רבינו להתייעץ, על אופן הנסיעה שיביא תועלת וחיוזוק לבחורים בלא שום מכשול ח"ו, וסיפר המשגיח שהתקין כמה תקנות חשובות בכדי שהבחורים לא ייאלצו ח"ו מחוץ לשורה הראויה, ואחת התקנות היתה שהבחורים לא יסיירו את כובעיהם מעל ראשם ואת הבגד העליון (חאלאט) מעליהם במשך כל הנסיעה וזאת בעבור שיהיו שרויים במצב של מורא שמים. המשגיח חשב לתומו שרבינו יהנה לשמוע דבר זה, ואולם כאשר שמע זאת רבינו נענה ואמר: כזאת אי אפשר להורות לבחורים ליטב במשך כל הנסיעה עם הכובע והחאלאט בימות הקיץ החמים כאשר שורר חום כבד, אלא מוכרחים להרשות לכל מי שחפץ להסיר את כובעו והחאלאט, שהרי אין זה באמצע התפילה או הלימוד רק בעת הנסיעה בעלמא. (ע"י מערכת דברי אמונה תולדות אהרן)

בחור אחד היה מאריך מאד בתפילתו, והיה מתחיל את תפילתו במנין רבינו שבבית המדרש הגדול, אשר מתפללים בו תפילת שחרית במשך למעלה משעה ומחצה, אבל לא היה מתאמץ להתפלל יחד עם הציבור כל מזמור ופרק, ולכן היה שוקע במחשבותיו ומאריך בתפילה וכאשר הציבור סיימו את התפילה בבית המדרש היה הבחור עדיין באמצע תפילתו, ואז היה פונה למניינים האחרים בכדי להתפלל שמונה עשרה בציבור, והיה נמשך הדבר זמן רב וממילא, איחר לסדרי הישיבה. רבינו ניגש אליו לדבר עמו אודות כך, וטען הבחור שקשה לו לכוין בתפילתו לכן מוכרח הוא להתפלל באריכות במשך כמה שעות. השיב לו רבינו שכאשר מתפללים עם הציבור ומתאמרים לומר כל מזמור בלוחתא עם הציבור "אזי השי"ת משפיע סייעתא דשמיא שיוכלו לכוין בתפילה אפילו אם התפילה אינה אורכת יותר משעה ומחצה, וחיוזקו רבינו שיקדים להתחיל ברכת התורה וקריאת שמע וברכות השחר לפני הציבור, ויתפלל כל מזמור בפסקו דימרה יחד עם הציבור, ואז יוכל להתייצב בתפילת העמידה עם כולם יחדיו. (ע"י מערכת דברי אמונה תולדות אהרן)

פעם ראה רבינו תלמיד אחד מעביר את הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום בעודו לבוש בטלית ותפילין דרבינו תם, על גבי הבימה של קריאת התורה, והיה הדבר בולט לעיני

כז כסלו תקע"ח

רבי חיים ב"ר שלמה זי"ע בעל באר מים חיים מטשערנאוויץ-טיראד

רבינו הרה"ק רבי חיים טיראד מטשערנאוויץ בעל באר מים חיים זי"ע נולד בכפר בוצאץ בשנת ה'תק"כ לאביו הרה"ק ר' שלמה טירער מבאטישאן זי"ע ומסופר עלי אביו שנתר ללא פרנסה נקי מנכסיו בעבור שמירת איסור חמץ בפסח. אביו אף מסר את נפשו לקיים מצות 'חליצה' לאשת אחיו, וטלטל עצמו בדרכים מהלך גדול ועצום בכדי להתיר את אשת אחיו המת מכבלי עגינותה, ויתר על כן שלא הטכים ליטול הימנה ממון על זה, על כן נתגלה אליו אליה הנביא זל"ט ובישרו שיוולד לו בן בעל נשמה גבוהה וקדושה, אשר יאיר אורו על פני תבל

לפיל תחנוניו לפני המקום, ומביא מדברי המדקש (שמו"ר ל"ח ד') שהקב"ה אמר לבני ישראל "כזו והתפללו לפני ואני מקבל" ומבאר שם שהתפלה הוא כמו סם שנתנן לחולה שלא יישן שינת עולם, כן נתן הקב"ה לישראל כח התפלה כדי שעל ידה לא יישנו שינת עולם בהסתר הגלות.

שמש בכתר הרבנות בכמה קהלות קדו' מדינות וואלאחיי, מאהלוב, קעשנוב, בראטשק, וגליל בארקווינא, ובשנת תקמ"ב בטשערנאוויץ, וסוף ימיו בשנת תקס"ז עלה לארץ ישראל וקבע ישיבתו בצה"ק בעיר לפת. פעם דרש שם בבית הכנסת ועבר דרך שם הרה"ק ר' דוד שלמה אייבזין מסארקא בעל ערבי נחל זי"ע ושאל: מי הוא הדרוש כאן? ואמרו לו שזה רבינו בעל באר מים חיים. וענה הערבי נחל זי"ע ואמר: תורה אני יוכל לומר עוד יותר טוב ממנו, אך את שלהבת הקודש 'דעם פלאס פייער': את זה יוכל רק הוא.

פעם חלה רבינו ונתעלף ונשמחו עלתה לעולם האמת, ומלא שם את הרה"ק מן רבינו הבעל שם טוב זי"ע, אמר לו רבינו שיש לו פתרון פה לבהק שימנו טובה לרפואתו, כי הוא תלמיד המגיד מזלאתשז זי"ע, והמגיד הק' היה נוהג לספר בכל שבת בסעודת שליטת מעשה מהבעש"ט הק, ופעם נתארכה סעודה השלישית עד קרוב לאור הבוקר, וראה המגיד לברך ברכת המזון, ואמר לו רבינו: רבי הרי עדיין לא סיפרו מעשה ממרן הבעש"ט, וסיפר המגיד מעשה מהבעש"ט ואחר כך בירך ברכת המזון, ובדלי היה מזה נחת רוח להבעש"ט הק' על כן מבקש הוא מהבעש"ט שכיון שהוא עשה לו נחת רוח בהיכירו את המגיד הק' מזלאתשז זי"ע לספר מעשה ממנו, ע"כ מבקש מהבעש"ט גם כן שישלם לו טובה וישהלם לרפואתו, וכך הוא שנתפח חיוק. (עבודת עבודה)

נסתלק לגנוי מרומים ביום ג' דחנוכה ז"ך כסלו תקע"ח ומנוחותו כבוד צבית החיים העתק בלפת הנקרה מערת הבאר מים חיים. ועל מלכתו חריץ: פ"ג הרב ר' חיים בן החסיד ר' שלמה מבאטישאן נלכ"ע ביום כ"ז כסלו תקע"ח חיבוריו הוא סידורו של שנת שער התפילה באר מים חיים ארץ החיים.

בניו היה הרה"ק ר' שלמה זי"ע הרה"ק ר' יעקב יוסף זי"ע חתנו של הרה"ק ר' יצחק מקאלים זי"ע בן הרה"ק ר' משה חיים אפרים מסאדילקוב בעל דגל מחנה אפרים זי"ע והרה"ק ר' קלונימוס זי"ע. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה גאון דליר איש חלקים קדוש יחיד בדורו בעל מופת גדול והאיר עיני בני ישראל בחיבוריו הקדו', הפליא לעשות לקרב עבריינים לאציהם שבשמים ובעלי חומר המגוסים והכנים תחת כנפי השכינה לאין מספר. נפלאות מספרים ממדרכותיו הגשגים שבנת קודש, ואמרו שבשנת קודש עלה ונתעלה ובהנה קומתו במילת ראש.

היה תלמיד מהמגיד הגדול הרה"ק רבי דובער ממעזריטש זי"ע ומהרה"ק ר' משולם פייבוש הלוי העללעב מזבארזי בעל יוסף דברי אמת זי"ע ותלמיד מובהק מהרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאתשז זי"ע. ולמד בחברתו אש הרה"ק ר' אברהם דוד בעל דעת קדושים מבזשטש זי"ע.

רבינו נודע בשם איש השבת. מסופר כי בפעם ראשון שהיה רבינו בזלאתשז אכל רבו הק' הי' נער כבן ט"ו שנה, אמר לו המגיד: שמעתי אומרים עליך כי אתה למדן, ברא ואנסך: הנה אמר הפסוק (פרשת כי תשא ל"א ג') אך את שבתותי תשמרו, אמרי חז"ל במילתא: לא נאמר אלא לפי שנאמר לא תעשה כל מלאכה, אין לי אלא דברים שהם משום מלאכה, משום שבות מניין? ח"ל את שבתותי, דברים שהם משום שבות ע"כ המילתא. וענה שאל המגיד: שמה תוכל לומר לי כיצד למדים מי את שבתו, שגם דברי שבות אסור מן התורה? העברי רבינו ידו על מלכו והרהר מעט והשיב מיד: הרי איסור של שבות אין בה שום מלאכה ממש, שהרי מלאכה עצמה כבר אסרה תורה, אלא ודאי שאין שבות אלא משום הדיבור, כמו אמריה לעבו"ס, שהעבו"ס יעשה המלאכה בשביל הישראל. וזה שאמר הקב"ה לישראל את שבתותי תשמרו, כלומר, תשמרו את השבת שלי, ואינו יודע איהו שבת מיוחד להקב"ה יותר מלכ"ה, שיקרא במיוחד שבת של הקב"ה? אלא נכך לשבת הראשון ששבת זו הקב"ה, ונראה, לאחר שברא הקב"ה את עולמו בששה ימים, שבת ביום השביעי מכל מלאכתו, ואיהו מלאכה הי' 'הקב"ה בששה הימים, גלה לנו דוד המלך ע"ה (תהלים ל"ג) ואמר: ב'דבר ה' שמים נעשו, מכאן אתה למד כי מלאכתו של הקב"ה אינה כ"א דברים בלבד, וכשאחז"ל בשערה מאמרות נברא העולם, וענה כאומר הקב"ה לישראל את "שבתותי" תשמרו, הוי אומר קצת של הקב"ה ששבת מן הדברים, א"כ לפניו איסור שבות שהוא רק דברים, כמו אמירה לעבו"ס, ואיסורה לנו למדים מן התורה. תשובה מחוכמת זו מלאה חן ועטם בעיני המגיד, ומיד קם וקרא לאותם שסבבוהו ואמר: עתיד הוא הנער הזה להיות יונק מקודשת שבת ומתענוגיה.

יהאוי אחד ברא אל רבינו בערב שבת והתאונן על כך ששלו שוורים רבים לארץ רחוקה, ועל אם הדך נחלו במחלת בהמות המידבקת, חלק מהם אף מתו, והוא לפוי להפסד ממון עצום. ענה לו רבינו: וכי עלה על דעתך שאצדך את שווריד והם ירעו בשבת? שבת נוטריקון שבת ב'המתך ח'ך – שבת ב'המתך תימותו! התחיל יהאוי לזעוק: אלא! רבי, הגני מבצתי שלא ירעו עוד בהמותי בשבת. נענה רבינו ואמר לו: אם כן אתה אומר, הרי שבת ב'המתך תימותו, שבת ב'המתך תללית.

חבר ספרי המפורסמים על חסידות ה"ה ארץ החיים, באר מים חיים, שער התפלה, סידורו של שבת. ובספרו הק' שער התפלה מאריך הרבה בגודל כח התפלה שנתן לנו הש"י, שהאדם יכול

מותרו של רבינו זי"ע
 הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר: כי יום השלישי ירמז על התורה הקדושה הנקראת אורין תליתאי כמחז"ל (שבת פ"ח) ויום השביעי מרמז על יום השבת, ואם בשני הדברים האלה הוא מתחטא ומטהר אז ודאי יטהר כנא'. ומכלל הן אתה שומע לאו, כי אם לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי שהן כללות התורה לא יטהר לעולם טהרה גמורה הראוי כמדובר. (באר מים חיים פ' חקת)

ולכן תדע כי כל הכוונות של שבת, מן תפילת ערבית עד מוצאי שבת, אין כוונתנו כמו בשאר הימים והזמנים שעל ידי תפילתנו וכוונתנו על ידי עובדא דלתתא יתער עובדא לעילא ולעילא ולהעלות כל העולמות כפי ערך הזמן שנוכל להעלות העולמות על ידי כוונתנו, אלא כוונת שבת אין אנו מכוונים לעשות על ידי פעולת כוונתנו שום עליה למעלה כי הוא נעשה מאליו, רק שכמו שיש עליה בשבת כפי הזמנים שבו נעשה מאליו, כך אנו מכוונים איזה פעולה בכל תפילה לכוון בזו התפילה כפי העליה שבאותו הזמן, ולא ישעשה כוונתנו איזה פעולה, כי כל הפעולות נעשים מאליהם. (סידורו של שבת)

ענין חשיבות ספרי רבינו
 הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע החשיב עד מאד את הספר באר מים חיים, והתבטא ואמר כי הספר הזה הוא יחיד במינו באופן כתיבתו שהוא כדבר איש אל רעהו. והסביר, כי מנהגו של רבינו היה שהיה יושב לביל שיש בבית מדרשו לאחר שפתח את ארון הקודש ודיבר דברי התעוררות ומוסר על סדר הפרשה, ולא היה נמצא שם איש כי אם סופרו נאמן ביתו רבי צבי גרשון שכתב את כל הדברים והדפיסו עלי ספר.

הרה"ק רבי חיים מצאנו התבטא על הספר באר מים חיים: "ער מאכט פלאצערען דאס הארץ צום לעבעדיגענד בורא" הספר מרחיב את הלב לחי העולמים.
 הרה"ק רבי מרדכי חיים סלונים זי"ע אמר: כי מקובל שלפעמים היה רבינו מעיר את רבי צבי גרשון כדי שיכתוב את דבריו. (מאמר מרדכי)
 וסיפר שהיה פעם רבי אחד אשר בכל ליל שבת לא קידש על היין עד שלא גמר ללמוד "באר מים חיים" על הסדרה. פעם אחת נחלה בנו, רחמנא לשיזבן, ולא היתה דעתו מיושבת עליו, על כן לא יכול היה ללמוד כדרכו בעיון בספר, אבל על כל פנים אמר את התיבות מהספר הק' בלא לחשוב על פירוש המילות, ותיכף כאשר גמר לומר "באר מים חיים" על כל הסדרה נתרפא בנו. (שיח זקנים)
 בתקופה מסוימת היה קיים בישיבת סדר לימוד כשעה לפני קבלת שבת. אחד הבחורים אשר היה מיוצאי חלציו של רבינו הבאר מים חיים זי"ע בשבתו פעם לעיין בספר "באר מים חיים" חטפתו שינה ונרדם, והנה חלם כי הינו רואה לפניו יהודי זקן שאמר לו כי שמו חיים, והוא בעל מחבר הספר הק' "באר מים חיים". כאשר נתעורר הבחור היה מרוגש מאד אך לא סיפר את חלומו לאיש. בתום התפילה כשעברו הבחורים במהירות ליד הרה"ק בעל אמרי חיים זי"ע להתברך בברכת "גוט שבת", רמז לו האמרי חיים שיתקרב אליו ולחש באזנו: "אם לומדים 'באר מים חיים' זוכים לתחינות יפים!"
 ספר באר מים חיים: מכניס בלב האדם רגש אהבה ותשוקה להקב"ה ויש לו צחות לשון. (מבעל ישעות משה מווישניץ זי"ע)

כח כסלו תנ"ח

המקובל רבי חזקיה די סילוא ב"ר דוד זי"ע בעל פרי חרש

רבינו הגה"ק המקובל רבי חזקיה די סילוא בעל פרי חרש זי"ע נולד בליווארנא איטאליה בח' אדר ה' תי"ט לאביו הגה"ק רבי דוד מליווארנא זי"ע

נשאר אחריו חיבורים וספרים הרבה וזנו הגה"ק ר' דוד זי"ע, וגיטו הגה"ק ר' עזרא מלכי בעל מלכי בקדש זי"ע הדפיסו רוב ספריו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה פוסק ומקובל גדול גאון מפורסם בתקופת האחרונים ושי"ר (ראשי חיבות: שליח דרבנן והוא כינו של יהודים שגשלו מארץ ישראל לקהילות בני הגולה כדי ליתן תרומותם לקיום ולחזק היישוב היהודים בארץ ישראל) עמל בתורה יומם וליילה והתעמק בהלכה, בהיותו כבן עשרים היה כבר גדול בתורה בחריפות ובקיאיות.

עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים ולמד שם אצל הגה"ק רבי משה גאלאנטי ראש ישיבת בית יעקב בירושלים זי"ע בן הגה"ק רבי יהונתן מפפת זי"ע בנו של הגה"ק רבי משה גאלאנטי הראשון זי"ע, ולאחר פטירת רבו התמנה רבינו לראש הישיבה במקומו עוד לפני הגיעו ליל שלשים, ושם למד בהתמדה נפלאה ונהל ישיבה גדולה שגדולי הדור יאלו מבית מדרשו, ומהם הגה"ק ר' שלמה אלגזי השני אב"ד במאריס זי"ע הגה"ק ר' ישעיה אזולאי זי"ע זקנו של הגה"ק ר' חיים יוסף דוד אזולאי בעל החיד"א זי"ע, והגה"ק ר' יצחק הכהן ראפפורט בעל בתי כהונה זי"ע והגה"ק ר' יהודה הכהן מרבני ירושלים זי"ע.

גיל כ"ב כשהגיע לפתחו נשא לאישה את בתו של הגה"ק רבי רפאל מרדכי מלכי זי"ע חמיו של הגה"ק רבי משה חגיז זי"ע בן הגה"ק רבי ישראל יעקב חגיז מירושלים זי"ע. וידוע שלמד אצל הגה"ק רבי שמואל קוסטא מליוורנו זי"ע ואצל הגה"ק רבי יהודה שארף זי"ע במאריס.

נסע סוף ימיו בתואר בשליחות דרבנן בשנת ה' ת"ן לארצות איירופה וידוע ששה באמסטרדם, שם ישב לערך שני שנים ושם סיים לכתוב את ספרו פרי חרש החלק על יורה דעה, שכתבו באמסטרדם הוצע לו על ידי הגה"ק ר' יצחק אבוהב די פונשיקה זי"ע את הרבנות הקהילה הספרדית באמסטרדם, אך רבינו סרב לזה כשטעמו ונימוקיו עמו, ואחר כן עבר למאריס.

ומחיבוריו נראה גאונו ותוקפו וגבירתו בש"ס ופוסקים, וחיבר גם ספר בשם מים חיים חידושים על הרמב"ם, ושו"ת.

ובשובו בשנת תנ"ד משליחותו למאריס התמנה לראש"ד של ירושלים.

ונסתלק לגנזי מרומים בכ"ח כסלו ד' חנוכה בשנת נח"ת בגיל ל"ט שנים בלבד, ומנוחתו כבוד בהר הזיתים ירושלים סמוך להגה"ק בעל אור החיים זי"ע בשיפולי הר הזיתים.

כח כסלו תרנ"ג

ר' יהושע אהרן צבי הירש ב"ר משה זי"ע בעל מהריא"ץ אב"ד מארגארעטען

רבינו הגה"ק רבי יהושע אהרן צבי הירש וויינבערגער אב"ד מארגארעטען בעל מהריא"ץ זי"ע נולד בשוסבורג בשנת תקע"ד לאביו הגה"ק ר' משה ראב"ד שוסבורג זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חנה ע"ה בת הגה"ק ר' משה אריה אב"ד פעזינג זי"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק רבינו יהודה ליווא בעל מהר"ל מפראג זי"ע

כשאגיע לפרקו בשנת תקל"ו נשא להרבנית הצדיקת מרת יוטא ע"ה בת הגביר הצדיק הרב ר' יעקב בער פעלדמאן מכפר פעטרא זי"ע, וכאשר בא רבינו לבית חותנו היה כל מחסורו עליו, ולא פסק פומיה מגירסא, יומם ולילה לא שבת מעשות תגובה בסוגית הש"ס ועמק הלכה, ופנה דעתו מכל מקנה וקנין ורק תורתו היתה אומנתו. אגותו נפטרה בדמי ימיה, ובשנת תרל"ה נישא בזוג שני להרבנית הצדיקת מרת לאה יוטא ע"ה בת הגביר מו"ה ר' נחמיה רוזמאן ז"ל

נסחלק לגנזי מרומים כ"ח כסלו בשנת תרנ"ג

נשאר אחריו בניו הקדושים מאשתו הראשונה ה"ה הגה"ק ר' אברהם יהודה זי"ע הגה"ק ר' עקיבא יוסף זי"ע הגה"ק ר' שמואל זלמן זי"ע שמילא מקומו בעיר מארגארעטען.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גדול קדוש וטהור, מפורסם לגאון מובהק, למרא דכולא תלמודא, וגם היה בקי נפלא בחכמת האמת, ולא לפים קיבל שאלות מכל פנות הארץ, רבים הלכו לאורו שהיה פועל ישועות בתפלתו.

סיפר שבתותיו נטערו בצער גידול בנים ר"ל והיה להם ילד אחד, אשר בעודו ילד קטן היה עיבוי נפלא, אמנם לא ארכו לו הימים ושבת חיים לכל ישראל עוד בהיותו נער קטן והאם רבינו נטערה ובכתה שנים רבות על האבירה הגדולה, והיא כאשר נתעברה אחר זה נסעה לדודה הגה"ק ר' צבי הירש קינע בעל תאומי צבי זי"ע למען יעחיר עליהם שיהיה להם זרע של קיימא והצטיחה שתוליד בן אשר יהיה אור עולם ויעלה שתקרא לו שם אחר שם חיה ולמשל צבי, אריה, זאב, וכדומה וכן היה כאשר עבר עליה איזה ירחים נתמלא הבית אורה וילדה בן, ופקודת הצדיק דמעיקרא שמרה נפשה ותקרא אותו בשם צבי הירש.

בהיותו עוד רך בשנים נראו בו סימני טהרה, ובמעללו יתנכר הנער כי יהיה לאילנא דרבבא, והצטיין עם כשרותיו הנעלות ונשגבות והיה לו לב להבין ולהשכיל, והתמדתו היתה עד להפליא ובהיותו כבר תשע או עשר הוליכו אמו הצדיקת ע"ה אל בית מדרשו של אביה הגה"ק ר' משה אריה אב"ד פעזינג זי"ע, כאשר הביאה בתו לביתו את הילד הנפלא נכדו היקר היה לו לשעשועים ולמד אתו צוותא חלד, ורבינו היה קורא לפניו את הלימודים. וכי היתה לעת זקנתו סגי נהור רח"ל ובכל לילה אחר אחר עוררו זקנו משנתו ולמדו ביחד כל היום, והנער הזה ראה סימן טוב בעמלו והיה הולך וגדול למעלה מעלה בסולם אשר בית אל עולות.

היה איזה שנים בפעזינג ואח"כ הוליכו אמו ע"ה אל ישיבת הגה"ק בנימין זאב וואלף לעוו בעל שערי תורה זי"ע לווערבויא, ואף כי היה עוד נער רך בשנים עם כל זה לגדול חריפותו ובקיאתו והתמדתו הנפלאה היה ספון וחשוב מאד בעיני רבו ויגדלהו וינשאהו, אמנם לא ארכו שם לו הימים כי הלך משם לפרעשבורג לישיבת הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר זי"ע

וכאשר היה שם זמן קצר נודע למשגב וילא שמעו הטוב בין הבחורים והכמי העיר לחריף עלום ובקי נפלא, ואמרו עליו שצבאו לפרעשבורג היה בקי בסדר קדשים וטהרות וחלק חו"מ ושמו הטור הערש"ל שוסבורג היה לשם ולתפארת, כאשר כתב רבו החת"ס סופר בכי"ק אשר הוא תחי"י זיה"ל: הבחור המפורסם בישיבתינו, וכמו כן כתב עליו: שהוא מלא וגדוש, פומיה ממלל דברבן בחי' נפלאים. ומיד כאשר היה שם איזהו שבועות כדוהו בעמרת הבחורים ונעשה שבתות בחור על פי ציווי רבו זי"ע אשר צעת הזאת היה זה כבוד גדול ולא נתכבדו בזה רק איזה בחורים הנבחרים מכל הישיבה אשר למדו שם זמן רב.

וכמו כן למד הוא צוותא חלד עם הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בכל כתב סופר זי"ע על פי ציווי רבו. ופעם אחד אירע שהיה לומדים צוותא חלד והיה זאת סמוך לחדרו של החתם סופר זי"ע ושמע את לימודיהם, וביום ההוא לא למד החת"ס זי"ע שיעור עיון עם התלמידים, ושאלוהו על ככה מדוע אינו לומד שיעור? והשיב כי הערש"ל שוסבורג האט מיר דעם שיעור אויסגעכאפט כי קדמו בכל החידושים שהכין החת"ס זי"ע לאותו יום, וידוע זאת שהוא פלפל הרבה עם רבו החת"ס סופר זי"ע אצל לימוד השיעורים.

כט כסלו תש"ט [א]

הרה"ק רבי ישראל ב"ר מרדכי שרגא פייבוש זי"ע מהוסיאטין

רבינו הרה"ק רבי ישראל פריעדמאן מהוסיאטין זי"ע אחי הק' הרה"ק ר' שלום יוסף מהוסיאטין זי"ע הרה"ק ר' מנחם נחום מהוסיאטין לעמבערג זי"ע והרה"ק ר' משה מבויון קראקא בעל דעת משה הי"ד זי"ע. נולד בט"ז כסלו תרי"ח לאביו הרה"ק ר' מרדכי שרגא פייבוש ראש שושלת הוסיאטין זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראהביטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק המגיד הגדול רבי דוב בער ממעזריטש זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת ברכה דינה ע"ה בת הגה"ק ר' דוד צבי קובלונסקי זי"ע. כשהכניסו לברית של אברהם אבינו ע"ה קרא לו אביו השם ישראל על שם זקנו הרה"ק רבי ישראל ראש שושלת רוזין זי"ע שנפטר שבע שנים קודם לכן ב' מרחשון בשנת תרי"א

רבינו היה איש קדוש מאד, הרה"ק ר' שלמה'קע מזוועהיל זי"ע אמר פעם על רבינו שהוא לדיק הדור. (שיח זקנים)

נהג בשתיקה ומיעט דיבורים, ובעת עריכת השולחן לא אמר דברי תורה, ועל אף זאת היתה דממה לאורך כל שעת השולחן. די היה לעמוד ולהתבונן בו כדי להתעורר לתשובה, עבודתו כקודש היתה נסחרת מעין אדם, עבודת פנים ובחינוכיותו היה עושה כל תפילותיו ומעשיו בפשטות, אך בימי חג הסוכות זמן שמחננו, כאשר הגיע לעבודת הנענועים היה תופס את הלולב בכל זמן הנענועים שערך במשך כמה שעות, וכך היה עומד לולו נייע, ולאחר כן כאשר הסיר את הטלית, ראוהו שהוא ספוג כולו בזיעה, מיגיעתו בעבודת הקודש. (רושמים בשמך)

פעם אחת שאלו מרבינו למה הוא מאריך כל כך בנענועים? והשיב כי יש לו בקבלה כוונת של זקינו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע (משכנות הרועים)

זרחתו של רבינו היה אש להבה וקיים בו וראו כל עמי הארץ כי גם השם נקרא עליו וסיפר: שפעם הלך בדרך עם מלווה וניגש גוי אחד אל המשמש ושאלו: מי הוא רבינער זה? השיב המשמש ואמר: הוא אינו רבינער, אלא וואנדער רבינער! תמה הגוי ושאל מה משמעות וואנדער רבינער? נענה לו רבינו ואמר: יש רבינער על מדינה שלימה, ויש ראבינער על עיר אחת, ויש רק על שוכנה אחת, אולם יש רבינער על עצמו. והוא הנקרא וואנדער רבינער.. והסמך לכך הרה"ק ר' יעקב מהוסיאטין בעל האלי יעקב זי"ע חתן רבינו: שכן מבואר ב"אור זרע"א עזרא פרשת נשא (במדבר ו' ב') דבניזר כתיב לשון יפליא מפני שעושה דבר פלא, כי רוב העולם הולכים אחרי תאוותם והוא פורש עצמו מהם, וכמו כן זה שאינו הולך אחר תאוות לבו, לו נאה ויאה הכינוי "וואנדער רבינער". וסיפר הגה"ח ר' ישראל שמעון קסטלניץ זי"ל: הייתי פעם עם רבינו מהוסיאטין זי"ע כשהיה אצל הכותל המערבי, והערבים שראוהו, התפלחו מזרעו ועמדו בדרך ארץ בלד הדרך, ושמעתי שאחד הגויים שואל לחזירו מי הוא זה? וענה לו הגוי הערבי בשפת הערבית: דאס איז דער מלך ישראל. (מזקנים אהבונן)

סיפר רבינו: אבי זי"ע היה נוהג לטייל כל יום, פעם יאל לטייל ולקחני והלכנו יחד. בדרך שמעתי שהוא מדבר עם אחד כאשר ידבר איש אל רעהו, גם שמעתי שהאיש עונה, אך לא ראיתי את האיש ההוא. כאשר שבנו לביתנו שאלתי את אבי זי"ע מי הוא האיש שדיברת עמו? אבי נזעזע ושאלני: השמעת? השמעת? ומאותו יום שוב לא לקח אותי לטיול.

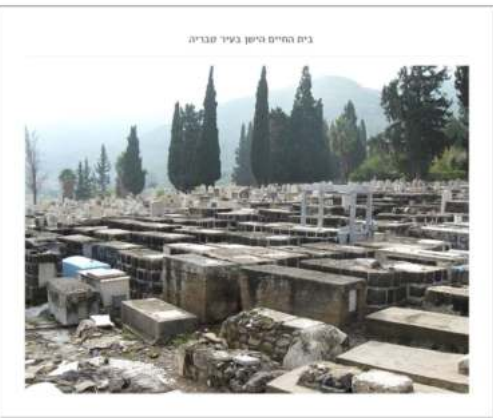
מינקותו נתחנן על ידי אביו הקדוש שהנעם לכת, הוא יסוד היסודות, ולאור בחינה זו עלה ונתעלה - בעילוי אחר עילוי - עדי הגיע לבחינת, טמיר ונעלם. כמו שסיפר הגה"ח רבי שלמה שרייבער זי"ל בשם הרה"ח ר' לוי פיק ע"ה, שפעם באה אשה עגונה מצעלה, זה שתיים עשרה שנה - להוסיאטין לאביו של רבינו, להתברך מפה קדשו שהשי"ת יעזור לה שחוכל למאור את צעלה, והיות שהיא הגיעה בעידן של ימי הנוראים על כן לא יכלה בשום אופן להיכנס לקודש פנימה, והיתה מאד בצער, ויעזו לה חברותיה שתיגש לבן הרבי - (רבינו) - שהיה אז ילד, וכן עשתה. אך הילד היה עסוק אז במשחק עם כמה מחבריו בני גילו ולכתחלה לא שעה לדבריה, אחרי שהיא הפאירה בו מאד נענה לבקשתה לשמוע מה צפיה, כששמע ממה מדובר ענה ואמר לה: בעלך נמלא במקום פלוני, האשה התפלחה מאד ולא יכלה להאמין לדבריו, כי המקום אשר נקב הילד לא היה רחוק מביתם ואם כן למה אינו חוזר לביתו, וכי צעלה לא עיגן אותה בעל כורחה, אלא שהוא נלקח בעל כורחו לעבודת הכזב) ובכן נשארה האשה בהוסיאטין עד שהזדמן לה

ביתו הקדוש בתל אביב ברחוב ביאלק

ליכנסם לכ"ק מהוסיאטין, כשזכתה ליכנס אליו, לא ענה לה הרה"ק מהוסיאטין זי"ע דבר. העגונה שעמדה כאובדת ע"ה, אמרה לה הרה"ק מהוסיאטין: בן הרבי - הילד - אמר לי שבעלי נמלא במקום פלוני, אמר לה הרה"ק מהוסיאטין אש הילד אומר כן אזי תיסעי לשם. ונסעה לשם ומלאה, ונתכרר שאמנם רבות בשנים היו במקומות רחוקים מאד ולכן לא שמעה ממנו כלום, ורק זה איזה שבועות הגיעו לכאן. אך הרה"ק מהוסיאטין קרא לבנו - (רבינו) והוכיחו על פניו, שכבוד ד' הסתר דבר ולא יעסוק עוד

כשהגיע לפרקו בגיל י"ד שנים בלד נשא להרבנית הצדיקת מרת נחמה גיטל ע"ה בת הרה"ק ר' אבי עזרא זעליג ממונליניא זי"ע, בערש"ק פרשת בהעלותך ט"ו סיון תרל"ב, ובשנת תרכ"ב נפטרה זוגתו, ונשא בזו"ש לבתו של הרה"ק ר' חיים האגער מאוטיניא

לבקש ולהעניש את הרוף ולהציל את הנרדף. אבל בפרשת התוכחה - הקללה היא שתהיה מנוסה אבל לא יהיה רודף, היינו אין על הנרדף לסמוך שהקב"ה יבקש את הרוף, כיון שלא יהיה רודף. (לב ישראל)

רבינו שח פעם לשני חסידים שנכנסו אליו הר"ר יסלע מילגרם ז"ל והגה"ק ר' יעקב ווידענפעלד אב"ד הרומליב בעל כוכב מיעקב זי"ע שמעתי מאבי ז"ל הרה"ק ר' משה חיים אפרים מסאדליקוב בעל דגל מחנה אפרים זי"ע אמר, שברוסיא נוהגים להחמיר הרבה חומרות בפסח, ואלה לא נושאים חן בעיני, פרט לחומרה אחת שמצאה חן בעיני, הכנת מים בערב פסח לצורך כל חג הפסח, ואם תשאלוני, כך המשיך בעל הדגל, מדוע אין אני נוהג לפי חומרה זו? אשיב לכם

מתורתו של רבינו

יְנַתִּיתִי פָּנַי בְּכֶם וְנִגְפַתְּם לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם וְרָדוּ בְכֶם שְׂנְאֵיכֶם וְנִסְתַּם וְאִין וְדָף אֶתְכֶם. (פרשת בחוקתי כ"ו י"ז) שאל רבינו הלא כל הפרשה מלאה תוכחות וקללות אימות ונוראות שעלולות להגיע על עם ישראל, וואס תשמעו לי ולא תעשו את כל המצוות האלה - מזהירה אותנו התורה"ק בהתראות חמורות ביותר איזה גזירות נוראות יכולות לבוא אם לא ישמרו את המצוות. אם כן יש להבין מהי הקללה "ונסתם ואין רודף אתכם"? לכאורה יש יותר פחד ובהלה כשאדם בורח ורואה בעיניו את השונא הרודף אחריו ומנסה להשיגו מאשר אם אינו רואהו בעיניו. מהי הרבותא בונסתם ואין רודף? ותיירץ הרבי רבינו על פי הכתוב והקאליהם יבקש את נַדְדָף (קהלת ג טו) הקב"ה מבטיח

כט כסלו תש"ט [ב]

הרה"ק רבי ישראל ב"ר מרדכי שרגא פייבוש זי"ע מהוסיאטין

רבינו הרה"ק רבי ישראל פריעדמאן מהוסיאטין זי"ע אחי הק' הרה"ק ר' שלום יוסף מהוסיאטין זי"ע הרה"ק ר' מנחם נחום מהוסיאטין לעמבערג זי"ע והרה"ק ר' משה מבויאן קראקא בעל דעת משה הי"ד זי"ע. נולד בט"ז כסלו תר"ח לאביו הרה"ק ר' מרדכי שרגא פייבוש ראש שושלת הוסיאטין זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראהביטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק המגיד הגדול רבי דוב בער ממעזריטש זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת ברכה דינה ע"ה בת הגה"ק ר' דוד צבי קובלונסקי זי"ע. כשהכניסו לברית של אברהם אבינו ע"ה קרא לו אביו השם ישראל על שם זקנו הרה"ק רבי ישראל ראש שושלת רוזין זי"ע שנפטר שבע שנים קודם לכן ב' מרחשון בשנת תר"א

ליום שישי נר חמישי של חנוכה כ"ט כסלו בשנת תש"ט. והדיבור האחרון ששמעו ממנו בימיו האחרון היה: מְלַכְוֶה מְלַכְוֶה פֶּלַעַלְמִים. (תהלים קמ"ה י"ג) כך חזר ושנה בלי הפסקה.

רבינו זיקק בְּוֹאָתוֹ אֲשֶׁר נִכְתְּבָה בְּיוֹם כ"ג נִסְחַן תרל"ט: עוד אני מצקק אחרי מאה ועשרים שנה, ויזילו אותי לירושלים תוב"ב להר הזיתים. זאת לא תהיה היכולת לירושלים יבואני לפתח או לטבריה ת"ו. הדבר היה לפלא, כי זאתן הימים לא היה שום מניעה להגיע להר הזיתים, ומדוע יעלה על הדעת שלא יוכלו לקבצו שם. ברם בשעת פטירתו כ"ט כסלו תש"ט, כבר היו דבריו מחוורים לכל, שהרי הר הזיתים נכבש בידי הערבים ימ"ש, והיה תחת ממשלת ירדן, ולא היה אפשרות להטמינו שם, לכן הולכנו את מיטתו לעיר טבריה, ושם חלקה מחוקק ספון. כפי נוואתו "או לטבריה" שנכתבה ברוח הקודש נפלא. (רושמים בשמן)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בעל טל חיים זי"ע בן הרה"ק ר' צרוך האגער בעל אמרי צרוך מווישניץ זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל כמה לדיה מווישניץ זי"ע בן הרה"ק ר' חיים האגער בעל תורת חיים מקאסוב זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום ראש פושלת קאסוב ווישניץ זי"ע בן הרה"ק יעקב קאפיל חסיד זי"ע

ביום כ"ב אייר בשנת תרנ"ד נסתלק אביו ורבינו מילא מקומו הק' כאלמו"ר השני לבית הוסיאטין, עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ד התיישב במדינת ווינה, ובערב ר"ח שבט ערב שבת קודש פרשת בא בשנת תרל"ז עלה לארץ ישראל והתיישב בתל אביב.

בעת המלחמה העולמית השנייה בשנת תש"ד, כבר עמדו חייליו של אותו הרשע ימ"ש במדבר מזרים, מוכנים ליכנס לארץ ישראל, ילאו רבינו להשתטח על קברו של האור החיים הק' זי"ע יחד הרה"ק ר' שלמה קע מזויהל זי"ע והרה"ק ר' אהרן ראטה בעל שומר אמונים זי"ע, ועוררו רחמים על המצב הגורא, כאשר חזרו משם אמר להם רבינו זי"ע: הנני מובטח שהרשע לא יכנס לארץ ישראל! שאלוהו היאך הוא בטוח בדבר זה כל כך? אמר בעת שהתפללו על איון האוה"ח הק' זי"ע ראיתי את שם ה-ו-ה מאיר על קברו, וזהו סימן שפעלנו בקשתינו ולא יארע לנו דבר. וכן היה. (עבודת עבודה)

בסוף ימיו היה חלש מאד בגופו, ורופא יהודי בשם ד"ר לוינגער היה משמשו. וסיפר: פעם קרא הרופא לרבינו: רבי! אין כוחי לעשות את רבינו יותר כעיר! נענה אותו רבינו: חלילה! אין אני דורש ממך שחששני יותר כעיר אלא בקשתי שחששני יותר זקן.. בשבעותיו האחרונים היה רבינו מאושפז בבית החולים אסותא בתל אביב, ובימיו האחרונים זיקק רבינו לקרוא לר"ר לוינגר, וזיקק את רשותו ללכת לרחובת של עיר, היה זה בימי הגשמים ועונת הקור כשבחור שלט כפור מקפיא חודר עצמות, אמנם, הרופא סירב מכל וכל, באשר היה זה סכנה מוחשית לחייו של רבינו. אך רבינו הרצה להפליז ברופא שירצה לו, ולבסוף נאות לו בשני תנאים, (א) שהשעות בחוץ תהיה קרה בה דקות אחדות בלבד. (ב) שיהיה בלבוש מחמם ומהודק היטב לגופו הק' לכל תזיק לו הקריכות ח"ו. קיבל רבינו את התנאים וילא לרחוב העיר. בהיותו עומד בחוץ נשא את ראשו למעלה והביט השמימה ואמר: כל זמן שיהודי מצוי בחוץ ביתו, רואה הוא בעיניו כתלים ורהיטים עץ ואבן, מעשה ידי אדם, אשר במחשבת מלאכתם נשתרצבו כוונות לא טובות, ברם כשיוצאים החוץ ומביטים השמימה, ורואים את הארץ וכל אשר עליה, שלא שינו כלום מבראית ששת ימי בראשית, ועודם במחשבתם ובזכיונם כמקדם, זה הוא המקום אשר אפשר להתקשר ולהתדבק עם הבורא כל העולמים, בראות היהודי עד כמה נאות הן מראות הבריאה, יאירי כפיו של הקב"ה. קיד אדם לא חיזקתו!! (רושמים בשמן)

וכעבור מספר ימים נסתלק לגנוזי מרומים זקן ושבע ימים בגיל תשעים ואחד באור

הבחין רבינו בעצמו בכל ההתקלות והדיבורים, וביקש להבין את פשר ההמולה. כשאמרו לו, ביקש לקרוא לפניו לאותו יהודי. ורבינו פנה אליו ואמר: אני אסביר לך. מסתמא אתה יודע שיש רב של בית כנסת. רב כזה הוא בעל הבית של בית הכנסת, ותפקידו להיות אחראי על כל עניני ניהול בית הכנסת, מעליו יש רב הקהלה הממונה על כל עניני הקהלה, ומעליו יש את הרב הראשי של העיר, שהוא בעל הבית האחראי על כל הרבנים מתחתיו. אתה יודע מה זה רבי? אמר לו רבינו: רבי זה מי שהוא בעל הבית על עצמו! (לב ישראל)

מפני שלא ראיתי חומרה זו אצל זקניי הבעל שם טוב הקדוש זי"ע א.. [הבן שענין המוסרה הוא גם כן חומרה] (ראיתי צדיק - הוסיאטין)

מספרים כי רבינו ביקר פעם במדינת גרמניה. בליל שבת, בעת עריכת שולחנו הטהור, נכנס יהודי מתושבי המקום שהיתה לו זו הפעם הראשונה בחייו שראה חסידים שעומדים סביב אדמו"ר היושב בראש השולחן, ועל השולחן היו בקבוקי יין, ופרוסות של חלות. הכל היה זר לו, סקרנותו גברה עליו עד שניגש לאחד החסידים וביקשו שיסביר לו מה זה רבי? ומה זה טיש? החסיד ניסה להסביר לו - אבל דבריו לא נקלטו אצלו והוא פנה לאדם אחר שיסביר לו. לאט לאט התקלה סביבו קבוצת אנשים כשכל אחד מנסה את כוחו לשבר את אזניו של האורח ולברר לו מה זה רבי. בשלב מסוים

כט כסלו תקס"ד

הרה"ק רבי גדליהו ב"ר יצחק זי"ע בעל תשואות חן אב"ד ליניץ

הרה"ק רבי גדלהו רבינוביץ ראש שושלת ליניץ בעל תשואות חן זי"ע נולד בשנת תצ"ח בפולנאה לאביו הרה"ק ר' יצחק הדיין בעיר פולנאה זי"ע. רבינו אמר: שמסורת בידו כי הוא חוטר מגזע רש"י הקדוש זי"ע, שלושים ושישה דורות ממנו. וכל הדורות הללו לא פסקה מהם הוראה, וכמו כן מקובלת מסורת במשפחה שהיא מתייחסת גם להגה"ק ר' נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות מקראקא זי"ע

דערבארמדיגער מצארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע ועם הרה"ק ר' מנחם נחום טעווערסקי ראש שושלת טשערנובעל בעל מאור עינים זי"ע.

פעם אמר רבינו על אדם אחד, שזמה עשרים שנה הוא בגן עדן, ועדיין לא הגיע אל האמת. שאלוהו, כיצד יכול אדם להיות בגן עדן אם לא הגיע אל האמת? ועוד כיצד הוא יודע מה נעשה בגן העדן? ענה רבינו: לשאלה

הראשונה, הרי זה פסוק מפורש: וְאִתָּה תִּחְזֶה מִפְּלֵ הַעֵם אֲנֹכִי חַיִּל יִרְאִי יְלֹהִים אֲנֹכִי אֲמַת שְׂנֵאִי בְּעַע וְגו' (פרשת יתרו י"ח כ"א) הרי שיכול אדם להיות ירא אלקים ולא להיות איש אמת יגיע לו גן עדן על יראתו מהש"ת, ואל האמת לא הגיע. ולשאלה השנייה, הרי אמרו: שכל העונה אמן יהא שמייה רבא בכל כחו פותחין לו שערין גן עדן, (מסכת שבת קי"ט) ויכול הוא להסתכל פנימה ולראות מה נעשה שם.

נסתלק לגנזי מרומים בגיל ס"ו שנה כ"ט כסלו ה' דחנוכה ערב ראש חודש טבת בשנת תקס"ד ומנוחתו כבוד בעיר ליניץ זי"ע.

נשאר אחריו ספרו תשואות חן שהרה"ק בעל קדושת לוי מצארדיטשוב זי"ע כתב עליו בהסכמתו נפלאות כמו שהם דברים העמודים ברומו של עולם. ובניו הקדושים ה"ה בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' שמואל יהודה לייב זי"ע שנפטר באבני ימיו כבן ל"ו שנה ב"ט כסלו תקע"ח, ובנו הרה"ק ר' יצחק יואל זי"ע, שמילא מקום אחיו חתנו של הרה"ק ר' יעקב מלוצרטוב זי"ע שנפטר גם כן באבני ימיו כבן כ"ט

ככ"ה מרחשון שנת תקפ"ט. וחתניו היו הרה"ק ר' ישראל חיים מלודמיר זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע, והרה"ק ר' אהרן מטשערנוביל זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מזן רבינו האור שבעת הימים הרה"ק ר' ישראל בעל שם טוב זי"ע כאשר בא לעיר פולנאה, היה מתאכסן בביתו של ר' יצחק זי"ע אבי רבינו, משום כך הכיר רבינו את מרן הבעש"ט הק' זי"ע מילדותו והיה אצלו כמה פעמים וזכה לקירבה יתירה, ופעם אחת בעת שביקרתי בבית הבעש"ט זי"ע התיחס אליו כמו מלמד גמרא לתלמיד דרדקי.

רבינו היה איש אלקים קדוש וגורא מופת הדור גאון עולם מחכמי פולין אשכנז, ונמנה עם גדולי הלמדנים בתקופת הדור הראשון לחסידות, והיה חד מבני היכלא קדישא של מרן הבעש"ט הק' זי"ע וכמו כן תלמיד מהרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע ותלמיד מובהק מהרה"ק ר' אריה יהודה לייב מוכיח בעל קול אריה המגיד והדרשן מפולנאה זי"ע ותלמיד מהרה"ק ר' יעקב יוסף הכהן מפולנאה בעל תולדות יעקב יוסף זי"ע.

בהיותו בן ח"י שנים התקבל ושימש כרבנות בעיר אוסטריפאליא ואחר כך בעיר ירופאליא ולבסוף בעיר ליניץ אשר על שמה הוא נקרא עד יום.

רבינו היה דרשן נפלא שהלביב את תלמידיו וחסידיו, רבינו אחז דרכו בדרכה של תורה, וכל ימיו הסתפק במעט ההכנסה שהיתה לו מרבנות ליניץ ומגידות העיר סטוביץ. פעם אחת שאלוהו על כך: הלא חז"ל אמרו (מסכת ערובין מ"א) שהעניות מעבירה את האדם על דעתו ועל דעת קונו, ואם כן ראוי לאדם להתרחק ממנה בתכלית! ענה רבינו: עיין ודוק, שלא אמרו שהיא מעביר אותו מדעת קונו חלילה, לדעות אחרות, אלא אמרו שהיא מעבירה אותו על דעת קונו, כלומר מעבירתו מדעות אחרות ומעמידו על דעת קונו.

רבינו היה נכבד מאד בעיני כל דריקו דורו, וביחוד גדלה האהבה בינו לבין הרה"ק ר' פנחס שפירא מקארץ בעל אמרי פנחס זי"ע שהעיד עליו שעוד בילדותו זכה רבינו לגילוי אליהו הנביא זכר לטוב. וכמו כן היה אהבה גדולה עם הרה"ק ר' לוי יצחק

מתורתו של רבינו זי"ע
כתב רבינו בספרו: איתא בתוס' בשם השר מקוצי, שפעם אחת בא אליו אלקים בחולם וגילה לו, שיעקר הדבר שתופס בו היצ"ח את האדם, הוא השכחה! כי אילולא השכחה היה כל אדם מתלהב לבבו לעבודת הש"ת ע"י זכירתו מאשר עבר עליו מיום הולדו אשר נעשו עמו פלאי פלאות, אשר כח מי יוכל לספר. וגם בלתי אפשר היה לפסוע על איזה דבר שהוא נגד רצונו ית', אך השכחה גורמת העינין לפעמים, והנה סוגלת המגיעה מזה היא, שכל אחד יחזיק את עצמו שהוא שחכן, ועל ידי יצאל מכה השכחה.
טעם שנהגין לומר מגילת רות בחג השבועות
הוא זכר למעמד הר סיני שקיבלו אז ישראל סך ת"ו מצוות נוסף על הז' מצוות שנצטוו בני נח ועולה סך הכל למספר תר"ג, ולזה נתקן לומר מגילת רות בחג זה, כי רות במספר היא תר"ו.
רבינו היה לו מריבה עם הרה"ק ר' ליפא מחמעלינק זי"ע אודות שאלה אחת, זה אוסר וזה מתיר. וכשהיה הר"ר ליפא אצל רבו הבעש"ט זי"ע לראש השנה, סיפר הבעש"ט הק' באמצע הסעודה: כי ראה היום שדנים איזה למדן למיתתו על שהעיד לחלוק נגד הרב אב"ד דקהילתו. הבין הר"ר ליפא

שעליו הדברים אמורים, והחל לבכות. אמר לו הבש"ע הק': אל תפחד, כי התפללתי עבורך, ופטרך מן הדין. (שבחי הבעש"ט)

רבינו אמר בשם רבו הרה"ק רבי יהודה אריה לייב המוכיח מפולנאה זי"ע: אשר משיח יהיה מלמד זכות טוב על כל ישראל אפילו על הרשעים שהם צדיקים שהם צודקים ומחמת הזכות שילמד זכות עליהם יחזרו בתשובה ועיד"ז יהיו נגאלים כי בתשובה נגאלים. והיה אומר: צדיק קטן אוהב רשעים קטנים, וצדיק גדול אוהב רשעים גדולים. אבל משיח יהיה אוהב ומלמד זכות אפילו על רשעים גמורים, וכל מי שמלמד זכות על כל הברואים הוא מבחינת משיח. (מדרש פנחס החדש)

הסביר רבינו הפלוגתא במסכת פאה פרק ז' משנה א': דת"ק סבר יש שכחה לזיתים, ור' יוסי סבר אין שכחה לזיתים, דאלו ואלו דברי אלקים חיים הן על פי מה שכתה האריז"ל: (טעמי המצות פרשת עקב) שהאוכל זיתים קשה לשכחה, דאיתה בגמ': (סוף מסכת הוריות) הוא דווקא להאוכל בלא כוונה, והאוכל בכוונה אדרבה מוספין זכירה, והוה כוונת הפלוגתא של הת"ק ור' יוסי.

ל כסלו תרצ"ז

רבי ברוך ב"ר מאיר זי"ע בעל שארית ברוך בריזדאוויץ

רבינו הרה"ק רבי ברוך רובין מבריזדאוויץ בעל שארית ברוך זי"ע הנקרא גם כן בשם ר' ברוך'ל מקאלאמייער, אחי הגדולים הרה"ק ר' חיים יחיאל מדאמבראווא זי"ע והרה"ק שלום מרישא זי"ע והרה"ק ר' יצחק טוביה מצאנז זי"ע, נולד בליל שלישי ה' אדר ב' בשנת תרכ"ד בעיר דאמבראווא לאביו הרה"ק ר' מאיר מגלוגוב בעל מבשר צדק זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל ראש שושלת גלוגוב זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישעיה בעל אור ישעי מראפשיץ זי"ע חתן הרה"ק ר' נפתלי צבי הוראוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מירל גאלא ע"ה בת הרה"ק ר' יוסף אונגאר מדאמבראווא זי"ע

נפלו מהקופערט מחמת גודל הפחד. במלחמת העולם הראשון ברח רבינו לעיר דעעק ובשנת תרע"ז החישב צעיר סאמאש איואר רומניה. נסתלק לגנזי מרומים ז'ל כסלו א' לראש חודש טבת ו' לחנוכה בשנת תרל"ז זי"ע. נשאר אחריו בניו הק' ה"ה הרה"ק ר' יעקב ישראל יסורין רובין מסארעגען הי"ד זי"ע הרה"ק ר' מאיר יוסף רובין מקערעסטיר הי"ד זי"ע חתן הרה"ק ר' אברהם שטיינער מקערעסטיר זי"ע בן הרה"ק ר' ישעילע ראש שושלת קערעסטיר זי"ע, וחתנו הק' ה"ה הרה"ק ר' לבי הירש כהנא מספינקא זי"ע הרה"ק ר' משה פרישערמאן מטאמאשאוו זי"ע הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם מסאטמאר הי"ד זי"ע בן הרה"ק ר' שלום אליעזר מראלבער הי"ד זי"ע והרה"ק ר' משה עזרא טויב הי"ד זי"ע בן הרה"ק ר' פנחס חיים מראזדאל זי"ע. דברי תורתו נדפס בספר שארית ברוך. וכמה כתבי ידיו הק' וסיפרי מעשות נאבד בחורבן הגדול וחבל על לאבדו. וסיפר רבינו שהרה"ק ר' לבי אלימלך מדינוב בעל בני יששכר זי"ע לעת זקנתו כתב לו לעצמו ספר תורה בכתב יד קדוש ולא הספיק לגמרו כי אס עד סדר דברים, ולאחר פטירתו בחי' טבת תר"א נפל הספר תורה בגורל זירושא לבנו הרה"ק ר' אלעזר מלאנאוט זי"ע, וגמרה הוא ג"כ בכי"ק, ולעת גמר כתיבתו עשה סעודה גדולה בשמחה עם כלי זמר, וקרא והזמין את הרה"ק ר' לבי הירש הכהן מרימנוב זי"ע הנקרא ר' הערש'לע מרימנובער, אל השמחה ההוא, ולא כיבד לשום אחד בכתיבת איזו אום בסיום התורה כמנהג העולם, אך עבור הרבי ר' הירש השאיר לגמור את האות ל' מן ישראל, אך לא כל האות, רק הוא עשה את הראש של הלמ"ד וגם הכ"ף שלמטה מן הלמ"ד והקו השאיר עבור הרבי ר' הירש. וכאשר כיבד את הרבי ר' הירש לגמור את הספר תורה בקו, לחק הרה"ק ר' הערש'לע את הקולמוס בידו, ואמר בזה"ל: כי מ'יען תלא תורה, בזה שמשידוער ליטו האי ראש של הלמ"ד אל הכ"ף שלמטה נגמור את התורה. (שארית ברוך) זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו איש קדוש מאוד עניו וחסיד גאון ומתמיד, ועובד ה' במסירות נפש. והיה מפורסם לבעל הוראה נפלא, ושו"ט עם גדולי דורו בכמה דברים מוקשים. והיו לו הרבה כתבי יד ונאבדו בחורבן הגדול. ועוד זכה להיות אלל הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע, בגיל חמש שנים בא' פרשת מטות כ"ה תמוז תרכ"ט שאביו הביא לצאנז, וכפי הידועה ממספחתו שהדברי חיים זי"ע אכל ביחד עמו מקערה אחד. והי' דבוק ברבו מבהוק הרה"ק ר' יחזקאל סרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע ומסיפר שרבו חבבוהו מאד והי' אחד מעשרה בעלי תפלות שהיו להרה"ק משינאווא זי"ע. וכשהגועו לפרקו נשא להרבנית

מרת שרה שלאמאל ע"ה בת הרה"ק ר' מנחם מענדל אייכענשטיין מזידיטשוב זי"ע שר בית הזוהר בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב בעל פירוש מהרי"א זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בעריש מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסאפריץ ראש שושלת זידיטשוב קומארנא זי"ע מנכדי הגה"ק רבי יוס טוב העללער מקראקא בעל תוספות יוט"ו זי"ע. וסיפר שהיה רבינו חמש שנים הביאו אביו בבית האירוסין. אחר חתנתו דר רבינו צעיר קאלייעוו וסמך על שלחן חתנו הק', חתנו הבטיחהו שכל זמן שרבינו דר שם לא יהיה לדיקה. בשנת תרנ"ה נתמנה רבינו לצב"ד בריזדאוויץ עוד בחי' אביו, ואביו נסתלק בכ"ט תשרי בשנת תרנ"ה. סיפר רבינו שפעם אחת הי' אסיפה צעיר ללנאוט ובצביל איזה סיבה הוכרחו הרה"ק ר' יהושע רוקח מצעלזא הנקרא דער מיטעלער רב זי"ע והרה"ק ר' יחזקאל סרגא האלבערשטאם ראש שושלת שינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע להשאר שם על שבת, ובלייל שבת קודש וכן בשחרית ערכו השלחן ביחד, ובסעודה שליטת ערך כל אחד שלחנו הטהור בפני עצמו, והרה"ק משינאווא זי"ע הי' מזרז כל אחד לילך אל הרה"ק מצעלזא זי"ע, רבינו הי' אז בבחירתו, והי' שם על שבת זו עם אחיו, רבינו הי' רגיל ליסע לשינאווא והיה בדעתו להיות אלל הרה"ק משינאווא זי"ע על כן הטמינו עצמם בהחזר שלא

ירגיש בהם הרה"ק משינאווא, אמנם הרה"ק משינאווא הוכרח לילך לחוץ ועבר דרך החצר והרגיש בהם, אמר להם מה אחם עושים כאן לכו להרה"ק מצעלזא" אמר לו רבינו אני קרוב לרבינו וכוונתו על כן רואה להיות אללו. ולא הגיב הרה"ק משינאווא כלום. והיו שם עשרה או אחד עשר אנשים ולא יותר, ולפני שאמר הרה"ק משינאווא הי' מלך אמר בשם הרה"ק ר' לבי הירש מרימנוב זי"ע שלמה אומרים שני פעמים הי' מלך? דברי ממליכים הקב"ה באמירת ה' מלך והעיקר שימליך קוב"ה על רמ"ח אבריו וסם"ה גידיו, על כן אומרים צ"פ שאם הרשון עדיין לא הי' כדברי אומרים עוד הפעם שימליך באמת הקב"ה על רמ"ח אבריו וכ"ו, ואח"כ אמר הרה"ק משינאווא הי' מלך וכ"ו וסיים רבינו ששרה אז פחד גדול כל כך שהוא ואחיו שעמדו על קופערט